

Ion Bucheru

*Audiențe
cu ciudați*

Ion Bucheru

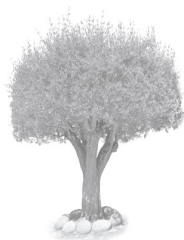
*Audiențe
cu ciudați*

Editura Planet

Pentru Ancuța

Ion Bucheru
Audiențe cu ciudați
roman-caleidoscop

ÎN AUDIENȚĂ:

- KARL MARX • UN EXTRATERESTRU • UN FABRICANT DE ISTORIE AUTENTICĂ • I.V.STALIN • UN MĂCELAR DE PERSONAJE • UN UMANIST
- ȘEFUL „PARTIDULUI DUȘMANILOR POLITICII” • UN INVESTITOR STRATEGIC • UN ICONOCLAST • ȘI MULȚI ALȚII...

MOTTO:

Voi să-mi ascultați

Vorba cu-nțelesuri:

Dacă branconați,

Veți avea succesuri!

(din învățăturile unui șef de clan către fiicele sale)

AVERTISMENT

Orice asemănare a personajelor acestei cărți cu persoane reale din zilele noastre este întâmplătoare, întâmplarea fiind îndelung premeditată și minuțios pregătită.

PREFAȚĂ

Paginile acestea s-au născut în tumultul evenimentelor din Decembrie '89, al alegerilor și al episoadelor - unele halucinante - care le-au urmat. Le-am scris „dintr-o suflare”, cum se spune. În stradă, în piețe, vacarmul asurzitor nu se mai termina. Se striga cu furie, cu înverșunare „Jos!” Jos ăla, jos ăia, jos toți și toate. Cei care

își doreau „sus” începuseră să urce cu tam-tam, pe ușa din față, dar mai ales în liniște, pe ușa din dos. Îi ghiceam, îi vedeam și pe unii și pe alții, mulți îmi erau cunoscuți, doar locuim într-o țară mică, aci trăiserăm cu toții, „salamul cu soia” ne unise în suferință deși, ce-i drept, unii se mai dedulciseră și cu șuncă de Praga, ba chiar cu icre negre. Și... să vezi comedie: tocmaiăștia unii, acum răcneau mai tare „jos”!

Am adunat foile manuscrisului, cu gândul să scot o carte, o cărțuie măcar, dar... cui îi mai ardea și cine mai putea atunci să editeze cărți, mai ales „de-astea”?

La gurile de metrou izbucnise cu violență Sandra Brown, se pregăteau Petre Belu, „Aventurile submarinului Dox”, colecția „Femei celebre” și alte scrieri fundamentale, librăriile erau pustii, cinematografele afișaseră pe uși inscripția „închis până la vremuri mai bune”, editurile - câte mai erau - se reprofilau în negociatori de licențe pentru traduceri, iar marii negustori de cărți (de tip humanitarist) nu se încotopeniseră încă, se luptau din greu pentru importante preluări patrimoniale (și, la urma urmei... de ce nu? în democrație, oricine are dreptul să se înfrupte cu o halcă din stârvul vechilor structuri). Iar cititorii, săracii... dar care cititori? Cine mai apuca să deschidă o carte, când televizorul țintuia tot poporul în fața micului și mincinosului ecran (cel puțin așa spunea „vox populi”), oferindu-i non-stop mitinguri, bastonade, îmbrânceli, discursuri, acuze, dezvăluiri, demascări, promisiuni, înjurături, răcnete și lozinci?

Am avut, totuși, norocul să mă ducă cineva (căruiă îi mulțumesc din nou!) la atelierul de multiplicat cursuri, aflat în subsolul unei mari universități bucureștene, unde un alt binevoitor mi-a luat paginile dactilografiate, le-a xeroxat și capsat; încropeala arăta vag a carte, deși ... Dar exista. În peste o sută de exemplare! Ele depuneau mărturie că am fost acolo, am văzut, am gândit, am scris. Pentru atunci nu era puțin lucru.

La două decenii după „eveniment”, am recitit textul (carte - nu îndrăznesc să-i zic) și... culmea: am constatat cu surprindere că „stă-n picioare”, cel puțin prin intuițiile și premonițiile conținute; aproape toate erau confirmate în timp. Ba, unele pagini sunau acum mai actual decât în actualitatea involburată din urmă cu două decenii. Și când realitatea validează un text de această factură semi-futurologică, după cum veți vedea, înseamnă că el merită să trăiască, într-o carte-carte. Asta încerc să fac.

Acum, la reeditarea revăzută și adăugită, n-am tăiat aproape nimic, n-a fost nevoie; dar am completat/împlinit viziunea din anul de grație 1992 cu câteva „plombe” și cu trei capitole scrise acum, când două decenii îmi oferă distanțarea necesară pentru a desluși mai limpede și a diagnostica mai exact ceea ce atunci era numai senzație, intuiție, presimțire - cam neagră, ce-i drept. Sunt convins că cititorul va recunoaște cu ușurință și „plombele”, și capitolele noi, nu-i nevoie de ajutorul meu.

Deci... urarea tradițională, dar într-o variantă total atipică: lectură (nu plăcută, ci) neliniștitoare!

S-ar putea să fie chiar așa, după cum veți vedea.

AVIZE

Ca în orice țară democratică, tipărirea acestei cărți s-a făcut după obținerea unor avize din partea instituțiilor mai mult sau mai puțin competente. Spicuim câteva dintre ele.

Curtea Neconstituțională:

Deși conține aluzii (dușmănoase) la adresa știm noi cui, în numele principiului libertății de expresie, stipulat din păcate în Constituție, suntem nevoiți să avizăm tipărirea cărții, dar într-un tiraj de cel mult 5 exemplare, cu difuzare riguros dirijată.

Inchiziția (laică):

Este o erezie! O blasfemie! Manuscrisul să fie ars pe rug, iar autorul să plătească lemnele și gazul!

Consiliul Inferior al Magistraturii:

Întrucât textul nu preia și nu reproduce stenograme de la interceptări, nu există – din păcate - motive legale pentru interzicerea tipăririi. Sugerăm găsirea altor metode.

Un b(B)arros-an european:

Terminați cu prostioarele! La mine să apelați când aveți de trântit un referendum, de anulat 7.400.000 de voturi și alte treburi serioase. Dacă voi nu puteți bloca singuri apariția unei cărțuții, ce fel de politicieni ai unui stat de drept sunteți voi? Mă dezamăgiți!

Consiliul Regional al Audiovizualului:

Deoarece publicarea unui text nu intră în competența noastră, opinăm - cu titlu strict consultativ, pe baza bogatei experiențe dobândite - inscripționarea cărții cu bulină roșie, cu prag minim de vârstă (90 ani) și lectură numai în intervalul orar de 24-4.30 dimineața; la lumânare.

Organele:

Sugerăm tipărirea. Apariția cărții va fi un indiciu util pentru noi. Ne vom ocupa atent de fiecare cititor în parte, sub prestare de jurământ și cu mâna pe Biblie.

Un partid politic:

Întrucât lectura acestui manuscris poate afecta grav viața politică a țării, propunem ca tipărirea sau (mai degrabă) netipărirea lui să facă obiectul unui referendum național, cu prag electoral de 50% + 10.000.000, iar voturile să fie numărate de d-na Roberta Anastase.

Oficiul Pentru Protecția Consumatorului:

Carte recomandată în tratamentul naivității, credulității, miopiei (neoculare) și optimismului incurabil. Lectură utilă cititorilor, indiferent de vârstă, sex sau dezorientare politică. Termen de valabilitate: secolul XXI. A se feri de întuneric (mental). Consumați-o cu încredere!

Reuniunea Scriitorilor Elitiști:

Manuscrisul reprezintă un grav atentat la puritatea genurilor literare și la neimplicarea scriitorului în jocurile de putere. Vinovatul trebuie pedepsit. Îl condamnăm să citească toate cărțile lui Cărtărescu, din scoarță-n scoarță; dacă va recidiva, să le și conspecteze!

Asociația Cititorilor Nesofisticați: Tipăriți-o repede! Așteptăm Volumul II.

Asociația Specialiștilor în Fenomene Paranormale (ASFP):

Dacă vi se pare că discuțiile cu Karl Marx și I.V.Stalin depășesc chiar și zona paranormalului, opinăm că ar trebui să vă îngrijoreze mai degrabă fenomenele a/para/normale care se petrec în realitate, prin justiție, la ANAF, DNA, ANI, Curtea Constituțională, Parlament, Partide. Acelea - da, sunt îngrijorătoare și ar trebui stopate.

1. ÎNALTUL DEMNITAR

Omul la care ajunsesem atât de greu sta cufundat într-un scaun cu spătar înalt, incomod, în spatele unui birou masiv. Părea sfârșit de oboseală. Fața pământie, inertă, avea trăsăturile căzute: colțurile gurii - altfel frumos desenate - atârnav spre bărbie, ca după un imens efort sau ca după o cumplită dezamăgire. O clipă am avut impresia că nici măcar nu mi-a perceput prezența. Ochii i se deschiseseră însă, fixându-mă cu o privire pătrunzătoare, singurul element ce

amintea de omul despre care mi se spusese atâtea și atâtea. Când vorbi, vocea sună ca o șoaptă:

— Sunteți ziarist? Nu prea iubesc presa, deși am avut multe legături cu ea. De fapt, ce doriți? Începui să expun, nu fără emoție și, poate, mai puțin coerent decât aș fi dorit, motivul audienței insistent cerute. Pe măsură ce asculta, simțeam cum un interes mai puternic decât sfârșeala sub care-l găsisem toropit însuflețește fiecare fibră a chipului ce se lupta încă să scape de epuizarea fizică. La tâmpla stângă, un firisor de venă începu să i se zbată. Sprânceana se ridică întrebător, exprimând chiar înaintea întrebării, uimirea la care, de altfel, mă așteptam:

— Există cineva cu o asemenea putere?

— Există: se află în fața dumneavoastră, i-am răspuns. Dar nu-i spuneți „putere”; mai degrabă un dar al naturii, o însușire ca oricare alta...

— Și de ce mi-o oferi mie, tocmai mie?

— Sunteți la răspântie. Căutați drumul. Țineți cârma și, în ciuda foiei din jurul dumneavoastră, vă suspectez de singurătate și de - să nu vă supărați! - o oarecare derută omenească.

Un zâmbet trist îi lungi, din nou, trăsăturile.

— O sută patruzeci și șase de partide politice, cu tot atâtea platforme, mă ajută să găsesc drumul despre care vorbești dumneata, domnule. 1639 de ziare și reviste îmi arată, cotidian sau săptămânal, ce trebuie să fac, înjurându-mă sau cerându-mi fie demisia, fie capul. 846 societăți și asociații guvernamentale, toate apolitice, după ce solicită sedii, și primesc, îmi arată ce este de făcut în țară, indicându-mi și ordinea urgențelor. Circa 50 comisii și misiuni de observatori din străinătate mi se adresează cu sfaturi, după o cunoaștere aprofundată, prin contact direct cu realitățile noastre preț de cel mult 48 ore, dar – de regulă – prin telefon. Peste 100 de mitinguri îmi prezintă zilnic moțiuni de protest și mai bine de 70 de greve, totale sau parțiale, românești sau japoneze, mă avertizează - tot cotidian - că, dacă nu rezolv în cel mult 3 zile toate problemele cardinale ale societății noastre, urmează greva generală. Primesc, la fiecare 24 de ore, câteva mii de scrisori din țară și din străinătate; citesc, în același interval, câteva zeci de scrisori deschise. După cum vezi, de sfaturi și de sfetnici nu duc lipsă.

— Eu vă ofer altceva, excelență. Există oameni care „simt” în apropiere zăcămintele de minereuri, de petrol, depozite subterane de apă; alții își impun voința asupra

semenilor prin hipnoză sau tămăduiesc, prin simpla atingere cu mâna, un corp bolnav. Eu am harul de a aduce aici, în fața dumneavoastră, oameni trecuți de mult în neființă, din epoci de mult apuse. Și mai am însușirea de a aduna ființe vii pe cât de ciudate, pe atât de interesante. Folosiți această șansă! Vorbiți cu istoria, cu personalitățile ei. Căutați în înțelepciunea și - de ce nu? - în cruzimea sau în demența binefăcătorilor și călăilor omenirii, răspunsurile de care aveți nevoie; citesc pe fața dumneavoastră că întrebările nu vă ocolesc... Deschideți cabinetul și pentru oamenii cu idei trăsnete, pentru vizionari, visători, magi, pentru tămăduitorii cancerului, pentru inventatorii lui perpetuum-mobile! Sacrificați o săptămână din viață pentru a-i asculta pe cei de-aici și pe cei întorși pentru câteva clipe de-acolo de unde nimeni nu se mai întoarce.

Să nu râdeți dacă veți auzi aberații. Să nu puneți punct audienței dacă un bătrânel vă va prezenta soluția cuadraturii cercului, formula deplinei armonii sociale sau rețeta concordiei universale.

Ascultați-i cu răbdare și meditați la spusele lor. Știu că vă asaltează sute de inși, lideri de partide și sindicate, împuterniciți, experți, cercetători, gazetari, scriitori, întreprinzători, militanți, combatanți, oameni politici, apolitici și „de bine”, expatriați și repatriați, toți -înțelepți și perfect logici, dar mai ales profund dezinteresați, apostoli ai „binelui public”, unii - pe bani grei.Întotdeauna îi ascultați; uneori le urmați sfaturile. Ce rezultă din înțelepciunea lor? Priviți în jur. Dacă așa arată logica deșteptilor „pusă în operă”, părăsiți-o măcar câteva zile! Jucați-vă o săptămână! Plecați-vă urechea la cei aparent lipsiți de logică! Vă rog...

Epuizându-mi nu atât suflul sau argumentele, cât mai ales curajul de a mă adresa pe un asemenea ton unui înalt demnitar, îmi încheiai expozeul, întrebându-mă dacă nu cumva am depășit măsura, teamă alimentată de lunga tăcere care urmă. Într-un târziu, gazda se desprinsese de spătarul înalt, incomod, pe care până în acea clipă stătuse parcă răstignit, se aplecă ușor peste marginea biroului imens și întrebă absolut surprinzător:

— Când începem?

Zâmbetul larg și mai ales luminița șagalnică ce i se aprinsese în priviri mă făcură să înțeleg că, de fapt, joaca începuse.

2. ȘEFUL „PARTIDULUI DUȘMANILOR POLITICII”

În cabinet intră un bărbat de cel mult 30 de ani. „Bărbat” - prea mult spus; mai degrabă un băiat. Față deschisă, energică, privire inteligentă, aer tranșant, de om sigur pe el dar fără impertinența inșilor foarte convinși de propria valoare, ținută modern-protocolară, toate conturând imaginea unuia din specialiștii ce foiesc pe culoarele marilor firme și agenții occidentale. Dacă audiența nu i-ar fi impus costumul sobru, pe care-l purta cu naturalețea cu care alții poartă halatul sau salopeta la locul de muncă, probabil că s-ar fi prezentat în cămașă de un alb imaculat, cu mâneci scurte și cu cravată la gât, uniformă „gulerelor albe” din societatea informatizată post-industrială. Salută respectuos, fără să exagereze înclinarea corpului, strânse energic mâna întinsă de amfitrion, apoi, la gestul acestuia, ocupă la fel de firesc locul pe scaun.

— În primul rând, vă mulțumesc pentru promptitudinea cu care mi-ați acordat audiența, încep eu, pe un ton ce reducea surprinzător distanța, păstrându-se totuși în perimetrul unui desăvârșit bun— simț, dacă nu chiar al unei deferențe nedisimulate.

La înclinarea amabilă și la zâmbetul de răspuns al gazdei, tânărul reluă, aruncând o privire rapidă spre cronometrul electronic de la încheietura mâinii stângi.

— Știu cât sunteți de ocupat, excelență. Încerc să vă răpesc cât mai puține minute. Pe scurt, vă prezint un program de reformare radicală a societății.

— În numele „Partidului Dușmanilor Politicii”? întrebă gazda cu aceeași umbră de zâmbet ce nu-și trăda, deocamdată, nuanța.

— Partidul meu este, vă dați seama, o glumă, veni grăbit răspunsul. Însă o glumă cât se poate de serioasă. Am gândit-o mult, dar, cum să vă spun... (aci, pentru prima dată de la începutul audienței, siguranța deplină făcu loc unei căutări parcă nu numai a cuvintelor)... sunt aproape convins că, fără o acțiune „de sus în jos”, ideea nu are nici o șansă, în ciuda adevărului pe care îl conține.

Concret, analizând o imensă cantitate de fapte, am ajuns la concluzia că unul dintre cele mai cumplite rele din câte macină sănătatea morală și echilibrul unei societăți, este politica. Da, politica! Îndrăznesc să vă spun asta dumneavoastră, om politic, fiindcă funcția vă plasează undeva, deasupra politicului - așa cum îl văd eu. În fruntea statului nu reprezentați și nu apărați convingeri sau interese

politice de grup; dumneavoastră sunteți arbitru și mediator. Omului de stat însărcinat cu o asemenea înaltă misiune mă adresez!

— Ascult, îl încurajă înaltul demnitar, încercând - și reușind perfect - să-și reprime vaga nuanță de amuzament provocată de ceea ce el bănuia a fi candoarea naivă a interlocutorului.

— Se știe de mult: esența politicului este puterea. Or, în istoria societății omenești nu există factor mai corupător, perturbator și alienant decât setea de putere. Cineva spunea (și câtă dreptate avea!) că puterea corupe, iar puterea absolută corupe absolut. Ea devorează oamenii. Până și lăcomia, clasica dorință nesăbuită de bani, de aur, de avuție, s-a transformat în pasiune mistuitoare pentru putere. Marile averi ale omenirii nu mai servesc azi la satisfacerea trebuințelor celor ce le posedă, oricât de exagerat - extravagante ar fi ele, și nici la tezurizare. Prin ban se obține putere. Bogăția îți dă pe mână soarta unor oameni, ținuturi, țări, ramuri industriale....

— Deci, să desființăm bogăția? Noi nici măcar n-o avem! Să purcedem la naționalizări, exproprieri, îngrădiri sau alte măsuri asemenea, la care lumea liberă a renunțat de mult și benefic - după cum s-a dovedit? răspunse, întrebând, demnitarul.

— Nu, evident și categoric nu, se grăbi să precizeze reformatorul. De fapt... e vina mea dacă m-ați înțeles greșit. Am început cu sfârșitul, iertați-mă...

Ce-au însemnat politica și instrumentele ei, partidele politice, de-a lungul timpului? Mussolini și-a instaurat dictatura prin partidul fascist. În Germania, Hitler a luat puterea și a copleșit Europa servindu-se de național-socialiști. Comunismul a devenit, din utopie, sistem social-politic datorită fanatismului unei mâini de oameni, constituiți în partid. Cât la sută reprezentau bolșevicii în Rusia anului 1917? Un procent infim. În România deceniilor trei și patru, câți membrii număra partidul comunist? O cifră ridicolă. Și iată: niște comando-uri politice au schimbat soarta unor țări și popoare, bulversând istoria lumii! Dacă Lenin a avut o intuiție genială, apoi aceasta este: dați-mi un partid, nu mare, dar hotărât la orice, și cuceresc omenirea! Cumplită degradare a gândirii lui Arhimede care cerea un punct de sprijin pentru a mișca universul...

Ce este partidul? Ce reprezintă mentalitatea de partid? Simplu - atât de simplu încât e uimitor că oamenii n-au înțeles până acum: o modalitate gregară de organizare și de

acțiune, creatoare de optică fatalmente îngustă, care deformează toate elementele vieții. Logica de partid contravine flagrant și inevitabil logicii întemeiate pe criterii axiologice normale. Valoarea supremă cu care operează mentalitatea de partid este fidelitatea, mai bună când devine devotament și ideală când se numește fanatism. Nu contează dacă înregimentatul e prost ca noaptea! Unii lideri politici recunosc cu umor despre vreun ins: „o fi el bou, dar e boul meu”. Și chiar dacă nu toți conducătorii de partide împing cinismul până la asemenea recunoașteri, când sunt puși să aleagă între o competență aparținând altei grupări politice și un cretin din propriul partid, nu ezită niciodată să-și „ungă” omul în funcția vacantă... „Activist de partid”! Cum adică - activist de partid? Ce altă logică decât una aberantă putea inventa o profesie care nu presupune nici calificare, nici cunoștințe concrete, ci numai „devotament față de linia partidului”? Mai există oare vreo ocupație care nu produce valoare materială sau spirituală și nici nu adaugă valoare celor existente? Cine are nevoie de pândari sau hăițași pentru oameni - vă întreb?

În fața mentalității partizane, până și categoriile etice etern-umane pălesc sau dispar. Tată și fiu, frate și soră, soț și soție nimeriți în partide politice dușmane, dacă li se cere - și uneori li se cere! -, trag unul în celălalt fără să clipească. Privite prin prisma logicii partizane, capacitatea profesională, probitatea, talentul, prestigiul pot deveni păcate de neiertat; e suficient ca ele să caracterizeze un adversar politic. O nulitate nu contează ca dușman, dar o valoare adversă e un pericol, și pericolele, știți bine, se înlătură. Dacă n-ar fi așa, de ce a fost suprimat Iorga și nu un analfabet oarecare? Sau, din câți comuniști a avut România, de ce tocmai Pătrășcanu a trebuit să plătească cu viața calitatea de intelectual amestecat printre activiști de partid?

Demnitarul, a cărui față trăda acum cel mai viu interes, folosi pauza de respirație a tânărului pentru a întreba:

— Nu faci, cumva, o confuzie? Nu atribui - fără temei - caracteristicile partidelor extremiste, totalitare, oricărui tip de partid politic?

— Mă așteptam, răspunse zâmbind tânărul. Nu, excelență, nu e nici o confuzie. Comuniștii, fasciștii, naziștii, legionarii, caștriștii și câți vor mai fi nu fac altceva decât să îngroașe până la scandal caracteristicile intrinseci ale oricărei grupări politice. Orice forță politică se naște pentru a dobândi și exercita puterea, iar puterea are legile ei, imuabile -din păcate. Și prima lege este autoperpetuarea, „reproducerea

lărgită”... Sigur că experiența „partidului unic” a fost cea mai aberantă, dar comite o gravă eroare cel ce nu înțelege nocivitatea puterii politice în general.

Nu, nu numai despre extremism sau totalitarism este vorba. V-ați gândit vreodată câte pagube aduce politica în țări binecunoscute pentru antitotalitarismul lor? Am calculat - cu aproximație - costurile declarate ale campaniilor electorale din SUA de la război până azi; cifra este amețitoare, iar suma reală, cuprinzând și fondurile nedeclareate, trebuie să fie fantastică! De ce se irosesc atâtea energii umane și valori materiale? Pentru ca electoratul să decidă: republicanii sau democrații... Am avut norocul unei burse de doi ani în SUA și acolo, „la fața locului”, am studiat principiile, mecanismele și chiar dedesubturile campaniilor electorale americane. Bun; să zicem că între platforma republicană și cea democrată ar exista diferența care să justifice nebunia de parale aruncate în „gaura neagră” a alegerilor. Eu cred că diferențele nu sunt relevante, dar... să zicem că ar fi. Atunci întreb: la ce bun o altă campanie electorală, aproape la fel de costisitoare, în interiorul fiecărui partid, numai și numai pentru desemnarea candidatului acelui partid? Dacă „lupta fratricidă”, în care „candidații la candidatură” se atacă dur, uneori murdar, ar fi gratis, atunci... treacă-meargă, dar când costurile sunt imense... pentru ce? Se știe bine: oricine câștigă investitura, va merge la alegerile mari, pentru Casa Albă, cu aceleași idei și priorități, cu același program, care nu este al lui, ci al partidului său! Nu e absurd? Nu e strigător la cer să prăpădești resurse imense pentru a satisface orgoliul nu știu cărui domn sau doamnă de a se vedea ovaționat(ă) la Convenția Națională a democraților sau republicanilor?

— Interesantă abordare, spuse înaltul demnitar, aproape cucerit de elocința vizitatorului. La treaba asta chiar nu mă gândisem...

— E singura abordare logică, excelență. Câtă vreme va exista politica, deci luptă politică, vor exista implicit adversari, tentați să se păcălească unul pe altul, pândindu-se, spionându-se, gata să speculeze, fiecare, greșeala celuilalt; aceasta e nenorocirea, de aici vine tot răul! Simpla polarizare a societății în grupări și platforme politice adverse cu aparat propriu, cu suprastructură și clientelă care costă, înseamnă o adevărată hemoragie de venit național.

Dar să-i lăsăm pe americani, poate ei au bani de aruncat, deși, văzând America la ea acasă, și nu cu privire de turist, prin geamul și din fuga mașinii, depun mărturie că enorme și arzătoare probleme sociale și-ar găsi rezolvarea prin

curmarea investirii aberante în politică a banului public și chiar privat. Eu vorbesc acum despre țările sărace, ca România. Vedeți... la cei foarte bogați, chiar și lipsa de logică are logica ei, suportul material și juridic, ca să zic așa.

Acolo există nu numai bani, ci și reguli, stavile, mecanisme de control stabilite și rodade în timp care, chiar dacă se mai încălcă, disciplinează totuși sistemul.

La noi, excelență, lucrurile stau altfel, știți mai bine ca mine. Nu sunt Casandră, n-am venit să prezic nenorociri sau să vă sperii cu scenarii catastrofice, dar... dar... teamă-mi e că realitatea poate depăși cele mai sumbre previziuni.

— Chiar așa? Pe ce te bazezi? - vorba lui Moromete, îl întrerupse demnitarul, ușor dezamăgit de direcția discursului. „Alt prevestitor de nenorociri...”

— Chiar așa, excelență. Noi de-abia acum învățăm democrația. Pentru mulți, pentru prea mulți, libertatea înseamnă haos, democrația - dreptul de a face orice, iar legea înseamnă dictatură, opreliștea de orice fel - un rău de care ... bine că am scăpat! Legi noi, potrivite zilei de azi, nici măcar nu avem, ele de-abia se fac, se nasc greu și nu știm cât de bune vor fi, iar de aplicat... va trece timp, mult timp, pentru că de-abia trebuie create, consolidate și rodade instituțiile menite să le aplice. Democrațiile occidentale, după secole de funcționare, încă le mai perfecționează ..

— Știu, domnule, știu bine tot ce spui dumneata, dar altfel nu se poate. Trebuie mers pas cu pas.

— Aveți dreptate, excelență, dar - cu tot respectul - vă rog să ne întoarcem la politic, la putere, și să urmăriți ce ravagii ar putea produce la noi, în condițiile noastre, acest factor căruia eu i-am declarat război.

Imaginați-vă că aici, în România, nu aiurea, pe teren socio-politic nestructurat și neconsolidat, pe structuri fragile, unele încă nenăscute, cu o populație străină de mecanismele democrației funcționale, ei bine... o mână de oameni, un comando, o gașcă - scuzați-mi termenul argotic - vrea să profite de context (acum e momentul!); se constituie în partiduleț, partidulețul „joacă” demagogic, păcălește naivii, devine partid, împinge către vârf un personaj malefic, dispus la orice și capabil de orice, acesta fletează și cântă în strună celor mai joase moravuri, năravuri, gusturi și trăsături de caracter, atrage pleava, amortește conștiințele - atâtea câte sunt, și ajunge la butoanele deciziilor. De acolo, instalează un regim clientelar, de tip mafiot, pus pe jecmăneală, sub deviza „numai noi, tot, și acum!”.

Aici începe drama: jaf, secătuirea resurselor țării, vlăguirea economiei, sărăcirea oamenilor, degradarea moralității sociale și a instituțiilor statului. Mai concret: se va declanșa un lung șir de licitații trucate, cu caiete de sarcini întocmite astfel încât numai protejații partidului-mafie să le câștige. Vor începe lucrări de investiții cu utilitate discutabilă, care la aprobarea bugetului costă 1 milion, iar la decontul final - 7-8 milioane. Vor apărea nu firme de construcții, ci firme de partid în construcții, nu firme de producție, de servicii sau de import-export, ci firme de partid în toate aceste domenii. Se va constitui și instituția „băieților deștepți”, specializați în executarea jafului cu acte în regulă, blindați de legi și ordonanțe de urgență ...

— Unde toate astea, domnule? Unde? exclamă demnitarul, speriat de culorile tabloului zugrăvit cu o elocință pe care omul legii care era ar fi vrut să o condamne, dar omul - pur și simplu, atent la ceea ce deja începuse să se vadă în viața de zi cu zi îl determina să asculte cu atenție, până la capăt, rechizitoriul la adresa acestui posibil viitor.

— Unde? Peste tot unde se vor putea căpușa banii publici. Ce drum vor apuca banii căpușați? O parte - spre buzunare private, largi și încăpătoare. Altă parte - la partid.

Din ei, partidul va plăti stipendiați, va cumpăra oameni, persoane, personalități, grupuri și grupuscule și, prin ei, instituții; va finanța ziare puțin citite, televiziuni și radiouri cu audiență redusă...

— Nu e logic ce spui. Dacă nu sunt nici citite, nici văzute, atunci nu-și merită banii! La ce bun să le mai plătească?

— Ba este logic, excelență, mă scuzați că vă contrazic. Fiecare fițuică tipărită și canal audio-vizual, luat în parte, va avea un impact minor, așa cum spuneți, dar toate la un loc vor forma un climat, o baie de minciună și manipulare, o imagine falsă, paralelă cu lumea reală, care otrăvește și de care nu scapi de când te trezești, dimineța, până adormi, noaptea târziu. O mega-diversiune (românii îi spun abureală), menită să ascundă mega-escrocheria pe cât de mega, pe atât de ticăloasă. Vitrina asta face bine și pentru exterior, că și străinătatea trebuie manipulată. În plus, ea atrage ticăloșia de-afară, că ea există și pe-acolo, destulă! Din confuzia generală se vor naște saltimbanci mediatici, gata să sară de pe sticla televizorului direct în afaceri și în politică, pentru că politica, adică puterea, este „butoiul cu miere” râvnit de toți.

— Chiar de toți?

— Retrag cuvântul, excelență, și reformulez: de mulți, periculos de mulți! Spălarea creerelor, diversiunea, abaterea de la real e o tactică veche de când lumea. Împărații romani n-aveau la dispoziție televiziunea, că nu se inventase încă, dar au găsit soluția genială, valabilă și azi: pâine și circ! Deschideți televizorul și... circ pe săturate; cu pâinea e mai greu.

— Ce-ar trebui să fac? Să dictez eu programele, ca înainte? Să cenzurez ziarele? Să le suspend?

— Nu, excelență; nici n-ați putea. Dar iertați-mă, am divagat din nou. Revin la „banii pentru partid”, că de la ei plecasem. Din ei, partidul va cumpăra și influență externă...

— Asta chiar nu se poate! Europa nu e civilizație fanariotă, să se vândă așa, la tarabă. Cum să cred eu că organismele europene sunt de vânzare?

— Nici eu nu cred, excelență. Dacă aș crede, m-aș spânzura! Dar și cel mai puternic lanț are una, două, trei verigi mai slabe; e suficient să le găsești. Dacă ai mirosit 2-3 funcționari bine plasați acolo, dispuși să accepte compromisul, ai câștigat partida. În fond, ca să deraiezi un tren e suficient să umbli la 2-3 șuruburi esențiale; ca să omori un șofer nu trebuie să-i plasezi o bombă în mașină, e suficient să-i tai cablul de frână.

Revenind la țărișoara noastră, se va fura cu lăcomie și sfruntat...

— Dar oamenii, românii... ei crezi că vor înghiți toate grozăviile astea? După ce au dărâmat o dictatură adevărată, vor tolera scenariul dumitale?

— Din păcate, nu e al meu, excelență; sper să nu fie deloc, dar ... tocmai asta doream să spun mai departe. Dacă lumea va înțelege și va ieși în stradă sau la urne, votând cu majoritate covârșitoare plecarea „vârfului” și a întregii piramide nemernice de sub el, „demișii” vor muta furtul și minciuna peste hotare, măsluind voturi acolo, cumpărând imagine și credibilitate, păcălind pe cei necumpărați, inventând legi inexistente, modificând peste noapte legi existente dar neconvenabile, cocoțând în înalte foruri naționale de decizie lichele, șantajabili, nulități, slugi plătite cu lefuri grase din banii luați de la gura amărăților.

— Deci, după dumneata ... totul și toți - de vânzare?

— Nu toți, am mai spus; doar ațâți câți trebuie pentru a desfășura și a acoperi jaful. Cât privește cumpăratul oamenilor, un filozof cinic spunea că orice om are un preț, prețul său. Alt gânditor, mai cinic, împingea răul mai departe,

afirmând că marii oameni de aceea sunt mari: pentru că au un preț enorm. Eu nu cred că-i chiar așa, deși au existat în varii domenii mari oameni care nu s-au dovedit și mari conștiințe, dar asta e altă poveste; să lăsăm valorile să doarmă în pace acolo, în lumea umbrelor...

— Așadar, în România va fi sfârșitul lumii?!?

— Urăsc din străfundul sufletului ipostaza de profet al prăpădului, excelență. Vreau binele, cred în bine, dar... dacă va fi rău? Pentru că premisele răului există, sunt reale, e bine să știți, să vă gândiți la soluții...

— Dumneata le întrevezi?

— Aici am vrut să ajung! Vedeți, eu am solicitat audiența pentru că am un proiect care ar putea oferi „soluția soluțiilor”, tăierea din rădăcină a sursei răului; dar pe termen lung. Până să-l prezint, vă mai ofer câteva argumente în favoarea lui.

— Mi-ai oferit destule, spuse amar demnitarul.

— Dacă vreți, mă opresc, replică vizitatorul precipitat; începuse să se îndoiască dacă avea dreptul, dacă se cădea să spună în acest birou și pe acest ton tot ce spusese până atunci.

— Nu, nu... Spune, te ascult.

— Politologii occidentali afirmă: „într-o campanie electorală nu e suficient să ai dreptate, trebuie să și convingi electoratul de dreptatea ta”. Perfect adevărat, dar tocmai de aceea - absurd. De ce să fie necesară demonstrarea unui adevăr, dacă el este evident? De ce să se consacre acestui scop mii de oameni care consumă inutil resursele secătuite ale planetei, în timp ce programe vitale pentru progresul omenirii zac, părăsite, din lipsă de fonduri? Politologia, ea însăși, studiază... ce? Iertați-mi incoerența, sar de la una la alta, dar toate vin de se leagă... Se găsesc, deci mijloace pentru cohorte de inși specializați în cercetarea preferințelor electoratului, în știința și arta persuasiunii politice, în demagogia cât mai seducătoare a promisiunilor electorale, dar nu există mijloace pentru învingerea bolilor deocamdată incurabile, pentru stârpirea subdezvoltării și a foametei, pentru eradicarea ghetourilor existente până și în marile metropole ale lumii! Și, la urma urmei, ce om - ce tip de om - se cocoată în scaun prin alegeri? Da, în antichitate nu exista altă modalitate să-ți alegi conducătorii. Campionii elocinței în senat, în forum, în piața publică, erau urmați de popor, deveneau aleșii mulțimii. Numai că... a trecut de mult vremea oratorilor! Azi, a conduce, a lua decizii și a le aplica, nu înseamnă a vorbi despre problemele supuse actului de

decizie, ci a le depista și rezolva. Viața socială e compusă din compartimente bine delimitate ce pot fi dirijate eficient de către specialiști, oameni dotați, desigur, și cu alte calități decât acea de buni tehnocrați. De ce tocmai pe ei îi ocolește actualul sistem de propulsare politică, excelență? Sistemul e fals, pentru că politica însăși, existența partidelor, a luptei politice reprezintă o realitate depășită, păgubitoare.

Răul este adânc și vechi. Nu-mi permit să vă țin lecții de istorie, dar nu se poate să nu știți câte daune a adus politica, oricând și oriunde s-a amestecat. Biserica a început să piardă influența atunci când ambițiile politice au împins-o către statutul de putere. Și dacă tot am deschis cartea de istorie, va putea cineva, vreodată, să separe lupta politică de otrăviri, asasinat, orori de tot felul, comise numai și numai de dragul puterii? Nu va putea, excelență, l-ar contrazice și istoria, și întreaga dramaturgie shakespeariană, cronică magnifică dar cutremurătoare a luptelor pentru coroană. Sau povestea familiei Borgia...

Mari creatori de artă s-au secătuit, încheind lamentabil cariere extraordinare, în clipa în care au fost „cumpărați” de politică. Venind mai aproape de realități pe care le cunoașteți nemijlocit, și vă dor, credeți că într-o țară cu 23 de milioane de suflete - cu copii cu tot - „încap” 146 de platforme politice diferite? Chiar să existe 146 de căi absolut distincte spre liman, sau avem de-a face cu 146 de grupări care vor sedii și bani de la buget, ca un aconto la sumele ce - speră ele - vor curge mai târziu, după alegeri?

— Am să-ți răspund, oftă demnitarul, printr-o afirmație a lui Churchill: democrația occidentală, spunea el, este plină de imperfecțiuni și păcate, însă un sistem mai bun omenirea nu a inventat încă. Așa este! Comunismul a promis că rezolvă inechitățile și cusururile democrației de tip occidental. Noi l-am trăit și știm: n-a rezolvat nimic. Dimpotrivă! Democrația autentică nu se poate construi decât pe pluripartitism - dar aceasta presupune cu necesitate existența partidelor, altfel nu se poate...

— Ba se poate! afirmă, convins, tânărul. Revin, scuzați-mi obsesia: ce este, sau mai exact ce pretinde că este un partid politic? Un grup de oameni adunați în jurul unui program vizând economia, cultura, știința, învățământul, sănătatea, apărarea, comunicațiile unui stat. Dar programul ce reprezintă? Un set de opțiuni. Un plan tactic și strategic. Istoricește, a fost nevoie de niște oameni - oameni luminați! - care să gândească și să formuleze opțiunile prin experiență, intuiție, previziune, analiză, extrapolare. În jurul unor

asemenea oameni, ctitori de platforme politice, s-au format partidele, cele serioase, importante.

Azi, în era informaticii, procedeul mi se pare depășit, anacronic. În ce domeniu important și în ce acțiune de minimă complexitate se mai lucrează cu creionul, hârtia și abacul? Ar îndrăzni cineva să lanseze o rachetă, să plaseze pe orbită un satelit și chiar să opereze un bilanț în bancă, fără computer? Calculatorul dă răspunsuri incomparabil mai exacte, oferă conexiuni infinit mai complete decât orice minte omenească. Îi precizezi obiectivul, resursele, clauzele obligatorii și computerul oferă, în timp record, soluția optimă, chiar cu variante. Tot el indică etapizarea, costurile, căile de urmat, riscurile în fiecare variantă, consecințele secundare negative... într-un cuvânt: tot. Sigur, complet, rapid. De ce să folosim calculatorul la estimarea șanselor unui candidat, la alegerea culorii optime a cravatei respectivului în competiția televizată din prețuia alegerilor, când computerul poate face infinit mai bine treaba cadidatului însuși și chiar a întregului său partid?

— Să zicem că programul este o optimizare a relației scopuri-resurse-modalități-costuri-termene-priorități. Să admitem, răspunse înaltul demnitar, din ce în ce mai captivat de pledoaria reformatorului. Dar guvernarea? Conducerea propriu-zisă? Cine oferă conducătorii, dacă nu partidele?

— De ce, neapărat, partidele? E suficient ca acești oameni să fie cei mai buni, cei mai capabili, cei mai pregătiți, cei mai corecți, cei mai echilibrați dintre toți cetățenii țării, fiecare - pentru un anumit domeniu de activitate.

— Nu e suficient: e ideal! Dar cine-i găsește, cine-i propune, cine-i prezintă electoratului?

— Computerul, bineînțeles! De fapt, acesta este „miezul” reformei mele. M-am luat cu istoria și cu problemele colaterale, omițând esențialul. Iată sistemul, excelență.

La vârsta majoratului, fiecare cetățean al țării își va găsi datele personale pe o fișă aparținând băncii naționale de date - evident computerizată. Copiii pe care școala îi consideră inteligențe strălucite, acele tipuri de precocitate cu reală portanță socială pot intra în circuitul evidenței de la 14 sau 16 ani.

— Stai, stai puțin. Dumneata propui întocmirea unui dosar? În România, acum, termenul acesta a devenit odios!

— Nu un dosar, excelență: o fișe personală, asemănătoare - dacă vreți - cu fișa medicală a fiecărui cetățean -pacient, sau cu fișa întocmită la încadrare, CV-ul cerut de orice angajator

când te prezinți la interviu. Ea n-are nimic de-a face cu statul polițienesc-securistic, de care oamenii vor pe bună dreptate să uite. Să ne temem de fișe? Dar codul numeric personal îl primește orice om la primul său act de identitate, și-l poartă până moare; cazierul personal, sau cel fiscal, ți se eliberează pe loc, la orice birou de evidență a populației, dovadă că existența fiecărui ins este marcată undeva, în evidența unui organ statal, și asta nu deranjează pe nimeni, pentru că nu reprezintă o îngrădire a libertății omului, ci dimpotrivă, un element de ordine socială, care-ți conferă, de exemplu, calitatea de alegător. Nu vă speriați, așadar, de existența unei fișe, cu datele într-adevăr relevante despre o persoană, întocmită profesional.

Semestrial, printr-un sistem riguros de evidență (infim ca dotare umană și materială), fișa se completează cu elemente noi; volumul cunoștințelor, capacitatea de a le aplica, creativitatea, implicarea, performanțele profesionale, pe scurt - tot ce măsoară obiectiv și indubitabil valoarea, competența, aptitudinile, experiența, corectitudinea, echilibrul personalității respective.

— Ca de exemplu? Întrebă demnitarul, parcă privind cu alți ochi spre tânărul reformator. Fă-mă să înțeleg, mai concret...

— Iată: acolo, în fișe, un învățător dintr-un sat va scrie că prichindelul X sau prichindeaua Y a străbătut cu piciorul, zilnic, 7 km dus și alți 7 km întors, pe ploaie, frig, ninsoare sau arșiță pentru a ajunge la școală, și n-a lipsit decât odată în trei ani, când, din cauza gerului, i-au degerat picioarele în bocănceii rupți de vechi ce erau; iar la fiecare sfârșit de an, copilul a „adunat” numai 9 și 10. Nu credeți că un asemenea comportament promite ceva pentru viața de adult? Nu anunță el un posibil și chiar foarte probabil luptător, un om dornic și hotărât să învețe, să știe, să cunoască? Și dacă același copil, urmărit pe traseul său școlar de către viitorii profesori - diriginți sau de psihologul școlii (ce mare nevoie de el este și acum!) va avea înscrise în fișa personală diplome la olimpiadele naționale și internaționale, distincții la competiții profesionale sau sportive, fapte deosebite, burse de merit în țară și străinătate, stagii de perfecționare oferite gratuit de mari univeristăți ale lumii, autorat sau coautorat la invenții, participare - ca elev, student sau tânăr stagiar la proiecte internaționale de anvergură, etc. etc... Ei bine, aceste date, consemnate obiectiv și rezumate într-o frază, de cineva competent și pătruns de misiunea sa socială, n-ar putea atrage atenția celor ce caută oameni capabili, care să merite onoarea

și răspunderea de a fi reprezentanți ai poporului? Sau: o fetiță de 12-13 ani, orfană de mamă, cu un tată bolnav și sărac, care se luptă să-și crească - din te miri ce și numai ea știe cum - doi frați mai mici, pe care-i scoate la liman, ea însăși terminând liceul și facultatea cu note foarte bune ... n-ar fi propunerea ideală pentru corpul celor chemați să se ocupe și să răspundă de ocrotirea copilului, de instituții și de programe guvernamentale în domeniu?

Nu sunt cazuri și situații inventate de mine, excelență; ele există, asemenea oameni trăiesc printre noi, numai că n-au loc la vârf de lichele și impostori. Nu sunt mai îndreptățiți astfel de oameni să alimenteze elitele decizionale ale societății? Am scăpa astfel de oratorii găunoși, de inșii care - și câștigă popularitatea la un șpriț sau la o halbă, care aruncă sticla de șampanie în mulțimea adunată la miting, care defilează cu rudele, sponsorii și relațiile.

Știu că acolo, sus, nu e nevoie doar de cariere profesionale solide. Mult - poate chiar mai mult - contează caracterul, conștiința. De aceea fișa mea propune o rubrică de observații, în care, tot așa, sunt consemnate extrem de succint fapte relevante pentru spiritul de echipă, altruismul, capacitatea de implicare la efort, responsabilitatea, simțul dreptății, capacitatea de a comunica etc. etc.

Asta înțeleg eu, excelență, prin fișa personală; o foaie de parcurs, care să recomande un număr de candidați pentru funcțiile publice, din care să se aleagă cei mai buni.

Nu stăruie acum asupra modalităților concrete de a asigura deplina obiectivitate a acestor fișe; proiectul meu le schițează. După vârsta de 25 de ani, fișele devin operante; titularii lor devin candidați.

Nu sunt nici profesor, nici psiholog, nu am cunoștințele necesare în aceste domenii. Aș fi bucuros să colaborez cu specialiști pentru ca formatul unei asemenea fișe să conducă la un rezultat cât mai exact relevant și mai cuprinzător, fără balastul datelor nesemnificative, cu elemente perfect cuantificabile, foarte concrete, dar și cu o rubrică de aprecieri - cum spuneam - ținând de caracter, formulate pe baza unor fapte reale, verificabile.

De fapt, prin sistemul meu, toți membrii societății candidează continuu, prin tot ceea ce fac, prin fiecare act socio-profesional, la un post de conducere sau coordonare, de mai mică sau de maximă importanță socială. Se elimină, desigur, infractorii, delincvenții, persoanele cu maladii psihice, pe baza documentelor emise de instanțe judecătorești

sau medicale, documente contra-expertizate, spre înlăturarea oricărei posibilități de eroare sau fraudă,

Din patru în patru ani, sau din trei în trei ani, fiecare post de conducere sau coordonare, în plan central și teritorial, se „scoate la concurs”. Conducerea și coordonarea devin, astfel, administrație, nu act politic, nu dominație ce capătă, automat, tendința de a se perpetua sau de a reveni la putere. Care putere? În sistemul propus de mine, aparatul politic devine fără obiect, deci piere; actul de conducere se depolitizează, devenind ceea ce trebuie să fie: o rotație a celor mai buni și probi gospodari în fruntea treburilor obștei, unde îndeplinesc un mandat conturat nu de ambiții și dorințe subiective, ci fundamentat și optimizat științific, prin tehnica modernă de care dispune azi omenirea.

Toate funcțiile publice, mici sau mari, au o „fișă a postului”, înmănunchind calitățile, cunoștințele și abilitățile necesare exercitării optime a respectivei responsabilități. Se constituie, astfel, un „portret—robot” ideal al omului chemat să ocupe acea funcție. Ce face computerul? Nimic altceva decât confruntă imaginea ideală cu milioanele de fișe din banca națională de date, indicându-le pe cele mai bine plasate. Vedeți ce simplu este?

Se vor cere, poate, măsuri suplimentare de verificare, de eliminare a oricărei erori. Admit o mulțime de amendamente, unele poate chiar necesare. Mă gândesc, de pildă, la o validare finală - cel puțin pentru cele câteva zeci de funcții de maximă răspundere statală -, operație ce s-ar putea încredința unui „consiliu al înțelepților”, ales și el prin metode computerizate. Alții vor propune, probabil, alte perfecționări, cum ar fi păstrarea celor care, în timpul mandatului, s-au distins prin calități deosebite, pe post de consilieri ai noilor aleși, pentru asigurarea continuității în actul de administrare. Mai mult: să presupunem că, din 100 de persoane evidențiate de computer înainte de validarea finală, cei mai mulți vor fi invalidați, din varii motive: unii nu au evoluat așa cum promiteau premisele faptice din fișe, altora li s-a schimbat drumul în viață din motiv de sănătate. Câte nu se pot întâmpla, când e vorba de evoluția unui om! Dar rămân ceilalți, un fond uman infinit mai valoros decât nevolnicii care-și cumpără voturile sau pe care părinți sus-puși sau bogați îi împing spre scaune nemeritate. De ce să ne pomenim, Doamne ferește, că țara lui Eminescu și Caragiale este reprezentată în foruri europene de semianalfabeți care nu știu nici măcar să facă pluralul de la „succes”?

Oricâte adăugiri s-ar aduce, sistemul va rămâne, în ansamblu, uimitor de simplu, ieftin și eficient. Am calculat totul, investiția e ridicolă în raport cu jaful operat actualmente în toată lumea, în numele democrației; beneficiul, chiar pe termen scurt, devine fabulos! Vă înmânez proiectul și anexele, inclusiv calculul economic estimativ, încheie tânărul, depunând pe birou un dosar nu foarte voluminos. Apoi, după o clipă a ezitare:

— Acum înțelegeți, sper, de ce n-am îndrăznit să prezint proiectul nimănui altcuiva decât dumneavoastră. Vreau să fac un bine țării, poate... omenirii. Vreau să extirp cancerul politicianismului, să pun la muncă liota celor care trăiesc -și cât de bine trăiesc! - pe seama muncii altora. Ajutați-mă!

Înaltul demnitar se ridică de la birou, ocolindu-l și -ceea ce nu făcea prea des - strânse mâna vizitatorului cu o căldură care spunea totul despre impresia lăsată de tânăr.

— Mi-a făcut plăcere discuția cu dumneata, deși - mărturisesc - la început m-a speriat viziunea sumbră în care ai schițat viitorul. Dar acum, în loc de concluzie, îți fac o propunere: n-ai vrea să intri în grupul consilierilor mei? O minte ca a dumitale ar fi binevenită, chiar necesară aici.

Tânărul își privi gazda, topit de emoție și surpriză. Găsi cu mare greutate cuvintele de răspuns.

— Mă copleșiți, excelență... Ce să caut eu, un biet inginer informatician, de-abia ieșit din stagiatură, printre atâtea capete luminate, experimentate? Ar fi...ar fi...

— Ar fi bine, îți spun eu.

— Poate doar așa... să lucrez la acest proiect, să-l definitivez cu ajutorul sfetnicilor dumneavoastră, să-i punem la punct modul de lansare și implementare, etapele, să calculăm mai exact necesarul de resurse, școlirea celor implicați...

— Păi... nu ți se pare destul? Aici e muncă de 2-3 ani, pe puțin. Ce zici? Vezi... eu te-am ascultat pe dumneata; ascultă-mă și dumneata pe mine. Vino. Lasă, te rog, secretarei mele datele de contact; te voi căuta curând, pentru detalii. La revedere.

...După ce reformatorul părăsi încăperea, înaltul demnitar îmi făcu semn să ies din micul cabinet alăturat, de unde urmărisem „în transmisiune directă” audiența, pe un monitor de înaltă fidelitate.

— Ce zici? mă întreabă, încă marcat de impresia ce i-o lăsase șeful imaginarului “Partid al Dușmanilor Politicii”.

— V-am prevenit că veți auzi lucruri deosebit de interesante...

— Într-adevăr, murmură el. Ce idee! Ce viziune!

În acea clipă, un strigăt disperat, apoi un zgomot sinistru, ca o bufnitură, amestecat cu scrâșnet de roți mușcând asfaltul, invadară biroul prin fereastra larg deschisă ce dădea spre bulevardul din vecinătatea clădirii oficiale. Înaltul demnitar se precipită, odată cu mine, către geam. Ceea ce văzurăm, ne îngheță pe amândoi: tânărul reformator, pornit să scape țara și omenirea de plaga politicii și politicienilor, zăcea inert în mijlocul carosabilului, într-o foiala de inși ce se precipitau inutil în jurul lui. În depărtare, mai mult se ghicea o dâră de fum albăstrui, aruncat de eșapamentul unei mașini dispărute pe strada ce intersecta bulevardul la nici o sută de metri de acel loc.

Am închis fereastra tocmai când Salvarea venită în pripă se depărta, purtând trupul celui accidentat.

Sau, poate, cadavrul.

Șirul audiențelor începuse catastrofal. Oare să existe vreo lege nescrisă, vreun blestem care omoară din fașe ideile cu adevărat importante, odată cu autorii lor? Cumplită lege! Cumplit blestem!

2. KARL MARX

Ființa apărută ca prin minune în scaunul cabinetului era parcă desprinsă din portretul arborat, până nu de mult, în toate instituțiile publice din țară. O claie de păr, o față vânjoasă, doi ochi aprigi, o gură trădând orice în afară de asceză ori cumpătare, totul - terminat cu o barbă mai stufoasă decât părul. Convorbirea dura de câteva minute și - de la punctul meu de observație - nu mă săturam să savurez uimirea demnitarului la constatarea că jucăria merge, funcționează!

— Vă mulțumesc din inimă că ați acceptat invitația, domnule Marx; promit să vă rețin doar câteva minute.

— Am tot timpul, fii liniștit. De când trăiesc în veșnicie, nu mă mai uit la ceas. Care-i problema?

— Înainte de curiozitatea, să-i zic doctrinară, majoră, există o curiozitate omenească, strict omenească, mai ales când mă aflu în fața unei personalități copleșitoare, cum sunteți dumneavoastră. Mi-ați permite, la începutul convorbirii, câteva întrebări din această zonă?

— De ce nu? Dacă mi-ai citit scrierile, ai reținut, poate, și deviza mea preferată: „Nimic din ce este omenesc nu mi-e străin”. Deci... întreabă. Răspund la orice.

— Vă mulțumesc din nou. De ce v-ați lăsat o asemenea barbă imensă, domnule Marx? Și barbă, și păr...?

Filozoful zâmbi, amuzat.

— Știi că-mi plăci? Ei bine, mi-am lăsat-o ca să atrag atenția urmașilor mei întru conducerea revoluției, că omul trebuie judecat nu după barbă, păr sau mustăți, ci după ce are sub ele, în cap. Contează nu cum arăți, ci doar ce ești, ce știi, ce faci - pentru tine și pentru societate. Încă de pe vremea mea, „bărboșii” erau priviți cu circumspecție. Interpretează-mi deci barba ca pe un protest la adresa prejudecăților și conformismului. Dar dacă am luat-o pe panta asta, te întreb și eu: e adevărat că în România, prin anii ‘60, miliția poporului oprea pe stradă tinerii pletoși și-i tundeau, ca să fie toată lumea aliniată normelor „moralei proletare” - în viziunea celor ce și-ar fi dorit să vadă toate capetele rase, ca la recruți?

Demnitarul-gazdă zâmbi, stânjenit.

— Da, cam așa s-a întâmplat...

— În locul tinerilor, eu nu m-aș fi lăsat tuns. Aș fi strigat, sus și tare: dacă așa cere viziunea marxistă, atunci să i se radă și barba lui Karl Marx, cel din tabloul de pe toți pereții. Corect? Aștept altă întrebare.

— Dumneavoastră, teoreticianul revoluției proletare, n-ați fost tocmai proletar, ci - din câte știu eu - burghez, iar prietenul dumneavoastră, Engels, venea chiar din marea burghezie...

— Adevărat; și... ce-i cu asta? Doar am spus-o clar, și nu o dată: originea socială o fi ea un criteriu de apreciere a insului, dar numai mințile stupide, periculos de stupide, absolutizează criteriul, considerându-l singurul valabil. Dar... de ce mă întrebi? Cumva, în legătură cu Leonte?

Văzând figura nedumerită a gazdei, filozoful se explică imediat.

— Am auzit că, tot pe la voi, prin anii ‘50, unul pe nume Leonte Tismăneanu, care predă la universitate știința creată de mine, își examina studenții având, lângă catalog, fișa de cadre a fiecăruia. Dacă studentul era burghez, mare sau mic, oricât de bine ar fi răspuns, nu putea primi nota maximă; vezi dumneata, marxismul și originea burgheză s-ar fi aflat în conflict de interese. E adevărat?

Din nou - zâmbet stânjenit și recunoaștere aproape spășită.

— Da, și asta e adevărat.

— Visul tismănenilor era, probabil, ca fiii de burghezi să nici nu pătrundă în universități. Un pui de chiabur care știe marxism, nu e de-a dreptul periculos? Oare ce urmărește el? Dacă voi, românii, i-ați primit în școli înalte, bravo vouă! Știi? Prin lumea umbrelor, pe unde mă învârt eu acum, se spune că Volodea Tismăneanu, fiul marxistului radical, imediat după turbulențele din România și-ar fi demascat și înfierat tatăl cu mânie antiproletară, condamnând comunismul în aplauzele foștilor confrăți întru marxism profitabil din cartierul primăvărativ al protipendadei revoluționare. Te pomenești că și asta e adevărat!?!

— Din păcate - da, așa este ...

— Și voi... ce-ați zis? Ce-ați făcut? Dacă nici marxism-leninism n-a mâncat, nici a revoluție proletară nu-i mirosea gura, trebuia să i-o închideți!

— E democrație, domnule Marx. în democrație, nimeni nu închide gura nimănui.

— Bine, atunci lăsați tismănenii să vorbească, dar măcar nu-i încurajați, nu le plătiți demagogia! Așa că, dragă domnule - sau tovarășe, cum vrei, eu n-am prejudecăți nici mic - sau mari burgheze, nici proletare, de niciun fel - te rog să explici conaționalilor dumitale că nu Karl Marx e vinovat dacă, în România, aproximativul român Tismăneanu, sau cum s-o fi numit la origini, își teroriza studenții neproletari la examenul de marxism. Dacă ar exista un tribunal al istoriei, eu - ca autor de proiect - i-aș chema în judecată pe Lenin, Stalin, Brejnev, pe toți ceaușeștii, jivkovii, tismănenii mari sau mici, câți vor mai fi fost, și i-aș acuza că mi-au stâlcit proiectul și mi-au compromis imaginea. Să plătească daune! Morale, că materiale, pe-aci, pe la noi, n-ai ce face nici cu dolarii, nici cu lirele, nici cu rublele...

Apropo de bani; îmi permiți o întrebare?

— Desigur!

— Am auzit că la voi, tranziția a scos la suprafață, peste noapte, o mulțime de mari bogătași semianalfabeți sau analfabeți de-a binelea. Așa-i?

Demnitarul încercă să zâmbească, dar nu prea reuși.

— Văd că sunteți bine informat...

— ...Și că ei se laudă în gura mare cu „școala vieții”. E bună și asta, nu contest, dar... dacă vrei să faci un bine românilor dumitale, explică-le, domnule, că doar maimuțele învață numai și numai din pățanii, prin metoda empirică a încercărilor și erorilor succesive, pe care se bazează și

dresajul. Oamenii învață din cărți, domnule; din cărți multe și diverse, citite cu răbdare, cu migală, cu metodă!

Poate că singurele cuvinte integral și profund adevărate, scrise sau rostite de Lenin în toată viața lui, au fost „învățați, învățați, învățați!” Altfel, se întâmplă în societate exact ce se petrece la voi, acum: mult hulita „luptă de clasă” se transformă în lupta celor cu clase mai puține contra celor cu clase mai multe. Ieșiți din capcana asta, nu mi-o lua în nume de rău...

— Vă mulțumesc pentru sfat. Cu voia dumneavoastră vă propun să trecem la problemele cu adevărat serioase...

— Eu nici până acum n-am glumit.

— Vă cred, domnule Marx, dar,... v-aș întreba ce aveți de transmis românilor, după ce au trecut prin câte-au trecut?

Fără să stea pe gânduri, părintele comunismului științific răspunse clar și răspicat:

— În primul rând, românii să nu mă considere pe mine principalul vinovat pentru drama de 45 de ani a țării lor...

— Dar pe cine? Mulți spun că vi se datorează drama omenirii, nu numai a României!

Ca și cum n-ar fi auzit întreruperea, patriarhul își continuă gândul, lăsând să se întrezărească una din trăsăturile sale fundamentale: dialogul reprezenta, pentru el, un monolog întrerupt la răstimpuri.

— ...Țară trecută, în zbuciumata ei istorie, prin focul și sabia atâtor hoarde și seminiți! Nu cumva tot eu sunt vinovat de năvăliri, de biruri și haraciuri, de trădări, de epoca fanariotă, de dictatele care v-au hăcuit teritoriul?

— Nu, asta n-a pretins-o nimeni, dar e greu de combătut afirmația că ultimele patru decenii au reprezentat, pentru România, una dintre cele mai nefaste experiențe. Iar proiectul socialismului științific vă aparține, e un fapt notoriu.

— Mda, așa se întâmplă întotdeauna când se prăbușește un edificiu, mormăi musafirul; primul hulit este arhitectul. Dar la constructor, la constructori v-ați gândit? Ați studiat varianta originală a proiectului? Ați încercat să decelați desenul inițial de liniile strâmbe și șchioape, trase anapoda de coautori cârpaci?

— D-le Marx, după evenimentele de la sfârșitul lui '89, multe voci au încercat să acrediteze chiar aici, la noi, ideea pe care o exprimați. Le-a fost imposibil. Și nu numai pentru că se adresau unui popor încărcat de umilință și ură, înverșunat de un teribil sentiment de frustrare, ci pentru că tot ce se întâmpla în lume, în jurul nostru le contrazicea spusele.

Românii... să presupunem că v-au înțeles greșit. Să admitem că ei au acceptat deformări grave ale proiectului și l-au construit prost. Dar sistemul imaginat de dumneavoastră a început să pâraie din încheieturi și să se prăbușească peste tot! Ce n-a avut vecinul nostru de la răsărit, ca să-l aplice cu succes? Nu i-au lipsit nici credința în socialism, nici devotamentul împins până la sacrificiu (probă - războiul al II-lea mondial!), nici resursele naturale imense, unice în lume, nici întinderea și populația, o piață de desfacere cât a șasea parte din uscatul globului pământesc! A avut la dispoziție 75 de ani pentru a demonstra viabilitatea sistemului. Ce i-ar mai fi trebuit?

Ochii doctrinarului se îngustară, aruncând fulgere prin fâșia rămasă, nu mai lată decât o dungă.

— Ceva în plus și ceva în minus. I-a prisosit un om; mai exact - doi: Lenin și Stalin.

— Oare? Fără Lenin, credeți că bolșevicii ar fi dărâmat țarismul, ar fi preluat puterea și, mai ales, ar fi menținut-o?

— Dacă n-o făceau, înseamnă că nu erau coapte condițiile, și dacă nu erau coapte condițiile, mai bine nu reușeau. Graba a stricat totul: Lenin a compromis un proiect genial. În opera mea descriu exact imaginea tipului de țară în care va triumfa socialismul; citiți și spuneți-mi dacă viziunea de— acolo seamănă cu Rusia țaristă a deceniului II!

— Iar fără Stalin, fără dictatura sângeroasă declanșată de Stalin, mulți istorici afirmă că tânăra Republică a Sovietelor n-ar fi supraviețuit nici până la invazia lui Hitler...

— Nu știu și nu mă interesează. Eu n-am teoretizat teroarea.

— Dar ați ridicat lupta de clasă la rang de lege obiectivă. Ați întemeiat conceptul de dictatură a proletariatului...

— Conceptul, nu teroarea! Cine și-ar fi imaginat că partidul muncitorilor și țăranilor, de-abia instalat la putere, își va măcelări fără milă componenții primelor comitete centrale alese la primele congrese, în numele „purității ideologice”? Cum puteam crede că militanții care apăraseră cu eroism revoluția de trupele intervenționiste din afară, vor fi exterminați de tovarăși de-ai lor cu idei juste și ferme, doar pentru că împușcații aveau și unele idei discutabile? Nu dubioase, domnule, nu dușmănoase, ci discutabile, adică altfel decât ale călăilor! Mă vezi pe mine mânuind KGB-ul ca să apăr „linia partidului” de cei care nu spun întotdeauna „da, să trăiți”? Da, într-un război civil mor oameni. Mor și pe fronturi, cu arma-n mână, cum au pierit zeci de mii, dar... de

ce în fața plutoanelor de execuție? Fii sigur că, de-aș fi întrezărit măcar posibilitatea unei asemenea orori, aș fi retras „Manifestul comunist” de la tipar, aș fi șters celebra chemare „Proletari din toate țările, uniți-vă!” și aș fi scris în loc, cu litere de-o șchioapă, „Proletari din toate țările, iertați-mă!”.

Îți vorbeam și de ceva care i-a lipsit Rusiei: ca să mă exprim cu o glumă reușită a compatriotului vostru, Arghezi, rușii n-au avut... nemți! Un popor înapoiat, cu un stadiu rudimentar al forțelor de producție, cu un nivel intelectual și de conștiință precar, caracteristic țărilor subdezvoltate, cu tradiție de despotism, teroare și potemkinade.....ce putea să iasă de-aci altceva decât ce-a ieșit?

— Bine, să zicem că acolo „n-au fost nemți”; dar în Germania, domnule Marx? În RDG s-a pompat zdravăn, fiind considerată vitrina „lagărului socialist” - cum i se spunea nu fără o anume intuiție conclavului țărilor estice - și avea la nemți... slavă Domnului. De ce, atunci, cealaltă Germanie a devenit o forță economică mondială, renăscând din ruine, în timp ce „jumătatea” ei socialistă a ajuns, prin comparație, simbolul stagnării? De ce unii fabricau Mercedes-ul, iar ceilalți - tot nemți! - reușeau, cu chiu, cu vai, să producă Trabantul? De ce Republica Cehoslovacă, înainte de război pe locul 5-6 în Europa ca dezvoltare economică și nivel de trai, s-a aliniat, cu timpul, subdezvoltatei Bulgariei și frământatei României? Cum vă explicați că sistemul preconizat de dumneavoastră s-a prăbușit singur chiar în țara de origine?

— Eu, stimate domn, nu răspund decât pentru faptele mele, iar faptele mele sunt opera mea...

— ... Al cărei sens este clar: instaurarea comunismului, transformarea unui proiect teoretic într-o orânduire social-politică absolut concretă. În teza a 7-a asupra lui Feuerbach scrieți negru pe alb: „De-a lungul veacurilor, filozofii n-au făcut altceva decât să explice lumea; problema este, acum, de a o schimba”. E adevărat? Ați teoretizat dictatura proletariatului, ați fundamentat lupta de clasă ca motor al dezvoltării societății; ați preconizat “exproprierea expropriatorilor”, adică naționalizarea mijloacelor de producție și instaurarea proprietății comune. Pentru reușita revoluției, ați formulat teza unirii muncitorilor de pretutindeni, lansând -așa cum spuneți - celebrul apel „Proletari din toate țările, uniți-vă”! Știți că, în virtutea acestei lozinci, comuniștii români au adoptat, în primii ani de după constituirea partidului lor, teze antinaționale pentru care autoritatea statală i-a scos în afara legii? Nu puteți afirma,

domnule Marx, că sunteți un filozof neînțeles, trădat sau deformat de discipoli. Dumneavoastră ați gândit un sistem, dar dincolo de proiect, ați intrat în istorie ca primul activist al comunismului științific. Doar ați înființat Internaționala comunistă, organism ce trebuia să devină pârgă punerii în operă a proiectului dumneavoastră. Mă înșel oare?

— Deloc, domnule, dar ai avea dreptul să mă judeci, ca realizator al propriului meu proiect, numai dacă apucam să înalț edificiul cu mâinile mele, sub supravegherea mea, cu alte cuvinte dacă el mă exprima integral! De unde știi ce am înțeles eu prin „luptă de clasă”, „naționalizare” sau „dictatura proletariatului”? Ce anume îți dă dreptul să crezi că în orânduirea întemeiată și desăvârșită de mine ar fi existat masacre, deportări, lagăre de concentrare? Cum să preconizez eu muncă forțată, strângerea recoltelor cu școlarii și cu armata, când am scris textual: „Munca prost plătită este muncă de mântuială”? Munca la voi nu mai era nici măcar prost-plătită, ci forțată! Dacă vrei pagina și alineatul, ți le ofer...

Dar să lăsăm deformările pe seama celor ce se fac vinovați de ele. Eu sunt filozof, domnule, și poate că sistemul meu filozofic, ideile mele filozofice de-abia acum au șansa să fie înțelese, aprofundate... Nimeni n-a sărit la gâtul lui Saint-Simon, Fourier, Owen, Tomas Morus... Toți s-au năpustit pe mine! Cât timp a existat un sistem socialist constituit, orice gânditor, specialist sau neofit, îmi privea opera marcat de realitatea eșecului - pentru că eșec a fost! -din țările ce se revendicau “marxiste”. Nimic mai simplu, mai tentant, dar și mai fals decât să-l judeci pe Marx după modelul oferit de orânduirea marxistă constituită, existentă!

Te întreb: există vreo analiză mai exactă a fenomenelor capitalismului decât cea realizată de mine? A explicat cineva mai bine acumularea primitivă a capitalului? Sau mecanismul de formare a capitalului, adică plus-valoarea? Poate contesta cineva adevărul că existența determină conștiința? De altfel, nu eu am introdus materialismul în gândirea omenească, și nici măcar în privința organizării societății pe principii socialiste nu am meritul întîietății... Îmi reproșezi teza luptei de clasă. De ce? Teoretic, este transpunerea în plan social a luptei contrariilor, din dialectica hegeliană, iar practic... chiar nu există ciocniri de interese între patronat și muncitori? Dacă e așa, cum explici mișcarea sindicală de azi, lupta pentru apărarea drepturilor celor ce muncesc?

Nu, domnule, nu ai înțeles; nu a înțeles nimeni măreția, rotunjimea perfectă a proiectului meu! Omul eliberat de

exploatare, stăpân absolut pe destinul său, concepând libertatea ca pe o necesitate înțeleasă și asumată, căreia i se înregimentează conștient și pe care o slujește cu toate forțele... Omul scăpat definitiv de chingile dezumanizante ale individualismului, ale interesului, ale instinctului de proprietate...

— Apropo de om, domnule Marx... Cum explicați rolul infim pe care-l ocupă omul, nu ca parte a procesului de producție, ci ca ființă gânditoare, în opera dumneavoastră? Aproape toți exegeții marxismului au remarcat această ciudățenie - ca să nu-i spun anomalie: filozoful care a afirmat: „omul este cel mai prețios capital” (deși, discutând deschis, nici formularea aceasta cam meschinizantă nu sună prea elegant...) a acordat antropologiei filozofice o atenție dezarmant de redusă. De ce?

Ciudat: ca și cum în clipa aceea i s-ar fi pus prima întrebare cu adevărat dificilă sau rău-voitoare, întemeietorul comunismului se ridică nervos de pe scaun, măsurând cu pași mari, apăsați, porțiunea din fața biroului de după care demnitarul îl privea fără să priceapă motivul iritării. Într-un târziu, Marx se opri, își privi fix interlocutorul și răspunse:

— Pentru că nu era nevoie. Omul, în stadiul de dezvoltare în care l-a găsit proiectul meu, nu mă interesa. Ființa îndobitocită, înfometată, înfricoșată, înrăită sau coruptă de-a lungul unor milenii de exploatare n-avea ce căuta în societatea imaginată de mine! Nu acest om se putea ridica deasupra instinctului de proprietate, nu el putea deveni făuritorul conștient și cetățeanul elevat al celei mai avansate, celei mai drepte orânduirii sociale. De ce crezi că mi-am luat drept colaborator pe Engels? Pentru cunoștințele lui în domeniul științelor naturii. Engels anticipase ingineria genetică. El mi-a promis elaborarea, în timp util, a tehnicilor prin care genele individualismului și simțului de proprietate pot fi extirpate cu ușurința cu care se aplică azi, în masă, cel mai banal vaccin. Ei bine... nu s-a ținut de cuvânt. Evenimentele ne-au depășit pe amândoi! El mi-a supraviețuit, dar legământul lăsat de mine cu limbă de moarte, nu l-a putut realiza. Cu un om eliberat de spaime, izbăvit de crucea propriei sale istorii și preistorii, cu un om nou pentru vremuri noi... alta ar fi fost situația. Atunci, sistemul și-ar fi demonstrat nu viabilitatea, ci măreția! Iar dumneata îmi reproșezi că socialismul nu s-a impus planetei „pus în operă” de mujicii genialului conte Tolstoi, de nebunii chinuitului Dostoievski, de conaționalii întru crimă și sadism ai lui Rasputin, Stalin și Beria sau de resemnat-nostalgicii lui

Cehov? Cum să fi realizat cu ăstia libertatea ca necesitate înțeleasă și asumată? Cum?

Demnitarul se ridică, uluit. Înțelegea, dar tocmai adevărul la care, în sfârșit, parvenise, îl lăsa fără grai. Ar fi vrut să întrebe, să ceară explicații, însă nu reușea să articuleze niciun cuvânt.

De la postul de observație, pricepui că era momentul să intervin. Semnul care-l adusese în cabinet pe Karl Marx se repetă în sens invers, lăsându-l pe demnitarul român singur în cabinet, într-o stare de surescitare imposibil de descris. Greu de spus ce l-a tulburat mai tare: dispariția bruscă a oaspetelui sau șocul mărturisirii?

Când mi-am făcut apariția din micul cabinet alăturat, unde funcționa studioul improvizat, de înregistrare audio-video, mi-a șoptit cu vocea la fel de scăzută ca în momentele primei noastre întâlniri:

— Pentru azi...destul.

L-am înțeles.

3. LABORATORUL DE GEOPOLITICĂ

— Azi, excelență, vă propun o vizită, i-am spus demnitarului, la prima oră a dimineții. Unul dintre solicitanți dorește să vi se adreseze nu în ambianța cabinetului dumneavoastră, unde i-ar lipsi machetele, mulajele, hărțile și tot materialul ajutător, ci în laboratorul său. Cred că merită osteneala. Dacă nu aveți nimic împotrivă, să mergem...

Peste câteva minute, pășeam împreună pragul Laboratorului de geo-politică al „Înaltei Academii pentru Spațiu și Timp”, instituție privată, apolitică, având profil de cercetare și învățământ. Rectorul, vizibil marcat de onoarea ce i se făcea, ne însoțea, pregătit pentru explicații.

— Vă aflați în salonul consacrat României, începui el prezentarea pe un ton ce se dorea cât mai solemn. Iată un prim lot de machete... și bagheta ciceronului nostru se îndreaptă spre câteva lădițe în care, din pământ, nisip și culoare, se reproducea - la scară și în relief - teritoriul țării, dar în variante șocant de neasemănătoare cu imaginea atât de familiară oricărui elev de clasa a IV-a primară. S-ar fi cuvenit, poate, un expozeu introductiv asupra preocupărilor, obiectivelor și specificului activității noastre, sublinie cu oarecare grăbire domnul rector, îndemnat, probabil, de reacția citită pe fețele noastre, dar - continuă el - am preferat

să vorbească faptele, să se degaje din chiar truda noastră de zi cu zi aprecierea pe care, nu mă îndoiesc, o veți da la sfârșit acestui mic, dar inimos și ingenios colectiv de cercetători. Pentru că, în fond, ce urmărim noi? Ce este, de fapt, geopolitica în viziunea specialiștilor noștri?

Nimic altceva decât o modalitate de a rezolva prin mijloace științifice - veți fi de acord cu mine că geografia este o știință, ca și politica - problemele delicate, spinoase și complexe, create de politică de-a lungul timpului. Ei bine, iată primul proiect; și ghidul se opri în fața uneia din machete, înconjurând cu un gest larg al baghetei conturul țării în interiorul căruia dispunerea formelor de relief— mai exact: bine cunoscutul arc carpatic - se înfățișa privirilor ca într-un tablou suprarealist. Nu trebuie să vă mire poziția munților în teritoriu, domnilor. Aceasta este însăși tema de cercetare și, dacă-mi permiteți, originalitatea proiectului. De la ce premise am pornit?

Prima: lanțul de munți reprezintă, întotdeauna, cea mai sigură și ușor de apărat frontieră. A doua: România dispune, har-Domnului, de lanțuri muntoase, dar ele apar plasate, din nenorocire, în interior. A treia, și cea mai importantă: trăim într-o epocă atât de agitată, atât de instabilă politic, încât - mai ales în această parte a lumii -putem fi confrunțați oricând cu orice surpriză. Concluzia se impune de la sine: munții trebuie să devină frontiere. Iată și soluțiile concrete propuse de autorii studiului: Carpații Meridionali, ca fiind cei mai înalți, vor fi întinși de-a lungul celei mai expuse frontiere, cea din vest, zonă în care, știți bine, Tratatul de la Versailles a lăsat atâtea nostalgii și nu numai... Carpații orientali se vor înșira pe frontiera estică a țării, în două variante: varianta optimistă - de-a lungul Nistrului; varianta... nu i-aș zice pesimistă, ci realistă - de-a lungul Prutului.

Prima variantă va necesita, probabil, întăriri suplimentare, antrenate din alte bazine muntoase ale țării, poate Măcinul; a doua se mulțumește cu oferta munților Moldovei, probabil suficientă ca aliniament de apărare. Carpații Apuseni, după cum vedeți, - și rectorul își însoți cuvintele cu un gest de urmărire pe machetă - vor dubla Dunărea, constituind un lanț aproape continuu. Căutăm încă soluții pentru rezolvarea unor probleme de ultimă oră...De pildă, tronsonul iugoslav al frontierei sudice se cuvine, probabil, susținut mai puternic decât în viziunea noastră inițială. Din nenorocire, să recunoaștem, ne confruntăm și noi, ca și dumneavoastră, oamenii politici, cu nisipurile mișcătoare ale politicii regionale și mondiale, oftă rectorul. Când începi studiul,

situația se prezintă într-un fel; când îl termini, constăți că s-a schimbat chiar tema de proiect!

Aici, în sud, mergem, deasemeni, pe două variante, explică rectorul, plimbându-și bețișorul de la extremitatea estică la cea vestică a frontierei. Prima: Dunărea - frontieră propriu-zisă, iar munții - zid de apărare, pornind chiar din malul apei. A doua: lanțul de munți devenit frontieră, iar Dunărea, deviată, curge către mare exclusiv pe pământ românesc. Știu, mă veți întreba despre reacția vecinilor bulgari și sârbi.... Vă răspund: în cazul Iugoslaviei, cred că se poate merge pe principiul faptului împlinit; o deviem - și gata! Precedentul este binecunoscut sârbilor, așa că...ne vor accepta, până la urmă, ce să facă?! Cu bulgarii, afacerea e negociabilă; în fond, avem la ei un “avans” de două județe, nedecontat încă: Durostorul și Caliacra. Să rămână ale lor, în schimbul Dunării. Eventual, mai putem da ceva bani... poate plătim în natură, cu produsele rezultate din irigații...sau cum ne vom înțelege.

— Bine, dar munții...cum îi mutați?

Omul de știință zâmbi superior, apoi răspunse:

— Treaba asta, excelență, nu mai e de mult o problemă! Vechii creștini obișnuiau să spună: credința mută munții din loc, iar mahomedanii...ce ziceau mahomedanii? Vă amintiți? „Dacă nu vine muntele la Mahomed...”. Ca să nu mai zic de înțelepciunea populară: “se întâlnește munte cu munte, dar om cu om”...Deci munții se mișcă, puteți fi siguri, și nu de azi, de ieri... Reflectarea în filosofie și în folclor a unor fenomene, presupune cu necesitate existența acelor fenomene, doar ne aflăm pe terenul științei. Totul este să le descifrăm și să le „punem la treabă” în folosul nostru. Desigur, nu acesta este singurul nostru argument. Americanii, ați văzut, și-au sculptat munții, i-au fasonat după chipul a trei președinți - adevărată sculptură geologică, nu? Așadar, demonstrația e făcută. Din punct de vedere științifico-tehnic, proiectul nostru e perfect realizabil.

Avem variante. Prima: mutare, pur și simplu, prin translare, așa cum se mută blocurile de 10-14 etaje. A doua: tăiere (eventual măcinare), transportare și transplantare - refacere a rocii, în structuri conform dispunerii inițiale, pe noul amplasament, ca să nu amintesc decât două din soluțiile preconizate. Să nu vă sperie costurile! Ele sunt minime, raportate la imensele avantaje ulterioare în planul securității naționale și chiar al economiei. Vă dați seama că proiectul nostru reprezintă, nici mai mult nici mai puțin, decât o cercetare exhaustivă a subsolului!? Cine a mai „luat la mână”

măruntaiele tuturor munților țării? Cine a mai inventariat, prin cercetare directă, invazivă, întreg tezaurul de minereuri ascunse, cu siguranță, în străfundurile steiurilor de pe întreg teritoriul?

În plus, la orizont se profilează o prioritate mondială: experiența, odată validată, ne consacră drept primii experți din lume în operațiuni geo-geologico-politice de anvergură! Vom primi comenzi de pe toate continentele. În această lume nebună, în care totul pâraie și se desagregă, iar angajamentele, convențiile și tratatele devin simple petice de hârtie, țările vor alerga cu limba scoasă după modalități proprii de securitate și apărare. O țară specializată în amenajări macro-teritoriale, nu simple operațiuni telurico-cosmetice (irigări, canale, desecări și alte fleacuri), va realiza câștiguri fabuloase!

Dar să vă prezint al doilea proiect, grăi rectorul, invitându-ne lângă o altă lădiță, de fapt două: una prezentându-se ca un cărucior cu 12 roate, cealaltă sub forma unei platforme amplasate pe un soi de pernă cu aer. În fundamentarea acestui proiect, spuse el, am pornit - dacă vreți - de la o glumă. Da, de la o glumă ! - nu numai reușită, ci și foarte „miezoasă”, ca să mă exprim astfel.

Vă amintiți? În ultimii ani ai dictaturii “odiosului”, când România era din ce în ce mai strânsă în chingile intereselor geo-politice ale marilor vecini, se spune că țara noastră a dat un anunț la „mica publicitate”: „Ofer politică externă echilibrată și înțeleaptă contra poziție geografică mai puțin expusă”... Bună, nu? râse singur rectorul. De fapt, problema e veche. Suntem o insulă de latinitate într-o mare slavă. Dumnezeu ne-a plasat aici, la granița dintre Orient și Occident, și - de ce n-am recunoaște-o? - la răscrucea tuturor marilor furtuni. Stăm ca un ghimpe în ochii atâtor puteri și mărimi... Suntem invidiați pentru câmpiile noastre mănoase, pentru munții noștri (potențial economic, turistic, forestier etc), pentru Dunăre și Deltă, pentru mare și litoral, pentru apele interioare,.. pentru tot ! Cât timp vom fi aici, vom fi priviți cu invidie și teribil de expuși. Ce rămâne de făcut? E simplu, uimitor de simplu: să ne mutăm.

Auzind propozițiunea rostită atât de senin, demnitarul găsi puterea să exclame:

— Cuuum?!

— Exact cum auziți: să ne mutăm. Iată, macheta amplasată pe căruciorul cu roțile vă prezintă prima varietate: translarea totalității teritoriului nostru într-o altă zonă, poate chiar pe un alt continent...

— Și aici, unde viețuim noi acum...?? întrebă oaspetele, trecând din șoc în șoc.

— Nu-i nici o problemă, vă asigur că spațiul nu rămâne neocupat; sunt amatori cu duiumul! Tranzacția s-ar putea să fie chiar avantajoasă; cu ce obținem, acoperim achiziționarea noului teritoriu, cheltuielile de deplasare și ne rămâne un profit frumușel. Știți vorba românească: schimbi locul, schimbi norocul... Desigur, din punct de vedere tehnic, translarea pune probleme mai dificile decât mutarea munților; dar dificile, nu insurmontabile, subliniez. Totul e calculat. Autorii proiectului (doi cercetători tineri și foarte talentați, Laszlo Buda și Igor Vișnevski) au și făcut primele prospecții de ofertă: există șanse frumoase în Asia (zona centrală), Australia și Africa. Zona polară am exclus-o, deși ar oferi unele avantaje. Desigur, noua amplasare va complica puțin intrarea noastră în Europa, dar avantajele nu sunt de neglijat.

Varianta a II-a este mult mai originală, mai ingenioasă, și, aș spune, mai îndrăzneată. Priviți această machetă, amplasată pe o imensă pernă de aer. Ei bine, conform viziunii autorilor - aceeași ca în varianta I -, România va deveni o insulă.

Uluitor! Înaltul demnitar asculta expozeul, privea când macheta, când chipul însuflețit și mulțumit de sine al rectorului, nevenindu-i să creadă că i se vorbește serios, că nu e victima unei farse grotești, de prost-gust.

— Da, pur și simplu o insulă, ce reproduce la scara 1/1 teritoriul și relieful României, transplantat undeva, în oceanul planetar și amplasat astfel încât să nu încalce apele teritoriale ale vreunui stat.

Imaginați-vă ce avantaje imense am obține dacă, să zicem, ne-am alege locul în Atlantic! Solicităm imediat intrarea în NATO (este pactul Atlanticului de Nord, nu?) și nu văd motivele pentru care ni s-ar respinge cererea. Vom deveni, astfel, mai euro-atlantici decât europenii! În plus, ne așteaptă o viață nouă. Creăm imense șantiere navale, dezvoltăm flotă comercială, dacă flota noastră veche, dar în perfectă stare de funcționare, s-a pierdut fără urmă; devenim cei mai importanți pescari ai oceanului planetar, amplificăm producția de platforme marine - pe care le gândim multifuncțional, nu numai pentru foraj, ca în prezent. Pe scurt - reprofilăm industria, agricultura, economia, totul. Nu faceți nici o legătură între miracolul japonez și faptul că niponii trăiesc, de fapt, pe niște insule? Vom fi al doilea miracol economic al lumii, iar poziția noastră geografică nu va mai tenta și nu va mai deranja pe nimeni; loc în ocean... slavă

Domnului! În fond, Anglia este o imensă insulă. N-o duce bine? Suferă cumva că nu se leagă cu continentul?

Gazda se opri o clipă, să-și tragă sufletul; expozeul îl solicitase la maximum, dar reluă prezentarea cu un suflu nou, de parcă de-abia acum urma să dezvăluie partea cea mai interesantă.

— Știu, excelență; la primul contact cu preocupările noastre științifice lucrurile pot să pară șocante, vă înțeleg. Există multe rezerve, temeri, suspiciuni - chiar. Unii vor spune, poate: cum, România - mutată în largul Oceanului planetar, unde bântuie furtuni și uragane? Le răspund: da, acolo există asemenea fenomene meteorologice, dar nu spunem noi, tot timpul, despre România că a fost plasată aici, la răscrucea tuturor furtunilor? Iată, le-am biruit! De ce ne-ar speria furtunile propriuzise?

Și-apoi, nu uitați: varianta aceasta ar avea un impact major, totalmente benefic, asupra vieții politice din România. Cum? Foarte simplu. Țara, odată plasată pe ape, va deveni, într-un fel, o imensă navă care - fatalmente - va trebui condusă întocmai ca o navă! Organismele diriguitoare numeroase, așazis democratice, suprapopulate cu șefi și șefuleți, costisitoare, greoaie, contrazicându-se în acțiuni și decizii, călcându-se pe picioare și dublându-se inutil, vor fi înlocuite, toate, cu sistemul de conducere vechi de când lumea, singurul cunoscut și adoptat pe toate navele de pe toate mările și oceanele lumii: comandantul. Căpitanul. Pe mare n-ai timp de parlamentări, deci... scăpăm de parlament și de multe alte forme care mai mult încurcă decât rezolvă. România, așadar, în viitorul ei statut, n-are decât să găsească un „lup de mare” rodat la comandă, să-i încredințeze cârma și să execute ordinele. Simplu! Vă dați seama cât de mult se simplifică viața românului?

Aici, omul politic nu putea să nu reacționeze.

— Chiar așa? Ca pe un vas militar? Ca pe crucișător, ... „ascultă comanda la mine?” Asta nu mai e nici țară, nici navă, ci... galeră!

— Îmi permit să vă contrazic, excelență... Cu tot respectul, pe galeră există sclavi - lopătari, legați cu lanțuri de vâsle, cărora un vătaf le bate ritmul cu barosul...

— Barroso???

— Nu Barroso, excelență; barosul, ciocanul acela imens cu care se dictează cadența vâslirii... Cât despre căpitan, nu se poate să nu găsească românii unul energic, hotărât, cu un ochi privind la prova și cu altul la pupa, numai bun de pus la

cârmă! Nu-i așa că proiectul nostru deschide României perspective nebănuite?

Chipul înaltului demnitar începu să acuze intensitatea șocului la care era supus de aproape o oră. Culoarea vânăt-pământie și, mai ales, vasul de sânge care începuse să i se zbată la tâmpla stângă erau semne sigure pentru mine - care începusem să-l cunosc pe importantul musafir al „Academiei pentru spațiu și timp” - că vizita și discuția trebuiau scurtate, dacă nu chiar întrerupte. Un oarecare sentiment de vinovăție mă determină să mă apropiu și să-i arăt (cu o indiscreție programată) ceasul, reamintindu-i prin semne (la fel de manifest vizibile) o presupusă obligație pentru o oră anume. Rectorul sări, ca mușcat de șarpe:

— A, nu, nu ne părăsiți înainte de a vedea salonul proiectelor internaționale, vă rog! Și, speriat de perspectiva unei scurtări neașteptate a vizitei, forță deplasarea către una din sălile alăturate, unde alte lăzi, lădițe, hărți, grafice, diagrame, planșe, secțiuni topometrice, fotografii mărite la dimensiuni uriașe umpleau până la refuz podeaua, pereții, stativele și chiar tavanul încăperii - transformat într-un fel de „pod al scenei” din care coborau tot felul de planșe agățate de fire și sfori.

— Iată, dezvălui rectorul, cu un gest larg al mâinii drepte, locul de naștere al unor proiecte care de care mai îndrăznește. Aci se studiază o mulțime de probleme, vă asigur - vitale pentru viitorul politic al omenirii. Dorește secesiunea o republică cuprinsă în componența vreunei federații? Perfect; să se despartă, dacă-i dă mâna! De ce să trimiți armată, aviație și tancuri, când poți s-o lași fără ape curgătoare și chiar fără pânză freatică? Deturnez cursurile, seci rezervoarele subterane, reorientezi relieful, modifici cursul curenților de aer sau umiditatea medie a atmosferei, provoci dezechilibre ecologice sau cutremur și, după câțiva ani, secesioniștii te roagă în genunchi să-i reprimești în federație!

Aci, în colțul acesta (și savantul arată cu bagheta spre niște planșe grupate în jurul unei machete montate într-o ladă) se definitivează un studiu pentru deșertificarea zonelor verzi..

Demnitarul îndrăzni o corectură:

— Poate este vorba despre combaterea deșertificării...

— Nu; acela este alt proiect, am să vi-l arăt... Aci, dimpotrivă, studiem posibilitatea extinderii accelerate a nisipurilor. Sunt situații, conjuncturi politice, mă înțelegeți, când vecinii trebuie convinși să urmeze o anumită linie de conduită, altfel... Deșertificarea este un argument

extraordinar! Puneți— vă în situația unui conducător de țară care-și vede teritoriul cândva fertil, înghițit metru cu metru de nisipurile ucigașe; omul rezistă un an, doi, trei, dar până la urmă... cedează spre a-și salva poporul de la pieire! Dincoace, explică rectorul, experimentăm devierea unor curenți oceanici vitali pentru viața unor țări și popoare. Imaginați-vă zona Atlanticului fără binefacerile Golfstream-ului; imaginați-vă Egiptul fără revărsarea providențială a Nilului; încercați să vă reprezentați India fără ploile musonice... pentru a nu cita decât o infimă parte din proiectele aflate în studiu. Comanditari sunt fie beneficiarii direcți, fie cei ce vor să folosească rezultatele muncii noastre pentru a forța.... înțelegeți ce vreau să spun... Dacă statul român are de formulat vreo comandă specială, cu destinație internă sau externă, noi suntem gata să-i acordăm prioritate absolută, iar tarifele, vă asigur, vor fi substanțial reduse, din rațiuni patriotice ușor de înțeles. Secretul - absolut garantat!

La ieșire, demnitarul inhală cu nesaț o gură de aer curat, se scutură ca după un vis urât și făcu semn șoferului care aștepta la volanul mașinii oficiale să o ia încet, înainte.

— Hai să facem câțiva pași pe jos. Simt nevoia să respir, să văd oameni normali. Însoțește-mă, te rog...

Tot timpul plimbării - nu prea lungi, de altfel - am păstrat tăcere, dar, nu știu de ce, mi s-a părut că buzele importantului meu însoțitor se mișcă din când în când, murmurând două nume. Și, dacă nu mă înșală capacitatea mea de a desluși cuvintele doar mimate sau imperceptibil șoptite, cred că aceste nume erau... Laszlo Buda și Igor Vișnevski.

4. INVENTATORUL OCHELARILOR MIRACULOȘI

Bătrânul își făcu apariția în cabinet aducând cu el farmecul unei epoci știute numai din filme. Avea înfățișare de mag sau de poet din vechea boemă a cafenelelor bucureștene: înalt, surprinzător de vânjos pentru vârsta lui, cu părul lung și complet alb, revărsat peste umerii largi. O lavalieră bogată îi umplea tot pieptul, în porțiunea dintre reverele costumului negru, vechi și lustruit.

Salută cu o plecăciune adâncă, ușor teatrală, apoi rămase într-o respectuoasă așteptare, neobservând gestul gazdei sale, care-l invita să ia loc. Când, în sfârșit - la rugămintea repetată prin viu grai - se așează, începu să vorbească stăpânit, parcă, de o ciudată neliniște.

— Îmi e teamă că nu voi fi în stare să explic prea limpede ce am de spus. Este și greu... Sunt chimist și optician. Toată viața am combinat substanțe în modestul meu laborator improvizat, căutând modalități noi de preparare și prelucrare a lentilelor pentru vedere. Mi-au trecut prin eprubete și retorte zeci de mii de combinații... Am teoriile mele despre compoziția sticlei și mai ales despre posibilitățile de a o trata chimic, spre a servi drept lentilă, dar nu despre asta e vorba. Acum câțva timp, o reacție mi-a scăpat, pur și simplu, de sub control. Recipientul plin de substanțe a explodat, dar lentilele îmbibate de amestecul obținut prin fierbere... iată-le, s-au salvat ca prin minune: sunt montate pe aceste rame.

Bătrânul scoase din buzunarul de la piept al costumului său străvechi un toc de ochelari, îl deschise și, înainte de a depune conținutul pe birou, avu un moment de ezitare, reținându-și gestul, apoi spuse grăbit:

— Nu, oricât mi-ar fi de greu, trebuie să vă explic, altfel... Ochelarii aceștia sunt miraculoși. Nu știu ce s-a întâmplat, cum de-a fost posibil, dar... sunt miraculoși, acesta e cuvântul. Ei pot...

Din nou, bătrânul se opri, ca și cum ar fi ezitat să împărtășească un secret ce poate provoca neazuri celui care-l deține. Brusc, se hotărî:

— Iertați-mă... Poate sună ciudat, sau lipsit de politețe, dar..., există prin preajmă vreun om în care aveți încredere? Încredere absolută, ca în dumneavoastră înșivă? Să nu mi-o luați în nume de rău și nici să nu mă bănuți de... și vizitatorul făcu un semn expresiv, sugerând „deranjament la mansardă”. Mă veți înțelege imediat. Dacă există o asemenea ființă, chemați-o!

Înaltul demnitar învățase lecția, știa că trebuie să se aștepte la orice, că regula jocului îl obligă să asculte răbdător tot ceea ce pare năzdrăvănie. Știindu-se urmărit pe ecranul monitorului, îmi făcu semn să ies din micuța încăpere unde mă aflam și să dau curs rugăminții bătrânului vizitator. Peste o clipă, eram în cabinet.

— Față de dânsul - preciză demnitarul, schițând un gest spre mine - poți spune absolut orice.

— Nu ne mai aude nimeni? întrebă la fel de prudent opticianul.

— Nu. Sigur - nu, îl liniști gazda.

— Dacă-i așa... poftiți ochelarii, se hotărî, în fine, bătrânul. Vă rog să-i puneți la ochi; nu prezintă niciun pericol. Priviți-l pe domnul (gest către mine) prin lentile, apoi rugați-l să vă

descrie neadevărat - subliniez: neadevărat, mincinos! - o scenă, o întâmplare, absolut oricare, trăită împreună, pe care o cunoașteți amândoi. Faceți experiența aceasta și nu veți regreta, vă jur!...

Demnitarul se conformă. Își potrivește ochelarii, absolut banali dacă n-ar fi avut o particularitate: lentilele erau, pe partea exterioară - fumurii, iar în interior culoarea reprezenta un amestec ciudat de cenușiu-închis și argintiu metalizat. După aceea, îmi ceru să-i relatez vizita făcută împreună azi-dimineață la laboratorul de geo-politică.

— Dar mințiți, vă rog, mă îndemnă din nou bătrânul; altfel...

Începui să înșir o variantă anapoda a „aventurii” petrecute acolo. Apucasem să rostesc doar câteva cuvinte, când demnitarul se ridică de pe scaun, privindu-mă - credeam că pe mine - într-o stare de agitație extraordinară. M-am oprit.

— Povestește, povestește... mă zori el, pe un ton în deplină consonanță cu expresia feței. Minte-mă, te rog!

După câteva minute, intrat în „pană de inspirație”, pe românește spus - nemaștiind ce și cum să mint, m-am oprit. Înaltul demnitar luă ochelarii, mi-i puse la ochi și, precipitat, începu să-și expună propria sa variantă, la fel de mincinoasă, asupra întâmplării de azi, cu o vervă și o imaginație ce dovedeau că ar fi putut ajunge lesne un temut gazetar în presa de scandal. În acea clipă, privindu-l, am înțeles motivul stării sale atât de speciale. Cât timp a rostit prima frază, l-am văzut nici mai rău, nici mai bine decât mi-ar fi permis orice lentile de ochelari care nici nu măresc, nici nu micșorează. De la al șaptelea sau al optulea cuvânt, când relatarea începu să se abată de la adevăr, imaginea omului din fața mea pieri, și-ntocmai ca într-o proiecție realizată de către un invizibil aparat ce folosea partea interioară a lentilelor ca pe un ecran - începu să mi se deruleze, moment cu moment... vizita de azi — dimineață, dar așa cum a fost.

Bătrânul, care ne urmărea avid reacțiile, exclamă: - Înțelegeți? Lentilele acestea, domnilor, sunt cel mai fantastic detector de minciuni din câte a creat nu știința și tehnica, ci fantezia omului! Dar ce zic eu „detector de minciuni”? E prea puțin! Asta ar fi o bagatelă, pe lângă darul miraculos de a reconstitui adevărul, de a oferi nu numai dovada minciunii, ci și versiunea reală, adevărată a desfășurării faptelor! Realizați ce fantastică putere conferă această aparent banală pereche de ochelari? Înțelegeți că descoperirea mea - pentru care nu-mi arog niciun merit; a fost o pură întâmplare! - deschide o eră nouă în justiție, în politică, în viața publică, în

relațiile dintre oameni? Primiți-i din partea mea! Nu cunosc un om care să aibă mai multă nevoie, azi, de un asemenea instrument. În mâinile dumneavoastră, lentilele mele pot servi, într-adevăr, acestei țărișoare atât de greu încercate!...

Cel ce primise darul își puse din nou ochelarii,-parcă nevenindu-i să creadă nici în faptul că o asemenea minune există, nici că ea îi aparține.

— Mai faceți o probă, l-am îndemnat.

— Oricâte doriți, se grăbi să accepte ideea generosul inventator. Eu am experimentat de zeci de ori, până când, mărturisesc, mi s-a făcut frică. Rezultatul a fost, de fiecare dată, senzațional!

Înaltul demnitar apăsă butonul unei sonerii ascunse sub marginea biroului. Imediat își făcu apariția secretara, o femeie înaltă, cu înfățișare severă.

— Fii bună și trimite-mi-o pe Rodica; vreau să dictez un text, îi ceru demnitarul. După nici două minute, persoana solicitată intră în cabinet, cu bloc-notes-ul și creioanele pregătite pentru stenogramă. Înainte de a o pofti să se instaleze, demnitarul o întreabă, cu aerul de familiaritate pe care unii i-l reproșau, în timp ce alții, lăudându-l, îl considerau una din explicațiile sentimentelor deosebite, nutrite de colaboratorii săi, oricât de modeste ar fi fost funcțiile acestora:

— Ei, Rodico, ce ți-au spus doctorii la consult? Ieri ți-ai luat o zi liberă pentru spital...

Femeia - între două vârste, dar „cu bătaie” spre tinerețe, cocheta și nu lipsită de farmec, începu să povestească fără ezitare peripețiile unui examen medical de care se temuse teribil, dar inutil, din fericire; doctorii spun că nu e niciun motiv de alarmă.

Mulțumindu-i și scuzându-se că a chemat-o degeaba, demnitarul o expedie în biroul ei; o va chema ceva mai târziu, acum are o treabă presantă, de care uitase. Stenodactilografa se retrase, obișnuită, probabil, cu „cotiturile” bruște ale programului la cabinet, unde întotdeauna se ivește ceva pe nepusă-masă, „arde” ceva...

— Păcat că n-ați putut vedea ce-am văzut eu, ni se adresă demnitarul cu o undă de ironie amară, scoțându-și ochelarii. „Doctorii” erau... unul singur și semăna leit cu șeful documentării de-acî, dar... de, mai știu și eu? Poate că bărbații goi-pușcă par a fi toți la fel!... Se confirmă, domnule dragă, reveni el în făgașul discuției, adresându-se bătrânului care se declarase chimist și optician. Ați realizat, într-adevăr,

o minune! Cât despre gestul de a mi-i dăru, continuă el, aranjându-i cu infinită grijă pe suprafața lucioasă a biroului, vă exprim cea mai vie recunoștință. Sper să am puterea și înțelepciunea de a-i folosi pe măsura generozității dumneavoastră.

Bătrânul părăsi cabinetul cu expresia aceea inconfundabilă de bucurie întipărită pe fața oamenilor buni ori de câte ori pot face un bine. Înaltul demnitar rămase cu privirile ațintite spre obiectul de pe birou, meditănd, probabil, la fantastica putere ce i-o conferea simpla posesie a miraculoasei invenții. Înțelegeam perfect ce trebuie să simtă un om conștient că, din această clipă, poate afla totul, absolut totul despre faptele oamenilor din jur; e suficient să-i întrebe și să-i privească prin acești ochelari pentru a ști dacă mint sau spun adevărul.

În acea clipă, intră - neanunțat, cum aveam să aflu că face de regulă - unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai înaltului demnitar. Când mă văzu, avu o clipă de ezitare, dar gazda îi făcu semn să intre și să spună ce are de spus. Urmă unul din acele rapoarte verbale asupra uneia din însărcinările primite, cum, probabil, înaltul demnitar asculta zilnic. Primele cuvinte le urmări în liniște și cu interes moderat. Deodată, fața lui exprimă o străfulgerare de gând; după o clipă de ezitare, tentația de a da curs gândului fu mai puternică decât reținerea. Cu un gest nu foarte hotărât, parcă minat de o teamă ascunsă, mâinile ridicară ochelarii de pe luciul biroului, potrivindu-i în locul ochelarilor de vedere cu care demnitarul își obișnuise de mult colaboratorii apropiați. Urmăream scena, fascinat de spectacol. Pe măsură ce asculta privind, fața demnitarului își schimba culoarea. Maxilarele se contractau, într-un efort - cu motivație doar de mine știută - de a-și stăpâni reacția. La sfârșitul relatării, găsi puterea să rostească numai atât:

— Mulțumesc. Am să meditez la treaba asta... Simțind că este ceva în neregulă - dar bănuind o stare sau o veste proastă adusă de persoana găsită în cabinet, colaboratorul apropiat scurtă întrevederea, salută și se retrase, lăsând în urmă o tăcere adâncă, prelungită. Într-un târziu, stăpânul darului fermecat scoase ochelarii miraculoși, îi privi cu ură, apoi șopti cu voce deabia auzită, al cărei ecou interior trebuie să fi avut, însă, intensitate de tunet:

— Doamne! Acum...ce fac? Și ...până unde?

Înțelegând că formulase o întrebare la care nu putea răspunde nimeni altcineva decât el însuși, omul aflat în dilemă descuie unul din sertarele biroului, puse acolo ochelarii care-i tulburaseră existența, apoi, oftând adânc,

încuie sertarul, depunând cheia în cel mai ascuns buzunar al costumului.

5. UN UMANIST DIN ALTE VREMI

— Aveți timp și răbdare să încep cu o scurtă istorioară de familie?

Obişnuit să nu se mai mire de nimic, înaltul demnitar încuviință, invitându-și cu un gest interlocutorul să vorbească. Ceea ce bătrânelul și făcu.

— S-a întâmplat de mult, prin anii '20. Nu trebuie să vă așteptați la cine știe ce... Este povestea corijenței la limba română a tatălui meu, elev în acea vreme, în ultima clasă de liceu. Profesorul său, intelectual cu dublă licență - în litere și teologie - formulase astfel subiectul tezei: „Culege ce ai semănat”. Recunoașteți, poate, textul biblic... Ce aștepta omul de la catedră să găsească în paginile ce se umpleau de zor, sub ochii lui? Evident, învățătura binecunoscută: cine a muncit cu râvnă și modestie, cine a arat și semănat ogorul, cine a trudit întru fertilitatea brazdei, cine a plivit cu migală buruiana, trudind cu sudoarea frunții pentru sănătatea și bogăția spicului, acum să culeagă; să se bucure, adică, de rodul muncii sale, pentru că ... „după faptă și răsplată”, așa spune morala creștină.

Numai că, tatăl meu, într-un moment de erezie juvenilă (credea el și am crezut eu însumi multă vreme), a scris altceva, scandalizându-și profesorul.

Câți dintre oamenii care au semănat adânc și sămânță de soi, au cules rod în timpul existenței lor? Țăranul știe bine: leguma din grădină îți îndeștează cămara după 3-4 luni de la însămânțare. Bobul de grâu sau porumb cere timp mai mult; copacul roditor - și mai mult și, cu cât el dă roade mai prețioase, cu atât sunt mai puține șansele celui ce l-a sădit să se bucure iute de fructul muncii sale. Cei grăbiți plantează pruni și caiși; dar există, iată, și oameni care sădesc nuci. Ei n-o fac cu gândul la cules; mai exact, știu că bucuria culesului va fi hărăzită urmașilor, că maturitatea deplină a copacului falnic, umbros și roditor va îmbelșuga altă generație...

De fapt, spiritele generoase, trecute prin viață nu pentru a culege, ci pentru a semăna, sunt privite cu suspiciune, uneori - hulite, batjocorite. De regulă, oamenii condamnă ceea ce nu înțeleg; și cum să înțelegi tu, spirit comun și practic, trăind

pentru îndestulare și belșug imediat, zbuciumul și zbaterea cuiva pentru viitorime?

Și uite-așa, mergând din idee în idee, teza elevului dintr-a VIII-a a ajuns la... jertfa lui Iisus Hristos. Dacă Mântuitorul, Divinitatea, au acceptat ideea potrivit căreia clipa culesului, a roadei spirituale, vine după generații și chiar după zeci de generații, înseamnă că preceptul biblic „culege ce ai semănat” se cuvine înțeles nu în accepțiunea sa imediat - îngust - gospodărească, ci în tot dramatismul, uneori în tragismul condiției umane, pentru care, probabil, sacrificiul, uitarea de sine reprezintă cea mai superbă și mirabil roditoare sămânță, minunea care a schimbat și schimbă continuu fața lumii...

— Interesant, conchise realmente captat demnitarul, când vizitatorul încheie povestea. Înțelegându-i starea și bucurându-se sincer, bătrânelul continuă:

— Teza a fost interpretată ca o mică erezie. S-a declarat corijența, și numai acțiunea unui sobor de profesori, plus sprijinul decisiv al unei fețe bisericești luminate, a permis tatălui meu să intre în bacalaureat și să-l susțină strălucit.

Am aflat de istorioara asta când eram copil. Meditez de atunci la morala ei. Azi, când am atins senectutea, pretind că i-am decodificat, în fine, sensul. Ei bine, sensul acesta l-am „turnat” într-un proiect. Scopul audienței este de a vi-l prezenta, cu voia dumneavoastră.

— Vă ascult cu deosebit interes, domnule, răspunse demnitarul, presimțind că minutele următoare îl vor odihni și reconforta după șocurile stresante din audiențele anterioare.

— De la început, o precizare: proiectul meu este, poate, prematur pentru o țară sărăcită și bulversată - cum e România. Dar lumea, în ansamblul ei, nu e săracă. Omenirea poate găsi resursele materiale spre a ... dar să nu anticipez. Ceea ce vreau să subliniez este ideea că țara noastră, prin dumneavoastră, ar putea lansa și susține proiectul în conclavul națiunilor lumii, spre binele omenirii.

Din ce în ce mai încântat de calmul, echilibrul și farmecul vorbitorului, la care nu deranja nici măcar dialogul de la egal la egal cu umanitatea, înaltul demnitar îl încurajă din nou:

— Dacă merită, cu multă bucurie ... Dregându-și glasul, ca pentru un „drum lung”, vizitatorul începu:

— Cum vă spuneam, am meditat o viață la devenirea, la transformarea vieții din generație în generație. Ziua de azi nu se compară cu epoca tinereții mele și cu atât mai puțin cu anii adolescenței tatălui meu. Sună a filozofie de doi bani, știu; nu

era nevoie să vă pierdeți timpul cu mine, ca să aflați că, pe vremea întemeierii principatelor, nu zburau avioane cu reacție ... Totuși, luați vă rog fiecare domeniu de viață în parte, mai ales fiecare domeniu de cunoaștere, și analizați-i evoluția. Ea se explică, desigur, prin dezvoltarea generală a științei, tehnicii și tehnologiei, prin truda a milioane de „furnicuțe harnice”, muncitori, salariați, tehnicieni, laboranți, cercetători etc, etc. ... Dar, dacă veți privi mai atent, dacă veți face un mic efort de a da fiecăruia ce i se cuvine, în spatele fiecărui moment esențial de evoluție, și mai ales de revoluție în acea ramură, veți găsi un om, un nume sau un infim grup de oameni: doi, trei, cel mult. Ei sunt cei care au semănat pentru viitorime. Cum și cât a rodit investiția lor? Fantastic! Năucitor! Ce este azi aeronautica, dacă nu un nou strat de viață și activitate umană adăugat Terrei? Un sistem mondial cu o cifră de afaceri, sunt convins, mai mare decât toate finanțele omenirii secolelor 15-16-17. Ei bine, bogăția asta imensă, sistemul acesta încheiat la scară planetară și acum cosmică, din care se hrănesc - și încă bine! - milioane de oameni, sistem ce rezolvă probleme altfel insolubile ... de unde a pornit? De la un gânditor: autorul legendei lui Icar. Apoi, de la schițele cu aparatele de zbor ale lui Leonardo da Vinci. De la alți câțiva oameni - și, spre mândria noastră, trei dintre ei au fost români - care au gândit și au realizat mașini de zbor, apoi au descoperit zborul nu cu elice, ci cu reacție. Mă gândeam, concret, la Vuia, Vlaicu, Coandă.

Tot așa, apariția energiei electrice se datorează unor oameni, câtorva; ca și tipul superior de energie, cea atomică. Istoria luptei omului cu bolile înseamnă, la fel, pe lângă un infinit șir de existențe și eforturi anonime, modeste dar indispensabile progresului, un număr de oameni-bornă: deschizători de drumuri și orizonturi, descoperitori de principii, legi, microbi și viruși. Ei au configurat medicina modernă. Procedând similar, veți vedea (sunt, de altfel convins: concluzia nu va reprezenta nici o noutate pentru dumneavoastră!) că marile descoperiri geografice au la bază niște descoperitori, ființe îndrăznețe și iscoditoare, cu perseverență inimaginabilă, cu tăria de a nu clipi în fața contestării, insultei, prigoanei, sabotajului, riscurilor, trădării - venită uneori din partea celor mai apropiate ființe. În toate domeniile cunoașterii umane s-a întâmplat la fel: întâi a fost un om care a gândit, apoi a încercat; când el n-a avut tăria sau răgazul să reușească, a mers mai departe un discipol, până la izbândă, deși roadele n-au fost aproape niciodată nici măcar ale urmașului, ci ale generațiilor de după el. Pe rețeaua

aceasta de adevăruri impuse în mecanică, energetică, biologie, construcții, transporturi, electronică etc, etc. s-au înălțat industria modernă, cercetarea, sistemul de apărare a sănătății, dobândirea hranei etc, etc. Toate - complexe industrial-financiare uriașe, cu cifre de afaceri amețitoare, indiferent că sunt statale sau private.

Ei bine, excelență ... aici am vrut să ajung. Imperiul mondial al civilizației moderne s-a edificat pe „patentul” („patentele”) unor oameni: descoperitori, inventatori, gânditori, vizionari. Majoritatea - sacrificai.

În cursul vieții, cei mai mulți n-au avut parte de bogăție, unii - nici măcar de recunoașterea meritelor. Au trăit ca vai de capul lor, cu sufletul la gură între două încercări sau experiențe, lipsiți de mijloace, priviți de cei din jur ca niște făpturi ciudate... Nu vă dau exemple; singur puteți cita o mulțime, sunt convins! Vă întreb: cum își plătește civilizația modernă imensa datorie față de acești oameni? Cum se revanșează industriile? Agricultura? Transporturile? Sănătatea? Statele? Trusturile? Concernele? Marea finanța internațională? Toate există și se îmbogățesc pe „patentele” înaintemergătorilor!

Atunci, nimeni nu le-a plătit mai nimic. Miopia, sărăcia, zgârcenia, neînțelegerea, dar mai ales prostia și răutatea omenească au lipsit geniile, în cele mai multe cazuri, de mijloacele materiale care - sunt convins - nu s-ar fi irosit pe huzur, lux ori extravagante, ci ar fi fost investite în dezvoltarea cunoașterii. Dacă Leonardo da Vinci ar fi avut bani, credeți că i-ar fi dat pe haine, palate și servitori? Nici gând! El ar fi încercat - și ar fi reușit, poate - să apropie clipa înfăptuirii primului aparat de zbor. Nu-i permitea tehnica vremii? Dar cu aceeași tehnică rudimentară, atunci când faraoni sau împărați au poruncit și au investit aur, s-au ridicat piramidele în deșert, s-au construit grădini suspendate, s-au înălțat orașe mărețe de piatră în mlaștini și smârcuri... Cine garantează azi, și pe ce temei, că geniul lui Leonardo n-ar fi scurtcircuitat cu câteva secole tehnologia? Dar... morții cu morții, odihnescă-se în pace. Întrebarea este: ce facem cu viii? Nu mă gândesc la urmașii direcți, ci la categoria celor ce seamănă astăzi pentru viitor; la „nebunii” care trăiesc doar pentru creație. Credeți că nu mai există astfel de nebuni? Există, vă asigur! Cine îi ajută? Cine transferă o parte, o infimă parte a profitului obținut din rodul gândirii geniilor creatoare, către munca celor ce pot făuri azi, cu geniul lor, civilizația viitorului?

— Este... cum să spun... uimitor să auzi lucruri cunoscute care, de-odată, se încheagă într-o direcție, într-o concluzie nouă, surprinzătoare... Impresionantă viziune, într-adevăr, dar... mă gândesc că azi există reglementări, legi ale invențiilor, ale drepturilor de autor, de folosință, care apără creația și pe creatori...

— Credeți? - se înverșuna bătrânul. Dar pentru că ați rostit cuvântul creație... spuneți-mi: ați calculat cam la cât se ridică totalul tirajelor din „Iliada” și „Odiseea”, de-a lungul istoriei? Acel grec genial, despre care Bogza al nostru spunea cutremurător de adânc: „Ehe! Dacă Homer ar fi avut șansa să scrie într-o limbă de largă circulație internațională...!”, acel strămoș al geniilor creatoare... spuneți— mi, cât ar trebui să pretindă, el și urmașii lui - nu neapărat de sânge, ci de genialitate - editorilor lumii, din toate timpurile? N-a făcut nimeni socoteala totalului încasărilor de pe urma lui Balzac, Tolstoi, Hugo, Dante, Cervantes, Goethe, Pușkin și întreaga constelație de genii. Adăugați, vă rog, vânzărilor de tiraje, sumele obținute din ecranizări, serializări, dramatizări... pentru a nu mai vorbi de operele dramatice în sine. Eschil, Sofocle, Euripide, Moliere, Shakespeare, Ibsen, Schiller, Cehov... cam câte milioane de spectatori vor fi adus în săli, de-a lungul timpului? Cam câte milioane de bilete s-or fi vândut la piesele lor? Sau, restrângând aria la literatura noastră, credeți că onorariul încasat de numitul Caragiale Ion Luca pentru fluierata sa, pe atunci, „Scrisoare pierdută”, a compensat nu numai gloria unei literaturi dramatice naționale, aplaudată prin sus-zisa capodoperă pe toate scenele lumii, ci chiar rentabilitatea piesei, în planul strict al încasărilor, de la premieră până azi? Sau Eminescu, geniul tutelar al românilor, a fost, credeți, recompensat material prin ce va fi primit în scurta și chinuita lui viață? Oare edițiile succesive, cele de până acum și cele ce se vor tipări cât va exista suflare românească, nu reprezintă o întreprindere economică ce n-a returnat spre autorul operei nici unul la un milion din datorie?

Enescu se cântă și se va cânta etern, în România și în lume; concertele și discurile cu muzica lui nu vor înceta să aducă bani. Compozitori răpuși de tuberculoză, morți de tineri în sărăcie, vor continua să îmbogățească instituții de spectacol, impresari, case de discuri, studiouri de filme.

Pictori geniali, chiar mai mizeri decât compozitorii, au ajuns să umple de aur colecționari particulari și chiar state care, cândva, le-au achiziționat operele pe nimic! Cu cât se licitează azi un Rembrandt? Un Cezanne? Un Rubens? Un

Van Gogh? Un Picasso? Un Van Dyck? Un Rafael? La cât trebuia să se fi ridicat, cândva, suma de achiziție pentru a acoperi măcar o neînsemnată parte din costurile fabuloase de azi și mai ales de mâine ale tuturor operelor nemuritoare? Cât trebuia să fi cerut Michelangelo pentru Capela Sixtină? Pentru „Pieta”? Pentru „David”?

Schimbând domeniul, știți bine că astăzi, medicii vestiți primesc onorarii consistente pentru prestația lor; e corect, e drept să fie așa, pentru că ei dau viață. Dar - vă întreb: ce onorariu ar fi trebuit să primească Pasteur, Babeș, Paulescu, Fleming, Marie Curie, Cristian Barnard - și câte genii vor mai fi fost pe frontul eternei lupte a omului cu moartea, pentru milioanele, zecile de milioane smulși din ghearele morții? Înțelege omenirea ce imensă datorie a contractat față de constelația genilor medicinei?

Despre talent, excelență, se spune - pe bună dreptate - că e o floare rară. Dar atunci... geniul? Ce este geniul, și cât prețuiește, nu pentru cel care a fost hărăzit cu el (și pentru care, uneori, e o povară grea!), ci pentru noi toți? Pentru omenire?

Mergând mai departe, zeci de mii de persoane publice și milioane de anonimi își presară discursul, zilnic, cu citate pentru a-și ilustra fie simțul umorului, fie înțelepciunea, fie sarcasmul sau erudiția. De câte ori n-ați auzit „ai puținică răbdare!”, „curat-murdar!”, „fii bărbată, Zoe!”, „a fi sau a nu fi”, „dintre sute de catarge...”, „clipă, stai!”, „un regat pentru un cal!”, „și tu, fiul meu Brutus!”, „până când să n-avem și noi faliții noștri?”, „să se revizuiască, primesc, dar să nu se schimbe nimic!”... cuvinte rostite acum de milioane de guri, cu cele mai felurite intenții și în cele mai diverse situații... Ei bine, asemenea cuvinte - devenite aproape folclor - au fost gândite și scrise de niște creatori. Ei ni le-au oferit cu generozitatea marilor spirite, noi le folosim - fiecare după pricepere, cu ghilimelele citatului sau fără - pentru a ne împodobi gândul și exprimarea. Zicerea „te lupți cu morile de vânt” n-a fost inventată de morari (cu tot respectul datorat acestei profesii întrutotul onorabile și utile), ci este inspirată de un spaniol la fel de nemuritor precum personajul creat de el.

Datorită comorilor de înțelepciune și frumos, sporite mereu de creatorii lumii, și noi, „utilizatorii”, devenim mai bogați sufletește, mai expresivi, mai convingători, ne apropiem - măcar pentru câteva clipe - de înălțimea spirituală a celor care au scris, au compus, au creat, au inventat pentru noi.

Aș merge și mai departe. Când un îndrăgostit șoptește iubitei „ai un zâmbet de Mona Lisa”, tânărul trebuie să mulțumească în gând geniului care a dat lumii celebrul portret, făcând posibilă comparația. Când Europa a transformat o compoziție beethoveniană în imnul oficial al Uniunii Europene, intonat în zeci de mii de ocazii solemne, ea a contractat o imensă datorie față de titanul autor al acestei muzici înălțătoare. Și apoi... există oare vreo căsătorie fără acordurile Marșului nupțial? Se consumă oare vreo ceremonie oficială fără intonarea imnului țării - și el compus de cineva, pe versuri scrise de cineva? Și când imnul României răsună în marile competiții mondiale sau olimpice, celebrând o victorie românească și umezind ochii privitorilor cu lacrimile bucuriei și mândriei, nu cumva acel moment conține și o părticică din harul celor ce ne-au lăsat muzica și textul imnului?

Iată, excelență, de ce cred că noi toți ar trebui să fim recunoscători CREATORULUI din toate timpurile și în toate ipostazele sale. Și să ne plătim, cumva, datoria; măcar o infimă parte din ea.

Pe scurt, vreau să spun că de-a lungul veacurilor, „trăzniții”, boemii, originalii, ciudații, neînțeleșii - cei cu geniu, desigur! - au creat cu inspirația, ideile și descoperirile lor, avuții fabuloase. A venit vremea ca beneficiarul -întreaga omenire - să rupă un infim procent din această avuție și să instituie un „FOND AL CREATORULUI”, dincolo de remunerarea directă, „de achiziție” - ca să spun așa - a operei, invenției sau ideii respective.

Există și în prezent inițiative de acest gen; Fundația Nobel, de exemplu. E un fapt îmbucurător. Eu propun însă altceva: nu premierea unor opere existente, ci susținerea materială a unor oameni deosebiți în vederea realizării unor opere. Crearea unui fond, la scară mondială; dacă vreți, un impozit pentru genialitatea care duce la dezvoltare, susținut de toate țările și chiar de toți producătorii lumii. Din acest fond, administrat de un personal minim, funcționând pe lângă ONU, UNESCO sau cum se va hotărî, ar trebui finanțate toate ideile interesante, mai exact - toți autorii lor. În câmpul de atenție al administratorilor Fondului ar trebui să intre tinerii creatori cu perspective deosebite; „diagnosticul” talentului va fi pus, desigur, de jurii competente. Unde și cum pot fi găsiți acești oameni? Simplu: la toate saloanele de inovații și invenții, la competițiile unde colective de cercetători - foarte mulți tineri - uimesc cu fantezia,

imaginația și clarviziunea lor, în colegii, universități, institute de cercetări... Totul este să-i căutăm, să-i cunoaștem...

Îmi veți răspunde, poate: mulți, foarte mulți din tinerii promițători vor infirma așteptările, se vor dovedi talente modeste sau se vor stinge, pur și simplu, la contactul cu prima sumă oferită drept „bursă de creație”. Perfect posibil. Dar... ce-i cu asta? Dacă din 100 de inși susținuți azi (nu la infinit și nu împotriva evidenței unei posibile erori de selecție), va răzbi unul singur, în opera căruia știința, arta, industria, agricultura, într-un cuvânt civilizația materială și spirituală a lumii își va găsi un avanpost, e suficient! Vă garantez: trei generații de azi înainte, n-ar consuma nici a mia parte din datoria omenirii față de creatori, acumulată de-a lungul vremurilor.

Nu îndrăznesc să vă sugerez aplicarea ideii mele aici, în țara noastră săracă, dezbinată, înverșunată de ură, în care propunerea dumneavoastră va alerta instituții, syndicate, agenți economici, consilii de administrație, întreprinzători și organizații, una mai liberă și mai democratică ca cealaltă... Cine nu-ți dă în cap, când vii să soliciți fonduri? Omenirea a adunat, însă, suficientă bogăție încât să-și poată finanța inteligent și eficace prosperitatea viitoare. Pentru că, revenind la istorioara corijenței tatălui meu, oamenii despre care vorbesc și pentru care pledez sunt cei ce seamănă și trudesce pe ogorul de unde alții, nu ei, vor culege rodul. Înaintemergătorii sunt cei dăruiți și cu har, și cu fanatismul muncii, al credinței în steaua lor, și cu generozitate. Ajuțați ca un Bach al zilelor noastre să compună, nu să dea lecții de muzică pentru a trăi. Faceți ca un viitor Eminescu să gândească și să scrie, nu să bată satele ca revizor școlar, sau să „scrie de porunceală” pe telegrame ale unor agenții Havas moderne. Oferiți unui posibil Brâncuși șansa de a sculpta, unui viitor Coandă, Einstein sau Pasteur să emită și să experimenteze idei, unui nou Enescu să compună - fără grija traiului zilnic. Ei nu vă ce huzur, ci un minimum necesar pentru a munci și crea!

Știu, sintagma “impozit pentru genialitate” sună șocant, dar... gândiți-vă: dacă planeta are 7 miliarde de locuitori, scăzând 2-3 miliarde - care sunt copii, apoi alte 3 miliarde - care trăiesc sub pragul sărăciei, un dolar donat de fiecare pământean într-un an ar duce la un „fond al genialității” de un miliard! Cu el, viața oamenilor poate fi mai bogată în comori artistice și tehnico-științifice. Evident, marile companii, firmele puternice, donatorii generoși ar putea spori această zestre fantastică, investită în viitorul omenirii și ferită

cu grije de festivități găunoase, mondenități costisitoare sau chiar de lăcomia unor administratori incorecți.

Propuneți acest proiect conclavului națiunilor lumii. Detaliile tehnice, datele concrete, mecanismul, criteriile de selecție, condițiile de supraveghere sunt aici - desigur, amendabile, perfectibile; nu pretind că am gândit perfect... și vorbitorul înmâna înaltului demnitar un dosar modest, cu colțurile ușor îndoite, adăugând la fel de modest:

— Să mă iertați; textul nu e dactilografiat. L-am scris cu o caligrafie perfect lizibilă, vă asigur, dar... n-am avut bani pentru dactilografie. Pensia nu-mi permite. Puteți considera precaritatea resurselor mele financiare ca pe un simptom al stării oamenilor cu idei non-profit din țara noastră. Vă mulțumesc pentru răbdarea de a mă fi urmărit. Cu stimă, excelență.

În timp ce bătrânelul se îndrepta spre ușă, demnitarul a rămas pironit în scaun, urmărindu-l cum calcă atent, cu pași mărunți și moi, protejând, parcă, mocheta și liniștea cabinetului. Nu știam ce l-a impresionat mai mult: inteligența, profunzimea, generozitatea gândului? Modestia, decența tonului? Mânele roase ale costumului lustruit de atâtea curățări succesive? Sărăcia unui om care naște o idee valorând multe zeci de miliarde de dolari, dar el, autorul, n-are câțiva zeci de lei să și-o dactilografieze?

Când, în sfârșit, se hotărî să rupă singurătatea și tăcerea, demnitarul mă invită în cabinet. Era hotărât să-l caute pe bătrân, să-i ofere o recompensă substanțială pentru fantasticul său gând, să-l „pună la treabă” - dacă el va accepta; un asemenea cap, cu siguranță, va mai „naște” și alte idei...

Căutând numele și adresa autorului pe dosar și la sfârșitul ultimei pagini a proiectului - perfect gândit în toate articulațiile și chiar în anexele sale - n-am găsit niciun punct de reper. În loc de nume și adresă, autorul scrisese cu litere mari, într-adevăr perfect caligrafiate: Un umanist, patriot și cetățean al lumii”.

Altceva nimic.

6. UN INVESTITOR STRATEGIC

— Înțeleg, excelență, că acum primiți în audiență oficială, „pe bune”, un personaj important, recomandat de o ambasadă

importantă. Așa că... mă retrag, n-am ce căuta la o întrevvedere oficială.

Înaltul demnitar încuviință, cu un gest, apoi spuse:

— Nu știu de ce, dar... aș prefera un „ciudat” de-al dumatile. Nu mă simt în apele mele, parcă mi-e teamă de ceva.

— Un geniu al României și al omenirii spune „Nu spera și nu ai teamă/Ce e val, ca valul trece”...

— Adevărat, dar odată cu valul trecem și noi, și nu știu cum: pe val sau sub val... Iată-mă și filozof!

Promit să nu recidivez.

— Ne vedem mâine, excelență, vă las în grija șefului de cabinet și a secretarei dumneavoastră. Să știți că am deconectat instalația din studioul nostru improvizat.

— La revedere, dragul meu ...

...Bărbatul intrat în cabinet era corpulent, cu figură pronunțat semită: nas mare și coroiat, păr negru, des și creț, în ciuda celor 55-60 de ani pe care, probabil, îi avea; buze groase, ten închis, aproape tuciuriu, și ochii, mai ales ochii... De de-asupra unor cearcăne adânci, te priveau doi ochi mici, de un verde spălăcit, stins, ascunși sub niște pleoape ce lăsau doar o fâșie îngustă pentru comunicare cu interlocutorul. Ciudat, însă: când auzea ceva interesant sau când insul se pregătea să spună ceva important, fâșia de verde-pal se mărea și se lumina subit, de parcă în spate, undeva, se aprindea un beculeț magic. Privirile căpătau atunci viață, deveneau fosforescente, semn că și tu, cel din fața lui, trebuie să fii atent, deosebit de atent.

Bărbatul se așeză pe scaunul aflat în fața biroului cu o dezinvoltură ce trăda obișnuința prezenței în cele mai simandicoase cabinete și în compania mai marilor lumii. Părea atât de familiarizat cu asemenea situații încât, până să spună vreun cuvânt, își luă răgazul de a examina pe îndelete gazda cu acea privire scormonitoare cu care geambașii de cai „prețaluiesc” un exemplar cabalin înainte de a-l căuta la dinți.

— Ce vă aduce la mine, domnuleee...?, rupse tăcerea înaltul demnitar.

— Wasserman, Isac Wasserman, excelență. Așa cum vi s-a spus, probabil, de la ambasada țării mele, reprezint interesele uneia din cele mai puternice corporații transnaționale din lume, cu sediul la Chicago și cu ramificații pe toate continentele. Numele ei este...

— Știu, îl întrerupse înaltul demnitar, oprindu-i, cu un gest al mâinii, căutarea în port-vizit a unei cărți de vizită sau acreditări care să-i confirme identitatea și calitatea de reprezentant al unuia dintre coloșii industriei mondiale, cu o cifră de afaceri mai mare decât PIB-ul multor state europene, asiatice și mai ales africane, luate la un loc. Am fost informat oficial cine sunteți și pe cine reprezentați, așa că... să trecem la subiect.

Ușor deconcertat în prima clipă, domnul Wasserman își regăsi repede siguranța de sine.

— Desigur. Înainte de asta, cu voia dumneavoastră, o precizare, excelență. Nici firea, nici meseria nu-mi permit să fiu sentimental, dar iată, vă mărturisesc sincer: aflat în România după atâția ani, încerc un sentiment special... cu atât mai mult cu cât ne-am putea afla în fața unui eveniment capabil să marcheze, dacă nu chiar să schimbe soarta țării dumneavoastră.

— Ați spus „ne-am putea afla”... Noi, amândoi?

— Exact!

— Și ați mai spus: „soarta țării dumneavoastră”. E numai a mea, sau și a dumneavoastră, domnule Wasserman? Întreb pentru că, după cât de bine vorbiți românește, bănuiesc... Dar s-o spun mai direct: de când ați plecat din România?

— Oooo, eram copil, exclamă vizitatorul cu un val de căldură în voce de care nu l-ai fi bănuț capabil - după propria lui declarație. Apoi continuă, revenind la tonul rece, calculat al omului de afaceri care era. Tatăl meu avea, cândva, o mică firmă în București...

— Ciudat, îl întrerupse demnitarul. Numele dumneavoastră îmi amintește un episod pe care n-am să-l uit niciodată, pentru că acolo, la capătul Lipscanilor, de-abia îmbrăcat cu primul costum din viața mea, cumpărat atunci, tata m-a oprit lângă o dugheană, să-mi cumpere și o curea. Deasupra ușii era o firmă mică, parc-o văd: „La Wasserman și fiul”...

Obrazul tuciuriu al străinului căpătă o nuanță de roșu întunecat. O clipă, omul ezită: să spună sau nu? Apoi cedă unui impuls de moment care-l miră și pe el.

— Era magazinul tatei, excelență, iar „fiul” de pe firmă... eram eu. „Magazin” e poate prea mult spus, dar am trăit din el.

— Parcă-l văd, reluu însuflețit demnitarul. Bretele, curele, jartiere, ace, șireturi, nasturi, copci, degetare... La ușă - nu-i așa? - era o tricicletă, dar nu pentru copii, legată cu un lanț,

iar pe portbagajul din spatele șelei, o mică tarabă cu de toate...

— Erau vremuri grele, excelență, trecusem și la comerțul ambulant...

— Ați plecat de mult?

— Prin'47. Am prins „ultimul tren”...

— Foarte bine; văd că v-a priit. Destinația... Israel?

— La început da, însă... țară mică, populație puțină și săracă,... ne-am dus și noi unde se pot face afaceri cu adevărat.

— Și acum... iată-vă la noi.

— Exact. Pentru o mega-afacere.

— S-o auzim. Ascult cu interes.

Străinului nu-i convenea nici cursul, nici tonul discuției. Era obișnuit cu atmosfera și limbajul negocierilor clare și chiar dure – dacă trebuia, ascunse, disimulate sau pe ocolite - când îți dicta interesul, dar neamestecate cu amintiri din copilărie, mai ales dacă ele devoalează faptul că un fost vânzător de bretele și curele pe Lipsani vine să cumpere industria unei țări. Făcu o pauză lungă, căutând parcă drumul cel mai sigur către fâgașul cunoscut și convenabil, apoi începu.

— Știți foarte bine, excelență, că lumea întreagă a urmărit cu deosebit interes evenimentele recente din România, iar lumea afacerilor - cu interes maxim. Bănuiți de ce...

— Nu bănuiesc; știu, punctă înaltul demnitar cu un zâmbet de-abia schițat.

— Cu atât mai bine. Vă aflați în momentul opțiunilor strategice, când alegeți drumul... .

— L-am ales, domnule Wasserman: democrație, pluripartitism, stat de drept, economie de piață.

Alegere, considerăm noi, corectă.

— Vă felicit pentru ea, excelență, dar... nu la acest gen de opțiuni mă refeream, ci la niște... cum să le spun: nuanțe, doar aparent nuanțe, pentru că ele sunt, de fapt, esențiale. Vă rog să mă credeți: e important să pornești la drum, e important să alegi drumul bun, dar la un moment dat veți vedea cât de mult contează cu cine pleci la drum.

Vedeți dumneavoastră, economie de piață au și țări foarte bogate, dar și țări de o sărăcie extremă. Nu comunismul le-a aruncat în sărăcie, știți foarte bine. Eu mă gândeam la acele căi care v-ar ajuta să valorificați cel mai bine și cel mai rapid

virtuțile democrației și economiei de piață, să scurtați durerile unei tranziții prelungite și păgubitoare.

— Și care ar fi acestea?

— Sunt multe, excelență, prea multe ca să le putem discuta acum și aici, dar am venit să vă supun atenției pe cea esențială, cheia tuturor celorlalte.

— Și care ar fi aceea?

Vizitatorul făcut o pauză lungă. Ochii înguști i se luminau, căpătând nuanța ciudată de verde fosforescent; își apropie capul, cu o ușoară aplecare, de biroul înaltului demnitar, apoi spuse șoptit, ca și cum nimeni n-ar trebui să audă secretul:

— Privatizarea.

— Dar am început-o, domnule! exclamă demnitarul. Știu, am simțit pe pielea noastră că statul este un prost administrator. Deja privatizăm, procesul a demarat!

— Știu, excelență, dar - scuzați-mi îndrăzneala - a demarat prost. Mai exact - greșit.

— Credeți?

— Sunt absolut convins. Și iată de ce. Prin toate întreprinderile băntuie „metoda MEBO”; se creează asociații de salariați-proprietari... Chiar vreți să faceți din România o țară cu 22 de milioane de patroni? Credeți că se poate, că e viabil așa ceva? N-ați învățat în 45 de ani de comunism că un bun al tuturor este, de fapt, al nimănui și fiecare se înfruptă din el cum și cât poate? Numai pe vremea lui Marx, la începuturile utopiei comuniste, „Internaționala” își chema „dezmoșteniții soartei la lupta cea mare, rob cu rob să ne unim”! Azi, excelență, în multe țări dezvoltate, robii” de atunci trăiesc omenește, în case confortabile, au autoturisme proprii și cont în bancă. Când mai pun de câte-o grevă, n-o fac pentru a schimba natura proprietății, ci pentru ceva drepturi salariale în plus, pentru prime mai mari de Crăciun și de Paște, pentru ziua de lucru mai scurtă; atât. Ei n-au nici capital, nici management de înaltă performanță, ori fără ele... Nu v-a fost suficientă aventura comunismului prin care ați trecut? De ce încercați să întoarceți roata istoriei? Economie privată adevărată nu există, excelență, decât cu patroni adevărați, potenți financiar, cu capital și cu manageri pricepuți. Îi aveți?

Înaltul demnitar rămase o clipă pe gânduri; clipa se prelungi. Străinul cu vechi stagii de vânzător ambulant pe Lipscani îi pune niște întrebări care-i răpiseră somnul nopți de-a rândul, fără să le fi găsit încă răspunsuri mulțumitoare. Într-un târziu vorbi cu destulă amărăciune, deși încerca din

răsputeri să nu-și trădeze starea de spirit, mai ales în fața acestui ins ciudat pe care nu știa cum să-l catalogheze.

— Din păcate, nu-i avem. Încă nu, dar... peste un timp...

— Cât timp, excelență? interveni prompt străinul, simțind că a atins punctul sensibil pe care-l căuta. Acum, pentru dumneavoastră, timpul este elementul hotărâtor! Aici, în Est, totul se schimbă rapid, se remodelează, se reconfigurează, nimic din ce-a fost nu va rămâne în picioare. Acum se fac jocurile, excelență. Cine pierde startul, iese din pluton, pierde partida, pierde tot! Puteți risca un asemenea dezastru?

Discursul străinului începu să-l irite pe înaltul demnitar. La câte avea pe cap, asta-i mai lipsea: lecții de strategie economică, și de la cine!...

Era, totuși gazdă, și apoi... începuse să se întrebe unde vrea să ajungă vizitatorul.

— Deci... investitori cu capital și manageri pricepuți. De unde să-i iau așa, peste noapte, domnule Wasserman?

— Mă aflu aici ca să vi-i ofer, excelență.

— Pentru toată industria?

— Pentru toată. Și, în etapa a 2-a, pentru toată economia.

O clipă, demnitarul avu impresia că omul din fața lui este ori nebun, ori șarlatan. Încercând să se mențină în limitele cadrului și funcției, întrebă cu voce marcată, totuși, de ceea ce simțea.

— Dumneata îți dai seama ce spui?

— Îmi dau seama foarte bine și vă înțeleg la fel de bine surpriza.

Era prea mult. Mâna dreaptă se și îndreptase către soneria care ar fi chemat pe șeful de cabinet și ar fi pus punct convorbirii ce devenea halucinantă. În ultima clipă, o curiozitate mai puternică decât mânia opri gestul, iar vocea demnitarului articulă ca un ecou:

— Industria românească... toată...

Străinul își dezlipi privirile de pe mâna care tocmai se oprise din cursa către sonerie, respiră ușurat, apoi reluă:

— Nu chiar toată, am exagerat. N-am luat în calcul industria alimentară, petrolieră și petrochimică; aveți petrol, aveți gaze, veți avea agricultură - dacă ne veți lăsa să vă ajutăm calificat, deci e normal să vă păstrați în proprietate capacitatea de a prelucra produsele agricole, poate numai cu management privat. Ar mai fi de discutat și ceva din industria chimică, poate cimentul...

„Ciudat; tocmai industriile poluante, de care fuge toată Europa”, se gândi înaltul demnitar, dar n-a scos niciun cuvânt, ascultând expozeul care continuă din ce în ce mai aprins.

— ...dar pentru ele mai e timp de discutat. Celelalte, care vă trag în jos, trebuie privatizate rapid. Dintr-un foc! Ei bine, excelență, noi suntem dispuși și pregătiți să le cumpărăm acum, cu banii jos.

Omul părea în toate mințile. Vorbea coerent, logic, serios - atât de serios cât poate fi un ins care-ți propune să-i vinzi industria țării.

— Și... cum o evaluați? Așa, la grămadă, în vrac? După ochi? O cântărim? Că nu înțeleg...

— E foarte simplu, excelență. Aveți un guvern, un parlament, președinte, toate - perfect legitime, doar s-au desfășurat de curând alegeri libere, nu? Premierul dumneavoastră și-a prezentat în fața Parlamentului programul de guvernare, document oficial, în care afirmă textual că „industria românească e un morman de fiare vechi”. Noi l-am luat în serios pentru că nimeni nu l-a contrazis oficial, acolo sau ulterior. Nici dumneavoastră.

Ce putea răspunde? Doar auzise fraza rostită în plenul Parlamentului. Și tăcuse.

Străinul interpretează tăcerea jenată a demnitarului drept confirmare, acceptare, ceea ce - într-un fel - și era. Continuă deci cu aceeași logică strânsă:

— Și cum fierul vechi se vinde la kilogram, sau mai operațional cu tona, n-am făcut altceva decât să cântărim...

— Ce? îl întrerupse demnitarul, uluit de ceea ce începea să înțeleagă.

— Industria, excelență; obiectul tranzacției de vânzare - cumpărare.

Observând roșeața din obraji înaltului demnitar și bănuind apropierea unui punct critic major, ochii străinului se luminau din nou de strălucirea aceea ciudată și vorbele se precipitară pentru a preîntâmpina o concediere brutală.

— Nu vă grăbiți să ne judecați greșit. Știm că treceți printr-un moment greu. De aceea am calculat un preț de patru ori mai mare decât prețul pieții; de patru ori! Mai mult: am scăzut din totalul masei feroase, procentul metalelor prețioase încorporate în utilaje - aur, platină, metale rare, chiar și oțelurile înalt-aliate, pentru care plătim separat; dublu decât prețul pieții. Și mai mult: am depistat agregatele din capacitățile de producție re tehnologizate în ultimii cinci ani

pe importuri din occident, cum ar fi strungul carusel de la IMGB, laminoarele de tablă de la Galați, ceva utilaje de la CUG Iași, Policolor București și încă vreo câteva, pentru care plătim prețul de achiziție, minus uzura de 3, 4, 5 ani, după caz. O ofertă mai mult decât generoasă, trebuie să recunoașteți.

Buimăceala produsă de măciuca generoasei oferte începuse să se risipească. Înaltul demnitar își recăpăta luciditatea și, odată cu ea, curiozitatea de a afla detaliile planului ce-i era prezentat cu atâta elocință. Aruncă o întrebare pe un ton voit - chiar dacă nu și prea reușit - cât mai neutru:

— Și cu „fierul ăsta vechi”... ce aveți de gând să faceți?

— De obicei, fierul vechi se topește, dar noi nu vom proceda așa în mod mecanic. Odată deveniți proprietari, vom analiza, întreprindere cu întreprindere, ce trebuie făcut. Unde este cazul, vom închide și vom topi; unde se profilează șanse prin modernizare și re tehnologizare, o vom face, dacă produsele acelei unități promit să fie competitive și cu piață de desfacere.

— Și... terenul de sub ele? Incintele? Curțile? Spațiile de depozitare? Magaziile? Anexele gospodărești?

— Vor fi proprietatea noastră timp de 99 de ani, după care vor redeveni proprietatea statului român. Dacă pe aceste suprafețe vor fi apărut noi spații de producție, ne veți plăti despăgubiri calculate la prețul pieței de atunci.

Pentru înaltul demnitar, lucrurile erau clare. După ce trecuse prin toate stările cu puțință - mirare, uluire, indignare, furie - acum se liniștise. Rămăsese doar curiozitatea; o curiozitate cum nu-l mai stăpânise vreodată. Dorea să afle resorturile, mecanismele, meandrele unui sistem cu care va trebui să se confrunte de-acum încolo, și s-o facă elegant, cu prestanță, cu zâmbetul pe buze, cu reverențe mai adânci sau mai țăpene, după caz, lăsând senzația că mulțumește chiar și atunci când ar trebui să înjure birjerește și să strige „destul!”. Știa că din această clipă n-avea voie nici să mai roșească, nici să mai pălească sub tirul verbal al străinului. Ca să afle ce vroia, trebuia să fie - sau să pară - detașat, neimplicat, ca și cum s-ar discuta despre soarta laponilor (ba nu, că și laponii sunt oameni!), sau despre situația balenelor din Oceanul înghețat de Nord. Da, așa va face. Trase aer în piept, apoi spuse:

— Am înțeles, domnule Wasserman, dar ca să-mi fie totul mai clar, trebuie să pun câteva întrebări. Sunteți autorizat să

răspundeți?

— Desigur, excelență. Sunt - ca să mă exprim în termeni diplomatici - ambasador extraordinar și plenipotențiar. Vă ascult.

— Atunci... să începem. Cum ați făcut evaluarea în tone? Pe ce bază? Mai exact: cum ați depistat utilajele și cum le-ați cântărit? Concret, practic, fizic...? că nu pricep în ruptul capului!

Străinul zâmbi, ochii i se luminau din nou, așa cum se mai întâmplase pe parcursul discuției, apoi răspunse, alegându-și cuvintele pentru a-și formula cât mai diplomatic gândul.

— Se cunoaște, excelență, că sunteți om politic și nu om de afaceri, pentru că... prima întrebare la care mă așteptam - scuzați-mi sinceritatea - era... cât? Cât primește Statul din acest contract?

— Va veni și ea, nici o grijă. Iar despre sinceritate... n-am ce să scuz; dimpotrivă, mi-a plăcut întotdeauna.

— Atunci, excelență, să vă răspund. Nu am la mine, dar există în dosarul afacerii inventarul corect și complet al tuturor utilajelor, agregatelor și mașinilor care fac obiectul tranzacției; anexat, există de asemenea, schița și fotografia fiecăruia. Aici, în „diplomatul” meu, am doar centralizatoarele pe localități, cu cantitățile și sumele aferente, inclusiv scăzămintele, bonusurile și utilajele exceptate - de asemenea cu costurile fiecăruia. Veți mai găsi centralizatoare pe județe, pe ramuri industriale și, bineînțeles, totalul; vi le înmânez imediat.

— Dar schițele, fotografiile... Cum ați ajuns la ele?

— Simplu. Foarte simplu. De fapt, le avem de prin '86-'87. N-a fost ușor, dar nici atât de greu cum ne-am fi așteptat.

— A costat scump, dacă-mi permiteți...?

— Nu, de loc; a fost mai mult migălos decât scump... De două luni mă aflu în România, pentru a verifica și actualiza dosarul fiecărei unități; au trecut ani, afacerile corecte nu se fac pe amintiri și situații depășite, ci pe realități.

— Acum? exclamă demnitarul cu un ultim acces de uluială pe care își promisese să nu-l mai repete, orice i-ar mai fi dat să audă.

— Da, excelență. A fost mult mai simplu decât acum 4 ani, și aproape gratis, dar... explicabil. Pe deplin explicabil. Nu trebuie să vă mire; gustul libertății îmbată, și un om beat... Să nu fiți foarte supărat nici pe paznici, nici pe directori, nici pe miniștri, sunt la început, unii dintre ei încă se joacă de-a

ministerul și directoratul, din care au descoperit, deocamdată, doar indemnizația, dimensiunile cabinetului, secretara, mașina cu șofer, cocktailurile protocolare și salutul „să trăiți!”, repetat de câteva ori pe zi; asta... în cazul celor cinstiți. Înțelegeți-i, excelență. Americii i-a trebuit mai mult de-un secol pentru a înțelege diferența dintre libertate și haos, și la nivelul vulgului, și la nivelul elitelor. Într-un secol, nu mai puțin, s-au născut legi drepte, simple, clare și severe. În alte 3-4 decenii s-au construit instituții capabile să aplice legile fără părtinire și fără cruțare.

— Și... ați reușit? aruncă demnitarul un test de sinceritate, de la care nu aștepta prea mult.

— Nu, recunosc; încă nu pe deplin. Din fericire, dumneavoastră veți înainta mult mai repede. Aveți modele. Vor fi și presiuni externe,... dar, excelență, n-au trecut decât doi ani! Nu-i judecați prea aspru, au timp să învețe...

Lecția de democrație aplicată devenea tot mai greu de suportat, dar... trebuia mers mai departe. Trebuia să afle.

— Altă întrebare, domnule Wasserman. Ca proprietari, veți închide fabrici și uzine, veți suprima industrii - dacă ele nu rentează, veți...

Străinul interveni, tăindu-i fraza.

— Nu vă faceți griji, excelență! Pe toate suprafețele disponibilizate se va construi, vor apărea case de locuit confortabile, moderne, centre comerciale, mall-uri, complexe de sănătate, de distracție...

— Cu ce bani?

— Evident, cu banii noștri și ai investitorilor care vor veni odată cu noi. Se va investi masiv!

— Nu m-ați înțeles; cu ce bani vor intra românii în locuințe, mall-uri și centre de distracție? Că toate astea costă...

— Dar vor munci, excelență! Vor primi salarii, vor avea bani! Noi desființăm ce nu e rentabil, dar vom crea alte întreprinderi, alte industrii, vom oferi alte oportunități de afaceri. Cum spuneam, ne vor însoți investitori serioși, în toate domeniile; vor apărea șosele moderne, ca să ne transportăm produsele, va exista un aeroport lângă fiecare oraș, turismul va remodela litoralul, munții vor fi căptușiți cu pârtii moderne de schi, spațiile de cazare se vor alinia standardelor europene și, vă asigur, le vor întrece. Acum, pe litoralul românesc, sezonul acoperă cel mult 4 luni; noi îl vom extinde la cel puțin 8. Dacă pe un vapor transatlantic încap două bazine de înot, de ce n-ar apărea la Mamaia, la

Neptun, la Eforie, hoteluri cu imense spații închise, cu apă de mare în cel puțin 2-3 bazine spațioase, în care mii de oameni să se poată îmbăia, la subsol să-i aștepte căzile cu nămolul tămăduitor din Ghiol, cabinetele cu terapeuți și kinoterapeuți.

Veți întreba: de unde atâta energie, ca să încălzești în noiembrie sau martie construcțiile astea uriașe? Din energie eoliană, excelență! Vânturile Dobrogei vor mișca paletele producătoare de energie mai multă și mai ecologică decât cea nucleară. Câteva autostrăzi magistrale vor uni estul cu vestul, nordul cu sudul; sfera serviciilor se va extinde și diversifica așa cum nici nu bănuieți! Există deja proiecte concrete pentru turismul de nișe: balnear, de sănătate (că, har Domnului, puține țări au fost binecuvântate cu atâtea izvoare și substanțe tămăduitoare ca România!), turismul cultural (nu foarte rentabil, ce-i drept, dar aducător de onorabilitate...), și, de ce nu, turismul erotic...

— Cum, cum... ? sări demnitarul, trezit brusc de sub laptele și mierea ce se revărsau din tabloul idilic al vânzătorului de belșug și de iluzii, copleșindu-l. Lămurimă: cam ce-ar însemna turismul acesta erotic?

— Nimic altceva decât ce spune denumirea, excelență. Oameni - bărbați și femei - veniți în vacanțe, concedii și week-enduri să-și împlinească viața sexuală care acasă... mănțelegeți, scârțâie, lasă de dorit. Nu e nimic condamnabil sau reprobabil în treaba asta. Cunosc bine problema, vă rog să mă credeți. Industria sexului este printre cele mai rentabile și mai dinamice din lume, învârtte sume fabuloase. Vecinii dumneavoastră unguri produc anual sute de filme porno, deși Ungaria este o țară catolică, mult mai apropiată cancelariilor din Viena și Berlin decât România și infinit mai săracă în peisaje montane sau marine care ar putea găzdui incitant idile amoroase. Nu vă spune nimic faptul că Ciociolina, celebra stea de film porno, a intrat în parlamentul unei țări europene foarte importante? Și atunci... de ce româncele și românii ar fi mai prejos? Aveți femei superbe, iar amanții latini sunt vestiți în lume! Valorificați-i! Ia imaginați-vă complexul cinematografic de la Buftea, transformat în cel mai important centru european de producție a filmului porno... Vedetele ar putea oferi „audiențe intime”, între filmări, în bungalow-uri rustice, pe malul lacului sau în păduricea învecinată.

Străinul înțelese, după cutele apărute și mereu adâncite pe fruntea gazdei sale, că a deschis un subiect pe care ar fi trebuit să-l ocolească. O viră brusc.

— Dar, revenind la aspectele majore ale proiectului nostru, vă vorbeam de autostrăzi. Ei bine, noi ne numărăm printre

acționarii principali ai firmei Bechtel, celebră în toată lumea, în al cărui consiliu de administrație avem un cuvânt important de spus. Bechtel atât așteaptă: să-i chemăm.

— O întrebare, domnule Wasserman: cu ce bani va construi Bechtel autostrăzi? Că s-ar putea să înceapă treaba și când se termină modestele noastre fonduri - adică foarte repede - să plece acasă.

— Stați liniștit, excelență! Bani vom da și noi, și statul român, și mai ales... automobiliștii, beneficiarii autostrăzii. Se va plăti taxă, vor fi încasări frumoase, veți vedea! De altfel, tot ce vom construi în România va aduce bani; în buzunarul cetățeanului și în bugetul statului, de-o potrivă. Suntem negustori cinstiți, plătim cinstit taxe, impozite, dări; totul-corect, transparent, la timp.

— V-ați gândit cam ce anume industrii și ramuri vreți să dezvoltați?

— E prematur și hazardat un răspuns. Nu suntem aventurieri, nu lucrăm după ureche; calculăm, studiem piața, apoi hotărâm.

— Dar... legat de ceea ce vreți să închideți?

— Același răspuns, excelență: vom vedea.

— Întreb pentru că, până la tabloul idilic pe care mi l-ați prezentat de-a dreptul seducător...

— Deloc idilic, excelență; realist. Cât se poate de realist.

— Mă rog; să zicem. Oricum, până la el e drum lung. Și pe drumul acesta, fiecare atelier închis înseamnă zeci de șomeri, fiecare întreprindere - sute și mii, iar fiecare oraș cu o singură mare uzină sau fabrică, dacă aceasta se va închide, ei bine, acel oraș moare. Moare pur și simplu. Pe dumneavoastră vă interesează treaba asta mai puțin sau deloc, dar pe mine...

— Înțeleg că principalele dumneavoastră temeri se leagă de concedieri. Dar, excelență, în România există un imens rezervor de bunăstare și de absorbție a forței de muncă disponibilizate: agricultura. Țara dumneavoastră ar putea hrăni ușor un sfert din populația Europei, dând de lucru tuturor șomerilor.

— Producție agricolă pentru piață, pe gospodării de 2-3 hectare?

— Vom schimba structura proprietății agricole. Capitalul va face minuni și în acest domeniu vital pentru România. Nu trebuie să existe milioane de proprietari, ci milioane de muncitori agricoli, angajați ai patronilor de exploatații întinse, viabile, dotate modern...

— Dumneata ai citit „Fructele mâniei”, domnule Wasserman? A scris-o un american, unul - Steinbek, John Steinbek.

— Nu, recunosc că nu. Nu prea am timp de citit, din păcate...

— E vorba acolo de drame umane. Dramele transmutărilor, dislocărilor, depopulărilor și pribegiilor declanșate odată cu pătrunderea marelui capital în agricultura Americii.

— Alte vremuri, excelență... Vremurile de început, ale capitalismului sălbatic.

— Păi vezi? Asta e problema noastră: trăim începuturile capitalismului, care - nu știm cum naiba se face - trebuie să fie musai sălbatic! Drame... prea multe drame pe capul românului într-un timp atât de scurt!... Dar de Valev, ai auzit?

— Valev? Tot american?

— Nu, acesta e rus, ba chiar... rus sovietic. A fost consilierul lui Hrusciiov, îi plăcea să deseneze hărți. Într-o zi a desenat una care i-a mers la inimă lui Nikita Sergheevici: acolo, România figura numai și numai ca bazin și furnizor agricol pentru lagărul socialist. Numai și numai agricultură, nimic altceva. Românul - de dimineața până seara pe ogor, că așa e în agricultură, se muncește zi - lumină, ca să-și hrănească „frații de lagăr”. Superbă imagine, nu-i așa? Dacă vrea unelte, haine, mașini, medicamente, tot ce nu se produce cu sapa și cu coasa, n-are decât să cumpere de la ruși, cehi, polonezi, nemții democrați, unguri... Ce zici de socoteala asta?

— Mi se pare oneroasă, excelență.

— Așa zic și eu. Problema este: cum facem să n-o luăm de la capăt? Că... de vreme ce n-am înghițit gălușca lui Hrusciiov, de ce-am înghiți-o pe-a altora? Dar să revenim. Spuneți ceva de Bechtel... Credeți că acolo, pe șantierele colosului american, s-ar găsi un loc și pentru firmele românești de construcții?

— De ce nu? Dacă au competența necesară, dacă au capacitatea, nivelul tehnic, dotarea și calificarea cerute de americani...

Aici, înaltul demnitar își opri interlocutorul cu un gest mai energic decât și-ar fi dorit, dar n-a putut altfel. Ca om politic, putea asculta multe prostii și bazaconii ce-i erau debitate cu aplomb, ba chiar, uneori, trebuia să dea din cap, semn că „înțelege”, dar ca inginer - și încă unul bun - nu putea accepta orice, fără să relice. Se ridică de pe scaun, căută în

biblioteca din spatele biroului, scoase un volum gros cât un album de artă, răsfoi câteva pagini, apoi se adresă străinului:

— Apropo de competențele românilor, domnule Wasserman... Asta este o monografie a metroului bucureștean. Sunt inginer de profesie și știu cât prețuiește fiecare cifră, procent și afirmație de-aici. Ascultați, vă rog. Metroul Capitalei: lungime totală - 67 km; număr de stații - 49; proiectare - exclusiv românească. Atenție, domnule: fără niciun fel de ajutor, fără intervenția nimănui din afară, fără consilieri - nici sovietici, nici europeni! Execuția -exclusiv românească. Au lucrat 5 firme de top, toate românești, cu utilaje exclusiv românești, cu tehnologie exclusiv românească, executând tunelul, șinele, partea electrică, cea electronică, securitatea traficului, ventilația... tot; chiar și vagoanele trenurilor. Acum intenționăm un import de rame, pentru că nu suntem în stare să re tehnologizăm fabrica producătoare, iar cele vechi au îmbătrânit...

Străinul schiță un gest: știe, înțelege, apreciază, asta ar fi vrut să spună gestul, dar inginerul demnitar, dezlănțuit, nu-i lăsa niciun răgaz:

— N-am terminat. Urmează performanțele competitive. Locul 7 în lume, după gradul de dificultate al solului -mâlos, aluvionar, cu subtraversări de râuri, cu apă subterană masivă la nici 2 metri de la suprafață. Locul 2 în lume ca viteză de înaintare a construcției, după Ciudad de Mexico - 4,5 km pe an, obiectiv dat „la cheie”. Și mai ales - că aici am vrut să ajung, al 7-lea metrou din lume, după Londra, Chicago, Paris, Berlin, Moscova, Beijing, la care proiectanții și constructorii n-au cooperat cu nimeni din afara țării, firmă, instituție, stat sau persoană fizică.

V-am plictisit cu toate datele astea ca să le transmiteți colegilor dumneavoastră de la Bechtel. E bine să le știe când vor sosi la noi. Altfel mi-e teamă că românii vor privi „parteneriatul” nostru ca pe cooperarea strânsă, cât se poate de strânsă, dintre cal și călăreț; unul, dedesubt, aleargă, trage, iar celălalt înfinge pintenii și mai arde câte-o cravașe când mârtoaga se mișcă prea încet. Ce-i drept, când e mulțumit, călărețul își gratulează calul cu 3-4 bucățele de zahăr și-l mângâie pe coamă, că... de, oameni suntem...

Pentru prima dată de la începutul discuției, străinul simți că nu stă de vorbă cu un simplu ocupant de scaun. Crâmpeliul de discurs de-abia încheiat degaja o forță care nu-i plăcu deloc. Nu-i conveneau asemenea parteneri de tranzacții. Spuse totuși:

— Nu cred că este o comparație prea fericită, excelență... Răspunsul veni prompt, și-l făcu pe străin să fie și mai îngrijorat:

— Corect! E total nefericită, domnule Wasserman, numai că nefericirea e a noastră, a românilor.

— Vă asigur că oferta noastră vă va aduce numai bine. Mult bine.

— Și foarte mulți șomeri. Și foarte multe falimente. Și foarte multe drame umane. Până să curgă laptele și mierea promise, vor curge foarte multe lacrimi. Și poate - Doamne ferește - sânge... Vă dați seama câți săraci, dar săraci lipiți! - vor fi în România?

— Săraci sunt peste tot, excelență. Nici cele mai bogate țări n-au putut eradică sărăcia; nici măcar pe cea extremă. Doar utopiile imaginează o lume fără bogați și săraci, dar sunt utopii, adică...

— Atunci... hai să revenim la realitate. Eu ar trebui, deci, să explic poporului și chiar clasei politice că, pentru a ne fi mai bine, trebuie să ne fie mai rău. Dar cum să garantez eu românilor că, față de răul actual va urma nu mai rău, ci mai bine?

Aparent fără nici o legătură, înaltul demnitar mai aruncă o întrebare care-l lăsă pe străin cu gura căscată:

— Dumneata știi principalul cap de acuzare pentru care-a fost condamnat la moarte Nicolae Ceaușescu?

După o pauză lungă, în care străinul își căuta cuvintele și nu le găsea, demnitarul reluă:

— Să-ți spun eu: subminarea economiei naționale. Dacă vin eu, la 2 ani după proces și execuție, și nu subminez economia națională, ci vând pur și simplu economia națională toată, în vrac, și trimit poporul disponibilizat pe ogoare, să dea cu sapa și să scoată cartofi și fasole pentru subzistență... ei bine, ce crezi că-mi vor face mie românii? Că precedentul există, s-a creat recent!

O tăcere grea, apăsătoare se lăsă în cabinet. Înaltul demnitar înțelese că acum era momentul să apese accelerația până la fund, dacă dorea să afle cine este de fapt străinul, ce mandat are și mai ales cine sau ce se află în spatele lui.

— Revin și întreb din nou: ce crezi dumneata că se poate întâmpla cu cel care-și pune semnătura, sau cere premierului unui guvern girat de el, să semneze un contract ca acela propus de dumneata?

Din nou, străinul își apropie capul de birou iar ochii săi căpătară iarăși lumina ciudată care anunța clipele de mare

concentrare. Începu ezitant, așa cum n-o făcuse până atunci:

— Excelență... pot să vorbesc deschis, absolut deschis?

— Asta am cerut. Asta aștept.

— Ei bine, sunt împuternicit să vă garantez susținerea totală a... a...

— A cui, domnule Wasserman? Eu cunosc bine puterea marilor companii transnaționale, dar la fel de bine știu că ele nu pot instala sau demite guverne și conduceri de state... cel puțin la vedere.

— Pentru liniștea dumneavoastră..., ei bine, a Departamentului de Stat al SUA, excelență. Recunosc: am intrat în cabinetul dumneavoastră cu dubla calitate de negociator al unui contract economic și de împuternicit al Departamentului. Vă pot oferi chiar în clipa asta contactul telefonic pentru confirmarea rapidă a spuselor mele.

— Mulțumesc, nu e nevoie, cel puțin în etapa asta. Deci... negustorește: ce-mi oferiți?

— Vă garantăm două mandate în înalta funcție pe care o dețineți.

— Asta... indiferent de ce se va întâmpla în țară? De ce va spune lumea la alegeri, prin vot, sau în stradă, în piețe? Strămoșii noștri latini aveau o vorbă: „Vox populi, vox dei” - vocea poporului e vocea zeilor...

— Nimeni nu contestă înțelepciunea latinilor, excelență, dar, vedeți dumneavoastră... poporul american este mult mai mare decât poporul român, de aceea vocea poporului american este mult mai puternică decât cea a poporului român... iar Departamentul de Stat al SUA nu este altceva decât purtătorul de cuvânt și executorul voinței poporului american, ca în orice democrație consolidată. Așa că... fiți liniștit și credeți, vă rog, ce vă spun. Țara mea a rezolvat strălucit probleme infinite mai dificile, iar situația extremă despre care vorbim este o simplă ipoteză nu improbabilă, ci aproape imposibilă.

— Și dacă, totuși...?

— Ei bine, atunci... dumneavoastră și familia, eventual și premierul, dacă va dori, veți primi azil politic în America, bucurându-vă toată viața de toate drepturile unui înalt demnitar, prieten fidel al poporului american. Veți trăi în liniște și confort, vă veți putea scrie memoriile, beneficiind de colaborarea celui mai calificat redactor-asistent de lucrări memorialistice; infinite mai valoros, vă asigur, decât Volodea Tismăneanu, despre care am auzit că tot dă târcoale cabinetului dumneavoastră...

Deși oferta neechivocă, tocmai formulată, a negociatorului stârnise o adevărată furtună în capul demnitarului, el nu-și putu ascunde un zâmbet, de care avea mare nevoie, altfel simțea c-o s-o ia razna. Primi această diversiune ca pe un colac de salvare, picat la timp.

— Dar multe mai știți dumneavoastră, domnule Wasserman!

— Aveți dreptate, excelență. Știm foarte multe, dar nu reținem și mai ales nu utilizăm decât ceea ce ne privește direct. Ca să glumim un pic, unii spun că instituțiile noastre, cu care cooperăm strâns, știu și ce nu este.

— Te pomenești că Tismăneanu a bătut și pe la ușa dumneavoastră...

— Volodea bate la toate ușile unde crede că poate mânca o pâine; una albă. Cu noi nu i-a mers; nu pariem pe cai morți.

— Chiar așa?

— Așa... și chiar mai rău; el nu e mort, e toxic. Dar să revenim. Oferta noastră rămâne fermă și aplicabilă oricând, deși, repet, contractul comercial va fi unul de mare succes și va spulbera orice asemenea soluții de avarie; pur și simplu nu va fi cazul. Iar despre contract - că el este cheia - vă rog să luați în considerare esențialul, excelență. Subliniez: esențialul. Și el sună așa: mai devreme sau mai târziu, tot la soluția vânzărilor masive veți ajunge. Problema este cui veți vinde. Vor veni și europenii, categoric, și s-ar putea să vă ofere mai mult, dar ei nu vor cumpăra unitățile ca să producă, închizând doar ceea ce nu rentează, ci ca să elimine tot ce-i poate concura pe piața europeană și mondială.

— Dar dacă vor fi patroni, produsele vor fi ale lor, vor lua bani pe ele...

— În vremuri normale - poate, dar la criza care se profilează nu peste mult timp, este esențial să produci în țara ta, să-ți ocupi forța de muncă, să plătești impozite țării tale, nu României! Nimeni de pe aici nu vă vrea puternici, excelență. Cu noi se schimbă treaba. America nu e deranjată dacă undeva, în Carpați, o țară cu 22 de milioane de locuitori se dezvoltă rapid și devine „o mică Japonie” sau un ”tigrul sud-est asiatic” al estului european, pentru că America se înfruntă cu competitori de talia ei: China, UE în ansamblu, Rusia— dacă ursul răsăritean se va trezi din somnolență și va înceta să trăiască doar din vânzări de petrol și gaze, ca Emiratele golfului... O Românie dinamică nu stă în calea intereselor americane în zonă, ci dimpotrivă! De vecinii europeni să vă temeți, excelență; ei vor să vă condamne la

condiția de cumpărători ai producției lor. Și... o ultimă idee, cu care chiar termin, v-am reținut destul. Știu că vreți să intrați în NATO, că doriți un parteneriat de durată și privilegiat cu SUA. Foarte bine; opțiuni laudabile, dar... vă rog să credeți: adevărata umbrelă de securitate o reprezintă interesele economice americane între granițele țării dumneavoastră. Dacă semnăm și derulăm contractul, puteți să vă desființați armata; nu veți mai avea ce face cu ea, pentru că veți fi apărați mai bine decât o puteți face singuri. Și ca să împing sinceritatea până la capăt, ei bine... România va funcționa - din multe puncte de vedere, toate benefice pentru dumneavoastră - ca al 51-lea stat american, chiar dacă se află peste mări și țări.

— Interesant, murmură înaltul demnitar; interesant! Și va funcționa cu președinte și parlament propriu, sau cu guvernator?

Pentru prima dată de la începutul discuției, străinul regretă că a mers atât de departe. Era însă prea târziu să dea înapoi. Demnitarul sesiză impasul și-i întinse o mână de ajutor, poate-poate va mai afla ceva:

— Am glumit, domnule Wasserman.

— Asta să n-o mai spuneți nici în glumă, excelență. Niciodată, dar absolut niciodată, nimeni de la noi nu va atenta la suveranitatea României.

— Înțeleg... și vă mulțumesc pentru asigurări. E-n ordine; e OK, cum spun americanii...

— Și... cam în cât timp credeți că pot obține un răspuns de la dumneavoastră? întrebă străinul, în timp ce se ridica, pregătindu-se de plecare.

— Mi-e greu să vă spun. Nu e simplu de dat un răspuns la o asemenea ofertă, cred că înțelegeți...

— Înțeleg, evident. Singurul motiv de grabă, pentru noi, este un fenomen care ne-ar putea obliga la reevaluări. Vi-l semnalez, deși cred că-l cunoașteți, și mai cred - scuzați-mi mărturisirea - că nu-l puteți opri: furtul. Patrimoniul întreprinderilor românești, părăsite sau încă funcționale, se împrăștiă rapid. De fapt, nu e furt, ci jaf. N-am vrea să reluăm măsurătorile, bob cu bob...

— Vom încerca să ne grăbim...

Înainte de a strânge mâna ce i se întindea peste birou, negociatorul își examina gazda lung, lung, cu o privire în care se amestecau - ciudat - nedumerirea, amuzamentul, compătimirea și un soi de simpatie miloasă, nu lipsită de o

anume căldură, dar deloc onorantă pentru cel ce-o inspira; apoi vorbi:

— Și totuși... totuși, excelență, chiar nu sunteți curios să știți suma oferită pentru industria dumneavoastră?

Mâna înaltului demnitar se opri la jumătatea cursei, apoi se retrase cu o încetineală stânjenitoare.

Luat de valul bombelor care-i explodaseră în cabinet, uitase „amănuntul”. Se reaseză în scaun, invitându-și vizitatorul să facă la fel, și așteptă.

Negociatorul deschise „diplomatul” prevăzut cu încuietori potrivite mai degrabă pentru un seif de bancă și scoase 3 seturi de hârtii capsate, pe care le întinse gazdei, unul câte unul.

— Aveți aici centralizatorul pe ramuri industriale: cantități, costuri, adaosuri, bonusuri, tot. Aici sunt cuprinse aceleași date, pe județe, iar aici - centralizatorul total, cu specificarea criteriilor de calcul, a metodologiei - ca să fie totul clar. O ultimă precizare, excelență. Cifra finală este negociabilă; am prevăzut o marje de până la 3-4 al sută - în sus, bineînțeles - care nu figurează în hârtii, dar e bine s-o știți dumneavoastră, s-ar putea să vă fie utilă. Studiați-le, gândiți-vă, consultați pe cine credeți că trebuie dar, dacă-mi permiteți un sfat, cu cât mai puțini, cu atât mai bine; ideal ar fi pe nimeni, dar e opțiunea dumneavoastră. Și ... un ultim sfat, unul strict personal: căutați un prim-ministru, sau măcar un ministru de finanțe mai preocupat de bani decât dumneavoastră, nu vă fie cu supărare! Găsiți, excelență, un ovreiaș descendent din cămătari sau percepatori, care știe cum se fac și cum se strâng banii, pentru că - vă rog să mă credeți - politica este doar coaja; miezul sunt banii. Am onoarea să vă salut. Aștept cu nerăbdare un semn de la dumneavoastră.

Când vizitatorul ajunsese aproape de ușa cabinetului spațios, îl opri o intervenție-surpriză a gazdei sale.

— O secundă, domnule Wasserman. Nu m-am uitat prin hârtii, poate acolo există ceva, dar ... nu mi-ai spus nimic despre flotă. Avem și flotă, domnule; vase mari și moderne, de pescuit oceanic, cu mii de tone de metal băgate-n ele. Nu vă interesează?

Negociatorul se întoarse. Ajuns la jumătatea distanței dintre ușă și birou se opri și, după o pauză lungă de șovăire, alese calea sincerității.

— Ba da, excelență, ne interesează, dar ... vedeți ... flota românească face parte dintr-un alt proiect, gestionat pe alt canal. Nu intră în mandatul meu. Sper din suflet să păstrați

confidențialitatea totală a acestei mărturisiri pe care, vă rog să credeți, n-aș fi făcut-o nimănui altcuiva, în locul dumneavoastră. Pot conta?

— Fii fără grijă, domnule Wasserman. Du-te liniștit.

Când ușa se închise în spatele străinului, înaltul demnitar încercă să se scuture de buimăceala noutăților aflate cu prețul unei stăpâniri de sine care-l costa enorm. Hârtiile! Da, hârtiile... Începu să le parcurgă, inițial fără grabă, apoi... din ce în ce mai montat. Cifre, coloane de cifre așezate ordonat; totaluri parțiale, și iată, totalul total, de la sfârșitul centralizatorului. Cuuum? Nu se poate. Ba da, se poate, scrie clar.

Reluă lectura cu stiloul în mână, bifând fiecare poziție din coloane. Uluitor! Deci... atâta face toată industria românească? „Dar de ce mă mir? Parcă n-aș avea idee cam cât costă kilogramul de fier vechi pe piața liberă, unde hoții vând capacele de canal, șinele de cale ferată și tot ce se mai poate fura în această țară a lui Papură Vodă?!?”

Lucrase mulți ani în administrația centrală, avusese funcții importante; cunoștea bine cifrele programelor de investiții și costurile marilor obiective industriale din țară, bilanțurile anuale pe ramuri și unități teritoriale, cifrele de afaceri ale firmelor cu care se „defila” la export. Acum, afla din oferta lui Isac Wasserman, salvatorul României, că toată industria națională costă cam cât valoarea „pe bune” a platformei „23 August” - „IMGB” - „Republica”. Atât. Și restul? Siderurgia și metalurgia Galațiului, Reșiței și Hunedoarei, oțelurile înalt aliate de la Târgoviște, platforma chimică a Dudeștiului bucureștean, industria textilă și vagoanele Aradului, platforma electronică Pipera, Oltchimul Vâlcii, Electroputere Craiova, combinatul încă neterminat de la Călărași, CUG-ul Iașului, fabricile de mobilă presărate peste tot, Gubantul Timișoarei, îngrășămintele, industriile Brașovului, firele și fibrele de la Săvinești, atâtea și atâtea altele ... toate - gratis? Nici măcar „privatizate pe un dolar”, cum începuse să facă ravagii sloganul ticălos și criminal care ascundea, de fapt, șpăgi de milioane, sute de milioane! Ce-i adâncea furia disperată era cunoașterea. Știa bine că majoritatea acestor unități care, acum, i se buluceau în minte erau vii, produceau, își vindeau marfa și pe piețele Europei bogate, derulau contracte avantajoase. Da, unele aveau nevoie de investiții pentru a-și aduce tehnologiile „la zi”, dar efortul merita cu prisosință făcut! Odată investit, culegeai roadele ani de zile, poate decenii, pentru că - factor esențial! - toate aveau specialiști cu o calificare extraordinară, ingineri care, primind

licențe din Occident pentru execuție, le reproiectau și le îmbunătățeau într-atât încât firma-mamă ajungea să... răscumpere licența ca pe una nouă, plătind-o gras! Cu ăștia ce facem? Îi lăsăm să-i îmbogățească pe bogați, muncind pentru ei? Îi îmbrâncim spre țări care au cu ce să-și plătească specialiștii așa cum merită, cum se cuvine, iar amărâta asta de țară care a investit în ei, care i-a format, să se aleagă cu praful de pe tobă?

Hârtiile din mâna sa erau, deocamdată, proiect. Dar băieții se grăbeau, de la proiect la realitate nu era decât un pas, dacă nu cumva, cineva de pe-aici, din preajmă, chiar începuse să-l facă. Privi hârtiile cu disperare neputincioasă, cu ură și furie. Din hârtii se deslușeau parcă— scrise cu „cerneală simpatică”, vizibilă numai ochiului avizat - consecințele nenorocite și nu foarte îndepărtate care nu puteau să nu vină: vile somptuoase, apartamente și mașini de lux, averi sfidătoare, copii de bani gata, beizadele, cumetrii politico-financiare, rețele mafiote, posturi publice câștigate nu la concurs, ci la licitație, caracatițe monstruoase de afaceri ilicite care sugrumă tot ce e viu, adevărat și de viitor în economia țării, penetrează instituții fundamentale, degradează școala, cumpără justiția, omoară speranța de mai bine a omului cinstit...

Auzi! La Buftea, în loc de „Moara cu noroc”, „Pădurea spânzuraților”, „Reconstituirea” sau „Mihai Viteazul”, filme porno. În loc de Beligan, Piersic, Marinuș Moraru, Draga Olteanu, Tamara Buciuceanu și străluciții lor colegi, - vedete porno, închiriate cu ora, între două filmări, în bungalowuri cu lumină roșie!

Nerușinare? Cinism? Ticăloșie? Nu, acum se spune altfel: pragmatism. Oare așa să fie? Doamne, câte vorbe frumoase pentru o semnătură! Câte fraze cu sclipici mai seducător decât luminile Las Vegasului noaptea, făcute anume să fure ochii și mințile! Câte principii, câtă elocință! Ce tehnică formidabilă - să folosești atâtea adevăruri incontestabile ca să acreditezi o imensă minciună ticăloasă! Cu asemenea avocați pledanți, probabil că acuzații în procesul de la Nurenberg ar fi fost nu numai achitați, ci reabilitați complet, li s-ar fi cerut scuze pentru deranj, li s-ar fi căutat posturi corespunzătoare calificării și competenței lor pe deplin dovedite ...

Bine. Și dacă nu așa... cum? Dacă nu într-acolo, atunci... încotro? Asta era problema. Asta era drama: încotro? Dar pentru asta mai e timp; nu mult, dar mai este. Acum... ce e urgent. Ce se află pe birou, că arde.

Ce să facă? Să cheme garda, să ceară legitimarea oficială a străinului, să-i lanseze coordonatele de identificare pe toate canalele, riscând protestul unei ambasade foarte importante? Nu deținea nici o probă, nu înregistrase nimic; ura procedeul, deși, iată... Dar la ce bun? Măcar pe acesta, acum îl cunoștea. Era convins că, odată vânzătorul de curele și bretele scos din joc, altul sau alții în locul lui, mai pricepuți și mai răi, vor porni spre România, dacă nu vor fi și ajuns, poposiți prin cine știe ce cabinete, negociind cine știe ce vânzări - cumpărări pe bani puțini și comision imens... În fond, negustorașul ambulant de pe Lipscanii copilăriei sale jucase corect: venise la un posibil client, îi prezentase oferta, răspunsese deschis la toate întrebările, îi „vânduse” câteva „ponturi”, ba chiar făcuse confidențe, în ambele sale calități, pe care unul mai „negru în cerul gurii” nu le-ar fi mărturisit nici sub tortură; flota nu era, totuși, un fleac. Și atunci?

Se ridică de la birou. Făcu câțiva pași, pipăindu-și -nu știa de ce - cureaua de la pantaloni. Când degetele se plimbară pe pielea moale, fină și neagră a curelei, își aduse aminte, brusc, de un cunoscut care-și pusese capăt zilelor la câteva luni după Revoluție. Îl știa bine. Dincolo de funcțiile acestuia în „aparat” (pe vremuri, aparatul era „de partid și de stat”), omul se număra printre foarte bunii economiști ai țării. Ce-i drept, avea o înclinație ciudată către scenariile și variantele pesimiste; teza lui era că trebuie să ne pregătim pentru ce e mai rău, ca și cum răul bătea la ușă deja. Într-o seară a chemat la el câțiva prieteni și, în toiul unei discuții aprinse despre viitor, a luat un măr - exemplar superb, roșu, „deliciosul de Voinești” - și l-a ridicat, arătându-l amicilor. „Priviți atent și țineți minte ce vă spun: în 25-30 de ani, românii vor ajunge să cumpere mere uite-așa: cu bucata. Și nu „deliciosul de Voinești”, ci goldenul de California, care vine crud, verde și se coace în depozite, ca să ajungă pe tarabă gălbui, fără niciun gust”. După ce musafirii au plecat, târziu, după miezul-noptii, familia - îngrijorată de absența prelungită a stăpânului casei - l-a găsit în pod, spânzurat de-o grindă. Corpul inert îi atârna în lațul curelei, devenită ștreang. Sub picioarele lui, un scaun răsturnat îndepărta orice dubiu cu privire la cauza decesului.

Încercând să-și alunge, pentru moment, amintirea cumplită care estompase inexplicabil până și imaginea obsedantă a vânzătorului de curele și bretele, demnitarul măsură în lung și-n lat cabinetul spațios cu pași apăsați, nervoși, până când, dintr-o nișă a bibliotecii superbe, îi atrase atenția un glob pământesc. Se opri, îl învârti o dată, de două ori, de trei ori,

până când buricul degetului arătător de la mâna dreaptă, apăsător pe suprafața sferică, acoperi aproape în întregime contururile României... O țară cam cât un vârf de deget, printre... iată, coloși întinși pe hălci imense, lățite și lungite către toate punctele cardinale. Ca în fața unei revelații, murmură tulburat:

— Doamne, ce mici suntem!

Se desprinsese cu greu de lângă glob. Înainte de a-și recupera scaunul, își pipăi din nou cureaua, scuturând din cap. Șopti aproape cu spaimă (oare de când n-a mai vorbit singur?):

— Nu. Asta nu e o soluție. Trebuie să existe o cale. Nu se poate să nu existe. Trebuie s-o găsim. Of, Doamne... Mare pacoste să fii țară mică în ziua de azi!

Copleșit de emoțiile zilei, ațipi. Un somn scurt, agitat, zgâlțâit (și el) de un coșmar mai negru decât realitatea prin care trecea. Se făcea că nu mai avea aer; ceva îl sugruma, pur și simplu. O curea îi înconjurase gâtul, una care semăna perfect cu fâșia de piele neagră, cumpărată de tatăl său cândva, pe Lipscani. Cureaua se lungea, mișcându-se singură, ca în desenele animate, căpăta formă de șarpe ce se ncolăcea în jurul unui gât, crescut - așa cum numai în vis se poate întâmpla - dintr-o hartă: harta României. Se trezi brusc, speriat, respirând greu.

Așa l-a găsit, într-un târziu, șeful de cabinet, intrigat că demnitarul nu dă niciun semn de viață, în ciuda orei târzii: aplecat peste birou, cu capul în palme și bărbia în piept, așa cum nu-l mai văzuse niciodată.

— S-a făcut noapte, excelență...

Nici o mișcare. Apoi, deodată, parcă trezit din somn, își îndreptă spatele și-și consultă cronometrul, fără să spună nimic.

— Vă e rău?

Un semn din mână încercă să-l liniștească, dar fără prea mult succes.

— Să vă aduc ceva? Azi n-ați mâncat nimic.

Din nou, semn cu mâna; nu, nu e nevoie. Apoi - câteva cuvinte, rostite cu greutate:

— Mulțumesc, dragă. Sau... știi ce? Roagă secretara să ceară de la bufet un măr. Aș vrea unul mare, roșu, de Voinești, dacă are. Dacă mai există încă...

8. IOSIF VISSARIONOVICI STALIN

O examinare sumară a încăperii, o clipă de meditație, ca și cum ar fi cumpănit dacă merită să-și exprime concluzia, apoi:

— Nu-mi place cabinetul dumitale. E meschin. Ca și palatul. Palat? Un conac. Nu într-un asemenea cadru se face politica mare. Când vine la Putere, muritorul de rând trebuie să se simtă vierme, gănganie, nimic! Ai văzut Kremlinul? Fantastică intuiție au avut țarii, dar nu vreți să învățați din inteligența lor, deși el - știi cine, sper - începuse să priceapă, altfel n-ar fi construit Casa Poporului. Îți dai seama ce trebuie să fi simțit un chirchiz, un uzbek, un nomad din fundul Asiei, trăit în iurtă, când se pomenea în fața turnurilor Kremlinului? Când pătrundea în curte? În interioare? Imensitatea cabinetelor, aurăria scărilor, luciul marmorei, sclipirile candelabrelor cred că-l striveau!

Ghicind intenția de răspuns, Iosif Vissarionovici o preveni hotărât, așa cum îi erau toate gesturile și actele:

— Să nu-mi spui că dumneata vrei altceva decât țarii, decât el sau decât mine. Ești putere și puterea, oricând și oriunde, vrea un singur lucru, același. Recunoaște, mai degrabă, că sunteți săraci. Deși... chiar așa fiind... povara sărăciei nu trebuie s-o poarte puterea, ci mulțimea. E învățată.

Parcă mirat el însuși de lungimea discursului, ilustrul personaj se așeză, își mângâie mustața, își plimbă dintr-un colț al gurii în celălalt pipa neaprinsă, apoi își fixă privirile pătrunzătoare ale ochilor săi mongoloizi pe fața vizibil marcată de emoție a demnitarului român, în al cărui cabinet se afla. După o scurtă așteptare, vorbe din nou.

— Nu ți-e teamă că te compromit? Pentru voi, eu sunt.... Știi dumneata ce.

— Ieri, în fotoliul acela s-a aflat Karl Marx, mentorul dumitale, și iată, n-am pățit nimic.

— Hmm... mârâi generalissimul: în politică, greșelile nu se plătesc peste noapte. De fapt, greșești din nou: Marx n-a fost mentorul meu.

— Dacă nici Stalin n-a fost marxist, atunci... cine?

Vizitatorul venit din altă lume se încruntă, schițând un gest de enervare din seria acelor gesturi ce trebuie să fi provocat, pe vremuri, multe spaime subalternilor din preajmă.

— Eu sunt Stalin. Iosif Vissarionovici Stalin. N-am avut mentori. „Marxiștii” sunt pigmeii de după Marx. „Leniniștii” sunt inșii care n-au putut ajunge ei înșiși Lenin. Stalin este

unul, iar stăpânirea mea absolută s-a numit stalinism; nu amesteca lucrurile! De fapt, ce vrei de la mine?

Românul zâmbi. Sinceritatea brutală a celebrului personaj îl ajutase să-și depășească emoția și scrupulele de gazdă amabilă.

— Ooo... am atâtea de întrebat! De ce ne-ai luat Basarabia, generalissime?

— Pentru că îmi trebuia. Ca și țările baltice, ca și celelalte ținuturi.

— N-aveați destul?

Capul încărunțit se clătină a dezaprobare condescendentă, dacă termenul nu este, cumva, eufemistic.

— Mi-e teamă că n-o să ne înțelegem. Dumneata judeci mărunț; se cunoaște că aparții unei țări mici. O mare putere nu are niciodată destul.

— Se pare că există o limită chiar și pentru marile puteri. Urmașii dumitale nu s-au prea descurcat cu moștenirea.

— E treaba lor. Eu le-am lăsat cel mai întins imperiu din lume: a șasea parte a uscatului de pe Terra. L-am construit cu migală și l-am cimentat cu singurul liant care poate păstra laolaltă atâtea seminții: credința.

— Din câte știu, a fost exact invers: dumneata ai ucis credința, generalissime.

— Cea în Dumnezeu. Pe locul gol s-a născut credința în mine.

— Oare?

— Te îndoiești? Cu numele meu pe buze, milioane de oameni au luptat și au murit în războiul civil, în blocadă, în marele război, în reconstrucție... Ce știi dumneata? Ce știți voi? Ființe condamnate la moarte de mine piereau sub gloanțe invocându-mi numele ca pe o speranță, convinși că Stalin nu știe, că „de-ar ști Stalin”... Nici Hitler n-a înțeles fenomenul și asta l-a pierdut. Crezi că numai imensitatea, gerul, zăpezile și noroaiele Rusiei l-au dat peste cap? Nu! Fanatismul eroic al unei armate de ostași și partizani, iată ce l-a răpus! Valurile zecilor de milioane de bărbați și femei care porneau la atac, strigându-mi numele ca pe al unei zeități! Termenul de „cult al personalității” se potrivește perfect: popoare de toate rasele și culorile s-au închinat la Stalin, înțelegi? Vei spune că erau înapoiați, incultți... Poate, dar întreb: după război, Europa - și nu numai ea - era, toată, un continent de troglodiți? De ce, atunci, sute de mii de intelectuali au văzut în mine un simbol, iar în țara mea - o speranță? Toată stânga politică, toate curente progresiste de

gândire, floarea intelectualității franceze, italiene, spaniole și de pretutindeni, au fost de partea Uniunii Sovietice - țara lui Stalin, dictatorul! De ce?

Aici, în țara voastră, în care mi-am instalat armata și consilierii, poeții dizidenți de mai târziu au scris versurile „Lui Stalin, Stalin slavă-nălțăm / Pe drumul lui mai dârz ne-avântăm”, iar compozitori - azi dodecafonici - le-au creat muzica unei sublime cantate... Nici ei n-au crezut în Stalin? Scuză-mă, dar cine scrie și compune de foame, își agonisește pâinea cu cântecele pentru copii, nu cu melodii înălțătoare!

Ați crezut, acesta este adevărul. Ați crezut, așa cum au crezut sute de milioane de oameni. Asta am lăsat moștenitorilor mei: un imperiu construit pe o credință. Ei n-au priceput că o icoană nu se dă jos din perete până nu pui alta. N-au pus nimic. Acum plătesc.

— Poate că s-au schimbat vremurile... Trăim un timp istoric cu alte...

— Cunosc! „Nu sunt vremile sub om, ci omul sub vremi”... Filozofie de turmă. Justificare pentru nevolnici. Omul face vremurile! Mi-am dobândit, cred, dreptul la această afirmație.

— Credința ar fi, deci, secretul puterii lui Stalin... Nu te înșeli? Nu cumva, mai degrabă... frica?

— Poporul dumitale a înțeles mai bine decât dumneata legătura dintre frică și credință. Cum definește românul pe credincios? „Om cu frica lui Dumnezeu”. Auzi cât de înțelept: frica lui Dumnezeu! Acum înțelegi? Poți să desparți credința de pedeapsă? De frica de pedeapsă? Păi atunci nu s-ar mai spune „bătu-l-ar Dumnezeu să-l bată!” Pedeapsa dumnezeiască este spaima credinciosului.

— Impresionantă stăpânire a tainelor dumnezeirii, la cel mai mare dușman al religiei...

— Al religiei, nu al credinței. Nu uita că am făcut seminarul. Asta m-a ajutat să înțeleg importanța închinării la ceva, la cineva. De-atunci m-am hotărât să devin eu icoana care-l detronează pe Dumnezeu. Și am devenit.

— Ai reușit, într-adevăr, dar asta a costat cam multe vieți. Ți se atribuie moartea a circa 20 de milioane de oameni. Istoricii războiului mai susțin că URSS a plătit greșelile de conducere militară, din prima fază, cu alte sute de mii de vieți. Povara asta nu te apasă?

— Prostii! Minciuni! Au pierit dușmanii. Culaci, intervenționiști, alb-gardiști, spioni, trădători, speculanți, declasați, needucabili... ființe de care țara mea nu avea

nevoie. Nu i-am condamnat eu, ci istoria. Da, am trimis la moarte și nevinovați. Am făcut-o deliberat și fără ezitare; climatul trebuia întreținut cu orice preț. Costa infinit mai puțin o viață sacrificată decât milioanele de vieți care mergeau înainte. Dumneata crezi că, în istorie, s-a construit vreodată altfel ceva important și durabil? Marile imperii s-a clădit, cumva, cu metoda convingerii sau cu duhul blândeții? Vrei să spui că Prusia a unificat statele germane cu sfeștani? Că Bismark a disciplinat poporul german rugându-l frumos să-i dea ascultare? Că biserica, biserica însăși, simbolul toleranței și milei creștine, a impus credința în Dumnezeu ei și a reprimat ereziile prin rugăciuni? De ce nu a numărat nimeni victimele Inchiziției? Ale războaielor religioase? Ale Cruciadelor? De ce nu se inventariază viețile jertfite pe atâtea altare, ieri și azi? “Democrații” care mă acuză... s-au uitat în curțile lor, să vadă câți oameni pier fără nici o vină sub gloanțe de bandiți, sub foame, sub drog?

— Înțeleg, înțeleg... rosti demnitarul, când oaspetele său își încheie tirada. În altă ordine de idei... Știi că astăzi ești comparat foarte des cu Hitler? Se discută aprins care a fost mai...

— Mai cum? interveni brutal generalissimul. Cine poate fi atât de îngust la minte încât să mă compare pe mine, Iosif Vissarionovici Stalin, cu un dement?

— Dement - dement, dar câțiva ani a făcut să tremure întreaga omenire. Armata dementului a ajuns până lângă Moscova dumitale ..

— Și ce-i cu asta? Important este cum s-a sfârșit. Adu-le aminte deșteptilor care mă compară cu Hitler că el a pierdut lamentabil războiul; eu l-am câștigat. El a murit ca un șobolan, ascuns sub pământ, eu mi-am trimis ostașii să înfigă drapelul roșu pe clădirea Reichstagului; nu drapelul american, nici cel englez, ci steagul roșu, purtat spre victorie de Armata Roșie.

Asta în plan militar. Politic, construcția lui Hitler n-a durat decât 12 ani și s-a năruit în blestemele întregii omeniri. A mea a trăit trei decenii sub mine și încă patru după mine, și ar mai fi dăinuit încă mulți ani dacă nu încăpea pe mâna unor nevolnici. Ce-a lăsat Hitler? Nimic. Doar amintiri de coșmar, cuptoarele morții, o țară distrusă. Regretă cineva „ciuma brună”? Eu am lăsat un imperiu atât de puternic, încât nici pigmeii de după mine n-au reușit să-l distrugă de tot. Crezi că Rusia de azi, de care mai marii lumii sunt încă obligați să țină seama, nu-mi datorează nimic? Hitler a cucerit, a ocupat, dar când castelul lui din cărți de joc s-a năruit, ce-a rămas? Eu

am luat Basarabia, țările baltice și cele din sud, dar geniul politic m-a învățat să le rusific, să amestec semințiile, națiile, limbile, să înfig acolo limba rusa atât de adânc încât nici astăzi, după un secol, ițele urzelii mele nu mai pot fi descurcate. Când se va naște un nou Stalin, tot ce-am sădit eu va reînflori și îi va permite să refacă imperiul.

Parcă obosit de efortul discursului, rostit dintr-o suflare, generalissimul făcu o pauză lungă, apoi reluă.

— Hitler și Stalin. ... Ce prostie! Dumneata ai auzit să existe în Germania, măcar în cei 12 ani, cât a fost nebunul la putere, vreun oraș care să se numească Hitlerburg? Eu n-am auzit. Dar cine n-a auzit de Stalingrad? Da, în Rusia Sovietică a existat Stalingradul, orașul-erou, scena celei mai crâncene bătălii din istorie, dar și a celei mai răsunătoare victorii din câte cunoaște istoria războaielor. Mie îmi dădeau onorul batalioanele care defilau în Piața Roșie și plecau de acolo direct pe front, ca să-l bată pe Hitler, să-l alunge, să-l hăituiască prin toată Europa și să-l împingă în bunker. Mii de kilometri... mii de atacuri... mii de victorii... și toate - cu strigătul „pentru patrie! Pentru Stalin!”

După un asemenea „raport de activitate” era greu să formulezi întrebarea pe care demnitarul și-o pregătise. El riscă, totuși.

— Vă recunoașteți și vreo greșeală, generalissime?

— Da, și încă una gravă: nu mi-am asigurat posteritatea construcției. Nu mi-am crescut un urmaș.

— Într-adevăr, conducerea colectivă care a urmat n-a reușit să...

Din nou, o întrerupere brutală aminti demnitarului român că stă de vorbă cu cel mai desăvârșit dictator al timpurilor moderne.

— Conducere colectivă? Altă enormitate! Înțelegeți odată pentru totdeauna: conducerea înseamnă putere, iar puterea, puterea adevărată, nu poate fi decât a cuiva, a unui om. Acolo, la vârf, nu e loc pentru mai mulți; nici pentru doi. În România, la voi, înainte de 90, se vorbea despre „cabinetul 1”, „cabinetul 2”, „să fie de acord și tovarășa...” O tâmpenie! Asta l-a pierdut pe Ceaușescu al vostru.

— Nu numai asta, generalissime.

— Posibil, dumneata oi fi știind mai bine, dar despre putere nu știi cât știu eu, poți să mă crezi.

Trebuia să cresc un urmaș. N-am facut-o.

— De ce?

— Să-ți răspund? Ai fi singurul om din lume care află.

— M-aș simți onorat...

— Bine, ascultă: mi-a fost frică. Merită, într-adevăr, să trăiești o viață numai ca să auzi o asemenea mărturisire ieșită din gura lui Stalin.

— Frică - de cine, generalissime?

— De el. Dacă l-aș fi ales bine, dacă l-aș fi crescut bine, dacă ar fi învățat tot ce cred eu că trebuie să știe și să facă un conducător adevărat, sunt sigur că discipolul și-ar fi început treaba cu mine. Logic, eu urma să fiu prima victimă. Și n-am vrut.

— Acum regreti?

— Nu știu. Și da, și nu ...

— Dar alte regrete nu ai? M-am întrebat de multe ori de ce ai decimat componenții comitetelor centrale alese la primele congrese ale PCUS. Cu dușmanii de clasă, să zicem că înțeleg; dar tovarășii de luptă și de ideal? ... De ce i-ai executat?

— Pentru că erau vinovați.

— Cine le-a stabilit vinovăția?

— Eu. N-ajunge?

— Fă-mă să înțeleg, totuși...

— Există un proverb: „ferește-mă, Doamne, de prieteni, că de dușmani mă feresc singur.” Ei bine, eu am hotărât să nu amestec în treaba asta dumnezeirea și m-am ferit singur; și de prieteni, și de dușmani.

— Fără remușcări? Zeci, sute, mii, milioane de vieți, fără nici o tresărire, măcar? ...

— Judeci mărunț. V-a orbit pe toți democrația. Noroc că istoria judecă altfel. Chiar poporul dumitale ar trebui să te pună pe gânduri, cu legenda meșterului Manole. Într-o construcție, ca să se înalțe și să dureze, trebuie să înzidești o viață de om. Lucrarea mea n-a fost o biserică, ci un imperiu. Cel mai mare din toate timpurile. El merita nu o viață, ci sute, mii...

— Au fost milioane, generalissime.

— Nu contează, istoria nu numără cadavrele. Azi mai știe cineva câte vieți au costat Piramidele și Sfînxul sau megaconstrucțiile astece? Sub țări, cum crezi că s-a ridicat Leningradul, în mlaștinile Nordului; cu muncă de lămurire sau cu duhul blîndeții? A votat poporul cu jumătate plus unu să moară oameni pentru a se înălța acolo bijuteria care face și astăzi faima Rusiei? Sau crezi că Zidul Chinezesc a apărut

din senin, construit în week-enduri de locuitorii care se plictiseau să stea degeaba? De ce Napoleon e mare (zic istoricii), iar Stalin este un călău? Lui Napoleon i-a numărat cineva morții? I-a reproșat cineva că a fugit din Rusia într-o sanie, ca ultimul amărât, lăsând resturile armatei sale decimate sub zăpezile iernii?

— E un mod de abordare. Poți să-mi spui care a fost cel mai periculos dușman al operei dumitale, generalissime? Știu că ai avut o mulțime ...

Fără să ezite o clipă, Stalin rosti un nume, slobozindu-l odată cu un oftat din străfundul răunchilor:

— Gorbaciov. Nu-l condamn numai pentru că a cedat, ci pentru că a dat totul gratis. N-a negociat, cum se spune acum. Putea obține ușor liniștea și bunăstarea Rusiei pentru zeci de ani.

— De ce n-a făcut-o?

— De prost.

— Gorbi - prost? Față de Malenkov, Hrușciov, Brejnev, Gorbaciov - un prost?

— „Să te ferească sfântul de prostia deșteptului” ... Deștept o fi în accepțiunea dumitale, a voastră, democrații... Eu înțeleg altceva prin deșteptăciune. Gândim diferit. Fundamental diferit.

— Încă o întrebare, generalissime: de-a lungul vieții dumitale atât de zbuciumate, n-ai simțit nevoia unei tovarășe de viață?

— O soție? Ce să fac cu ea; să-mi gătească? Există bucătari. Să mă îngrijească? Există slugi. Să-mi fie, cum spui, tovarășă de viață? Păi viața mea a fost puterea; să-mi fie tovarășă de putere? Asta nu se împarte. Cu nimeni.

— Ai fost vreodată fericit, generalissime? Ochii celebrului personaj se îngustară.

— Nespus de fericit! Și nu numai odată. N-ai să poți pricepe vreodată ce bucurie imensă oferă puterea. Puterea absolută, neîngrădită, necondiționată... Conștiința că, în orice clipă, poți face absolut orice vrei... Că o viață, o sută, o mie de vieți atârnă de un gest al tău. Voi, oamenii politici de azi, nu știți ce este puterea. De fapt, sunteți niște mandatar; exercitați “cu delegație” o misiune de la... până la ... și după fiecare gest sau act, dați socoteală.

— Nu m-ai înțeles. Există, poate, și o astfel de bucurie, chiar și printre copii... unii se joacă desenând sau construind castele de nisip, alții chinuie animale sau smulg aripi de fluturi și albine. Când te-am întrebat, eu mă gândeam la

bucuria simplă și adevărată... de prieten, de tată, de fiu, de soț, de iubit, de frate, de OM, într-un cuvânt. Ai trăit-o vreodată?

Chipul bătrânului dictator se crispează. Din reacția sa înțelegeai lesne că întrebarea asta, cândva, te-ar fi costat viața.

— Om ... ce prostie!

— Nu e prostie, generalissime. Un mare scriitor, compatriot de-al dumitale, a oferit omenirii o piesă nemuritoare, în care un personaj rostea o replică nemuritoare: „OMUL! Ce mândru sună acest cuvânt!” În lumea construită de dumneata, a fost loc pentru OM? De ce nici măcar fata dumitale nu și-a găsit locul în țara în care omul - spunea teoria - este cel mai prețios capital? De ce a fost nevoită fiica dumitale să fugă din patria ei, de tatăl ei?

Ghicind o replică violentă, ușor de citit pe fața generalisimului, și cu ea - poate - începutul unei înfruntări cu urmări imprevizibile, m-am hotărât pe loc. Prin același gest cu care-l adusesem din neant, Iosif Vissarionovici se întoarse în eternitate, acolo unde omenirea - spre liniștea ei - îl știa plecat. Fără întoarcere.

9. PORTRETUL POLITICIANULUI LA TINEREȚE: UN MILITANT PENTRU PROPĂȘIREA SATULUI

— Cu voia dumneavoastră, excelență, azi vă voi prezenta un tânăr care bate la porțile vieții politice.

Tânăr... un fel de-a spune, are până-n 35 de ani, cred.

— Ce te face să-l recomanzi?

— Nu-l recomand; vi-l prezint. De ce el? N-o să vă vină să credeți: l-am „tras” dintr-un borcan, ca la loz în plic.

— Cum, cum? făcu înaltul demnitar.

— Exagerez de fapt, dar treaba cu borcanul e reală. Odată cu proiectul „AUDIENȚE”, am lansat zvonul că un demnitar al statului primește în audiență tineri care „au ceva de spus”: idei importante și generoase, proiecte pentru dezvoltarea economiei, pentru perfecționarea educației, a asistenței medicale, a organizării vieții sociale în general. Contribuții semnificative la binele public, cum s-ar spune.

— Și?

— Și am adunat într-un borcan peste 200 de cărți de vizită.

— Formidabil!

— Vor mai veni, vă asigur; asta e numai recolta pe 4 zile. Când am văzut avalanșa, mi-am zis că trebuie musai o sită sau măcar un ciur, să scăpăm de nechemăți. Am extras la întâmplare 30 de solicitări, le-am investigat sumar, dar n-a fost nevoie să sap prea adânc. Peste trei sferturi erau penali, pușcăriabili, retardați, nebuni de-a binelea, cu acte, idioți notorii... Dezastru, ce mai! Le-am aruncat și, într-un acces de furie, era să arunc și restul, cu borcan cu tot, dar un gând m-a oprit: dacă, totuși, acolo, în fundul borcanului s-o afla vreun nume de ins care chiar merită ascultat?

— Și? Întrebă demnitarul tot mai interesat.

— Și am răscolit printre cărțile de vizită până am dat peste un dreptunghi de carton mai mare și mai scorțos, pe care cineva scrisese cu majuscule un nume, o adresă și un număr de telefon. Am „mers pe fir” și... iată ce-am aflat: insul e sărac, n-a avut bani nici să-și tipărească niște cărți de vizită, dar pare ambițios, tenace, nu lipsit de o anumită inteligență practică, puțin arivist, dar harnic. Pe scurt, omul se apropie de portretul-robot al tânărului politician în devenire. Nu știu dacă va și ajunge vreodată, dar - e aproape sigur - din asemenea plămădă se va constitui clasa politică de mâine. De aceea mi-am zis că n-ar strica să-l cunoașteți. Știți cum se spune: dintr-o picătură a oceanului, atent analizată, poți cunoaște oceanul.

— Bună idee. Păi... să-l cunoaștem.

— Cu o mențiune, că sfaturi nu-mi permit să vă dau: orice va spune, orice aberații, enormități sau bazaconii vă debita, lăsați-l să vorbească. Ascultați cu răbdare. Este esențial să știți ce pregătește țării ăștia destinul sau oamenii. Și apoi... la câte auziți dumneavoastră zilnic, și nu de la „ciudații” mei, unul în plus ce mai contează?

— Mulțumesc pentru instructaj.

— Vă rog să mă scuzați dacă mi-am depășit cumva mandatul...

— Stai liniștit. Dar dacă tot veni vorba, ce crezi că-i atrage pe solicitanții din borcan?

— Dumneavoastră reprezentați puterea și mai ales distribuiți putere.

— Adică aș fi un fel de „birou de plasare” pentru doritorii de putere?

— N-am spus asta, excelență. Prin forța lucrurilor, în „fișa postului” dumneavoastră intră numiri în funcții, promovări, decorări, formarea de echipe manageriale în instituții importante; nu e suficient? Drama este că, printre ei, mulți

aleargă după putere, cât de mică la început, pentru că nu pot urca altfel. N-au calități pentru a se lansa în afaceri de succes, n-au răbdare și perseverență să învețe, să se școlească pentru profesii tentante, unde trebuie nu numai „doxă”, dar și muncă multă ca să urci scara ierarhică treaptă cu treaptă. Și atunci... vor să ia liftul. Cu el ajungi în câteva secunde la ce etaj vrei.

— Deci puterea ar fi un fel de lift?

— Dintr-un punct de vedere, da. Dar mai degrabă aș asemui-o cu un tren: multe vagoane și în fiecare vagon - un imens butoi cu miere. Pe peron - sute, mii de candidați care dau din coate, înghiontesc, lovesc, pun piedică, dau brânci, calcă în picioare, dacă trebuie, ca să-și facă loc în vagon, iar acolo reiau lupta pentru un loc cât mai apropiat de butoi. Unii, cei mai mulți, nici n-apucă să intre...

— Și atunci?

— Cei mai curajoși se agață de scări, încalecă tampoanele, escaladează acoperișul, așteptând; poate-poate moare vreunul din vagon sau îl aruncă ceilalți pe fereastră așa, de viu, și atunci reîncepe lupta până se ocupă locul vacant.

— Sumbră viziune! Și cinică...

— Dar realistă. De altfel, după părerea mea, realismul total se învecinează cu cinismul, și asta nu din cauza celui ce percepe realitatea, ci a realității înseși. Cam ăsta e omul politic.

— O spui așa, pe șleau, unui om politic? Bravo!

— Dumneavoastră, excelență, nu sunteți nici politician (oribil cuvânt!), nici om politic. Dumneavoastră sunteți om de stat. E altceva. De aceea sunteți și veți fi judecat de viitorime după alte criterii și cu altă unitate de măsură. Înaltul demnitar zâmbi.

— Ai întors-o magistral, amice. Când vine omul dumitale?

— Nu e omul meu, excelență. Dacă n-aveți timp sau chef de el, îl reprogramez, insul e gata să aștepte și-o săptămână, nedezipit de poarta instituției.

— Cheamă-l acum. Mor de curiozitate.

Prin ușa întredeschisă se strecură un bărbat înăltuț, surprinzător de spilcuit - după cât de sărac fusese prezumat - care se apropie de birou cu pași mici, aproape tiptil. Cam la jumătatea drumului execută o plecăciune adâncă, de cavaler medieval sau de credincios în fața altarului. Continuă să înainteze la fel de furișat, până când gazda îl invită cu un gest să ocupe unul din cele două scaune aflate în fața biroului. Insul se așeză într-o dungă, atingând numai cu un cap de femur muchia scaunului mare și confortabil.

Înaltul demnitar îl examina cu o curiozitate nedisimulată. Avea și de ce. Aspirantul la putere avea o figură plăcută la prima vedere, privit de departe, dar mai de-aproape... Chiar de sub ochi, pielea feței era de un roz puternic, bătând spre roșu. Culoarea de rac fiert se prelungea pe gât, până după urechi. Părea că omul a ieșit dintr-o cabină de machiaj, unde „stăpânul vopselelor” fie a greșit doza de roșu, fie și-a bătut joc de client, făcându-l să semene cu clovnii mânjiți, spre hazul și bucuria copiilor. Întreaga față, privirea dulceagă, expresia microasă, totul te ducea cu gândul spre tipul de gigolo de pe vremuri, bărbatul-băiat care provoca insomniile cucoanelor în vârstă, nostalgice după vremuri și voluptăți de mult apuse.

„Oamenii nu trebuie judecați după aparențe, doar nu-l angajez prezentator TV. Să vedem ce are-n cap, cum gândește”, își spuse înaltul demnitar.

— Așadar, domnuleee...?

— Videscu, excelență; Andrei Videscu, răspunse mai mult în șoaptă noul venit.

— Ai vrut să-mi vorbești; te ascult. Vizibil emoționat, căutându-și cuvintele, vizitatorul începu.

— Eu sunt de la țară, excelență, și...

Urmă o pauză lungă. Aproape înduioșat de timiditatea tânărului, înaltul demnitar îi aruncă un colac de salvare.

— Toți venim de la țară, domnule dragă. Printre părinții, bunicii sau străbunicii fiecăruia dintre noi nu se poate să nu fie cineva dintr-un sat sau cătun, de unde ne tragem. Acolo e „talpa țării”.

— Așa este, excelență! Eu sunt, ca să zic așa, prima generație de orășeni și mă copleșește sentimentul acesta, de solidaritate cu lumea din care am plecat. Merg des pe-acasă și, vă mărturisesc, mă doare sufletul de ceea ce văd.

— Ei, ce vezi? Ce grozăvii vezi? Încercă din nou demnitarul să încâlzească atmosfera, să-și detensioneze musafirul.

— Nu-s grozăvii, excelență, dar... Cum să vă spun... nici bine nu este. Mult timp am crezut - ca tot românul, neștiutor - că asta e viața la țară, că ăsta e satul, că așa trebuie să fie, dar de curând, cineva m-a luat într-o deplasare în Austria.

— Ești om de afaceri?

— Încă nu, sau... în devenire, ca să spun așa, dar cel care m-a luat cu el chiar este. Datorită lui, am văzut cum arată, cum poate să arate un sat în Austria. Minune, pur și simplu! Un mic orășel, cu tot ce-i trebuie, mai-mai să nu-ți vină să

crezi că ești la țară! Nu noroi, nu praf, nu vite pe uliță, nu șleauri și balegi, nu case părăginite... Îți era mai mare dragul.

— Da, am fost și eu, am văzut și eu, mi-a plăcut, îți dau dreptate. La ei e altfel.

— Eu vreau să fie și la noi. Visez să fie.

— Toți visăm la mai bine, toți vrem să fie. Vorba e: cum? Ai vreun proiect? Vreo idee? Ce crezi că trebuie făcut și, mai concret, ce-ai putea face dumneata pentru asta? Că de consilieri nu duc lipsă.

— M-am frământat mult, am vorbit cu câțiva prieteni apropiați de vârsta mea, toți - băieți de la țară, care gândesc și simt ca mine. Împreună am ajuns la concluzia că satului nostru, ca să fie ca-n vest, îi sunt necesare patru elemente fundamentale, de la care pleacă toate celelalte. Primul: infrastructura de bază, adică drumuri care să nu fie ulițe desfundate, ci străzi cu asfalt și trotuar. Doi: lumină electrică. Din fericire, asta ne-a rezolvat-o „împușcatul”, ne-a lăsat satele electrificate. Trei: utilități minime de tip urban. Patru: nuclee de industrie prelucrătoare a produselor agricole, care să creeze locuri de muncă. Există și un al cincilea, dar el va veni cu timpul, de la sine: o comportare urbană a locuitorilor, care să facă anacronică interpelarea batjocoritoare „băi, țărane!”

Ei bine, le-am luat pe fiecare, le-am întors pe toate fețele, le-am analizat minuțios, și...

— Și? îi stimulează discursul înaltul demnitar, discurs ce se înfiripa mai viu, mai convins decât în primele clipe, când tânărul nici nu îndrăznise să se așeze ca lumea pe scaun. „Nu gândește rău băiatul; să vedem mai departe”...

— ...Și am ajuns la concluzia, realistă - îndrăznesc să spun - că trebuie început cu ce se poate face acum, imediat.

„Iată un cap organizat, lucid, pragmatic. Interesant”, gândi demnitarul, așteptând continuarea.

— Un punct e câștigat, din fericire: curent electric există aproape peste tot. Ce ar rămâne? Industria rurală și —implicit - revoluționarea nivelului tehnic al cultivării pământului, dar... avem cu ce, acum? Din păcate nu, și va mai trece timp până s-avem. Și atunci, ne-am zis că trebuie început cu strada și trotuarul, pentru că tractorul, furgoneta, camioneta și microbuzul de producție, ca să circule, au nevoie de asfalt.

— Asfalt la țară, înainte de mașini agricole moderne?

— Da, excelență, și iată de ce. În primul rând, pentru că mașinile moderne costă mult. Cu ce bani să le cumpere țăranul? Pe când strada asfaltată e mai la-ndemâna bugetului

nostru sărac, mai ales dacă eşalonăm procesul asfaltării în două etape. Prima: trotuarele; a doua: strada propriu-zisă. Astfel investiția se face în tranșe mai ușor de suportat financiar. Ca să fie și mai bine, noi am împins etapizarea mai departe: începutul începutului ar urma să fie undeva, între carosabil și trotuar.

— Între carosabil și trotuar? Cum adică?

— Păi... ce se află între carosabil și trotuar? Bordura, excelență.

— Dacă înțeleg bine, te-ai gândit să începi cu bordurile?

— Exact. Cu ele trebuie atacate lucrările.

Tinerelul căpătase aplomb, vorbea însuflețit, scuturase timiditatea; păcat că tocmai acum discursul său căpătase o turnură ciudată, divorțând parcă de logica ce-i plăcuse înaltului demnitar. Dar... trebuia aflată continuarea.

— Știi cam cât costă bordurile?

— Noi am făcut niște calcule, dar încă n-am stabilit cu precizie suma, pe capitole, așa cum va apărea în memoriul - proiect pe care vi-l vom prezenta foarte curând. Important este că am găsit sursa și mecanismele de finanțare, vi le expun imediat, dar ca să vă faceți o idee despre anvergura proiectului și impactul social, vă spun că, potrivit estimărilor noastre, în cele 6.946 localități rurale din România, ar fi de acoperit zeci de mii de km de bordură, o cifră uriașă, care va duce la multe mii de noi locuri de muncă pe o perioadă de 10-14 ani, într-o primă etapă.

— Formidabil! exclamă aproape teatral demnitarul, stârnit nu atât de imensitatea cifrelor, cât de turnura uluitoare pe care o căpătase expozeul. Da, chiar trebuia urmărit până la capăt cu răbdare, că era o...

— Așa am zis și noi, excelență; sunt fericit că gândiți la fel. Cât despre sursele de finanțare, iată soluția, de fapt soluțiile, că sunt două: privatizarea și parteneriatul public-privat.

— Nu înțeleg...

— Veți înțelege imediat. Să le luăm pe rând, dar în ordine inversă. Parteneriatul... e clar: punem și noi ceva, pune și statul ce mai e de pus și... facem treaba. Grupul nostru a strâns câțiva bănuți, puțini, adunați cu eforturi imense, dar o bază de pornire există, ea ne-ar permite să plătim forța de muncă pe primele 3-4 săptămâni, în două-trei sate. Știți, eu mă trag dintr-un sat de munte, bunicul era pietrar. Zona e împânzită de meșteri ca el care, pentru câțiva lei, ar munci zi

și noapte la fasonat borduri, că acum mor de foame, cine mai construiește ceva?

Apoi, privatizarea. Ea ne-ar asigura materia primă, piatra.

— Tot nu înțeleg...

— Dar e simplu! S-a declanșat privatizarea, nu-i așa? Ei bine, în cadrul acestui proces cu adevărat istoric și revoluționar, cerem și noi ceva.

— Ce anume?

— Un munte. Sau doi, sau trei, câți s-o putea. Stupefiat, demnitarul întreabă:

— Și ce să faceți cu ei?

— Borduri, excelență. Munții au piatră din belșug, roci dure de tot felul, chiar și marmură, care va fi și ea necesară, pentru că mai târziu, în ultima fază a proiectului, satele îmbogățite prin inițiativa noastră vor dori să comande monumente, statui, socluri, săli festive, la care marmura este strict necesară, dar să trăim pân-atunci... Piatra stă acolo de zeci de mii de ani, așteaptă să vină cineva, s-o pună în valoare; iată, am venit noi, gata să ne-apucăm de treabă. Noroc că alții ne-au creat și ne creează zilnic „front de lucru”: de vreo doi ani, pădurile se taie într-o veselie, drujbele pun la pământ sute de hectare de pădure săptămânal, zeci de versanți nu mai au nici măcar o frunzuliță, au chelit de tot, se vede piatra și din avion, parcă te cheamă s-o decupezi.

— Și crezi că e bine așa? Din câte țin eu minte, „codru-i frate cu românul”...

— O fi fost, excelență, poate o mai fi și azi, dar... frate vitreg. Și chiar frate bun de-ar fi, tot vorba românească spune „frate-frate, dar brânza-i pe bani”. S-au schimbat vremurile, nu se mai trăiește cu metafore și ziceri frumoase; azi, „brânza” noastră este piatra. Cu ea vom scoate satul din stagnarea seculară.

Deci asta era treaba! Lîmpede ca lumina zilei.

— Înțeleg. Acum înțeleg. Ingenios proiect...

— Nu-i așa? Mă faceți fericit, excelență.

— Te-aș ruga, totuși, să facem o paranteză mai lungă, pentru că, mărturisesc, mă interesează în cel mai înalt grad cum gândesc mințile întreprinzătoare și energice, de vârsta dumitale. De acord?

— Cu cea mai mare bucurie, excelență. Sincer să fiu, nici n-am îndrăznit să sper că voi găsi atâta deschidere, atâta înțelegere la dumneavoastră. Ca să împing sinceritatea până la capăt, prietenii mei mă sfătuiseră să nu suflu un cuvîntel despre noi ca grup, despre planurile noastre, ci să vorbesc strict despre datele tehnice ale proiectului și numai în numele meu: eu, Andrei Videscu, vă solicit... vă propun etc.etc. Ajuns aici, în fața dumneavoastră, felul în care m-ați primit și mă ascultați mi-a schimbat tot planul. Întrebați-mă orice.

— Mulțumesc pentru încredere. Spune-mi, dragul meu: ce înțelegi, de fapt, prin privatizare?

Pentru prima dată de la începutul audienței, solicitantul desluși o nuanță în tonul întrebării, care-l făcu să regrete că nu și-a ascultat prietenii. Dar și ocupantul fotoliului de la birou simți că interlocutorul intuise pericolul; reluă,

îndulcind tonul și stimulând astfel mărturisirea neumbrită de vreo suspiciune.

— Știi, conceptul ăsta e unul complex și controversat, până și consilierii mei încing dispute aprinse, doctrinare sau „la concret”, când e vorba să-l punem în practică. Ce și cum gândesc ei, acum știu bine; dacă tot ești aici, ajută-mă să aflu cum îl vede un tânăr întreprinzător și, poate, viitor om politic. Demnitarul făcu o foarte scurtă pauză, timp în care își fixă vizitatorul cu atâta bunăvoință prefăcută de câtă era în stare, apoi punctă:

— Nu-i așa că „te-am ghicit”?

Tânărul aprobă, cu un gest mut, cucerit pe de-a întregul.

— Așa că... spune, nu te sfii.

Odată stins beculețul de alarmă, vizitatorul vorbi cu o însuflețire ce nu mai amintea de timiditatea primelor clipe. Până și fundul i se așeză mai zdravăn în scaun, ocupându-l ca lumea.

— Eu cred, excelență, că privatizarea este ceva mult mai simplu și mai concret decât își închipuie teoreticienii. Or fi învățat ei carte multă, dar habar n-au ce este viața reală. În esență, schema e următoarea: un bun al statului, deci al tuturor, deci al nimănui (și am văzut pe pielea noastră ce se alege dintr-un bun al nimănui!), intră în proprietatea cuiva anume, care știe să scoată ceva din acel bun, cum s-ar spune - să-l „pună la treabă”. Asta-i toată filozofia. Până și cei mai înfocați adepți ai etatismului au recunoscut că statul este cel mai prost administrator. Simplu!

— Până aici e clar. Mai departe: prin privatizare, bunul ăsta ți se dă, sau îl iei, pur și simplu?

— De la caz la caz. Important este să nu mai fie „al tuturor”, că de acolo vine răul.

— Dacă-l iei, înțeleg că e ca la alba-neagra, contează iuțeala de mână și nebăgarea de seamă. Dar dacă ți se dă, după ce reguli crezi că trebuie să ți se dea?

— După cât mai puține, excelență, și tot de la caz la caz. Nimeni nu poate măsura cu precizie, când are în față mai mulți solicitanți, care este un adevărat întreprinzător, cu adevărat priceput, cu adevărat înzestrat pentru afaceri. Nu există regulă sau normă care să măsoare așa ceva. Deci... cum să legiferezi cine să primească și cât? Păi dacă împărțim solicitanții după criterii imposibil de cuantificat și dăm „bunurile nimănui” pe mâna unor nepricepuți, n-am făcut nimic. Ba e chiar mai rău, că falimentul ne mănâncă! Vedeți? De-asta a ajuns America în vârful piramidei mondiale: când

s-a dat drumul la cucerirea vestului, toți amatorii de îmbogățire au fost aliniați într-o dimineată, pe un câmp nesfârșit, cum se dă acum startul la maratoanele cu mii de participanți. La un semn, a pornit iureșul. Rețineți că semnalul s-a dat cu pistolul, obiect esențial și emblematic pentru croiala civilizației americane. Scuzați-mi divagația, dar mie mi-au plăcut de mic westernurile. Un singur lucru nu-mi plăcea la ele: toate se terminau bine, ori în viață nu-i de loc așa.

Revenind la iureșul american, la pocnetul pistolului au pornit toți, dar fiecare a înfipt țărșii unde și pe cât pământ l-au ținut puterile să ajungă. Mai departe, viața cerne ca sita, unii își măresc moșia, alții ajung argați sau sezonieri, pe moșia altora. Care a fost secretul succesului acțiunii, perfect validate de istorie? Simplu: nici o regulă! Fiecare -cât poate!

Tânărul vorbea acum cu înflăcărarea fanatică a unui misionar care, ajuns la vreun trib din Amazonia, se străduiește să-l convertească la cele sfinte.

— Înțeleg, înțeleg... Dar azi, nu în secolul 19, și la noi, aici, nu pe un continent ce trebuia cucerit, avem de transformat, pe alte baze, o economie debusolată, năucită de schimbarea bruscă. Ce crezi că ar fi de făcut, aici și acum? Concret.

— Repet: lucrurile sunt mult mai simple decât par. Nu există români suficient de bogați care să vină și să cumpere cu banii jos hălci din industrie, agricultură etc. Nici căpitanii de vapor care făceau bișniță cu blugi, țigări, whisky și alte delicatese, nici măcar milionarul Ștefănescu, falsificatorul de vinuri, împușcat de „împușcatul”, nu ar avea atâția bani. Sigur, în țările bogate sunt mulți magnați care ar cumpăra și la noi, că au cu ce, slavă Domnului, dar dacă vin, ăștia nenghit! Ce se alege de românașii noștri? Adică... noi nu putem? Ba putem, excelență. Eu și grupul meu asta vrem să facem: să dovedim că putem, dacă vom fi ajutați acum, la pornire.

— Cum? Că asta e problema: cum?

— Ei... aici intervine politicul. El trebuie să sprijine, ca peste tot în lume, capitalul autohton, atât cât este. De aceea ne-am hotărât să ne constituim cât de curând în partid politic, să ajungem acolo unde se fac legile, să devenim motorul și umbrela politică a capitalului românesc.

— Vreți să legiferați? Interesant... Cum, și - mai exact - în favoarea cui?

— În favoarea interesului țării, excelență, a întreprinzătorului, că doar el poate scoate țara din impas.

— A tuturor întreprinzătorilor români?

Răspunsul veni cu întârziere. Solicitantul de munți cu piatră dură simțise din nou în tonul întrebării o nuanță care-l determină să cumpănească bine ce scoate pe gură.

— A celor mai activi, mai pricepuți și hotărâți să reușească, să se miște repede, să scoată banul și din piatră seacă.

— Mă gândeam că piatra dumneavoastră, cea pentru borduri, nu e seacă deloc, devreme ce va produce atâția bani, întinse coarda intenționat demnitarul, așteptând reacția.

— Nu e nimic rău în asta, excelență. O țară cu firme amărâte și cu patroni ca vai de capul lor este o țară săracă. Asta vrem? Noi nu. Vom fi puternici, vă asigur, și forța noastră financiară se va resimți benefic în bugetul țării. Vom plăti corect și la timp taxele și impozitele, până la ultimul franc. Noi urâm evaziunea fiscală; ea nu e altceva decât viagra pentru impotență financiară - și cu noi nu va fi cazul.

— Dar știți că pe arena politică, și chiar în Parlament, veți avea și adversari? Că alții vor gândi exact ca voi, dar pentru ei, nu pentru toată lumea? Sau poate vor gândi altfel, cu totul altfel...

Înflăcărarea răspunsului îl sperie de-a binelea pe demnitar. Cu băieții nu era de joacă!

— Ceilalți? Nu-i văd bine, excelență. Acum om fi noi mici, aproape nimeni, dar mâine... vor simți pe pielea lor cine suntem.

— Și lumea? Opinia publică?

— Toată lumea va înțelege că noi reprezentăm viitorul, șansa țării. Vom câștiga și la urne.

— Întreb din nou: și ceilalți? Să se sufoce? Să dispară?

— De ce să dispară? N-au decât să vină la noi. Îi primim.

Suficient. Aflase destule despre programul economico-socio-politic al băiatului rozaliu, sfios la început, atât de sfios încât nu îndrăznise să ocupe tot scaunul, dar care, acum, vorbea ca un tribun, numai cu pumnul în masă n-apucase încă să bată. L-ar mai fi interesat, desigur, pe înaltul demnitar și alte date despre „grupul de prieteni”. N-ar fi stricat să înțeleagă și mai bine ce-i rezervă României viitoarea clasă politică sau, mă rog, o parte a ei, dacă insul din cabinet era, într-adevăr, picătura din ocean care exprimă oceanul. Dar... ajunge pentru azi; a înghițit destul.

— Am înțeles, mulțumesc pentru această paranteză extrem de edificatoare. Să ne întoarcem la proiectul dumitale,

domnule...

— Videscu, excelență, completă repede solicitantul, vizibil îngrijorat la gândul că, din nou, a mers prea departe cu dezvăluirile „programatice”. Clar: din clipa asta, atenție!

— Rămăsesem la borduri, vreo 45.000 kilometri -parcă spuneai...

— Mai mult, excelență, aproape dublu, că ele trebuie puse pe ambele părți ale actualelor ulițe și viitoare șosele.

— Începeți cu ele pentru că, deocamdată, nu aveți bani pentru altceva. Am înțeles bine?

— Perfect, excelență.

— Și ce urmează?

— Trotuarele, că sunt mai înguste, mănâncă mai puțin material și forță de muncă. De fapt, pentru o maximă eficiență a investiției, le gândim mai înguste decât trotuarele de la oraș. În fond, sătenii sunt obișnuiți cu poteca, se vor descurca. Cu timpul, peste 20-30 de ani, când vom dobândi forță economică, poate le vom lărgi, că oricum, spațiu rămâne suficient.

— Și carosabilul?

— În etapa a III-a, excelență. Aici... chiar trebuie resurse, nu glumă!

— Te rog să-mi satisfaci o curiozitate: cum v-a venit ideea cu asfaltul? Aveți în grup vreun specialist în infrastructură rutieră?

— Nu, excelență, nici pomeneală! Trei amici de-ai mei au fost magazioneri la cantine de întreprindere; știți că acolo, toamna, se făcea bulion, se puneau conserve, unele - în sticle din acelea cu gât gros, să încapă zarzavatul. Ca să nu se strice conținutul, băieții descoperiseră o metodă-beton: topeau smoală și înveleau celofanul de la gura sticlei cu lichidul vâcos ce etanșeiza recipientul. De la smoala topită ne-a venit ideea; iei smoală multă, o topești, o amesteci cu ceva pietriș, că șoseaua nu e sticlă de bulion, trebuie și puțină consistență, apoi torni conținutul peste pământul uliței și, când se întărește, săteanul a scăpat de praf și noroi. E simplu.

— Extraordinar de ingenios! Deci... așa se nasc „asfaltangii viitorului”? Bravo. Dar finanțarea? Spuneai că ați găsit un sistem de finanțare eficient și sigur.

— Așa este, vi-l prezint imediat, dar mai întâi, permiteți-mi, vă rog, o paranteză. Se spune că marii bogătași americani, când sunt întrebați cum și-au dobândit averea uriașă, răspund invariabil: „pot justifica fiecare dolar, dar nu

pot spune cum am făcut primul milion”. Ei bine, noi nu vrem să roșim când ni se va pune această întrebare.

Sesizând privirea parcă și mai sfredelitoare a demnitarului ațintită pe chipul său purpuriu, tânărul își pipăi pielea obrazului, apoi, înțelegând, schiță un zâmbet și încercă o autoironie.

— Eu sunt roșu de la natură, dar n-aș vrea să roșesc și mai tare, la o adică. Vreau să spun că ne dorim un început de afacere corect și transparent. Pentru primul pas, vom solicita un ajutor din partea statului, cât se va putea.

— Rambursabil?

— Dacă trebuie neapărat, rambursabil și fără dobândă; în 25-30 de ani. Apoi se declanșează mecanismul unui parteneriat public-privat care autofinanțează proiectul. Ce realizăm noi, de fapt? Pur și simplu, schimbăm statutul țaranului român: din sătean îl transformăm în orășean. Știu, drumul e lung, dar și cel mai lung drum începe cu primul pas. Asta facem noi. Dar orășeanul plătește taxe locale, impozite suplimentare: salubritate, întreținerea străzilor, servicii de tot felul...

— Plătește pentru că le are!

— Și la noi le va avea. Odată bordura implementată, a patra sau a cincea parte din acest viitor devine realitate. Deci, să plătească un sfert din ce plătește acum orășeanul, nu e logic? De altfel, se și spune: viitorul începe azi! Proiectul nostru prevede introducerea acestei taxe la scară națională, percepută din ziua aprobării proiectului. Pe măsură ce apar celelalte elemente - adică smoală pe trotuar, apoi pe carosabil - taxa se va mări, direct proporțional cu gradul suplimentar de confort câștigat de cetățeni; de când lumea și peste tot în lume, confortul nu este gratis. Toți banii adunați astfel se strâng într-un fond care va asigura autofinanțarea proiectului. Ar mai fi și alte surse de venit, la care ne gândim. De exemplu apa. E drept, țăranul n-o primește la robinet, în bucătărie sau în baie, ca la oraș, dar chiar așa, scoasă cu găleata din fântână, apa rămâne una din bogățiile importante ale subsolului național. Și atunci, de ce să nu plătească nimic cel care o consumă? În Sahara, apa e scumpă ca aurul; sigur, România nu e Sahara, dar nici s-o bei gratis nu e normal.

Nu vreau să abuzez de timpul dumneavoastră atât de drămuț, deja cred că v-am răpit prea mult, dar vă asigur că proiectul nostru este mult mai vast; el cuprinde un întreg șir de măsuri care vor schimba fundamental viața satului. Un exemplu: țăranul de la câmpie, din Bărăgan sau din Banat, nu

are pământ mai fertil, mai roditor? Șansa lui de recoltă îmbelșugată nu este sensibil mai mare decât la deal sau la munte? Evident - da. Păi atunci, nu e corect să plătească un impozit suplimentar pe fertilitatea solului? Categorie - da. În schimb, țăranul de la deal și de la munte, cu cât urci în altitudine, nu dispune de un aer mai curat, mai ozonificat, mai căutat de orașenii intoxicați cu gazele și noxele marilor aglomerări urbane, deci dornici să-și primenească plămânii prin turism rural măcar la sfârșit de săptămână? Sigur - da. Și iată că apare necesitatea altei taxe: aceea de altitudine. Din 30 în 30 de metri, măsurați de la nivelul mării, vom legifera o asemenea taxă progresivă: impozitul pe oportunitatea de câștig din turism, care va atinge cota maximă la munte...

— Stai puțin, domnule, încercă demnitarul să-și tempereze interlocutorul dezlănțuit. Dumneata propui impozitarea unor activități posibile sau probabile, dar neefectuate? Păi vor putea toți țăranii să-și transforme casele în pensiuni de turism rural?

— Să poată! - decise scurt și rezolut politicianul în devenire, care, luat de val, uitase unde se află, cu cine vorbește și ce caută acolo.

„Cam așa trebuie să fi arătat junii din anturajul lui Zelea Codreanu”, gândi demnitarul, fascinat de transformarea subită a sfiosului musafir în tribun vehement.

— ... Să se asocieze mai mulți, să se împrumute la bănci, să dea din coate, să se zbată și să poată, că prea multe secole a moțăit țăranul nostru pe cuptor, așteptând vremuri mai bune. Sistemul nostru de taxe și impozite îl va trezi din somn, va stimula inițiativa, va naște idei de afaceri, îl va obliga să se urnească; altfel... cu ce să plătească? Ne mai gândim și la taxa de proximitate istorică...

— Asta ce mai e?

— Simplu: în apropierea localităților sau obiectivelor cu rezonanță istorică, precum locul unor bătălii celebre, al unor evenimente deosebite, al unor edificii vestite, pe o rază de 20-30 km se va percepe o taxă de proximitate istorică, pentru că acolo există premisele unei atracții sporite pentru turismul școlar și universitar, cultural, educațional, patriotic, deci șanse superioare de câștig pentru localnici. La Mărășești, Mărăști, Oituz, Călugăreni, Podul înalt, Războieni, Adamclisi, Alba Iulia - Cetatea Unirii, Curtea de Argeș - gazda celebrei mănăstiri, Țebea, Islaz, Suceava - cetatea de scaun a lui Ștefan etc. etc... va fi un neîntreput pelerinaj de tineri veniți să vadă cu ochii lor locurile unde s-a făurit istoria. Vor fi create firme specializate, ale căror autocare,

pline cu elevi și studenți, vor mișuna de-alungul și de-a latul țării, poposind nopțile în pensiuni apărute, și ele, ca să întregească proiectul. Fiecare elev și student, plătitor de taxe ca să promoveze anul, va avea nevoie de cel puțin 12 asemenea excursii, consemnate în carnetul special creat, cu data și semnătura profesorului însoțitor și a întreprinzătorului care i-a găzduit. Înțelegeți, excelență? Neam de neamul lui n-a bănuir românil că patriotismul poate fi un sentiment atât de rentabil! Impozitul pe banii obținuți va merge 20% la bugetul central, și 80% la bugetul autorităților locale, acolo unde viitorul nostru partid își propune— și va reuși! - să obțină peste 70% din mandate încă din prima legislatură.

Sper că am reușit să vă sugerez ceva din anvergura și complexitatea proiectului nostru cu privire la viitorul satului românesc, pentru că, excelență, veșnicia s-o fi născut la sat, cum spunea un filozof al cărui nume îmi scapă...

— Herodot, aruncă momeala înaltul demnitar într-o tentativă de umor negru, momeală pe care aspirantul la gloria politică o înghiți fără să clipească.

— Exact, Herodot, dori să-și reia el discursul, oprit însă, din nou, de gazda pusă pe șotii, în ciuda sentimentelor pe care le trăia în acele clipe.

— Sau... Blaga, cumva...?

— Nu, Blaga în niciun caz, hotărî interlocutorul; așa îl cheamă pe un amic din grupul nostru, noi îi spunem bulldogul, că seamănă cu potaia falcoasă din desenele animate ca două picături de apă. Deci, cum spuneam.... veșnicia s-o fi născut la sat, dar ajunge! A venit timpul să se nască acolo inițiativa, spiritului lucrativ, scosul banului din te miri ce și te miri cum, că altfel...

— Interesant... Foarte interesant, murmură înaltul demnitar. Nu știu însă de unde va scoate țăranul român atâția bani încât să vă susțină viziunea atât de... atât de...

— Îl privește, excelență! Să muncească. Să găsească surse de venit. Așa cum noi am reușit să imaginăm soluții la nivel macro, fiecare țăran în parte să pună osul la treabă și mintea la contribuție! Nu poate aici, la noi? În câteva luni vom intra în UE; n-are decât să se ducă la cules de portocale, mandarine și căpșuni, prin țările calde.

— Da; ar fi o soluție... admise demnitarul, din vârful buzelor, acum de-adreptul speriat. Și firmele alea de turism juvenil... și colectarea impozitelor suplimentare... cine le va face?

— Întreprinzătorii, excelență, nu noi; întreprinzătorii. Noi, ca partid, asigurăm cadrul instituțional, legiferăm, impozităm și, la sfârșit, strângem banii. Firmele vor face toată treaba.

— Firmele cui?

— Ale cui se va mișca mai repede. Vor fi și ale noastre printre ele, desigur...

Demnitarul își privea interlocutorul cu o uimire nedisimulată. După clipe lungi de tăcere, întreabă:

— Dragul meu, dumneata ai auzit de Ostap Bender?

— Nu, excelență, n-am avut onoarea să-l cunosc.

— Nici n-aveai cum; e personaj de roman, nu om în carne și oase. Am întrebat pentru că ingeniozitatea dumitale mi-a adus aminte de Bender. I se spunea „marele maestru al combinațiilor”.

— Mă flatați, excelență...

— Oare?... Dar să revenim la ale noastre. În estimările proiectului, cam cât timp va trece între fazele bordură-trotuar-carosabil și restul?

— E greu de dat un răspuns, dar... nici o grijă: noi garantăm bordurile pentru minimum 6 luni. Dacă se strică... altele, dar n-au cum să se strice, că nu le-atinge nimeni, cel mult s-ar putea să le fure.

— Și atunci... alți bani?

— Păi... alt material, altă manoperă, alt transport... sigur că și alți bani. S-ar putea negocia un discount, dar rămâne de văzut. Ideea este că distanța dintre etape depinde de mulți factori: urgența cu care obținem munții în proprietate, viteza cu care Parlamentul votează legea parteneriatului public—privat, rapiditatea cu care ministerele de resort aprobă și implementează toate prevederile contractului, iuțeala cu care organele locale colectează taxele aferente, că noi, bani acum, de unde? Cu cât mai repede, cu atât mai bine. Am putea începe chiar de mâine.

— Las-o pe săptămâna viitoare. Treburile serioase încep de luna, glumi demnitarul, surprinzător de relaxat, spre nedumerirea îngrijorată a vizitatorului; o fi glumă, sau... ce este?

Înaltul demnitar îi spulberă neliniștea cu un zâmbet larg, încurajator.

— Te-am ascultat cu multă atenție, te-am înțeles mai bine decât crezi; urmează să-mi consult sfetnicii. Lasă adresa secretarei mele și... ținem legătura. Pe curând!

Solicitantul audienței se ridică, salută respectuos și părăsi cabinetul cu mai mult aplomb decât venise, convins că a făcut o treabă excelentă. Se gândea de pe-acum cu cât să ceară amicilor săi majorarea procentului cotă-parte din afacere, dacă afacerea se încheie, că doar el este cel ce-a pornit-o.

La puțin timp, chemat din studioul improvizat, de unde urmărise audiența, „șeful proiectului ciudați” își privea interlocutorul, nerăbdător să-i afle impresia.

— A meritat?

— Ohooo! Și încă cum! Ai o mânăăă! De unde-i scoți, domnule?

— Niciun merit, excelență. Inșii mișună peste tot, sunt mulți și se înmulțesc ca șoarecii, ca bacteriile. Mi-e teamă să nu ne sufoce.

— Oare așa să arate viitoarea clasă politică a României?

— O parte a ei, nu știu cât de mare, mi-e teamă că... așa. Va fi greu de luptat cu lupii tineri și flămânzi.

— Și... nimic de făcut?

— Asta ar suna a fatalism, excelență. Poate cu răbdare, cu perseverență, cu tact, cu înțelegerea exactă a consecințelor unui posibil eșec - Doamne ferește - s-ar putea să... Depinde mult și de dumneavoastră.

— De mine? Îmi supraapreciezi puterile, amice.

— De loc, excelență. Ce nu puteți face singur s-ar putea realiza coagulând o „coalitie a binelui”, poate chiar o „conspirație a binelui”, dacă nu vă deranjează formularea. Un filtru, un „cordon sanitar” împotriva lăcomiei extreme și agresive, care vrea bani mulți și putere politică pentru a face și mai mulți bani și pentru a-i securiza.

— Dar opinia publică? Electoratul? Cei mulți, care vor fi păgubiți, jecmăniți - pentru că de la ei se vor fura banii? Alegerile, referendumurile și câte instrumente a mai inventat democrația, ele ce fac? La ce sunt bune dacă - zici dumneata - un om trebuie să creeze o „brigadă de criză”, un „comando anti furt și anti ticăloșie”, o stavilă ONG împotriva răului?

— Democrația, excelență, cu toate imperfecțiunile ei, este - deocamdată - cel mai bun instrument de guvernare inventat de societate. Nici eu, nici dumneavoastră nu ne îndoim de virtuțile ei, dar... să facem puțină istorie. Hitler a venit la putere, în ‘33, prin alegeri libere, și ani la rând, poporul de votanți l-a aclamat când înarma țara, când declara război, când cucerea toată Europa. Să zicem că nu-i de mirare, nemții credeau că sunt marii câștigători, deși aveau să

plătească scump naivitatea; dar celelalte popoare, întreaga clasă politică a lumii a avut nevoie de câțiva ani ca să se dezmeticească, să acționeze... când? Păi când muriseră milioane de oameni pe fronturi sau în cuptoarele lagărelor de exterminare.

Să zicem că a fost o excepție, că au fost alte vremuri ... Dar nu vi se pare ciudat că, în plină democrație și în țara celei mai depline libertăți - SUA, urcă la cârma celui mai bogat și mai întins stat al Uniunii un fost culturist, ajuns actor de succes nu pentru talent, inteligență sau cultură, ci pentru mușchii bombați carismatic? Sau: parlamentul unei importante țări europene primește, tot prin alegeri libere, o cucoană star-porno, probabil nu lipsită de calități, dar nu în zona capului, ci... mă-nțelegeți. Exemplele s-ar putea să vi se pară minore, nerelevante, poate și sunt, dar știu partiduțe xenofobe sau extremiste care intră la guvernare tot prin vot popular, deși ele fac mult rău popoarelor care le votează, otrăvind viața politică de-acasă și din Europa. Mai știu o țară mare, dezvoltată, democratică, ba chiar și profund catolică, unde la cârmă a stat, mulți ani, un maniac sexual, un fel de bufon al politicii mondiale. Să mai spunem că un partid etnic (ciudățenie pentru arena politică, unde partidele se constituie după alte criterii), timp de 4 cicluri electorale, cu cele 5-6 procente ale sale, arbitrează accesarea la putere, el nelipsind din nici o guvernare. Și dacă mai doriți exemple, vă mai dau, că sunt destule. Toate - perfect legale, perfect constituționale, perfect democratice. Toate - „vox populi, vox dei”. Și atunci, de ce ne-am mira dacă peste câțiva ani, electoratul român va cocoșa sus, sus de tot, vreun ins fără mamă-fără tată când e vorba de interesul lui, nu al țării, un ins malefic, ticălos, mincinos, hoț, lacom, mitocan și incult?

Mai mult, excelență: rozaliul musafir de adineauri vorbea despre un grup de prieteni pus pe afaceri și gata-gata să se constituie în partid - umbrelă pentru potlogării. Ce-ați zice dacă acolo, printre ei, există deja un asemenea ins?

— Văd că dumneata îmi zdruncini încrederea în regula lui “Jumătate plus unu”...

— Nu, excelență. Vreau numai să vă atrag atenția asupra capcanelor democrației, pentru că ele există. Mai țineți minte ce propunea tânărul cu care ați început seria audiențelor?

— Ei, cum să uit? Desființarea politicii. Înlocuirea ei cu calculatorul, imparțialul, riguros exactul și atotștiutorul calculator... Un vis frumos. Crezi că va putea, vreodată, un om politic să desființeze politica?

— Un om politic - nu, dar un om de stat ar merita să încerce, odată și-odată; poate, cine știe...

— Utopii, dragul meu. Cu băiatul acela... ce s-a întâmplat? A murit, nu-i așa?

— Da, excelență. Visătorii mor, dar visurile lor, dacă au norocul să întâlnească un luptător, poate...

— Crezi? Dar, revenind la realitate, e posibil ca insul căruia i-ai schițat adineauri portretul hâd, să existe? Chiar există? Să ne ferească sfântul!

— Să ne ferească sfântul, dar sfântul trebuie ajutat, excelență. E mare nevoie.

Rămas singur, înaltul demnitar nu-și găsi liniștea multă vreme. Din când în când, cu tot echilibrul interior pe care mulți i-l admirau, se pomenea șoptind, aproape obsesiv:

— Da, ar trebui. Trebuie. Dar cum? Chiar; cum? Of, Doamne! Dacă aș ști!...

10. FARMACISTUL

Spre deosebire de solicitanții anteriori, insul pătruns în cabinet părea de o agresivitate - la început numai verbală - care, sincer să fiu, m-a îngrijorat. Fără să salute, fără cea mai sumară formulă protocolară, atacă de la primele cuvinte:

— Cum permiteți, domnule?

Demnitarul făcu ochii mari. Cui să permită, și ce? Noul venit adăugă cu grăbire:

— Ce caută toți ăștia, din toate colțurile mapamondului, să ne tragă de urechi și să ne impună soluții aici, la noi acasă? Ei vorbesc? Ei, care...

Furia îi înecă vorbele. Înghiți, respiră adânc de câteva ori, apoi încercă să se repeadă din nou. Înaltul demnitar îl opri cu un gest.

— Domnule, las la o parte faptul că n-ai dat “bună ziua”, că nu știu cine ești și ce profesie ai. Să admitem că datele acestea nu sunt esențiale și m-aș putea lipsi de ele. Dar în interesul demersului dumitale, te rog să te liniștești și să-mi spui, calm și așezat, ce te aduce la mine.

Omul își acordă singur câteva secunde și, după un benefic efort de auto-control, reluă:

— Vă rog să-mi scuzați vehemența, n-am intenționat să vă jignesc. Sunt farmacist. Farmacist din tată-n fiu, de trei generații. Bunicul meu a întemeiat, spre începutul secolului,

o modestă spițerie în București; tatăl meu a transformat-o într-o rețea de farmacii moderne, evident naționalizate de comuniști, iar eu...eu, ce să vă mai spun? Strecurat în Facultatea de farmacie cu dosar fals, că pe vremea aia... apoi, chipurile - farmacist, de fapt... funcționar la un ghișeu, răspundeam de dimineată până seara bolnavilor : “N-avem aia, n-avem ailaltă”, că nu se găseau nici antinevralgice, știți bine! Vă spun toate astea ca să nu mă judecați greșit. Nu sunt comunist. N-am fost nici eu, nici neam din neamul meu. Dimpotrivă; tot ce-am avut, mi-au luat comuniștii. De aceea îi urăsc. Dar, domnule, asta e una, și neobrăzarea cu care vin toți samsarii și toți jechoșii din toate colțurile planetei să ne scalde în înțelepciunea și mărinimia lor, mă scoate din...

Și din nou, indignarea îi astupă gura, la propriu. După alte câteva clipe, farmacistul se scuza iarăși, apoi, recăpătându-și suflul, încercă o expunere mai coerentă.

— Nefiind de specialitate, am pus mâna pe carte și am studiat, cât m-am priceput, istoria relațiilor noastre cu occidentul. Ei bine, m-am îngrozit. Nu spun că, din când în când, nu s-a ivit câte un om generos ori luminat, care să ne întindă o mână sinceră, dar, trăgând linie și adunând, bilanțul e jalnic. Ce brumă avem, am obținut prin truda și sacrificiile noastre; în schimb, bogații Europei și ai lumii, când au poposit pe meleagurile noastre, au plecat mai bogați. N-am să dezgrop, acum, morții, în fața unui om mult mai priceput decât mine la de-alde-astea. Mă voi mărgini să rezum experiența generației mele. Cine ne-a vândut la Ialta și la Potsdam? Cine ne-a lăsat pe mâna unei ideologii și unor interese ce n-aveau nimic comun cu noi? Aceiași care au dat cale liberă lui Hitler, din miopie și lașitate, la Munchen, în 1939!

Apropo de Hitler... Noi, românii, am plătit daune de război cu vârf și îndesat, dar statul german ne-a despăgubit, cumva, pentru distugerea economiei românești în ultimul război mondial? A plătit cineva catastrofa națională în care am fost împinși? Că se știe; n-am intrat de bunăvoie! Hitler... s-a dus, dar statul german există: acum are chiar frontierele acelei țări care ne-a impus Dictatul de la Viena și care, apoi, ne-a aruncat în foc! Așa cum, în istorie, Occidentul european a putut trăi și clădi în liniște pentru că pofta de cuceriri a marilor valuri migratoare pornite din străfundurile Asiei se domolea pe spinarea unora de-alde noi, tot așa, niște zeci de ani, lumea liberă ne-a compătimit din vârful buzelor: vai, vai, vai, bieții români! Am așteptat cu sufletul la gură eu, familia, prietenii și sute de mii de naivi ca noi “să vină americanii”...

N-au venit pentru că scenariul era de mult stabilit și nu prevedea venirea...

Ba mai mult: când un semianalfabet s-a cocoțat la putere, a fost suficient să cocheteze cu bătoșenia față de marele vecin de la răsărit pentru a primi încurajări, recunoașteri, titluri, distincții, onoruri, chiar și mult râvnita „clauză”. Cui i-a păsat de pătimirea poporului român? Azi, privesc uimit la liota de bișnițari, profitori și vântură-lume care ne invadează; în schimb, încrederea, ajutorul real, parteneriatul de afaceri, profitabil, desigur, dar în limita corectitudinii... unde e? Că nu-l văd! E odios, domnule, cum poate fi perpelit la foc mic un popor! Citesc prin ziare declarații scandaloase, privesc la televizor inși care ne pun condiții ca la piață: dacă faceți așa, vă dăm atât, dacă nu.... Aud despre milioane de dolari investiți în forțe politice obscure, ocolindu-se astfel până și opoziția politică legal constituită... Criminal mod de a ajuta o țară să-și regăsească, să-și redefiniească identitatea!

Am așteptat o reacție a oficialităților, a partidelor, a aleșilor națiunii, a celor în drept să vorbească în numele poporului ăsta umilit, batjocorit și trădat... Nimeni nu spune nimic. Țara cea mai bogată și cea mai puternică din lume a avut nevoie de mica Românie pentru a construi, peste noapte, la ONU, eșafodajul diplomatico-juridic al războiului din Golf, mai pe șleau spus al impunerii intereselor americane în zonă, dar când mica și amărâta Românie cere dreptul ei: cele două miliarde de dolari pierdute de la irakieni...cum răspunde marele bogătaș al lumii? Ne pune la colț, ne trece la carantină: să mai vedem, să mai cugetăm, să auzim ce mai spun dizidenții, să vă mai privim televiziunea, să vă mai studiem democrația... și cândva... poate. Dar sunt banii noștri, domnule! Pentru americani, două miliarde reprezintă un bacșiș, pentru... noi - viață sau moarte.

Sunt uimit și revoltat. Toți privesc spre sacul cu bani și nu crâcnesc, nu cumva să se supere cei ce s-ar putea să se-ndure și - dacă suntem cumiști - să dezlege baierile sacului. Ei bine, eu nu mai pot suporta. Dacă țara, poporul, autoritățile nu reacționează, reacționez eu. Până azi n-am omorât o muscă, dar m-am hotărât să spăl rușinea, să repar această nedreptate istorică... Am un plan, sper să mă ajutați. Dacă sunteți un patriot adevărat, trebuie să mă ajutați!

Intrat din nou într-o agitație aproape necontrolată, omul scoase din buzunar un obiect foarte asemănător cu un tub de pastă de dinți și-l depuse pe birou.

Confirmându-mi presupunerea, vizitatorul preciză:

— Aceasta este o pastă de dinți. Să nu cumva să atingeți conținutul tubului! adăugă pripit inamicul occidentului, când văzu că demnitarul vrea să apuce obiectul. Sunt farmacist, v-am mai spus. De ani de zile posed formula numai de mine știută a unei otrăvi atât de cumplite, cum cred că n-a mai cunoscut omenirea de la Ruggieri, chimistul și consilierul intim al Catherinei de Medicis, de ale cărui preparate se pare că nu a fost străină nici familia Borgia... Nu se moare din pasta aceasta albicioasă - altfel plăcut mirositoare. Mai exact, nu se moare imediat. La început se umflă gingiile, apoi întreaga dantură începe să se miște în alveole și să cadă dinții pentru ca, încet-încet, tot ce înseamnă mucoasă în organism să se înroșească, să se umfle, să sângereze, să se necrozeze.

— Din simpla folosire a acestei...? de-abia putu să articuleze demnitarul care privea oripilat tubulețul de pe birou.

— Exact. E suficient un simplu contact cu gingia și mecanismul se declanșează ireversibil. Nu există antidot. Nici cea mai fină analiză chimică nu poate detecta substanța ucigașă. Desfid orice tribunal care ar dori să mă tragă la răspundere.

— Pentru ce? formulă, de data aceasta cu vocea plină, demnitarul. De fapt, ce doriți de la mine?

— Să mă răzbun. Pot fabrica acest produs - și farmacistul își însoți cuvintele cu un gest spre obiectul de pe birou - la scară industrială. Un export inteligent, bine dirijat, sau un sistem de „difuzare la țintă” a produsului, poate șterge de pe suprafața pământului, în doi ani, toți dușmanii țării. Nu știu, nu mă pricep cum e mai bine... A exporta pur și simplu otrava, ar duce la genocid - și nu vreau așa ceva; mai bine răspândire cu adresă exactă. Trebuie găsită o modalitate sigură, eficientă. Eu vă ofer arma, dumneavoastră... folosiți-o.

Demnitarul se ridică de pe scaun, patrulând nervos prin spatele biroului, semn că și-a epuizat rezerva de răbdare și înțelegere.

— Deci... dumneata dorești să mă faci complice la un lanț de crime, răspunse într-un târziu. De fapt, îmi ceri să le comit. Cine fabrică o otravă, nu e neapărat ucigaș; criminal devine cel care o folosește. Te-ai gândit la treaba asta? Mă vezi dumneata pe mine criminal nu în serie, ci în masă?

Speriat de reacție, farmacistul se apără cu disperare.

— Consider simplist modul acesta de a pune problema. Nu de crimă e vorba, ci de justiție! De-a lungul istoriei, multe

cauze drepte s-au impus prin mijloace...mai puțin ortodoxe, să le spunem ... Vă pot oferi câte exemple doriți!... Nu o dată, popoare oprimate și-au cucerit libertatea ucigându-și opresorii, iar justițiarii n-au intrat în istorie drept călăi. Stalin are la activ milioane de vieți smulse pentru a...

— Stalin nu e un model! Astăzi, primii care-l judecă și-l condamnă sunt rușii! Ei vor, cei dintâi, să apuce pe alt drum, să construiască pe alte baze societatea, statul...

— Hitler...

— Scutește-mă cu călăii! Statul de drept n-are nimic comun nici cu fascismul, nici cu nazismul, nici cu comunismul; cu niciun fel de dictatură!

— Doriți, deci, exemple din „lumea democrației”? Perfect! De asasinatul politic ați auzit? Sau... știți cum se rezolvă lucrurile în sudul Italiei, unde Mafia...

— Ajunge! Dacă e să împrumutăm ceva de la frații noștri întru latinitate, apoi nu procedeele Mafiei le vom alege!

— ...unde Mafia lucrează mână-n mână cu cele mai înalte oficialități? își continuă cu încăpățănare fraza farmacistul teribil. Să nu-mi spuneți că nu știți cum se amestecă, acolo și-n toate democrațiile occidentale, banii murdari, interesele suspecte, ucigașii plătiți, lumea interlopă și crima organizată cu cele mai înalte principii și cele mai oficiale cercuri...Eu nu vă propun o acțiune meschină, interesată, nu vreau să mă îmbogățesc din patentul meu, ci doar să facem dreptate. Să scăpăm țara de complotul ce i se urzește.

De data aceasta, înaltul demnitar izbucni nestăpânit:

— Ce gândești și ce spui dumneata este oribil. Dilema în care mă zbat acum e... ce fac cu dumneata? Port o răspundere și în virtutea acestei răspunderi - te întreb: dacă ai fi în locul meu, dacă un cetățean al acestei țări ți s-ar adresa, spunându-ți pe șleau că posedă o otravă cumplită și de nedetectat, cu care intenționează să suprima zeci, sute, mii de persoane... ei bine, ce-ai face? L-ai lăsa să plece din cabinet?

Aflat la postul meu de observație, în fața monitorului din micuțul birou alăturat, încercai pentru prima dată regretul că nu există o mână de operator capabilă să schimbe, din când în când, cadrul general prin care imaginea reda uniform tot ce se petrecea în cabinet. Aș fi vrut să urmăresc în acea clipă ochii tulburi, de fiară hăituită, parvenită brusc la înțelegerea pericolului în care s-a vârat singură. Chiar și în neutralitatea acelei încadrări largi, generale, mi se păru că deslușesc sclipirea de spaimă, de panică, de furie neputincioasă, de

rușine, poate și de speranță cu care ochii farmacistului își fixau interlocutorul. Îndrăzni:

— Sper că nu mă bănuieți de...

— Nu bănuiesc nimic. Judec ce-am auzit. Nici măcar nu mă formalizez de faptul - uluitor! - că un cetățean vine să-mi propună a mă asocia la crimă. În clipa asta pur și simplu, nu știu cum să preîntâmpin un posibil pericol de care am luat cunoștință, fără să abuzez de încrederea unui om ce mi-a împărtășit un secret. Asta e problema! Dacă aș avea certitudinea că planul dumitale moare aci, că brevetul dumitale ucigaș dispăre, piere, nu mai există... Dar cine-mi poate garanta?

— Aveți cuvântul meu! veni răspunsul aproape strigat de o voce care de-abia acum trăda dezechilibrul posesorului ei.

— Cuvântul?!.. Cam puțin, spuse demnitarul, adresându-se mai mult sie-și.

Cu un gest surprinzător, farmacistul smulse de pe birou tubul de pastă, apoi, cu un râs forțat, grotesc și tragic, bâlbâi:

— Am glumit, domnule. Cum vă puteți imagina că un farmacist lecuitor de boli, ca și medicul - prin profesie și prin vocație, în cazul meu și prin tradiție familială... că eu aș fi în stare să... să atentez la... Incoerența puse stăpânire totală pe gândul și cuvintele vizitatorului. Privirile deloc convinse cu care demnitarul îl fixa, întăriră frica paralizantă, animalică. Până când un alt gest, la fel de smucit, puse capăt stării.

— Priviți, strigă omul. Iată dovada că totul e o glumă... poate o glumă proastă, sinistă, recunosc, și pentru care îmi cer scuze, dar o glumă, nimic altceva decât o glumă...

Și tot vorbind, farmacistul deșurubă cu mâna tremurândă capăcelul tubului, apoi apăsă, până când un eșantion de pastă i se întinse pe arătătorul mâinii celeilalte. Cuprins de o adevărată frenezie a gesturilor și cuvintelor, își întinse pasta peste gingiile decopertate printr-o grimasă ce dădea feței un aspect hidos, frecându-le cu disperare. Cuvintele nu se mai distingeau, șuierate printre buzele înecate de năclăiala scârboasă a substanței amestecată cu salivă.

— Vedeți? Iată dovada! Nu e nici o otravă! M-am jucat... Ușurat ca de o povară, demnitarul se reazează pe fotoliu.

— Bine, bine, te cred. Du-te cu Dumnezeu...

N-am avut timp să comentăm întâmplarea; la distanță de câteva minute, o altă audiență urma să înceapă.

Ne-am reamintit-o amândoi, a treia zi, citind o scurtă notiță de „fapt divers”, apărută într-unul din zecile de ziare ce se băteau pentru asemenea subiecte: „Aseară, în strada...nr...

farmacistul...a fost găsit spânzurat în podul locuinței sale. Primele date par a confirma ipoteza unei sinucideri. Cercetările continuă”.

11. UN FOLCLORIST ICONOCLAST

Vizitatorul părea pus pe șotii. Intrase în cabinet arborând un zâmbet șăgalnic, parcă pregătindu-se să debiteze o glumă strașnică. N-ar strica un moment de destindere, după atâtea povești încrâncenate, mă gândeam de la postul meu de observație.

— Vă solicit câteva minute din timpul dumneavoastră atât de drămuț, încep solicitantul audienței, pentru a vă... contraria. Vedeți? Am și început, răsese el, sincer amuzat de reacția citită pe fața demnitarului. Nu vă speriați! Tot ce doresc este să vă ofer o temă de meditație, povestindu-vă în câteva fraze viața mea, sau pățania mea - este tot una.

Sunt folclorist, specializat în proverbe, zicători, vorbe de duh, înțelepciune populară, cum s-ar spune. Două decenii am cules cu migală tot ce mi s-a părut autentic și interesant. De fapt, totul mi se părea teribil de interesant! Cunosco la perfecție culegerea lui Zane, lucrările lui Tocilescu, Theodorescu și ale multor alora. Am urmărit tot ce s-a scris și s-a editat; am făcut studii comparate, am căutat și stabilit filiații, influențe, preluări, transferuri de motive, teme și atitudini filozofice de la un popor la altul. Pentru ca, într-o bună zi (bună?) să deschid o carte de proverbe - știute pe dinafară! -, să le recitesc și să constat că... se întâmplă ceva cu mine. Ori fusesem de-a lungul anilor un idiot dispus să se auto-mistifice, să găsească adevăr, înțelepciune și profunzime acolo unde ele nu existau, ori în acea clipă orbisem, îmi luase Dumnezeu mințile, nu mai pricepeam nimic - sau, dimpotrivă, o subită iluminare mă făcea să pricep, într-o clipă, eroarea de o viață. Vă mărturisesc: acum îmi vine să râd, dar atunci... Iubiți proverbele?

Luat pe neașteptate, cel întrebat răspunse cu un gest evaziv.

— Bine faceți că nu vă grăbiți cu răspunsul, continuă folcloristul, volubil. Hai să căutăm împreună argumente; mă tem că ele n-or să vă ducă spre „da”.

— Chiar așa? ieși demnitarul, contrariat, din rezerva în care se menținuse.

— Nu știu...Veți aprecia singur. Dar... s-o luăm metodic. Mă urmăriți? La gestul de confirmare, folcloristul „atacă”.

— Cine n-a auzit până la saturație că „ziua bună se cunoaște de dimineață”? Analizați textul, vă rog: e o prostie. Orice meteorolog îl poate spulbera din câteva cuvinte. Cum,adică? O dimineață cu soare înseamnă, obligatoriu, că după amiază nu va ploua ori nu va veni furtună? Sau dacă te-ai trezit pe ploaie, e musai să plouă toată ziua? Să fim serioși! În zone geografice întinse, alternanța între ploaie și soare în doar 24 de ore constituie legea de bază a climei. Țăranul de la munte știe perfect cât de repede se schimbă vremea și nu se lasă păcălit de presupusul adevăr al zicalei. Veți spune, poate, că e de reținut sensul figurat...Mă îndoiesc. Dacă un lucru începe bine, se sfârșește întotdeauna bine? N-aș zice. Invers: dacă ceva începe rău, sau greu, nu există redresare pe parcurs? Conform acestei optici, ar fi trebuit de mult să ne punem ștreangul de gât!

Atrag atenția asupra nuanței defetiste, de-a dreptul periculoase când devine filozofie de viață, filozofie prezentă, indiscutabil, în gândirea populară. “Rău cu rău,dar mai rău fără rău”... Să ne consolăm cu răul, adică? Nu subscriu. E adevărat, resemnarea a produs acea bijuterie de limbă românească, numită “Miorița”, dar dincolo de literatură, ar trebui să ne scuturăm odată pentru totdeauna de filozofia fatalist-resemnat-defetistă! După cum ar trebui să renunțăm la ideea, chiar și metaforic luată, a înzidirii vieții omenești în temelia construcției pentru a o face durabilă, idee-pivot a tulburătoarei legende a meșterului Manole. Dar să nu divaghez; literatura e altceva, acolo conotațiile și trimiterile spre profunzimi nebănuite pot căpăta, la un moment dat, importanță și valoare mai mare decât însăși „morala fabulei”...

Să revenim, deci, la proverbele noastre. Cum zice românul? „Decât cu prostul la câștig, mai bine cu deșteptul la pagubă...” Rezistă? Nu prea. În primul rând, pentru că prostul, dacă e prost, nu câștigă: nici măcar pe-aici, pe la noi, în gura Balcanilor, în pragul Fanarului, în trena atâtor malversațiuni ale istoriei, unde se poate aproape orice. Prelungind ideea, deșteptul - prin însăși esența lui - nu ajunge la pagubă; dacă ajunge, nu e deștept.

Să fi fost aceasta o mentalitate socialistă „avant-la-lettre”? Să ne fi învățat noi a disprețui încă din vremuri ancestrale ideea de câștig? Să fi fost acesta fondul aperceptiv care ne-a pregătit pentru faliment în socialismul victorios? Nu știu, e de meditat...

Iată o altă mostră; „Mai binele e dușmanul binelui”... Niciodată! Inepția asta contrazice principiul fundamental al oricărui progres. Unde ne-am găsi astăzi dacă omul care a pus la treabă energia aburului s-ar fi declarat mulțumit cu tracțiunea animală? Și, urcând pe scara istoriei, ce s-ar fi întâmplat dacă alt nemulțumit n-ar fi „plusat”, folosind energia electrică, apoi un altul energia atomului etc.,etc? Decretând că performanța superioară - în indiferent ce domeniu - este dușmanului binelui, mori prin stagnare! Cu toate acestea, zicala este cunoscută, ba chiar aplicată. Vă întreb: unde este, aci, înțelepciunea?

Sau... spuneți-mi: e prudent să-ți expui piciorul, colților unui câine furios, care latră de mama focului? Personal, ați face-o? Eu nu. Deși, dacă ar fi să mă iau după un alt proverb, la fel de cunoscut, ar trebui să-mi ofer, liniștit, membrele inferioare acelei jivine, convins că nu mi se poate întâmpla nimic. De ce? Pentru că, spune proverbul... “câinele care latră, nu mușcă”. Oare? Cine-l împiedică să latre un timp, apoi, când îi vine bine, să-și înfigă colții? Invers privite lucrurile: dacă o potaie tace mîlc, nici nu mârâie măcar, e obligatoriu să-ți pregătească o mușcătură s-o ții minte? E absurd. La câine, ca și la alte animale, starea de furie în care se intră prin lătrat e semn de pericol mult mai grav decât tăcerea. Știu, există și aici - ca în toate proverbele - un sens figurat, un strat “adânc”, înțelept. Cât de adânc și cât de înțelept? Să vedem. Ce vrea să zică, de fapt, „subtextul”? Că insul care te vorbește în dreapta și-n stînga, bârfitorul, clevetitorul, flecarul, palavragiul, nu e capabil de mușcătură; nu atacă. Fals! În primul rând, pentru că dintr-o asemenea pleavă umană se recrutează majoritatea ticăloșilor ce nu se sfiesc să lovească; în al doilea rând, pentru că în viața socială, chiar „lătrătura” este una dintre cele mai perfide și eficiente modalități de a mușca. Nu e nevoie să te pocnească cineva în moalele capului; e suficient să semene îndoiala în legătură cu persoana ta, să te discrediteze.

Încă o probă de gândire păguboasă : „Cine fuge după doi iepuri, nu prinde nici unul”. Ar trebui să subînțelegem că alergătorul după un singur iepure îl și prinde negreșit? Bine-ar fi! Dar, judecând „zicerea” chiar și numai după ceea ce afirmă, singurul răspuns de bun-simț este: ei,aș! Viața modernă demonstrează că șansele de reușită sunt mai mari cu cât îți diversifici obiectivele și modalitățile de a le atinge, cu cât eviți, deci, miza pe o singură carte. Alergătura după un singur iepure reprezintă, categoric, un mod depășit, îngust și anacronic de a vedea lucrurile.

Ce părere aveți despre „Hoțul cu un păcat, păgubașul cu 100?” Drăguț, nu? Cum s-ar zice, suta de bănuieli nefondate, nutrite de păgubaș, atârnă mai greu în balanța judecății, de acum sau de apoi, decât furtul, păcatul în sine. De unde până unde? E adevărat, dogma creștină definește păcatul drept greșeala cu gândul, cu vorba sau cu fapta, dar dacă în viața socială s-ar pedepsi gândul, cred că speța umană s-ar fi stins demult sub gloanțele plutoanelor de execuție, sau întreaga omenire ar viețui în pușcărie. De la bănuiala nefondată până la furt e cale lungă... Cum își permite „zicătorul popular” să le pună pe talgerele aceleiași balanțe și, mai mult, să insinueze că talgerul cu bănuieli trage mai greu?

Pe scurt, excelență, îndemnat de revelația trăită așa, din senin, m-am apucat să reexaminez cu ochii de-acum, tot ce se adunase în bibliotecă și în memorie. Ei bine, rezultatul m-a uimit. Nu pot spune că n-a rezistat nimic. Ar fi exagerat, dar procentul e descurajant. Știu, nu vă vine să credeți; vă invit să faceți, cândva, experiența aceasta: deschideți o culegere de proverbe și zicători, citiți-le atent și meditați asupra lor. Sunt convins că-mi veți da dreptate.

„Cine se scoală de dimineată, departe ajunge”...Te pufnește râsul! Ajunge departe cine știe, poate și vrea, nu cine se scoală de dimineată; cât despre trezitul cu noaptea-n cap ca dovadă a hărniciei, treaba e la fel de discutabilă.

Există și varianta: „încet-încet, departe ajungi”. S-o creadă înțeleptul autor al zicalei. Cine o ia azi, „încet-încet”, n-ajunge nicăieri. E vremea starturilor lansate, a oamenilor care se grăbesc! Asupra grabei se opresc, de altfel, o puzderie de ziceri, mai toate - discutabile. „Graba strică treaba”. Oare? De ce nu strică treaba moșmondeala, puturoșenia tembelă, mitocoșeala exasperantă a inșilor pe care natura parcă i-a hărăzit cu două mâini stângi? Altă zicere de la strămoșii noștri latini citire, ne învață: „Grăbește-te încet”. Simplu joc de cuvinte!

Apropo! Dumneavoastră ați mai sfătui pe cineva, acum: „Strânge bani albi, pentru zile negre”? Eu, nu. Cu rata actuală a inflației, numai un naiv mai strânge bani albi; „verzi”... poate! Dar intrăm în altă zonă: să revenim la oile noastre.

Ați auzit probabil, că „sătulul nu crede flămândului”. De unde știe înțeleptul? Parcă asta e problema? De crezut, îl crede; sătulului nu-i pasă de foamea flămândului, nu e dispus să i-o potolească pe buzunarul propriu— asta e altceva! Sau... “minciuna are picioare scurte”. Ce bine-ar fi! Din păcate, minciuna aleargă de-i sfârâie călcâiele, ajunge unde nici cu gândul nu gândești și, de regulă, mult înaintea

adevărului. Puțină abilitate, puțin tupeu, puțin adevăr amestecat cu minciună și... să vedem cât de scurte sunt picioarele minciunii?!?

Mai doriți exemple? Mai am. „Schimbi locul, schimbi norocul”. Cine a stabilit, și pe ce bază? Sau: „Norocul e cum și-l face omul”. O gogomănie! Seriozitatea, munca, meritul, ceea ce faci cu mâna ta - sunt una, iar norocul, șansa, cu totul altceva. Poți să fii zmeul-zmeilor, munte de hărnicie și talent; dacă ai ghinionul să-ți cadă, pur și simplu, o cărămidă-n cap, cum îți mai „faci norocul”? După cum s-ar putea foarte bine să nimerești lozul cel mare, la loterie, și să te îmbogățești peste noapte; ți-ai făcut norocul sau ți l-a făcut hazardul? Ați auzit, sunt sigur, că „cine sapă groapa altuia, cade singur în ea”, dar ați putea da un exemplu de asemenea ins, căzut în groapa săpată cu mâna proprie? Eu pot să vă ofer sute de exemple de „căzuți” în groapa săpată anume pentru ei, de către dușmani sau foști prieteni!

Mai spune o zicere: “despre morți, numai de bine”. De ce? Dacă mortul e un ticălos, de ce i-am uita și i-am scuza ticăloșia? Doar pentru că a murit? Nu cumva încurajăm astfel nu memoria colectivă, ci amnezia colectivă – treabă extrem de periculoasă?

Nu vă mai spun ce cantitate imensă de truism și banalitate zace în multe „ziceri” din acestea înțelepte... „E mai aproape cămașa decât haina”, ne învață una dintre ele, dar nu era nevoie, pentru că de adevărul acesta nu se îndoiește nimeni, așa cum nu există dubiu că doi reprezintă mai puțin decât trei, sau că mâna e mai lungă decât nasul!

Ba chiar altă zicere ne informează că „unde-s doi, puterea crește”; mersi, știam că $1+1=2$, iar 2 este mai mare ca 1, cu condiția ca (în cazul acesta) „ambii doi” - scuzați-mi pleonasmul - să tragă în aceeași direcție; altfel, cu unul „hăis” și cu altul „cea”, puterea nu numai că nu crește, dar devine zero! Sau: nu vi se pare că există cam prea mult cinism în zicerea „mai bine să plângă mă-sa decât să plângă mama”? Mie da. Și dacă tot am abordat încărcătura morală, nu doar logică, a unor dictoane la care ne închinăm, nu-mi prea place nici vorba „frate-frate, dar brânza-i pe bani”. Cam prea multă meschinărie și - ca fiu de țăran de prin Vâlcea -pot să afirm că nu se potrivește de loc cu mentalitatea, cu morala satului. Dar am intrat în zona speculațiilor și n-aș vrea să credeți că am nevoie de ele pentru a demonstra ideea la care vreau să ajung.

Până și proverbe aparent rezistente - de al căror adevăr se îndoiesc foarte puțini, analizate mai atent, se dovedesc

discutabile. Pun pariu că nici dumneavoastră nu contraziceți pe cel ce afirmă: „Prietenul adevărat la nevoie se cunoaște”. Ei bine, specialiștii în psihologie socială spun, în urma unor studii serioase, că nu impasul, dificultatea sau necazul verifică cel mai bine sentimentele prietenești, ci succesul. De obicei, nenorocirea mobilizează, solidarizează, naște generozitate, în timp ce succesul... Se pare că omul suportă cel mai greu succesul altuia. Cel puțin în creația artistică, în știință, pe tărâmul culturii, în politică, afirmația psihologilor se verifică strălucit!

Când își aruncă ochii pe cadranul cronometrului, folcloristul se sperie de-a binelea. Vorbise continuu aproape jumătate de oră. Își ceru scuze: știe cât de ocupat este omul care avusese înțelegerea să-l primească și răbdarea să-l asculte.

— De altfel, n-am solicitat audiența pentru a discredita folclorul, cum s-ar putea crede. Nu mă răfuiesc, ferească sfântul, cu gândirea populară; nu sunt nici snob, nici elitist, nici ostil celor ce formează „talpa țării”. Eu însumi sunt băiat de țărani, crescut în cultul înțelepciunii truditorilor satului românesc. Pur și simplu, am dorit să vă înfățișez o experiență: după două decenii de credință necondiționată în ceva, am realizat într-o clipă că certitudinile mele și ale unor generații de cercetători, confruntate cu evoluția mentalităților, nu prea rezistă. Atât am vrut. Dacă pățania mea vă va întări convingerea că tot ce există trebuie examinat și reexaminat critic, mereu „că nimic nu este „bătut în cuie”... Asta e tot, vă mulțumesc.

Exact când folcloristul își încheia expunerea, pe ușa cabinetului, întredeschisă, vârî capul unul din colaboratorii înaltului demnitar, spunând:

— Mi-ați promis că rezolvăm astăzi problema... știți dumneavoastră... Dacă vă puteți face timp... mă gândesc că... ce-i în mână nu-i minciună...

Înaltul demnitar zâmbi, apoi, privindu-și musafirul care tocmai se pregătea de plecare, răspunse:

— Ți-am promis, ce-i drept, dar... stai puțin, să consultăm un specialist. Ce zici, asta rezistă?

— Ca poezioară... merge, răspunse folcloristul. Pentru analiză de sens, înțeleg că nu mai aveți timp.

Strânse mâna gazdei sale, apoi se îndreptă spre ușă. Acolo se opri, se întoarse către înaltul demnitar și rosti o ultimă remarcă, pe fondul aceluiasi zâmbet șăgalnic cu care își făcuse intrarea în cabinet:

— Dacă sensul nerostit al di-stihului „ce-i în mână, nu-i minciună” este „nu lăsa pe mâine ce poți face azi”, vă sfătuiesc să vă mai gândiți. E de preferat să rezolvați treaba mâine, dacă mâine o veți face mai bine. Vă salut cu toată stima.

Și ieși.

12. MĂCELARUL DE PERSONAJE

— Mi-e frică! Vă implor, apărați-mă!

Apelul disperat venea din partea unui ins fără vârstă, de statură mijlocie, mai degrabă slab, cu un chip dintre acelea care, odată văzute, nu se uită niciodată. Un nas lung și subțire, plantat în mijlocul feței vânăt-roșiatice, ascuțită ca o lamă; doi ochi extrem de apropiați, cu globii mișcându-se permanent în orbite pentru a nu li se putea „prinde” privirea, ascunși sub niște ochelari cu rame groase, negre; o gură cu buze subțiri, de om rău, se țuguiau într-un tic nervos la două-trei cuvinte odată. În tot, un aer de iezuit, pentru care minciuna, disimularea sunt o a doua natură și care ar fi reușit, poate, și acum să-i facă suspectă angoasa, dacă vocea n-ar fi trădat o spaimă imposibil de truat.

Un semn liniștitor, câteva cuvinte de îmbărbătare, apoi... o invitație de a spune fără teamă, pe îndelete, ce anume l-a speriat. Omul își adună puterile, reușind, într-un târziu, să vorbească, în timp ce eu, în fața monitorului video din micuțul birou alăturat, admirând calmul și răbdarea demnitarului, îmi frământam memoria: unde l-am mai văzut pe omul ăsta? De unde-l cunosc?

— Sunt urmărit, gâfâi el. Niște indivizi ciudați umblă pe urmele mele...

— Te-au agresat? Întrebă demnitarul, căutând pe chipul cu totul aparte al vizitatorului, urmele vreunui eventual atac.

— Nu, nu încă, dar... totul merge crescendo, și dacă nebunia continuă, mă aștept la orice. Cum să vă spun... la început a fost așa, ca un... ca o...

Vocea i se strangulă; simpla evocare a faptelor îl făcea să tremure de frică.

— Ei, cum a fost la început? Încercă demnitarul să reconstituie faptele.

— Noaptea, în vis, dar nu numai în vis; oricât de straniu pare ce spun, coșmarul din somn se prelungea în realitate. Oribil!

— Ce fel de coșmar? Ce vedeai, sau ce ți se părea că vezi? continuă gazda, răbdător ca preotul la spovedanie.

— Monștrii. Pur și simplu - monștrii. Oameni cât mine și cât dumneavoastră, dar cu capete, cum să vă spun...nu de copii, ci de foetuși, de copii nenăscuți...Ceva nedefinit, fără trăsături distincte...

Brusc, i se păru că a găsit comparația care să-l ajute a se face înțeles; reluă explicația, precipitat:

— Ați văzut în filme bandiți care, când „dau lovitura”, își trag peste față un ciorap, spre a nu fi recunoscuți? Așa arătau! Apăreau în vis, chinuindu-mi somnul - dacă acela se mai putea numi somn... Îmi făceau semne de amenințare, se apropiau, se retrăgeau și iarăși veneau ca o haită de fiare ce se îndeamnă una pe alta să muște, să atace... Când mă trezeam din coșmar, buimac, îngrozit, lac de sudoare, ei bine, fețele lor oribile, informe, mă priveau prin fereastră! De câteva ori am îndrăznit... da, am îndrăznit să deschid geamul, să înțeleg cum pot sta lipite de partea exterioară a ferestrei, la al IV-lea etaj, unde locuiesc. Nu era nimeni. Pentru ca, după ce închideam fereastra, să le văd tot acolo, într-un coșmar fără sfârșit, la fel de chinuitor în somn sau în stare de veghe... Așa a început calvarul. Mi se părea ucigător, și chiar era, dar, pe lângă ce a urmat...

După o scurtă pauză de respirație și o privire rapidă, de jur-împrejur, spre a se convinge că în cabinet n-a pătruns nimeni, omul continuă la fel de agitat.

— Într-o zi, nu de mult, mi-am dat seama că sunt urmărit. Mergeam pe stradă. Privind într-o vitrină, am zărit în spate doi inși oprindu-se odată cu mine. Când m-am pus în mișcare, au pornit și ei. S-au ținut scai de mine, până acasă...

— Te-au oprit? Ți-au spus ceva? Ți-au provocat vreun necaz? întrebă demnitarul din ce în ce mai intrigat de straniețea poveștii, cu atât mai mult cu cât acum, omul din fața lui părea perfect rațional.

— Nu. De câteva ori mi s-a părut că unul dintre ei intenționează o abordare, dar... am grăbit pasul. Tot restul zilei am rămas în casă.Știți, eu... m-am pensionat, n-am nici o treabă, nici o obligație. Sunt și singur, așa că... A doua zi a trebuit să ies după cumpărături. În fața blocului mă aștepta un grup de 6-7 inși. S-au luat după mine.

— Ai recunoscut pe cineva?

— Nu, pe nimeni, dar... cum să vă spun... prea bine nu știu, mi-a fost teamă să stau și să privesc atent... Parcă mi s-a părut că fiecare avea un beteșug, o infirmitate... Oameni

tarati, mă înțelegeți? Am mers cu ei în spate, prin câteva magazine. Mă așteptau afară: când ieșeam, porneau și ei... O singură dată, unul s-a apropiat, parcă a și spus ceva, nu știu ce, pentru că... am luat-o la fugă, până când... un taxi m-a salvat de urmăritori. La coborâre, însă, în fața casei, mă aștepta un alt grup!

— La fel ? veni întrebarea.

— La fel. Alții— dar la fel. Inși cu defecte fizice foarte vizibile... Mi-aduc aminte că doi din grup zăceau în cărucioare cu roțile, iar un alt treilea se sprijinea în cărje. Când m-am strecurat printre ei, au încercat să mă oprească. Din nou, m-a salvat fuga, de data asta până la lift.

De câteva zile - practic - mă aflu baricadat în casă. Nu măntrebați cum i-am păcălit acum, ca să vă pot vorbi! A trebuit să folosesc un geamlâc, de la demisolul ce dă spre o stradă alăturată... Dimineața, în zori, pe trotuarul din fața blocului se adună 10-12 asemenea făpturi ciudate, aproape toate infirme. Le văd pe fereastră cum patrulează în sus și-n jos. Mă așteaptă.

— Nu știi ce vor? Nici măcar nu bănuiești?

— Nu știu. Și... nu mai pot, vă implor, credeți-mă, izbucni cu glas înalt ciudatul personaj, exact în momentul în care se părea că își recâștigase echilibrul. Când se întunecă și oamenii se odihnesc, eu încep calvarul, perpelindu-mă în așternut, chinuit de vedenii; când mă trezesc, spre a alunga coșmarul, monștrii se mută din vis în geamul ferestrei, înnebunindu-mă. Acum... nici ziua-n amiaza mare nu mă mai simt în siguranță! Persoane necunoscute mă urmăresc. Vor să mă...

— Ți-au vorbit vreodată? îl întrerupse demnitarul. Ai auzit vreo voce omenească în tot acest timp? Vizitatorul panicat se gândi câteva clipe, ca și cum ar fi încercat să evalueze, cu rapiditatea de care mai era capabil, dacă e bine să mărturisească sau nu.

— Da, am auzit. O singură dată. Unul dintre asediatori mi-a sunat la ușă. N-am deschis; privind prin „ochiul magic”, mi-am dat seama cine este și n-am deschis, dar am făcut zgomot, probabil, și insul a înțeles că mă aflu de cealaltă parte a ușii, la câțiva zeci de centimetri, poate nici atât. M-a întrebat: „Ce-ai avut cu noi? Ce rău ți-am făcut?” Atât.

— Părea violent? Furios?

— Nu știu. În clipa aceea, tremuram ca varga, totul mi se învălmășa...

— Voce cunoscută? mai întrebă demnitarul, crezând că „a prins un fir”.

— N-o auzisem în viața mea. Vă jur că de când exist, n-am făcut nimănui niciun rău, cel puțin nu unul important sau deliberat, încât să justifice o asemenea... Prin natura funcției, oi fi luat, poate, de-a lungul timpului, ceva măsuri... cum să spun.... neconvenabile pentru unii, fără asta nu se poate... Dar, vă jur: n-am avut nici o legătură cu Securitatea, cu organele de represiune, n-am condamnat și n-am trimis pe nimeni în pușcărie.

Sunt intelectual. Nici măcar în economie n-am lucrat, ca să mi se poată reproșa azi ruina vreunui sector productiv, înfometarea populației, lipsa de medicamente, frigul din locuințe sau mai știu eu ce măsură aberantă din vremea lui Ceaușescu. E adevărat, am avut o anumită funcție în acel timp, dar sectorul meu de activitate - Consiliul Culturii și Educației Socialiste - nu m-a pus, din fericire, în contact direct cu acele zone ale...

— Ce ați făcut acolo? îl întrerupse demnitarul, în timp ce eu, în fața monitorului tv, aveam deja răspunsul la întrebare. Îl recunoscusem.

— Mă ocupam cu zona creației literare și cinematografice: edituri, case de filme...

— Vă ocupați sau răspundeți de ele? sună întrebarea, ca o posibilă cheie a enigmei.

— Conduceam domeniul...

— ...și aveți drept „de viață și de moarte” asupra tuturor manuscriselor predate editurilor și caselor de filme, nu-i așa? Ce considerau redactorii că e publicabil, ajungea la dumneavoastră sub forma acelor rezumate extrem de succinte, celebrele „pilule”, din care alcătuiți planul creației literar - teatral - cinematografice; este exact?

Vizitatorul confirmă; așa era.

— Orice text, odată „intrat în plan”, vă era înaintat în dactilogramă; citeați, apoi urmau “observațiile”, adică amputările. Ce nu vă convenea, tăiați. Personajele neconforme parțial sau total cu trăsăturile omului nou, înaintat, dispăreau - pur și simplu, ori se „chiuretau” fără milă. Cititorul, nu-i așa, trebuia ferit de influențe nefaste, cărțile, piesele și filmele aveau datoria să mobilizeze, să ofere o imagine luminoasă, tonică a vieții noastre noi... Ce să facem cu inși frământați, roși de întrebări, măcinați de dileme, tarați, infirmi, sau - Doamne ferește! - chiar bolnavi de-a binelea? Afară cu ei! Scriitorul, dacă vrea să existe ca

atare, să pună mâna pe condei și să ne ofere modelul, omul perfect, constructorul activ și conștient al societății socialiste multilateral dezvoltate, fruntașul în muncă, tipul uman plesnind de sănătate, forță, devotament, abnegație, modestie, implicare, partinitate, conștiință... și mai ce? Că mai erau! Nu măsurați cu acest „metru” dacă un personaj are sau nu are dreptul la viață, domnule - scuzați apelativul? Am greșit cumva? Am exagerat cu ceva atribuțiile dumneavoastră de serviciu? Ați încercat până azi vreun bilanț? V-a interesat să știți câte personaje, câți „oameni de ficțiune” ați chiuretat, ați amputat sau ați sugrumat cu mâinile dumneavoastră? Să vă spun eu: cam câți urmăritori aveți acum.

În loc de răspuns, fostul vătaf al creației sări de pe scaun, arătând cu mâna spre fereastră și strigând:

— M-au găsit! Priviți-i! Sunt la geam! Salvați-mă, vă implor! N-am omorât oameni... nu oameni vii, ci plăsmuiri, fantasme! Cele mai multe, vă jur, erau nereușite... rebuturi artistice, încropeli pe care niciun editor, niciun producător din lume n-ar fi stricat un gram de hârtie sau un metru de peliculă! Cer expertiză! Solicit protecție! Sunt cetățeanul unui stat de drept, n-am fost judecat, n-am fost condamnat, mi-am câștigat pâinea onest... e dreptul meu... Apărați-mă, sunteți om, aveți răspunderi față de cetățenii țării, trebuie să înțelegeți... Îi vedeți? Și-au lipit fețele de fereastră și mă așteaptă! Ajutor! Ajutooor!

Când bântuitul de halucinații părăsi cabinetul însoțit - așa cum va fi, probabil, mereu din acea clipă -, înaltul demnitar rămase cu capul în mâini, fixând luciul biroului în care persista imaginea unui chip straniu, cu nasul lung și subțire, cu fața ascuțită ca o lamă, dar— mai ales cu doi ochi tulburi, îngroziți. O gură de om, fie ea și cu buze subțiri, de ins rău, când strigă „ajutoor”, parcă nu știu cum, te...

13. UN DESCHIZĂTOR DE DRUMURI ÎN TELEVIZIUNE:

NOAPTEA NUNȚII ÎN DIRECT

Solicitantul audienței părea trecut bine de 50 de ani. Ținută perfectă, „la patru ace”: costum bleau-marin închis, vestă îmbumbată până către gât, cravată elegantă, uni, batiștioară la buzunarul din stânga sus al hainei bine croite, asortată cu cravata. O chelie imensă, lucioasă, îi descoperea pielea capului de la o ureche la cealaltă și de la ceafa bine strânsă în gulerul scrobit al cămășii, până la frunte, deasupra

sprâncenelor stufoase. Pășea către birou aproape solemn, dar cu deferență, iar siguranța de sine arăta că nu se afla pentru prima oară în cabinetul unei personalități importante; întreaga ținută, alura, trădau pe însul dornic să transmită interlocutorului impresia de absolută onorabilitate, dacă nu chiar de distincție. Și reușea.

„Iată un ins care măcar nu mă va face să roșesc cu cine știe ce bazaconie juvenil-golănească”, gândi înaltul demnitar. În urmă cu vreo trei zile, un asemenea tip îl asaltase cu niște spuse jenante, imposibil de reprodus. „Să vedem ce vrea domnul acesta serios și sobru.”

De-abia așezat pe scaun, vizitatorul preluă inițiativa, fără complexe:

— Mă numesc (și urmă un nume cu rezonanțe anglo-saxone), sunt cetățean al Europei, ca să spun așa, am făcut demersurile necesare și pentru redobândirea cetățeniei române, dar, probabil, asta va mai dura, pentru că trebuie surmontate niște dificultăți vechi de peste 30 de ani.

— Dificultăți? De ce natură?

— E poveste lungă, excelență, știu că timpul dumneavoastră este limitat și n-aș vrea să abuzez...

— Te rog, spune; sunt aici ca să ascult și, dacă pot, să ajut.

— Mii de mulțumiri, excelență, vă sunt recunoscător, dar sper să nu fie nevoie. Justiția își va face corect datoria, sunt convins.

— Justiția? E vorba de un proces? Întreb pentru că știu bine: înainte s-au făcut multe nedreptăți...

— Da, excelență. Un proces politic, în care am fost judecat și condamnat la 5 ani închisoare. Eram student în anul III la medicină când mi s-a înscenat un flagrant mincinos, trucat...

— Flagrant... de ce?

Vizitatorul ezită o clipă, dar se hotărî și răspunse:

— De sex în grup. O făcătură, o minciună de la cap la coadă. Și, ca și cum n-ar fi fost de ajuns, la nici o lună mi s-a înscenat alt flagrant, și mai mincinos, și mai trucat, cu un pretins viol asupra unei minore. S-a mers până acolo cu minciuna încât, dintr-o dată muierea de 30 de ani, s-a trecut în acte o copilă de paispe ani și jumătate!

Colțul sprâncenei drepte a înaltului demnitar se ridică vizibil. Un imaginar beculeț roșu începu să pâlpâie, semn de alarmă.

— Ambele flagrante au fost adunate „la pachet”; a urmat un proces pur politic, în care procurorul m-a acuzat de

încălcări grave ale politicii partidului în domeniul moralității publice și tribunalul m-a condamnat. Sentința m-a revoltat. Cum poate fi condamnat cineva numai pentru că se opune politicii partidului? Cine e partidul, ca să mă oblighe pe mine, cetățean liber, să-i urmez politica, și dacă n-o fac să mă arunce în pușcărie? Am protestat, am făcut greva foamei, am alertat - numai eu știu cu câte dificultăți - și câteva ambasade, dar... în zadar. În pușcărie, mi s-a dat, din fericire, o eliberare condiționată, de 3 zile, pentru rezolvarea unor probleme de sănătate. Am fugit, am trecut Dunărea înot, la sârbi (că n-aveam nici pe dracu'), iar de-acolo am ajuns cu chiu, cu vai, la Paris. Pentru început m-am stabilit în Place Pigalle, unde am intrat în afaceri. Știți, în Paris, „orașul-lumină”, există o zonă cu multe luminițe mai mici, roșii la culoare, care marchează și definesc...

— Stai, stai, domnule! Am vizitat și eu, chiar de multe ori, capitala Franței, și m-am convins cu ochii mei, pe lângă ce știam din cărți, că nu de-asta i se spune Parisului „orașul-lumină”.

Vizitatorul trecu nonșalant peste întrerupere.

— Nu, Doamne ferește! Nu asta am vrut să spun. Ideea era că acolo mi-am început cariera.

— Una prodigioasă, presupun...

— Mă flatați! Vă mulțumesc, dar... chiar așa este. Apoi am călătorit mult, mi-o cerea job-ul.

— Cam pe unde? Întrebă demnitarul, hotărât să afle cât mai multe despre - acum previzibilul personaj.

— Ooo... dar pe unde n-am fost! La Londra - în Soho, la Hamburg - în San-Paoli, la Amsterdam ...

— Pe strada cu celebrele vitrine vivante, cumva? ...

O umbră întunecă fața vizitatorului, dar se duse cât ai clipi. Apoi spuse, cu un aplomb surprinzător față de zona alunecoasă în care intrase discuția cu înaltul demnitar.

— Da, excelență. Și acolo. Asta mi-a fost ocupația: om de afaceri în industria sexului. Știu, în România, sintagma „industria sexului” sună urât, compromițător. După decenii de habotnicie comunistă, cu moravuri rămase la nivelul secolului 18, nu se putea trece peste noapte la o altă abordare a acestui domeniu într-adevăr complex și controversat. Sunt sigur însă că dumneavoastră sunteți om al secolului nostru, gândiți modern, fără prejudecăți. Chiar faptul că m-ați primit, mă ascultați cu răbdare și interes e o dovadă. Dar, excelență, după ce v-am răspuns cinstit întrebărilor - absolut firești -cu privire la persoana mea, permiteți-mi să vă spun de ce am

solicitat audiența. Să vă prezint proiectul meu, cu alte cuvinte.

— Ascult, domnule.

— O ultimă precizare prealabilă, excelență; scurtă, dar necesară. M-am lansat în afaceri pe un domeniu poate mai special, dacă-l privim prin prisma mentalităților învechite, în care mi-am clădit însă o situație, un prestigiu; sunt om de afaceri cu onorabilitate necontestată de nimeni, membru marcant în consiliul de administrație al celei mai mari firme din industria sexului, dispun de mijloace financiare considerabile, însă... însă ... recunosc, iată: în fundul sufletului mă roade un regret.

— Chiar așa? întrebă demnitarul care tocmai se lămurise despre onorabilitatea desăvârșită a vizitatorului și se gândea cât de rău te poți păcăli dacă judeci un om numai după costum și cravată. Dacă-i asculta spusele, în continuare, o făcea strict din curiozitate, și pentru că „șeful proiectului ciudați”, colaboratorul său, îl sfătuisese să nu piardă nici o ocazie pentru a afla „ce zace-n oameni”.

— Chiar așa, excelență. De ce? Ca să mă-nțelegeți mai bine, relatez telegrafic ce-am citit în presă, alaltăieri. Undeva, în capitala unei țări de pe-aici, din est, primarul general, deși avea casă, a spus că n-are, apoi a făcut o cerere către el însuși, să i se dea o locuință, împotriva legii; a semnat cererea, ca petent, apoi a semnat-o din nou, ca decident, și a obținut casa dorită. Articolul spunea că primarul ar fi un ins cu nume fâșâit, urât-mirositor, zbanghiu și chel... cam ca mine.

Aici, vizitatorul zâmbi autoironic, mângâindu-și chelia imensă, întinsă cât teritoriul fostei URSS pe harta Eur-Asiei.

— Prins cu ilegalitatea, primarul a declarat nonșalant că, din punct de vedere legal, este perfect acoperit, doarme liniștit, dar din perspectivă morală ... da, ar fi o mică problemă; se gândește s-o rezolve cumva, dar n-a spus cum și când. Ajungând la ceea ce vreau să vă spun, ei bine, și eu sunt într-o situație oarecum asemănătoare. Legal, la mine totul e „beton”; social-aproape la fel: o rețea bine organizată de bordeluri curate, salubre, controlate continuu și exigent înseamnă, mai ales pentru marile orașe - porturi, un veritabil „cordon sanitar”, care elimină sau măcar împuținează incidentele stradale, infraționalitatea, nesiguranța cetățeanului și în special a femeilor. Tot social: locuri de muncă, asistență medicală și socială angajatelor etc.

Dar... dar, excelență, recunosc: în ultimă și ultimă instanță, job-ul meu sapă temelia apropierei calde, tandre și constante dintre partenerii cuplului conjugal. Da, omul e un animal (fie el și social!) cu nevoi fiziologice clare și de necontestat... Apropo, permiteți-mi o scurtă paranteză și... mă scuzați că sar de la una la alta; pe vremea studenției mele întreruptă politic, un coleg cam poznaș a lipit, într-o noapte, o lozincă pe ușa unui WC public: „Totul pentru om și nevoile sale!”. A fost un scandal imens, l-au prins, era s-o pățească, dar... scuzați întreruperea, reiau ideea: numai într-o căsnicie viața sexuală se poate împlini, își poate păstra funcția de liant între doi adevărați parteneri de viață. La această concluzie am ajuns după un îndelungat, profund și sever examen de conștiință.

Din 3-4 fraze, vizitatorul răsucise lucrurile cu 180 de grade! Înaltul demnitar nu mai știa ce să creadă. Oare ce surprize îi mai putea oferi proxenetul modern, îmbogățit din prostituție organizată la scară industrială și transnațională? Acum, chiar că murea de curiozitate.

— Interesant! Și?...

— Și iată-mă în fața dumneavoastră cu o idee revoluționară, materializată într-un proiect revoluționar, rezolvând dilema complet și definitiv.

În procesul de conștiință despre care vă vorbeam mi-am pus niște întrebări fundamentale, cheie, întocmai ca la un proces adevărat; eu, mie însumi, nu vreun procuror din afară. Iată câteva.

Cine a provocat explozia liberalizării necontrolate și nesăbuite a moravurilor, alterând comuniunea intimă, aproape sfântă, dintre bărbat și femeie, vulgarizând-o, trivializând-o, comercializând-o până la plata cu ora? Audiovizualul, excelență. Filmele, casetele, DVD-urile, canalele TV porno, care emit non stop. Iar dacă lucrurile au fost împinse atât de departe, dacă degradarea a pătruns atât de adânc în fibra morală a societății contemporane, ce altă forță ar putea schimba situația, normalizând-o? Tot audiovizualul. Numai el. Singurul atotputernic, atotcuprinzător. Televiziunea este arma atomică în războiul influențării opiniei publice. Și atunci? Răspunsul e clar: ea trebuie pusă la lucru. Ea trebuie să redea cuplului conjugal forța, însă și aura de tandrețe și inefabil pe care bordelul o distruge.

Dar, pe de altă parte, revin și întreb: poate fi reprimat instinctul sexual? Categorie - nu. Numai că omul, ca animal

social, este dator să-și controleze, să-și stăpânească instinctele, să le canalizeze pe un fâgaș nedăunător societății.

Cum? Numai și numai prin educație. Tânărul trebuie învățat, pregătit pentru un comportament sexual firesc, civilizat, neagresiv. Bine, dar toată industria sexului ... asta pretinde că face, că facem, pentru că eu însumi activez în această industrie și știu bine cum ne justificăm prestația în fața altora și a propriei noastre conștiințe. Noi am organizat bordeluri, fabricăm filme, casete, discuri, vedete porno, festivaluri internaționale de profil, pentru că - spunem noi - tinerii trebuie să învețe de la modele cu înaltă calificare ... Și iată-ne ajunși de unde am plecat!

Demnitarul simțea cum ametește de atâtea volute retorice.

— Deci? ...

— Deci, excelență, da educației sexuale, da pregătirii pentru viața de adult, da disciplinării și socializării instinctului sexual irepresibil, dar totul în cadrul cuplului marital!

— Păi... e posibil?

— E perfect posibil. Televiziunea poate face această minune. Demnitarul simți nevoia să-și exprime deschis buimăceala.

— Acum chiar că nu mai înțeleg nimic.

— O clipă! Puțină răbdare și totul se va limpezi. Reiau șirul întrebărilor: care este startul, momentul— cheie în viața de familie? Căsătoria, nunta - cum i se spune mai popular. Iar din nuntă, ce moment anume unește afectivul, socialul cu funcția de satisfacere a nevoilor trupului și de perpetuare a speciei? Noaptea nunții, excelență.

— O fi cum zici, dar ce legătură vezi dumneata între nuntă, noaptea nunții, televiziune și toate ...

— O clipă! Vă mai cer o clipă de răbdare! Urmăriți-mă cu atenție.

Imaginați-vă o clădire modernă, impunătoare, pe 3-4 nivele, în care la parter există un spațiu destinat căsătoriei civile, unde o persoană autorizată oficiază, întocmai ca primarul, cununia civilă și eliberează documentul aferent. Alături - o sală spațioasă, dar nu foarte mare, pentru invitații la eveniment, unde se bea șampania tradițională, se servesc pișcoturi, se înmânează flori, se cântă „mulți ani trăiască”, se urează „casă de piatră”... Tot la parter, imaginați-vă o capelă, unde preotul (în două schimburi - dimineața și după masa, că va fi nevoie), celebrează cununia religioasă, cu ritualul creștinesc atât de emoționant și solemn. Undeva, la etaj, un

salon mult mai mare găzduiește petrecerea propriu-zisă, cu catering bine organizat, cu meniuri pentru toate gusturile și buzunarele, cu muzică la comandă, dans etc.

Mai sus, la etaj ei, aici este noutatea, esența revoluționară a proiectului: la etajul ăsta funcționează camera nupțială, în care se retrag mirii pentru a săvârși „noaptea nunții”, evenimentul pe care nu-l uită niciun cuplu, niciodată. Camera, excelență, este de fapt platoul unui modern studio de televiziune, dotat cu 8 camere de luat vederi, surse de lumină, microfoane pentru captarea sunetului, iar în prelungirea lui - regia studioului, cu pupitru de imagine, mixer pentru sunet, monitoare ... mă rog, tot tacâmul.

Uluit, demnitarul găsi puterea să murmure:

— Tot nu înțeleg...

— Dar e simplu, excelență! V-am oferit toate elementele, încă un mic efort de imaginație, vă rog, sau o clipă de răbdare, ca să explic.

Demnitarul nu mai întrerupse, nu mai întrebă; nici nu se mai miră. Primea torentul vorbelor țâșnite din gura vizitatorului ca pe un șuvoi izbucnit dintr-un butoi plin căruia i s-a dat cep, copleșit și de forța șuvoiului și de senzaționalul conținutului său.

— Aici, în studioul - cameră nupțială, se consumă totul. Mirii au la dispoziție un pat spațios, proiectat ergonomic. Mireasa își va lepăda rochia albă și desu-urile, după ce a fost instruită în prealabil de un maestru coregraf special, și nu la modul vulgar, ca în localurile de striptis, cu bară verticală, ci grațios și cast, spre încântarea mirelui. Acesta, la rândul lui, se va descotorosi de costumul incomod, de cămașa cu plastron scorțos și de toate celelalte accesorii vestimentare, devenite inutile. Fac din nou o paranteză pentru a vă spune că, așa cum rufele murdare se spală în familie, eu cred că rufele curate trebuie dezbrăcate tot numai și numai în familie, pentru întărirea și propășirea acesteia, pentru că, așa cum spunea marele Caragiale prin gura nemuritorului său Rică Venturiano, „familia este patria cea mică” ... Revenind, mirele își va lua în brațe aleasa inimii pentru a săvârși împreună cu ea actul pe cât de solemn, pe atât de firesc și natural datorită căruia existăm și ne perpetuăm ca specie.

Este esențial ca actul să fie pregătit de specialiști aflați în schema de personal a studioului. Un eșec, un fiasco în acest moment pe drumul noului curs al vieții ar însemna premiza sigură a unui apropiat divorț. Știți cum spune Murphi: ce începe prost se termină și mai prost. Așa și aici. V-ați întrebat

de ce se înregistrează atâtea divorțuri? Sunt multe cauze, desigur, dar una principală cred că este o „noapte a nunții” ratată. Dezamăgit, mirele nepriceput va da fuga la bordel, să vadă cum stă treaba de fapt, iar mireasa - timidă din ignoranță, va căuta și ea în afara cuplului acei „electroni activi” care, știți bine, mișună ademenitor pe toate orbitele, gata să acopere valențele nesatisfăcute - pentru a mă exprima în terminologia chimiei moleculare.

Veți întreba, poate: de ce 8 camere de luat vederi? De ce puzderia de microfoane? Pentru că este nevoie de toate. În fiecare loc și locșor, o cameră va surprinde totul, color, și un microfon va capta chiar și cel mai mic sunet, din cele mai intime zone corporale. Chiar mă gândeam că există șansa ca în cinematografie, unde „cineverite-ul” este deja depășit, s-ar putea să renască și să se impună naturalismul, curent ilustrat cu atâta strălucire în literatură de un Emil Zola ...

— Dar văd că ați citit, nu glumă! Își permise demnitarul o remarcă, pe un ton care se dorea neutru, dar nu reușea să fie.

— Ooo, nici pe departe cât aș fi dorit! Din păcate am o meserie dură, cronofagă, nu-mi lasă nici nopțile, nici weekendul, nici măcar concediul, dar nu mă plâng, are și părți frumoase, unele foarte frumoase, apetisante chiar. Dar... să revin. Utilajele studioului vor fi adevărate bijuterii tehnice. Japonezii au lansat pe piață niște camere de luat vederi cam cât un buton de la manșeta cămășii, care filmează pentru ecran panoramic iar imaginea e cristal. N-ați văzut ce se întâmplă în secțiile de gastroenterologie ale spitalelor? Medicul îți bagă în corp o cameră, o plimbă prin esofag, stomac, intestine, colon și vede tot, nu scapă nici cel mai mic detaliu. Așa și la noi. Ne gândim să amplasăm o asemenea cameră miniaturală și în fundul vaginului...

Aici, înaltul demnitar nu mai putu să tacă. Dezmeticit din uluială, întrebă:

— Bine; filmezi totul, captezi totul, dar la ce bun? Ce faci cu astea...?

— Dar este limpede, excelență! Imaginea și sunetul se montează, se mixează la cele mai înalte standarde profesionale, iar la plecare, cei doi miri pleacă acasă cu DVD-ul rezultat. Pe vremuri, bunicii noștri atârnav deasupra patului conjugal din dormitor poza mirilor gătiți, emoționați, fericiți, doi tineri în floarea vârstei. La ce era bună poza? La decor și, cel mult, la mobilarea bătrâneților cu amintiri din tinerețe. Azi, în vremurile noastre pragmatice, lucrurile s-au schimbat: cuplul primește nu o fotografie, ci un film. Dintr-o dată, e altceva; nu vi se pare? Ați întrebat la ce slujește

filmul. Ei bine, la educație, excelență! Educația sexuală este parte componentă - aș spune esențială - a educației generale, dar de ce să faci un tată educație sexuală băiatului său cu imagini lubrice, captate din bordeluri, sau mama -fiicei sale așijderea? De ce să creeze ei momente jenante, folosind bordelul într-un proces formativ care trebuie să fie și să rămână moral și curat?

Apropo, sar din nou de la una la alta, mă scuzați: știți bancul cu bordelul și trabantul - mașina produsă pe vremuri de RDG? Vi-l spun rapid. Întrebare: ce asemănare există între bordel și trabant? Răspuns: în amândouă îți este rușine când intri și când ieși, dar înăuntru e bine... Ca să facem educație sexuală și educația să prindă, filmul cu noaptea nunții părinților poate fi esențial. Știți cum predau profesorii actoria în institutele de artă teatrală și cinematografică? Prin metoda „fă ca mine”; când elevul nu șie, nu poate, nu nimereste nuanța interpretativă cerută de profesor, acesta din urmă spune „fă ca mine” și execută ce-ar trebui să facă învățăcelul. De ce, în viață, copiii să repete greșelile părinților - dacă aceștia le-au făcut la vremea lor, când e așa de simplu pentru tată sau pentru o mamă să spună progeniturilor „tu să nu faci ca mine”, proiectându-le filmul? Vă dați seama câte drame umane s-ar putea preveni? Câte divorțuri s-ar putea evita? Nu întâmplător eu am prevăzut în „palatul căsnicilor”, al căsătoriilor, tot ce este necesar, întocmai ca la primărie și biserică, dar nu și un birou pentru divorțuri; pur și simplu, ele nu vor mai exista!

Și apoi, excelență, noua instituție va crea numeroase locuri de muncă: operatori, sunetiști, regizori de montaj, tehnicieni de tot felul, instructori specializați, personal administrativ, chelneri, cântăreți pentru corul bisericesc, serviciu de pază etc, etc... Deși prețurile vor fi accesibile, încasările se vor ridica la cifre imense. Lumea va lua sediul cu asalt, se vor face programări cu luni înainte. Sunt convins că vom fi nevoiți să supraetajăm clădirea, să mărim numărul studiourilor, să lucrăm în 3 schimburi.

Am și spațiul pentru construcție. O prospecție sumară m-a convins că în curtea televiziunii publice - o grădină imensă, acum ocupată de flori, tufe sălbătice și iarbă, este loc suficient.

— Adică... lângă TVR, aproape lipită de ea, să fie asta... ?

— De ce nu? De altfel, din câte mi s-a spus, pe vremea „împușcatului”, Ceaușescu dăduse ordin să se „valorifice superior” curtea și grădina: ceruse conducerii de atunci a RTV, să parceleze terenul și să dea salarii doritori câte o

bucată de pământ pe care aceștia să cultive ceapă, usturoi, ridichii, salată, mă rog - ce lipsea de pe piață, adică de toate. Experimentul n-a ținut decât un an pentru că ori de câte ori chemai la platou un operator sau un regizor de montaj, ți se răspundea invariabil: e în grădină, plivește ceapa sau înfige aracii la fasole. Mai mare rușinea! Vom schimba radical situația; fiecare palmă de teren va produce bani, bani mulți, excelență. Sunt convins că noul canal TV va spulbera orice concurență ...

— Care canal? întrebă alarmat demnitarul.

— Canalul nostru, excelență. Doar v-am vorbit până acum despre el, v-am descris studioul, v-am ...

— Dar nu mi-ai spus că vrei să transmiți în eter toate ... toate ... nu-și mai găsi cuvintele demnitarul pentru a termina interpelarea.

— Păi dacă nu, la ce bun tot efortul? Un atelier de făcut casete sau DVD-uri poate înjgheba și un SRL familial. Cheia succesului, arma imbatabilă este transmisia în direct, non stop, prin satelit, cu acoperire națională și mondială. Cineverite și live! Așa, nu știu cine ne va putea sta în cale! De altfel, în Occident se fac deja pelicule cu inși care acceptă să fie filmați non-stop o săptămână sau două, acasă, în pat, în baie, pe stradă sau la slujbă, peste tot, dar astea sunt filmulețe, prostioare, nu le crede nimeni, plictisesc de moarte. Filmezi... ce? Și de ce? Are ce vedea omul? Există vreo miză, vreun sens, vreun scop? Eu nu invit oamenii la cinema, să caște gura și să mănânce floricele; eu le ofer un program TV senzațional, fierbinte, pulsând de viață și cu impact educativ-formativ maxim. Acordați-mi încredere, mergeți pe mâna mea, puneți bazele - prin acest proiect - parteneriatului public - privat în România, salvați țara din amorțeala rutinei și a căilor bătătorite! Dați-mi o șansă!

Înaltul demnitar își cântări din priviri vizitatorul. Mai avea ceva de aflat, așa că ... plusă cu aerul surprinzător de bine jucat al cuiva sincer interesat de propunere.

— Și dacă, să zicem, aș oferi șansa, dumneata ... cât prezinzi din afacere? Cu ce te-alegi? Ochii proxenetului sclipiră; încă puțin și...

— Apreciez pragmatismul dumneavoastră, excelență, el îmi confirmă că România capitalistă este pe mâini bune, dar avem tot timpul să negociem concret cotele de participare, modalitățile, mecanismul... Fiți sigur că nu eu voi fi persoana care să înșele statul român. Eu îi vreau binele, prosperitatea...

— Mulțumesc pentru ofertă, pentru asigurări, pentru intențiile generoase. Mă voi pronunța curând.

Veți fi contactat de instituțiile abilitate.

— Aștept cu nerăbdare. Am onoarea, excelență!

Cu aceste cuvinte, vizitatorul părăsi cabinetul mai țănoș și mai sigur pe el decât intrase. După câteva minute își sună colaboratorul care aștepta alături, în studioul improvizat.

— Ei, ce zici?

— Ce să zic? Ce mai e de zis? răspunse „șeful proiectului ciudați”. Ați suportat șocul neașteptat de bine, vă felicit, dar ... într-adevăr: mare e grădina lui Dumnezeu!

— A lui Dumnezeu? Fii serios, amice! Dumnezeu o fi făcut el oarece greșeli când a clădit lumea, dar nici chiar așa; a necuratului, domnule! A lui Scaraoțchi e lumea proxenetului ăsta. Fii bun și cheamă șeful de cabinet.

Când cel chemat pătrunse în birou, înaltul demnitar i se adresă hotărât:

— Fă-mi un serviciu, dragul meu: interesează-te dacă sentința de condamnare a insului care tocmai a ieșit s-a prescris, cumva, Procuratura trebuie să știe. Cine vrea să facă bine statului român trebuie să-și plătească mai întâi datoriile - un an, doi, trei, patru, sau cât o mai fi rămas de executat. Că tot i-am promis insului întâlnirea cu instituțiile abilitate... I-ai luat datele de contact?

— Le-am luat, excelență, dar... s-ar putea să fie probleme. Când i-am cerut „cartea de vizită”, a deschis „diplomatul” și, fără să vreau, am văzut acolo vreo 4-5 pașapoarte, fiecare - de altă culoare. Sper să se potrivească numele și adresa din cartea de vizită cu vreunul din teancul de pașapoarte, dar voi căuta, vă asigur... Știți, așa se întâmplă uneori cu cei ce se declară singuri „cetățeni ai Europei” și chiar ai Mapamondului; nu știi de unde să-i iei...

14. UN DUȘMAN AL CORUPȚIEI

— N-aveți nici o șansă!

Afirmația atât de categorică venea din partea unui ins mic, slab, între două vârste, de o evidentă neglijență vestimentară - ca să nu spun mai mult. Ceea ce izbea la proaspătul intrat în cabinet era extraordinara mobilitate a trăsăturilor feței, mai ales a privirilor. Doi ochi vii, inteligenți, mereu la pândă, scrutau interlocutorul și tot mediul ambiant, exprimând stări diferite de la o clipă la alta. Reluă afirmația, explicând-o:

— Degeaba vă străduiți; nici o șansă. Corupția e prea adânc intrată în viața socială și - mai grav! - în structura intimă a firii românului. Poate... nu din vina lui, dar istoria cel mult explică, nu rezolvă.

— Chiar așa? Întrebă demnitarul, vexat.

— Chiar așa. Ascultați un punct de vedere sincer, că minciuni convenabile și flaterii vi se servesc destule. De unde să fie cinste în țara asta? Îmi veți răspunde: de la strămoși. Fals! Ne place, știu, să idealizăm obârșia și trecutul, dar e un lucru dovedit: legiunile cu care romanii au colonizat Dacia nu și— au recrutat oamenii după criteriul integrității morale. Aș spune că... dimpotrivă: fruntariile imperiului se apărau cu adunătură. Populația autohtonă? Da, e adevărat, Herodot spune despre daci că erau “cei mai viteji și mai dreپți dintre traci”, dar... de-aici începe drama românilor. Ne-am format din, prin și sub ocupație. În lupta permanentă cu forța străină, superior organizată și dotată, băștinașul n-a putut supraviețui decât prin “maleabilitate”, altfel spus - prin vicleșug, adaptare concesivă, șiretenie, pentru a nu rosti cuvinte mai grele. Drepturile ni le-am cucerit, dar le-am și “furat” de la asupritori; altfel, istoria atât de vitregă cu noi ne-ar fi măturat. Ce-a urmat, după retragerea autorității romane? Un lung șir de năvăliri, o lungă, îngrozitor de lungă luptă pentru supraviețuire, în care, împotriva agresorului sau opresorului, orice mijloc era nu numai bun, ci și drept. A fost modul nostru de a ne face dreptate. Evul mediu european a cunoscut de timpuriu structuri socio-economico-politice bine sedimentate, nu lipsite de conflicte și convulsii distorsionante, dar clare - totuși, și propice stabilității, construcției, instaurării normei morale. Nu cred că e întâmplătoare configurația tipului uman ideal din Europa acelei vremi: cavalerul justițiar „fără teamă și fără prihană”. Lui i se închinau ode, balade, el era eroul legendelor și scrierilor vremii. La noi? Tot luptându-ne cu tătarii, cu turcii, cu hunii europenizați, cu frica de hanger, de bici și de haraci, cu lăcomia Fanarului, cu ticăloșia boierimii gata să vândă țara pentru a-și păstra sau spori moșia... ce tip de erou am născut? Cui i-am închinat cântece, balade și legende? Pe cine am glorificat? Haiducul, lotrul de codru; omul care face dreptate prădând la drumul mare, ucigând, înapoind o parte din bogăția jefuită oropsiților și pierzându-și urma apoi, în adâncul pădurilor sau în iatacurile hangitelor vădane... Varianta? - pentru că există o variantă: resemnarea, seninătatea în fața morții, filozofia ciobanului - victimă din “Miorița”...

Epoca modernă? Democrația modernă? - mă veți întreba. Vă răspund: pentru noi a început târziu, s-a terminat repede și s-a consumat aproape integral în vicisitudinile unei istorii ingrate. Momentele de demnitate națională s-au stins sub baionete turcești, rusești sau austro-ungare. Nu fără să lase urme benefice, știu; dar la fel de puternică a fost legitimarea ideii că scopul scuză mijloacele. Numai că... lupta împotriva nedreptății și imoralității cu arme nedrepte sau imorale naște, până la urmă, nedreptate și imoralitate.

Da, ne-am unit, apoi ne-am întregit țara; momente superbe! Am construit România, apoi România Mare, dar... răstimpul de construcție morală realizată de alții în secole, la noi nu s-a putut întinde nici pe câteva decenii. Știți prea bine: Europa anilor '30 numai la construcție morală nu invita o țară aflată aici, la confluența lumilor și intereselor ... Să fi învățat cinstea de la „echipele morții” legionare? De la dictatura regală? De la clasa politică și de la clasele avute, cu a căror imagine reală presa și literatura epocii au fost necruțătoare? Sau poate, de la armata germană de ocupație, ceea ce era în realitate Wehrmacht-ul, marele nostru aliat?

Cel mai grav lucru s-a întâmplat, însă, după război. O lume, lumea liberă, și-a cumpărat liniștea, sau a crezut că și-o cumpără, pe seama libertății noastre. O jumătate de secol am fost compătimiți pentru gratiile în spatele cărora trăiam, dar cei ce ne compătimeau cotizaseră substanțial la construirea temniței. Credeți că pe o asemenea premisă morală se poate clădi rezistența morală împotriva unei societăți viciate de minciună - cum a fost comunismul? Ei bine, restul... l-a făcut imensa mistificare ai cărei eroi, martori, victime și - de ce nu? - autori am fost. N-am să detaliez toate viciile alimentate sistematic și îngroșate aberant de regimul comunist; le cunoașteți, le știu toți românii, ba chiar întreg mapamondul a ajuns să le cunoască - prin chipul, cuvintele și actele noastre de-acum. Esențialul: într-o lume în care nimic nu se putea obține normal sau legal, supraviețuirea însemna corupție. Mai multă sau mai puțină, în vârful sau la baza ierarhiei sociale, conștientizată sau - la început - nu, dar omniprezentă, intrată în reflex, corupția a devenit a doua noastră natură. „Altoitul” ultimelor decenii a prins fantastic pe un trunchi bine și îndelung pregătit de istorie.

De ce e, acum, insuportabil fenomenul? De ce corupția a izbucnit ca o explozie atomică, a cărei ciupercă acoperă și omoară tot? Simplu: pentru că un regim nu dictatorial, ci polițienesc asigurase aparențele, fațada. Zeci de ani totul s-a făcut pe ascuns, în șoaptă, codificat, ocolind telefoanele

ascultate, sau numai cu „oameni de încredere”. Frica a dominat procesul, de la nomenclatură până la ultimul amărât. Azi... nimeni nu se mai teme de nimeni; nici măcar de lege, așa cum e legea, bună sau rea. Suntem estici, dar ne aflăm în plin vest sălbatic, cel de la începuturile colonizării Americii. Ba... chiar mai rău: acolo domnea declarat legea celui mai tare, a celui mai iute de mână. Noi ne mistificăm cu principii, ne ascundem sub sloganuri democratice. Naivul care crede în ele e pierdut; nici n-apucă să vadă cine și de unde a tras...

Ce se fură? Absolut tot ce se poate fura! Priviți în jur, citiți ziarele, vorbiți cu oamenii, deschideți televizorul, ascultați radioul, amestecați-vă printre vameșii care scotocesc bagajele turiștilor, la granițe... E uimitor! Cine fură? Dar... cine nu fură? Întreprinderile și instituțiile de stat au devenit ansambluri de parcele ilegal privatizate, furnizoare de material, materie primă, energie, spațiu, personal, scule, utilaje și... influență pentru întreprinzătorul particular. Funcționarul de la ghișeu, care nu are ce fura, pune ștampila contra cost -unde și pe ce permite dar mai ales nu permite legea. Corupția e regula atotputernică; ea deschide toate ușile, de la cel mai umil birou până la cele mai înalte cabinete. Cea mai ieftină carne din lume este carnea de româncă; a năpădit toate piețele Europei și Orientului apropiat, dar va ajunge și în cel îndepărtat, nu-mi fac griji. Ne vindem pe nimic femeile, ne vindem copiii, oferim în gura mare suflet de vânzare, deși marfa asta nu ne-o cumpără nimeni; ce să facă străinii cu sufletul? Ei au nevoie de trupuri, brațe, umeri, capete; sufletul, în ziua de azi...

Mi se părea cam mult; gând la gând cu demnitarul care ascultase, răbdător, totul. Acum reacționează:

— Mulțumesc, am priceput, nu e nevoie să insiști, întrerupse demnitarul, încă stăpânindu-și nervii.

— Să înțeleg din spusele dumneavoastră că nu cunoașteți „starea națiunii”? Sau că... v-o asumați?

— Înțelege că știu o mulțime de lucruri, că le condamn, că lupt pentru schimbarea lor, dar de-aici până la viziunea catastrofică și mai ales până la afirmația că nu există nici o șansă împotriva corupției, asta... iartă-mă, nu pot accepta. Nu pentru că sunt implicat, ci pentru că sunt om, și este omenește să crezi și să lupți pentru bine, mai ales pentru binele unui popor. Se nasc noi legi...

— Care nu se vor aplica! - sări înverșunatul vizitator. În România, până și legile lui Ceaușescu, cele mai draconice de pe continent, s-au aplicat cum a vrut nomenclatura, deși

satrapul își vizita țara ca pe o moșie particulară, să vadă ce și cum ...

— Nomenclatura nu mai există.

— Cea veche; dar s-a născut și prinde cheag una nouă! Băieți culți, școliți, engleziți, franțușiți, cu doctorate „pe apucate”, știu toți că CO₂ nu se citește „codoi”, cum îl citea sinistra... Scandalul vilelor a izbucnit, casele prefectilor din rezervațiile naturale au început să apară, totul se va ține lanț...

— Nu, domnule. Cine s-a murdărit, va răspunde și, oricum, va pleca.

— Și vor veni alții, care o vor lua de la cap! E vremea corupției! Nu garda dumneavoastră financiară, cumpărată din fașe, va opri avalanșa! Și nici puterea, numită astfel prin tradiție, de fapt contestată din toate părțile, și care nu e putere, ci neputință ...

— Vor fi alegeri. Electoratul va instaura o altă putere, necontestată ...

— Fals! Orice putere va fi contestată la noi! Strada se va răfui cu orice guvern care va încerca să-i pună zăbală în gură și să-i strângă frâul. Motive? Slavă Domnului! Credeți că țara asta, care acum condamnă la unison și cu deplin temei comunismul, nu are motive suficiente, vechi și noi, de răfuială cu dreapta, cu partidele istorice, ca să nu mai spun de extrema dreaptă? Credeți dumneavoastră că o ipotetică “Piață a Universității” ocupată de stânga, susținută de muncitorimea Bucureștiului și a țării, putea fi evacuată de un guvern țărănist sau liberal? Să fim serioși! O lungă perioadă de timp, contestarea va fi singura constantă a vieții politice românești. Ea va slăbi, prin culpabilizare, orice autoritate, și astfel corupția își va vedea de treabă. Asta e schema!

Jocul “de-a șoarecele și pisica”, dar mai ales finalitatea pe care n-o întrezărea, îl iritase prea tare pe înaltul demnitar. Privind spre obiectivul camerei ascunse - deci către mine, cel aflat în fața monitorului tv - parcă cerând scuze pentru încălcarea convenției, încercă să precipite sfârșitul discuției:

— Să admitem că așa este - deși, chiar ipotetic, nu pot să accept ideea dumitale... dar să admitem. Ce propui?

Omul îl privi în ochi, apoi spuse:

— Există o singură soluție: înțelegeți-vă cu hoții.

Crezând că n-a auzit bine, demnitarul se aplecă ușor înainte, invitându-și, prin întreaga atitudine, interlocutorul să repete cuvintele. Ceea ce solicitantul făcu fără nici o ezitare.

— Da; la hoți este salvarea. Fiți sigur că nici lor nu le convine situația. Când fură toți, urmează inevitabilul: sărăcia lucie. Și atunci... nu va mai fi nimic de furat.

Uluirea dură câteva secunde, după care o mânie cu greu reținută răzbătu în tonul întrebării:

— Dumneata ce vrei să salvezi: țara sau hoții? De cine ți se rupe inima?

— Știu ce vă interesează; pentru asta am venit. Am încercat să vă conving că nu puteți lupta cu hoția și corupția legal; e inefficient. Chemați în ajutor lumea interlopă. Puneți-i să facă ordine așa cum știu și pot ei și numai ei. Ați auzit de Alimănescu? Nu? Păcat. Pe la începutul lui 1945, când starea de haos amenința Bucureștiul, unde ordinea lui Antonescu se prăbușise dar nu se instaurase alta și țara era în haos, a apărut o brigadă de poliție, sub conducerea lui Alimănescu. Să te ferească Dumnezeu de popii răspopiți! Mergea la sigur, afla totul, la timp, avea ochi și urechi peste tot. Judeca sumar și executa fără milă. În câteva luni, la București se putea respira! Dar fenomenul nu este exclusiv românesc. În multe țări ale lumii, ordinea socială se instituie și se apără cu contribuția decisivă a lumii interlope. Mafia din sudul Italiei este infinit mai eficientă decât poliția, iar legăturile dintre cele două...

— Dumneata propui, deci, stârpirea corupției prin crearea unei mafii în România? Și asta, cu ajutorul autorității statale? - reuși să articuleze demnitarul, acum - negru la față de mânie.

— Dacă vi se pare prea mult... reformulez propunerea: căutați un nou Alimănescu. Eu îl cunosc. Vi-l...

Discuția se întrerupse brusc. Din anticameră, șeful de cabinet pătrunse, panicat, bâlbâindu-se neinteligibil. În spatele lui, câțiva polițiști ezitau între nevoia presantă de a intra și sfiala firească în fața cabinetului unui înalt demnitar. Sentimentul datoriei fu însă mai puternic, așa că, sub ochii uimiți ai gazdei, polițiștii se precipitară spre vizitatorul ce-i aștepta calm, pe scaun, și-i puseră cătușele. Șeful echipei se explică, încurcat:

— Iertați-ne, excelență... Individul este un periculos infractor, evadat din penitenciar. Urma pe care am reușit, totuși, să i-o luăm, ne-a adus până aici; am ezitat să năvălim așa cum... cum vedeți... dar ne-am temut să nu se întâmple o nenorocire. Orice clipă de întârziere putea, Doamne ferește, să... Fără să opună rezistență, evadatul se îndreptă spre ușă, încadrat de polițiști. În prag, se întoarse, spunând:

— Problema rămâne; ca și oferta. Eu vă stau la dispoziție...

— Luați-l! - rosti scurt demnitarul.

Când rămase singur, își aprinse o țigară. Cred că nu mi s-a părut: flacăra brichetei îi tremura ușor în mâna dreaptă. Mai târziu, aveam să aflu că, până în acea clipă, nu fumase niciodată.

15. ETERNUL FEMININ

Când tocmai remarcam monopolul sexului masculin la audiențe, în cabinet intră o femeie. Înaltă, bine legată, cu o expresie energetică (era să spun: bărbătească). Din prima clipă mi se păru foarte cunoscută. Unde-o mai văzusem? Mai târziu, aveam să aflu că și demnitarul se străduise îndelung s-o identifice.

— Sper să se fi găsit, în sfârșit, un om de stat capabil să realizeze importanța proiectului meu, începu ea. Din câte știu, căutați drumul către bunăstare, ordine, concordie... Ei bine, eu am soluția.

În fața tăcerii demnitarului, femeia atacă:

— Istoria a numit-o MATRIARHAT.

Înaltul demnitar întrebă, pe un ton voit neutru:

— Cu preluarea în bloc a tuturor elementelor comunei primitive, sau... ?

Energica femeie tăie scurt:

— Căutam înțelegere. Maliție, ironie, superioritate masculină am găsit peste tot.

— Scuzați-mă. Vorbiți-mi, vă rog. Ascult cu interes, se grăbi să o invite demnitarul.

— Merci. Dacă îmi veți urmări argumentele-premisă, concluzia se va impune de la sine. Vă întreb: care este celula de bază a organizării sociale? Familia, desigur. Întreb, mai departe: cine conduce, de fapt, familia? Evident, femeia, chiar dacă bărbații nu recunosc. Ea, stăpâna casei, stâlpul casei, robul casei, este și cu munca, dar și cu decizia. Casa este cum e femeia, Copiii sunt cum este mama. Viața familiei "curge" așa cum a știut să-i croiască făgaș soția și mama. Dar în constituirea unui cuplu, cine are cuvântul hotărâtor? Tot femeia. Ea alege. Inițiativa e a bărbatului doar în cazul aventurilor de-o noapte sau de-o săptămână; în legătura matrimonială, femeia alege și hotărăște.

Aici, o primă întrebare de control: dacă intuiția, tactul, hărnicia, devoțiunea împinsă până la sacrificiu, spiritul gospodăresc și atâtea alte calități ale femeii s-au probat indubitabil, de ce n-au oamenii înțelepciunea să încredințeze femeii conducerea societății? De ce dăinuie, instituționalizat, mitul superiorității masculine, întemeiat... pe ce?

Întrebarea s-ar putea formula și altfel: cred oare bărbații că ei conduc? De unde atâta naivitate? Se mai îndoiește cineva că femeia este placa turnantă a tuturor deciziilor importante, din cele mai vechi timpuri până azi? Patriarhatul n-a fost altceva decât un matriarhat disimulat, în care femeia a condus din umbră, prin interpuși. A venit timpul să corectăm această nedreptate fățarnică. Atunci când istoria i-a permis să țină frâiele pe față, femeia a făcut minuni. Ea s-a numit Cleopatra... nu zâmbiți, vă rog! Fără amestecul lui Cezar, Cleopatra ar fi rămas numai o mare regină; atât! Femeia-conducător s-a mai numit Elisabeta a Angliei, sau Victoria; Ecaterina a Rusiei, Maria-Tereza a Austro-Ungariei, Caterina de Medicis a Franței, Teodora a Bizanțului, sau, mai nou, Margaret Teatcher... N-au fost ele la înălțimea marilor capete încoronate ale lumii? Istoricii (bărbați, vă rog să rețineți), spun: da. Mă veți întreba, poate: de ce istoria n-a consemnat mai multe femei în „vârf”? Dar e o minune că bărbații au lăsat și atâtea câte au reușit să răzbată! În locul bărbaților, eu nu m-aș mândri cu sceptrele, coroanele, dregătoriile și însemnele puterii; n-au motive! Nu ei au condus, ci ele: soțiile, amantele, favoritele, curtezanele, stăpânele din umbră ale curții palatelor, cabinetelor, cancelariilor și centrelor puterii. Ele au șoptit urechilor auguste ce să facă și ce nu, ele au dirijat mâinile imperiale, arătându-le pe ce act să-și pună ilustra semnătură, pe cine să trimită la eșafod și pe cine să urce în rang... Nu degeaba se spune „Cherchez la femme!” Ei bine, e timpul să i se dea femeii ceea ce merită, spre binele societății. Ea trebuie să conducă. De fapt și de drept.

Știu, se opun o mulțime de prejudecăți, continuă rapid vizitatoarea. Răuvoitorii afirmă că suntem niște biete ființe supuse capriciilor ovariene. Bârfă! Întrebați orice medic: dintre cele două sexe, care este cel mai dependent de instinctul sexual? Evident, cel masculin! O femeie „în vârf” reduce cu foarte multe procente riscul intrării sub papucul vreunei pasiuni. Nu vorbesc, desigur, despre isterice sau nimfomane; patologicul nu iartă nici bărbatul, nici femeia.

— Și când sunteți însărcinate? se interesă demnitarul.

— Există adjuncți - eu aș zice că trebuie să existe adjuncțe; naștem și revenim.

— Iar pe timpul modificării fiziologice lunare? perseveră în curiozitate demnitarul.

— Un fleac. Bărbații nu se declară bolnavi la orice guturai, când le curge nasul? Ce alte argumente contra se mai invocă? Handicapul rezistenței fizice. Fals! Femeia este absolut competitivă cu bărbatul. Nici o ramură a sporturilor nu-i e prohibită: culturismul, halterele, boxul, katch-ul, judo, artele marțiale, maratonul chiar... Femeia este cosmonaut, soldat, marinar, miner, gangster, polițist, om de afaceri, savant, scriitor, creator de artă, interpret, medic, educator, om politic, conducător de stat...

Da, e adevărat: ni se reproșează veninos că istoria filozofiei n-a reținut până acum numele vreunei femei. Ei bine, încep să cred că nu femeile, ci filozofia trebuie să-și facă complexe din asta! Mi-e teamă că sus-zisa știință (definită de unii drept „drumul cel mai lung dintre două citate”) nu prea justifică investiția de inteligență și talent pe care femeia, cu intuiția ei infailibilă, a preferat să o facă acolo unde merita!

— M-ați convins, doamnă, se dădu bătut demnitarul. De altfel, multe din afirmațiile dumneavoastră sunt adevăruri de mult recunoscute. Nu înțeleg însă prea bine ce doriți.

— Să instaurați rolul conducător al femeii în societate, formulă clar și concis vizitatoarea.

— Mai concret, vă rog ...

— Toate funcțiile de conducere vor fi ocupate de femei, încep să-și detalieze programul reformatoarea. Femeia va deveni capul familiei. Ea va da numele de familie pentru soț și copii. De altfel, se știe bine: singura certitudine la nașterea unui copil este filiația maternă; tatăl... La nivel local, regional și central, în toate instituțiile publice, posturile de conducere vor fi rezervate femeilor.

— Și dacă nu sunt indiscret, bărbații?... Trăim, totuși, într-un stat de drept, într-o societate democratică ...

— Bărbații, domnule, dacă vor înțelege interesul societății, vor ști să treacă peste orgolii deșarte și își vor accepta cu demnitate condiția subalternă. Poate, de-a lungul unei perioade istorice greu de estimat, ei vor găsi tăria să urmeze exemplul femeii și să lucreze cu migală asupra propriei naturi și condiții, până vor deveni competitivi cu noi. Fiți sigur că, ajunse la putere, femeile vor ști să stingă rapid conflictele artificiale, să concilieze pe cele reale, să gospodărească chibzuit resursele, să stabilească obiectivele, prioritățile, căile, costul social. Știți care va fi primul efect benefic al

noului matriarhat? Dispariția războiului; o mamă, o soție, nu-și trimite la moarte copilul sau bărbatul.

— Înțeleg, acum este clar, răspunse demnitarul, într-adevăr perfect lămurit. Rămâne, totuși, deschisă problema compatibilității sistemului dumneavoastră cu normele statului de drept, în care monopolul puterii, înțelegeți....

— Democrația vă frământă, deci? Ciudat; milenii de-a rândul dominația bărbaților n-a deranjat pe nimeni. Dar, mă rog... Nu exclud posibilitatea negocierii unui procent infim, între 1-3%, în care bărbații să aibă, totuși, acces la conducere. În rest, noi, femeile, populația majoritară a planetei, vom acorda sexului minoritar dreptul democratic la organizare pentru apărarea intereselor specifice; minus homosexualitatea, o spun din capul locului! E aberant să privezi majoritatea feminină de o viață sexuală normală, pentru că domnii, după ce că sunt insuficienți, se mai apucă și de ...Asta nu!

Fiți sigur, domnule, că vom fi mai generoase cu bărbații decât au fost ei cu noi. Nu vom reînființa haremurile în variantă masculină, n-o să-i aruncăm pe bărbați în bordeluri, n-o să instituționalizăm amantul (sau amantii) -așa cum au procedat iubiții noștri soți cu metresele; timpul rămas liber de la treburile complexe și de răspundere ce ne așteaptă, îl vom petrece acasă, în familie, nu prin cârciumi și lupanare. Nu vom inventa un misoginism pe dos; înțelegem că bărbatul reprezintă un rău necesar, chiar ameliorabil...

Tot vorbind, vajnica feministă începu să-și rotească privirile prin cabinet. În ochi i se deslușeau intențiile modificărilor viitoare. Începusem chiar să ghicesc piesele de mobilier care nu-i plac. Era limpede: decoratorii vor avea de lucru, nu glumă! După aerul de stăpână, înțelegeam că vizitatoarea se și vedea instalată aici. Demnitarul îndrăzni:

— Proiectul acesta atât de... de radical și îndrăzneț, reprezintă o emanație proprie? L-ați discutat cu femeile? Le-ați consultat, măcar? Aveți - ca să zic așa - un mandat de la cineva, sau este pur și simplu o viziune? O viziune personală?

Vizitatoarea nu avu răbdare să asculte până la capăt. Preciză în același stil tranșant care o caracteriza:

— Să consult femeile? Nu, domnule. Ar fi o gafă. De-abia după 2-3 generații de la schimbarea statutului social, femeia va parveni la conștiința propriei sale valori și puteri. Știu că bărbații ar dori acum un plebiscit, prilej cu care, ridicând ei tonul, și-ar invita consoartele: „Hai, Marițo, votează dar... fii

atentă cum, și... repede, până nu mă-nfurii și nu pun cureaua pe tine!” Cunosce bine mentalitatea; din fericire, viața m-a scutit de efectele ei. Mi-am câștigat existența singură, mi-am făurit o situație de invidiat fără un bărbat lângă mine. Tenisul m-a...

Brusc, declicul s-a produs: o cunoșteam din transmisiunile marilor turnee de tenis! În aceeași clipă - cum aveam să aflu mai târziu - demnitarul și-a identificat și el vizitatoarea: era celebra campioană Martina Navratilova.

— Sunteți, așadar, fosta mare jucătoare... încep eu, dar replica rezolută a musafirei îl întrerupse - pentru a câta oară?

— Nu „fosta”. Oficial, încă nu m-am retras.

— Scuzați-mă... Dacă nu mă înșel, dumneavoastră... după cum scrie presa internațională... nu sunteți tocmai... sau nu sunteți numai femeie. Vi se atribuie câteva căsnicii de... de unisex... își încheie demnitarul intervenția cu o vizibilă jenă.

— Și ce-i cu asta? Viața mea mă privește. Acum, aici, vorbesc în calitate de femeie. Nici proletariatul nu și-a teoretizat eliberarea de sub exploatare prin condeiul unui proletar. Eu sunt, oricum, mai femeie decât a fost Marx proletar!

...Tot restul zilei, demnitarul a rămas gânditor și posac. Seara, mi-a căzut în mână bloc-notesul pe care creionul său se jucase, probabil reflex, de-a lungul reveriei prelungite, în singurătatea cabinetului. Am descifrat: „Internaționala I-a feminină”; „Femei din toate țările, uniți-vă!”, „Revoluția mondială feminină” și alte formule ce îmi sunau, prin analogie, teribil de familiar. Pe o altă foaie, creionul mâzgălise în grabă câteva nume: Roza Luxemburg, Klara Setkin, Krupskaja, Sofia Nădejde, Furțeva, Evita Peron, Passionaria, Ana Pauker, Elena C. și încă vreo câteva, mai contemporane, urmate de multe semne de exclamare și întrebare, iar la sfârșit, ca o concluzie, subliniată cu două linii: „Femeia comisar”.

Peste câteva zile, înaltul demnitar descoperi în pagina de sport a unui cotidian, știrea despre o nouă victorie a „veteranei” Navratilova într-un mare turneu internațional. Îmi arată ziarul, întrebându-mă, plin de speranță:

— Ce crezi, am scăpat?

16. FABRICANTUL DE ISTORIE AUTENTICĂ

Insul - un bărbat șters, de-o banalitate desăvârșită - se distingea numai printr-un soi de servietă, încăpătoare cât o valiză, ținută lângă el, la picioare, cu o grijă atât de manifestă, încât... era clar: cheia demersului său acolo se afla, în imensitatea burdufului de piele scorjită.

— Cunosc necazurile țării dumneavoastră, declară el cu graba celui care știe că are timpul limitat.

Știu și cauza: străinătatea. Vă fac mizerie vecinii, Europa, America... Toți.

— Exagerezi, domnule, încercă demnitarul să pună problema în termenii ei reali. Dificultăți există, desigur, dar... cine nu are, în ziua de azi? Eu n-aș îndrăzni să afirm că numai contextul străin e de vină...

— Ba da, ba da! Răspunsul dumneavoastră echilibrat vă onorează, dar... cunosc situația, inclusiv dedesubturile! Din fericire, există soluție. O am și v-o ofer, rosti vizitatorul cu convingere, strângând mânerul servietei uriașe, ca și când de la ea, din ea ar putea veni izbăvirea României.

— În fond, care e problema? continuă el la fel de grăbit. Jocul intereselor. Între vorbe și fapte, politica mondială a creat - azi mai mult ca oricând - o imensă prăpastie. Toate cancelariile lumii propovăduiesc principii, dar de promovat, promovează interese. La tratative și contacte oficiale - zâmbete dulci și vorbe frumoase, dar la concret - nimic, sau chiar propuneri de afaceri păguboase. Și totul sub paravanul celei mai depline legalități. A trecut vremea invaziilor, cotozirilor, anexiunilor teritoriale - cu excepția, desigur, a cazurilor limită, a situațiilor disperate, care nu se pot rezolva altfel, vezi războiul din Golf, dar și atunci... totul cu acte-n regulă! Trăim, nu-i așa, în epoca statelor de drept, a dreptului internațional... Fără justificare și îndreptățire legală, fără temei istorico-juridic ești mort. De altfel, chiar și dictatorii interbelici anticipaseră situația; ca să vă ia Basarabia, Stalin nu și-a trimis, pur și simplu, tancurile peste Nistru; nu. A încheiat mai întâi un pact cu Hitler, și-a împărțit prada cu Germania nazistă printr-un document în toată regula, apoi v-a dat un ultimatum, cum scrie la carte, și de-abia apoi a cules fructul dorit, că doar nu trăim pe vremea lui Attila sau Ginghis Han, încălecăm, năvălim, pârjolim, omorâm, stăpânim...

Am făcut această lungă introducere, excelență, pentru a schița contextul în care dreptul istoric, atestarea documentară, actul istoriografic încep să joace un rol fundamental în apărarea și dobândirea drepturilor legitime, în impunerea intereselor vitale ale unuia stat. Ei bine, tocmai

aceasta este specialitatea mea: confecționarea documentelor istorice.

Deși obișnuit cu ideea că nu trebuie să se mai mire de nimic, la auzul șocantei formulări, înaltul demnitar deschise ochii larg și schiță o intenție de întrebare pe care și-o reprimă rapid.

Vizitatorul surprinse reacția și începu să explice.

— Istoria se compune dintr-o infinitate de bătălii, păci, pacte, tratate și convenții, adevărate plăci turnante ale evenimentelor ulterioare. Tot ce s-a întâmplat după, se sprijină pe un fapt militar, politic sau diplomatic, stipulat într-un act devenit capitol de istorie. Dacă vrei să contestezi consecințele, ataci actul. Mai precis, demonstrezi că, la vremea respectivă, factori interesați, rău intenționați, au deformat și mistificat evenimentul, viciind întreaga devenire ulterioară... înțelegeți?

— Mărturisesc: nu, rosti ușor jenat demnitarul.

— Firesc. Ideea e prea nouă pentru dumneavoastră. Nu-i nimic, vă veți obișnui. Un exemplu, și mă veți înțelege. Pe ce s-a sprijinit dreptul de stăpânire al romanilor în nordul Africii? Simplu: pe victoria militară a Romei asupra Cartaginei. E suficient să vină astăzi cineva și să demonstreze cu documente că Roma n-a învins niciodată Cartagina; cetatea a pierit într-un cataclism natural, precum Pompeiul, și atunci un întreg capitol de istorie apare, dintr-o dată, într-o cu totul altă lumină... Imperiul lui Napoleon a dispărut de pe harta politică a Europei în urma înfrângerii de la Waterloo; sunteți de acord, nu? Ia imaginați-vă legitimitatea hărții politice a Europei de după 1814 în ipoteza că, la Waterloo, Napoleon nu a pierdut bătălia, ci a învins, și că numai o mistificare de proporții, cu complicitatea tacită a istoriografiei epocii, a reușit să „schimbe semnul ecuației” și să strâmbe un curs istoric ce se îndrepta în cu totul altă direcție ...

Indignarea omului politic învinse răbdarea și tactul omului protocolar care asculta expozeul.

Demnitarul izbucni:

— Dar e absurd! Istoria consemnează cu lux de amănunte faptele! O întreagă omenire cunoaște adevărul! Cine ar accepta azi...

— Credeți? În locul dumneavoastră n-aș invoca atât de categoric certitudini ce se pot dovedi mult mai incerte decât par. În fond, ce e victoria și ce e înfrângerea? În antichitate, Phirus a exclamat, contemplându-și armata decimată după o

izbândă, chipurile, glorioasă: „încă o asemenea victorie și... sunt terminat!” Sub ochii unei întregi omeniri, Sadam Hussein serbează un an de la victorie, deși, se știe bine, războiul din Golf a fost, pentru el, cel mai desăvârșit dezastru din întreaga istorie militară modernă! Comunitatea mondială n-are interese să-l contrazică, să zicem; dar irakienii suferă de foame și sărăcie, mor decimați de boli, plătesc prețul înfrângerii, tolerându-și, toți, conducătorul, cu minciună cu tot! In cazul Sadam... ce-mi răspundeți? Se cunoaște sau nu se cunoaște adevărul? Se acceptă minciuna sau nu ?

Psihologia maselor este ciudată, întortocheată și imprevizibilă, vă rog să mă credeți; aş spune că nu numai mulțimile, ci și inteligențele superioare au nevoie de foarte puțin pentru a pune la îndoială adevăruri ce par indubitabile, sau dimpotrivă, pentru a da crezare unor afirmații discutabile. Ei bine, aici intervin eu. Cu ajutorul unor documente...

— Autentice? Întrebă, naiv, demnitarul.

— Credeți că asta contează la un document? Nu! Important este să fie recunoscut, acceptat! Documentele mele se bucură de toată credibilitatea, am înregistrat deja succese... Așa se și explică de ce numeroase țări au recurs la serviciile mele. Spania și-a propus să șteargă din istoria națională, cu ajutorul meu, jenantul episod al dominației maure. Din păcate, în cazul dat mă încurcă literatura; nu știu ce voi face cu legenda Cidului, doar e notoriu împotriva cui a luptat și în ce scop, dar... nu se poate să nu găsesc ieșire. Întotdeauna există o soluție! Argentina mi-a comandat un set de documente care să ateste victoria ei asupra Angliei în războiul Malvinelor. Pentru Vatican, lucrez la câteva documente despre binefacerile și blândețea Inchiziției. Anglia ar fi interesată de atestarea conviețuirii pașnice, a concordiei și consensului dintre toate zonele insulei, inclusiv Irlanda, din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre. Cu Franța, tratez un contract extraordinar: dovedirea caracterului nesângeros al Revoluției de la 1789. Tot francezii mi-au cerut să demonstrez că „noaptea Sfântului Bartolomeu” a fost, de fapt, un grandios bal mascat, cu un asemenea succes în epocă, încât ecourile lui, preluate eronat de istoriografie, au reverberat până în zilele noastre. Eroarea, se pare, vine de la un cronicar monden, prezent la sindrofie, care a confundat șampania de culoare roșie, - culoarea sângelui, revărsată în valuri, cu sângele autentic. Eu voi corecta și această injustiție medievală. Se pare că și Rusia ar intenționa un demers asemănător cu privire la Marea revoluție socialistă din octombrie, treabă greu de scos la capăt, dar nu imposibil.

SUA mi-a lansat o comandă la fel de tentantă: documente despre decesul de moarte bună (primul de bătrânețe, al doilea de cancer la prostată) al președinților Lincoln și Kennedy. Deja am pregătit noua variantă a certificatelor de deces. Eu îi înțeleg pe americani: e jenant să te prezinți drept campioni ai democrației și ordinii de drept, când la tine acasă președinții mor împușcați ca muștele. M-am decis să-i ajut. De altfel, aș fi fariseu dacă n-aș mărturisi: plătesc bine. În etapa a II-a mi-au mai solicitat probe istoriografice cu privire la victoria lor istorică din Vietnam, dar aici lucrurile sunt mai complicate; mă mai gândesc.

Cât privește România... v-am studiat atent istoria și v-am înțeles problemele. Am propunerii concrete (fabricantul de documente autentice își însoțește cuvintele cu un gest, spre imensa-i servietă), dar nu exclud, desigur, alte priorități; clientul își cunoaște nevoile cel mai bine.

Ce-ați spune, de pildă, despre un document prin care Aurelian a decretat, la 311, nu retragerea oficială a romanilor din Dacia, ci, dimpotrivă, întărirea ocupației militare cu noi legiuni, capabile să facă față presiunii valurilor migratoare? Proiectul documentului e gata, poate fi discutat. El ar pune capăt stupidei teorii a vidului, cu tot cortegiul de consecințe în plan geo-politic.

— Domnule, îl întrerupse demnitarul iritat, te-am ascultat cu răbdare. Este dreptul dumitale să gândești ce vrei și să propui altora ce crezi de cuviință, dar eu, cu istoria națională nu mă joc.

— Nu e joacă, excelență! „Teoria vidului” nu e o glumă, ci un fals istoric de proporții. Eu vă ajut să îl spulberați definitiv. Alții sunt mult mai receptivi la propunerile mele. Dezvălui, poate, un secret profesional, dar o fac spre a vă convinge: tot aci, în cuprinzătorul meu bagaj de comis-voiajor al istoriei, se află câteva proiecte care vă privesc direct. Unul din documente reconsideră, ba chiar schimbă fundamental desnodământul episodului Posada. Acolo, în versiunea mea, Carol Robert v-a învins, punând bazele unei stăpâniri seculare asupra Țării Românești...

— Vă pretați la o asemenea...? nu reuși să-și termine fraza, indignat, demnitarul.

— Nu înțeleg de ce vă mirați! Eu lucrez la comanda clientului, conform intereselor lui. Statutul meu de profesionist imparțial e probat chiar și de faptul că vin și vă ofer serviciile deschis. Vreți să vă apărați sau să atacați cu mijloacele furnizate de mine? Vă servesc. Nu? Dreptul dumneavoastră! Spun mai mult: dacă îmi veți plăti proiectul

cât vecinii de la vest, nu mai mult, vi-l cedez, și „problema Posada” e închisă; ați scăpat de-o grijă.

Să știți că mă ocup nu numai de situații și cazuri punctuale, ci și de chestiuni mai complexe, întinse pe ani și decenii. Chiar de aici, din România, am primit recent o comandă. Un domn, parcă Patapiewski sau așa ceva (oricum, un nume cu rezonanță neaoș-românească) mi-a cerut să demonstrez - cu documente, desigur - vidul cultural românesc între 1944-1990.

— În România - vid cultural? Care vid?

— Cel care a transformat țara dumneavoastră, timp de aproape cinci decenii, într-o Sahară cultural-spirituală. Mă și apucasem de treabă, că subiectul e incitant, dar comanditarul mi-a mărturisit că, deocamdată, n-are bani; așteaptă numirea undeva, la conducerea unui institut cu parale frumoase, ca să lanseze comanda fermă.

— Dumneata vorbești serios? exclamă demnitarul, uitând că rolul său în acest “joc de-a audiențele” nu este să vorbească, ci să asculte. Cum să fie vid? Păi... ce te faci cu Arghezi, Bogza, Stancu, Barbu, Preda, Buzura, Sorescu, Nichita, Călinescu, D.R. Popescu și mulți, mulți alții? Ei n-au existat? N-au scris? Corneliu Baba și Irimescu n-au creat? N-am avut compozitori extraordinari? N-au predat la catedre un Vianu, un Balaci, un Rosetti? N-au strălucit Calboreanu, Vraca, Bulandra, Beligan, Caragiu, Ciulei, Pintilie, Herlea? N-a venit apoi generația lui Băieșu, Mazilu, Fănuș, Tudor Gheorghe?

Sufocat de indignare, înaltul demnitar se opri să-și tragă sufletul. Cu un calm imperturbabil, făcătorul de documente nu se sfii să reia expozeul - ofertă.

— Vă înțeleg sentimentele, excelență, dar aici nu operăm cu sentimente. Credeți că avocații celebri care au câștigat procese celebre, au apărat întotdeauna adevărul? Și invers: perdanții au fost întotdeauna vinovați? Nu, nici vorbă! Totul depinde de pledoarie. Jurații sunt și ei oameni, greșeala e omenească.

— La tribunalul istoriei nu se câștigă așa. Istoria judecă obiectiv, detașat, la rece ...

— Oare? Și dacă eu voi câștiga, la acest tribunal obiectiv și detașat? Dacă vreți, schitez și strategia. Urmăriți-mă, vă rog. Câțiva din cei pomeniți de dumneavoastră sunt moșteniți de la deceniile anterioare perioadei: atunci s-au format, atunci și-au constituit opera, după ‘44 n-au mai avut decât zvâcniri, prelungiri palide ale unei activități creatoare practic

încheiate. Deci - îi scoatem. Ați mai vorbit despre câțiva actori și cântăreți; dar, excelență, interpretul nu este altceva decât un megafon, o portavoce care reproduce -chiar dacă nuanțat - ce stă scris în text sau în partitură; atât. Deci - mai pică vreo câțiva. Alții au lucrat mult „afară”, străinătatea i-a adoptat, ca pe Enescu, Ionesco, Eliade, Cioran, Brâncuși. Deci - nu mai sunt ai noștri, nu mai defilăm cu ei. Ce mai urmează? „Valul” Băieșu etc... Aici, treaba e simplă și clară: numiții sunt ziariști din presa de partid, am deja fotocopii după semnăturile lor din statele de salarii ale unor redacții de publicații comuniste. Scribii stipendiați ai regimului totalitar de tristă amintire nu pot fi numiți creatori. Ce mai rămâne? Da, ar mai fi câțiva scriitori, dar ... dacă vin eu acum, după câteva decenii, și înscenez respectivilor câteva răsunătoare procese de plagiat? Dacă răscolesc prin presa vremii și găsesc (iar dacă nu găsesc inventez) vreo cronicuță sarcastică, plină de aluzii străvezii către furt intelectual? Mai mult: marii creatori români nu s-au prea simpatizat, e un fapt notoriu, epoca a fost plină de polemici, controverse, acuze reciproce. Dacă adun eu toate aceste mici răutăți - să le zicem, le pun cap la cap și scot de-aici niște dosare-beton?

Dacă ... și dacăși dacă ... Vedeți câți *dacă* se pot inventa și cum poți distruge cu ei oameni și opere? Dumneavoastră mă întrebați acum „care vid?” Eu vă voi întreba, după procese: care opere? Care creatori? Pentru că îi voi distruge, îi voi ciurui - după expresia unui maestru în execuții publice! Procesele vor face deliciul populației, presa va mânca o pâine cum n-a mai avut de multă vreme, vor curge editoriale, pamflete, talk-showuri, desvăluiri, atacuri, riposte, mărturii, desmințiri, acuze, expertize, apeluri la calm, turnări de gaz pe foc ... Va fi o nebunie! Și... întreb: în plină nebunie, cine va mai putea judeca „la rece”, cum spuneți? Iată-ne ajunși de unde am plecat: fără opere semnificative, fără creatori, ce este o țară altceva decât deșert cultural? Vid. Quod erat demonstrandum!

Să nu credeți că scandalul va deranja pe cineva. Dimpotrivă. Când se prăbușesc statuile, vulgul exultă, dar nici spiritele mai elevate nu stau de-o parte. Vă dați seama câte socluri de statui vor rămâne libere? Ce bătaie va fi pe ele!?!...

— Și... în ce stadiu vă aflați cu...? de-abia reuși demnitarul să murmure.

— În stand-bay. Băiatul n-are bani. Singur n-a reușit să facă nimic, deși a încercat. Sfrijit, cam pocit la figură și plâpând la minte cum este, n-a adunat decât ironii. Aștept să

dispună de fonduri ca să începem acțiunea profesionist, că asta nu e treabă de diletanți. Eu sunt pregătit, mai mult de jumătate din documente le am aici, în servietă.

Ce v-aș mai putea oferi? O mulțime de înscrisuri, documente, zapise, tratate absolut necunoscute până azi. Scoase la lumină, v-ar ajuta enorm! Puteți demonstra, cu ajutorul lor, că românii au dat Ungariei nu numai pe Matei Corvin, ci mai mult de jumătate din regii ei! De ce să tot răspundeți atacurilor iredentiste, când puteți ataca o dată, decisiv, demonstrând că țara de la vest a fost dintotdeauna o provincie românească? Aveți probleme și la răsărit; rezolvați-le radical! Cereți Ucraina, pe baza unor documente pe care vi le pun la dispoziție când doriți; ofer dovezi că, de la Ștefan cel Mare încoace, un asemenea demers e întrutotul justificat. Ce semnifică prezența aromânilor la sud de Dunăre, decât dreptul dumneavoastră la teritorii imense care, acum, aparțin altora? Vă pot ajuta să obțineți Pocuția sau chiar vechi regiuni populate cândva de triburi getice...

— Chiar credeți că va exista vreun for iresponsabil, care să se joace cu harta Europei și să atribuie României aceste teritorii? exclamă, siderat, demnitarul.

— Nu știu; poate da, poate nu. Ele trebuie cerute măcar ca factor de presiune. Demersul să existe, să stea acolo, în dosarele mai marilor lumii, să dospească printre problemele litigioase ale politicii europene și mondiale. Nu se știe cum evoluează lucrurile, ce context favorabil se ivește, ce joc de interese bulversează statu-quo-ul. Cine a cerut la timp, cu acte, câștigă!

Cândva, în tinerețe, am avut un coleg pasionat de scenarii. Nebunia lui era să-și imagineze cum ar fi arătat azi omenirea dacă Alaric n-ar fi cucerit Roma, dacă Napoleon ar fi învins la Waterloo, dacă Lenin ar fi pierdut partida în 1917, dacă în 1933 Germania ar fi încăput pe mâna celei mai puternice grupări politice din acea vreme - comuniștii lui Ernst Thaleman, dacă Anglia n-ar fi câștigat bătălia aerului, dacă Roosevelt n-ar fi știut să atragă - prin cacialmaua Pearl-Harboor-ului - America în război, dacă Hitler ar fi câștigat în Rusia, dacă Truman n-ar fi aruncat bomba atomică, dacă, în criza rachetelor, Kennedy și Hrușciiov n-ar fi avut înțelepciunea de a evita focul nuclear, dacă... dacă... Acesta, da, este un joc. Se poate presupune orice, se poate fantaza oricât și oricum. Eu fac altceva: ofer temei juridic de intervenție, pun premisele acțiunii politice, poate militare. Nu respingeți oferta. Vă pare cinică, dar nu este. Viața internațională nu e populată cu sfinți, nu e guvernată de

principii și nu e condusă de adevăr. Folosiți instrumentul pe care vi-l ofer. Strică țării dumneavoastră, de pildă, să se știe despre ea că la Războieni i-ați bătut pe turci? Că domnitorul Cuza a părăsit tronul Principatelor de bună voie, nu în urma unei conspirații? Că la Lupeni, în 1929, n-a fost o represiune, ci un banchet oferit minerilor Văii Jiului de către guvernul acelui timp? Că în 1907, câteva mii de țărani au asistat la salve de bucurie, prilejuite de mult așteptata și pașnic obținută reformă agrară?

Dar... ce să mai dezgropăm timpuri de mult apuse, când dumneavoastră aveți de răspuns unor nevoi stringente! Țara și străinătatea vă întreabă: ce s-a întâmplat, de fapt, în decembrie 1989? Ei bine, vă ofer cinci variante de răspuns; le am aici, se pot negocia pe loc! Prima: revoluție minuțios pregătită. A doua: revoltă populară spontană. A treia: lovitură de stat - și ea, cu trei variante: a unui singur grup conspirator, a mai multor grupuri paralele și, în sfârșit, inițiativă a aparatului comunist, nemulțumit de dictator. A patra: primul exercițiu tactic de proporții desfășurat în comun de KGB, CIA, Mosad și Intelligence Service, un fel de prefigurare a înțelegerilor ulterioare. A cincea:...

Istoriograful n-a mai apucat să expună ultima variant. Încălcând promisiunea și protocolul, înaltul demnitar îi aduse la cunoștință vizitatorului că audiența s-a terminat.

17. UN EXPERT ÎN CONSULTING SOCIAL

— V-am urmărit alocuțiunea televizată, excelență. Aveți perfectă dreptate. Problema cardinală a societății românești este, acum, organizarea. Dar cum nimic nu vine de la sine, organizarea trebuie și ea organizată. Posed soluția: sunt gata să v-o ofer.

Omul dovedea o insistență de voiajor comercial în exercițiul funcțiunii și un debit verbal de radio-reporter sportiv. Intrat ca o furtună în cabinet, revărsase de la ușă asupra înaltului demnitar un torent năucitor de vorbe.

— V-am înțeles din prima clipă: din haos, nu se poate naște decât haos. Destul cu anarhia! Gata cu stihiiile! Dar... v-am priceput și reticențele, modul, ca să zic așa, înțelept în care ați pus problema. Păi, până acum câtva timp, cine chema poporul la „ordine și disciplină”? Știm noi cine! Nu puteai nici să strănuți decât „în mod organizat”, în „cadru organizat”. E perfect explicabilă, de aceea, alergiile oamenilor când vii acum și le spui: fraților, să ne organizăm!

Iată de ce am conceput un plan simplu, eficient, pe înțelesul maselor și, mai ales - că aici e toată “găselnița”! -în perfect acord cu spiritul democrației din Uniunea Europeană în care vrem să intrăm și tot nu ajungem...Câteva minute dacă-mi acordați - mitralie vizitatorul în continuare, uitând că vorbește deja de câteva minute - vi-l prezint și, sunt convins, din acel moment...

Un gest la fel de repezit ca ploaia de cuvinte ce-i ieșea din gură, încercă să încheie și să întregască ideea. Mișcarea largă, prin aer, a mâinii drepte, arătând la un moment dat către fotoliul prezidențial și, în final, spre pieptul solicitantului, dorea să spună: din acel moment eu sunt omul dumneavoastră!

— În fond, care e dificultatea? După cinci decenii de comportament impus, omul refuză instinctiv tot ce pare constrângător, coercitiv; or, - structurile statale par, și într-un fel chiar și sunt coercitive; în ochii cetățeanului, statul este puterea, iar puterea, știm bine ... Ce rămâne de făcut? Simplu: să transferăm structurile de organizare în planul inițiativei nestatale, neguvernamentale. Concret, vă propun o vastă, atotcuprinzătoare rețea de societăți, organizații, uniuni, ligi și alte forme de asociere care să cuprindă, practic, toată suflarea țării.

Speculând singura clipă de respirație în care, sufocat de propria-i cadență verbală, propovăduitorul organizării sociale se opri să tragă o gură zdravănă de aer, demnitarul întrebă:

— Credeți că în România anului 1992 nu sunt suficiente organizații, societăți și uniuni?

— Le-am inventariat; sunt puține. Numai vreo 200 de partide politice, 300-400 organizații apolitice, aproximativ 1500 grupări și centrale sindicale, nu mai mult de 400 de societăți non-profit, vreo 300— 400 de fundații umanitare, 2-300 societăți culturale, alături de alte câteva zeci de nuclee în curs de coagulare. Un fleac! Mai gravă decât insuficiența cantitativă este, însă, structura lor. Au rămas pur și simplu de izbeliște categorii socio-profesionale, de vârstă și de interese absolut esențiale. De ce?

Interpretând ridicarea din umeri a demnitarului ca pe un gest de scuză, reformatorul lansă o nouă rafală verbală.

— Aaa, să nu credeți că vă reproșez ceva! Doamne ferește. E vina lor. Celebrii Ilf și Petrov spun undeva, pe cât de adevărat, pe atât de plastic: „Cauza salvării înecaților este cauza înecaților înșiși!” Ei bine, sistemul meu pune punct haosului, instaurează ordinea și pune la treabă inițiativa

cetățenească. Automobilistii s-au reunit pentru a-și apăra interesele: așa s-a născut ACR-ul. Foarte bine. Dar... vin și întreb: pietonii? Ce fac pietonii? În fond, care din cele două categorii deține o pondere mai mare în societate: cei pe patru roți sau cei pe două picioare? Dacă e vorba de interese (și nu se poate să nu fie!), ce categorie este mai periclitată? Evident, pietonii. Una este să-ți îndoii aripa sau capota în coliziunea cu un amărât de trecător, și alta să-ți pierzi integritatea corporală sau chiar viața sub roțile bolizilor de pe șosele. Cu toate acestea, iată că nu există o Asociație a pietonilor! Înființarea ei ar „închide cercul”, ca să zic așa, realizând cuprinderea într-un cadru organizat a tuturor cetățenilor țării, împărțiți după modul de deplasare ...

— Ba, dacă-mi dați voie, îndrăzni demnitarul să completeze, ca să închizi cercul ar mai trebui cel puțin o asociație a bicicliștilor, una a marinarilor și alta a aviatorilor de toate tipurile...

— Extraordinar! izbucni vizitatorul. Ați înțeles ideea mai bine ca autorul ei! Asta am vrut să spun: nici o persoană în afara unei societăți constituite pe criteriul modului de deplasare. Gândiți-vă, însă, câte alte criterii există...

Ei bine, toate aceste criterii, absolut toate, trebuie transformate în organizații. Avocații, de pildă, s-au constituit în Colegiul avocaților care-i apără, îi și judecă atunci când greșesc grav. Dar clientela? Restul oamenilor? Masa imensă a muritorilor fără studii juridice, obligați să apeleze la asistența membrilor baroului, de ce nu s-ar organiza într-o asociație similară - dar infinit mai puternică, prin număr, a „Beneficiarilor acțiunii avocațești”? La fel medicii s-au strâns în organizații profesionale, au reprezentanți, lideri, consilii de onoare, chiar academii! În schimb pacienții au rămas o masă amorfă, neorganizată, incapabilă să-și apere interesele, deși ei sunt și cu plata, și cu ponoasele.

Înțelegeți mecanismul? E simplu: luăm populația țării (absolut toată), o împărțim după cât mai multe criterii posibile în cele două „jumătăți inegale” în care criteriul respectiv o împarte fatalmente (medici-pacienți; avocați-clienți; pietoni-șoferi și bicicliști etc.etc), apoi constituim asociații teritoriale și naționale pentru fiecare din cele două categorii opuse și complementare. Va lua ființă astfel „Asociația părinților”, societate neguvernamentală, apolitică și non-profit, cuprinzând toate fapăturile omenești care au dat naștere altor ființe (în cazul taților, se va lua de bună declarația respectivului, contrasemnată de partea femeiască); lângă ea și în prelungirea acțiunii ei, se va înjgheba

„Asociația copiilor din România”, pentru că, vă întreb: cine nu s-a născut din cineva? Imaginați-vă ce minunată școală de conviețuire democratică vor fi aceste două organizații atât de intim legate între ele! Un membru al uneia va avea - ca părinte, să spunem - anumite drepturi de apărare, dar ca membru al organizației opuse și complementare, în calitate de fiu - cum s-ar spune - el va fi obligat să militeze pentru cauza opusă. Fiindcă, orice s-ar zice, aici... Marx a avut dreptate: ce este viața, ce este societatea altceva decât un imens ghem de contradicții? Părinții și copiii s-or fi iubind ei, în general, nu zic nu, dar interesele lor se bat cap în cap. Copilul vrea să-și prelungească pe cât posibil statutul de profitor - e în firea omului! - în timp ce părintele... exact invers. La bătrânețe, în schimb, părinții cer copiilor protecție materială, și nu numai materială, în timp ce odraslele...

Dar parcă, în cazul pietonilor și șoferilor, lucrurile nu se îngemănează? Un conducător auto merge cu mașina, în medie, 2 ore zilnic (conform unei statistici ONU), în timp ce 3-4 ore este pieton; va exista vreun cetățean al țării care să nu se înscrie în ambele asociații, pentru a fi dublu protejat? Eu nu cred!

Vedeți? Exact ce spuneam: iată terenul ideal pentru o vastă acțiune organizată de canalizare a energiei, a spiritului întreprinzător și a militantismului civic! Organizațiile vor avea secții pentru categorii de interese mai restrânse și clar delimitate. Pentru copii, de pildă, am prevăzut șapte secții, pe categorii de vârstă: o secție a sugarilor, alta a preșcolarilor, o a treia deschisă școlarilor de toate tipurile și gradele, a patra destinată tinerilor angajați (până la 30 de ani), a cincea destinată maturilor, a șasea - pentru copiii de vârstă a treia și, în sfârșit, a șaptea reunind totalitatea decrepiților. Inițial, delimitasem o secție despre care sunt convins că ar fi reprezentat o premieră mondială, și mai stau în cumpănă dacă n-ar trebui chiar înființată: o „Ligă a copiilor încă nenăscuți”. Este vorba, ați ghicit, probabil - despre ființele aflate în faza de viață intrauterină. Credeți că ei n-au probleme specifice? Oho, și încă ce probleme, sărăcuții! Intrauterinii formează singura categorie socială care, deocamdată, poate fi exterminată legal. Cea mai nobilă profesie de pe pământ, medicina, pregătește oameni special calificați pentru a le răpi, contra cost, viața: cu voie de la părinți, uneori și de la stat. Dacă o persoană angajează o altă persoană pentru a suprima viața unei a treia persoane (născute), comanditarul și executantul riscă pușcăria și, de cele mai multe ori, o și înfundă; dacă făptura condamnată la

moarte nu s-a născut încă, o dai pe mâna ginecologului, acesta ia chiureta și... crima e gata. Nepedepsită. Ba chiar... tarifată și plătită!

Mă veți întreba, poate, cum se va constitui și, mai ales cum va funcționa practic această asociație; cum vor participa intrauterinii la apărarea propriilor interese?! Vă asigur că ... aproape întocmai ca și celelalte categorii de vârstă. Maturii, cât sunt ei de maturi, nu-și trimit în parlament, în guvern, în organele locale ale puterii de stat, oameni care să-i reprezinte? Ce, parcă alegătorii participă nemijlocit la actul conducerii? Să fim serioși! Sistemul democrației moderne se bazează pe delegarea de responsabilitate. În virtutea acestui principiu, un grup de părinți, copii, medici și experți în organizarea socială va gira interesele nenăscuților, eventual consultându-i. Cum? Foarte simplu: există teorii potrivit cărora mișcările fătului nu sunt simple convulsii, provocate de stimuli mecanici sau fiziologici, ci reacții de aprobare sau respingere, cu elemente afectiv-raționale. E suficient un consult pe 30-40 de cazuri; în fond, sondajele de opinie organizate astăzi de sociologi cercetează 1.200 de inși și pretind că reflectă opinia națiunii. Dar am intrat în detalii tehnice, mă scuzați...

La fel, vor apărea două ligi importante: a producătorilor și a consumatorilor. Aștept cu nerăbdare clipa când fiecare om va deveni, ca producător, membru al ligii menite să apere interesele specifice acestei ipostaze, iar-în calitate de consumator - va fi obligat să militeze pentru interese diametral opuse. Atunci să vedeți!...

Când proiectul meu va prinde viață, principalele probleme ale societății se vor rezolva de la sine. Un exemplu, nu cel mai important, dar semnificativ: scriitorii nu-și vor mai permite să încredințeze tiparului orice bazaconie. Așa cum Uniunea scriitorilor le apără libertatea de creație, de exprimare, tot așa Uniunea cititorilor va veghea interesele consumatorilor de literatură. La fel vor sta lucrurile cu ziariștii și cititorii de ziare, cu cineăștii și spectatorii de film. Să-l văd pe cineastul care-și va mai permite să arunce pe piață o peliculă fără cap și coadă! Sau pe gazetarul dispus să însăileze ineptii și minciuni de la titlu până la semnătură! Pentru că, vă întreb: cum s-ar putea termina un „război” între „Uniunea cineăștilor” și „Uniunea spectatorilor”? între Uniunea scriitorilor și Uniunea cititorilor? între Uniunea ziariștilor și Uniunea cumpărătorilor de publicații? Vă spun eu: s-ar termina mai repede și cu deznodământ mai sigur decât războiul din Golf. Să-i văd pe artistul și mai ales pe

producătorul dispus să înfrunte acțiunea organizată a beneficiarului oricărui act de creație! Să-i mai dea mâna vreunui regizor să stâlcească dramaturgia clasică, să deturneze trame și sensuri, când va avea în coastă milioanele de membri ai Ligii spectatorilor de teatru! Boicotul îi mănâncă!

Organizații similare vor avea chiriașii și proprietarii, bețivii și consumatorii de alcool în limite normale, șefii și subalternii (din toate domeniile și de pe toate treptele ierarhice), soții și soțiile, gazdele și musafiri, militarii și civilii, credincioșii și atei, culții și analfabeții, persoanele încadrate politic și apoliticii, infirmii și sănătoșii, slăbănogii și obezii, etnicii majoritari și etniile minoritare, stângacii și dreptacii, bâlbâiții și normalii, pe scurt: toată suflarea țării, luată de „n” ori.

Bietul soț care vine acasă după miezul nopții pe trei cărări va fi, în fine, - protejat de reproșurile nevastei neînțelegătoare. Dar și biata soție, uitată la bucatărie cu lunile și cu anii de către bruta masculină ce-și plimbă setea nepotolită din cârciumă în cârciumă, va avea organizația ei, unde va găsi îndrumare, protecție, asistență juridică - la nevoie. Să mai țipe atunci șeful la tine, subaltern amărât; atâta-i trebuie! Liga subalternilor îl va distruge. După cum,... să-ți mai permiți tu, subaltern nedisciplinat și irreverențios, să chiuiești, să lucrezi prost sau să lezezi persoana și prerogativele conducătorului... Liga șefilor va acționa fără cruțare. Înțelegeți mecanismul? Realizați rolul grandios de autoreglare socială exercitat de proiectul meu?

Subliniez un alt aspect: efectul benefic - și expresia, vă asigur, e modestă! - al sistemului în domeniul ocupării forței de muncă, al dezvoltării serviciilor, turismului, comerțului, industriei chiar. După calculele mele, vor lua ființă înjur de 5.000 societăți, uniuni și ligi, cu aproximativ 80-90.000 secții.. De unde atâtea secții? Eu n-am detaliat planul, dar... ACR-ul, de exemplu, fiți sigur că nu va rămâne la organizarea rudimentară actuală; vor exista grupări pe culori și mărci de mașini, pe stiluri de șofat, pe ani de fabricație etc... dar să revin. Dacă înmulțiți cifrele cu indicatorii în profil teritorial (județ, sector, municipiu, comună), rezultă un total de ordinul milioaneilor; evaluând tot atâtea posturi de președinți și secretari (juriști, economiști etc.), obțineți astfel imaginea imensei cohorte de noi salariați, nu din bugetul statului, doamne ferește, ci din contribuția membrilor. Cine va plăti? Toți! Ca să se simtă apărat, integrat unei structuri în care crede (uneori naiv), omul își rupe și pâinea de la gură.

Nu vom fixa, desigur, cotizații împovărătoare. De altfel, ar fi și imposibil de plătit, de vreme ce fiecare ins va intra în componența a minimum 2-3000 de forme organizate. Dar, chiar și reduse la cifra simbolică de 0,75 lei lunar sau cel mult un leu, socotiți, vă rog: omul va vărsa în vistieria societăților minimum 1.500 lei chenzinal. Păi, la scară națională, ăștia sunt bani! Va înflori industria imprimatelor și hârtiei, se vor fabrica zeci de milioane de carnete, ștampile, firme, brelocuri, sigle și mape, se va revigora industria construcțiilor (realizați câte sedii se vor edifica? Ce complexe cu săli multifuncționale vor răsări peste tot, ca ciupercile după ploaie?). Vor lua avânt transporturile, industria hotelieră, restaurantele vor geme de clienți, pentru că întreaga țară va trăi într-un interminabil șir de congrese, convenții, adunări și întruniri. Tribunalele, notariatele, instituțiile de spectacol vor lucra de dimineată până noaptea...

Pe scurt, vă ofer cheia echilibrului și prosperității naționale. Folosiți-o!

Copleșit sub torentul de cuvinte care, în sfârșit, se oprișe, demnitarul își îngădui câteva secunde de meditație, apoi întrebă:

— Credeți... chiar credeți că, odată constituite, toate aceste societăți, asociații, uniuni, grupări, ligi, fundații și cum le mai numiți dumneavoastră, vor funcționa? Există într-un om atâta disponibilitate pentru mii de solicitări, acționând simultan și în sensuri diametral opuse?

Reformatorul reacționa imediat:

— Înțeleg. Vă înțeleg temerea ... Un semn de întrebare există, chestiunea m-a frământat și pe mine, dar... să presupunem că aveți dreptate: că solicitarea e, de fapt, suprasolicitare și faptul că ea vine din direcții contrare, anihilează orice disponibilitate pentru acțiune. Ei bine, chiar într-un asemenea caz, proiectul merită aplicat ! Aș spune echiar: mai ales într-un asemenea caz. De ce? Pentru că puterea în stat se va exercita, astfel, asupra unui cetățean epuizat, inert, zăpăcit, anesteziat, gata să accepte orice, dar atât de profund și democratic ancorat într-o vastă rețea de inițiativă obștească, încât nici o democrație din lume nu ne va putea arăta cu degetul. Vi-l dau legat! Numai cine n-a guvernat ar fi în stare să minimalizeze importanța unei asemenea performanțe. Eu, de exemplu ...

Trezit dintr-o dată, înaltul demnitar își întrerupse interlocutorul:

— De fapt, cine sunteți, cu ce v-ați ocupat înainte de ceea ce faceți acum?

— Numele n-are importanță... Specialitatea mea a fost munca politică de masă. În prezent, am înjghebat o societate pe acțiuni cu profil de consulting în domeniul organizării sociale. Am acumulat, de-a lungul anilor, o experiență; era păcat să se piardă. Doctoratul în politologie mi l-am dat cu teza: „Antrenarea maselor largi populare la înfăptuirea politicii înțelepte a...”

— Mulțumesc, căzu replica peste fraza neterminată a politologului. Proiectul nu mă interesează, domnule.

Cu aceasta, audiența a luat sfârșit.

18. UN HIPNOTIZATOR

La orice te-ai fi putut aștepta, numai la așa ceva, nu: insul absolut banal pătruns în cabinet era, după propria lui declarație... hipnotizator. Nici mai mult nici mai puțin! În fața monitorului, de unde urmăream audiența, încercam să deslușesc ceva, o forță specială, un fluid magnetic în privirea noului venit. Inutil. Doi ochi obișnuiți, aproape inexpressivi.

— Hipnotizator? Interesant! - făcu înaltul demnitar, la fel de contrariat, ca să nu zic dezamăgit. Și... ce doriți ?

— Să vă ofer serviciile, răspunse omul pe un ton tot atât de „la locul lui” cum îi erau atitudinea și făptura.

Demnitarul zâmbi.

— Mulțumesc, domnule... O mână întinsă este întotdeauna de salutat, dar mie mi-e teamă că treaba de-aici, de la cabinetul meu, nu se potrivește... mă-nțelegeți -cu profesia dumneavoastră...

— Să-mi fie cu iertare, răspunse omul, încercând să compenseze prin tonul, la fel de așezat, aproape molcom, curajul de a-și contrazice gazda. Aș spune că, dimpotrivă, tocmai aici, unde aveți de rezolvat atâtea chestiuni dificile, uneori insolubile, unde se perindă atâția oameni care trebuie să plece cu impresia - măcar cu impresia! - că li s-a făcut dreptate...

Cu toată dorința de a asculta până la capăt propunerile, solicitările și ofertele „trăsniților” ce se perindau la audiențe, demnitarul era și el om, cu resurse de răbdare limitate. Întrerupse, de aceea, cu voce mai aspră decât ar fi dorit.

— Dacă treburile mele s-ar rezolva prin hipnoză... Nu, mulțumesc încă o dată, dar nu văd ce și cum...

— Vă grăbiți din nou, reluă solicitantul. Poate am greșit, sugerând hipnoza ca substitut al actului de decizie; vă rog să mă scuzați. Dar la dumneavoastră vin tot felul de oameni și nu toți bine intenționați. Credeți că nu e bine să știți ce vor, ce urmăresc în realitate?

— Așadar... să-mi formeze un serviciu de spionaj?

— Ooo, nici vorbă de așa ceva! Un om privit în ochi de către mine - subliniez: de către mine, nu de către un serviciu special, cum sunt sigur în există - spune absolut tot, fără nici o constrângere...

— Privirea unui hipnotizator n-ar fi o constrângere?

— Depinde cum o luați. Eu aș interpreta-o, mai degrabă, ca o invitație (ceva mai specială, e adevărat) la sinceritate maximă. Găsiți ceva rău în faptul că, prin intervenția mea, gândurile și intențiile ascunse se vor devoala? Și apoi, chiar dacă harul meu special vă va pune în posesia unor informații, să le spunem... neașteptate sau deosebite, încă nu s-a întâmplat nimic rău; depinde ce veți face cu ele. Eu, unul, am deplină încredere în discernământul și buna dumneavoastră credință. Cine stă acolo unde stați dumneavoastră, trebuie să știe tot. Nu credeți?

— Cine stă unde stau eu, domnule, trebuie să asculte, să înțeleagă și să încerce să rezolve tot ceea ce-i spun oamenii. Asta cred.

Solicitantul își oferi răgazul câtorva clipe de meditație spre a-și reconsidera un întreg plan tactic probabil bine pregătit, apoi încercă din nou.

— Vă înțeleg punctul de vedere; de altfel, mă așteptam la acest răspuns. El vă face cinste. Insist, totuși în a crede că serviciile mele v-ar putea deveni extrem de utile, în ciuda reticențelor care...

— Iar eu, salutându-vă încă o dată bunăvoința și sollicitudinea, insist în a aprecia invers. Vocea demnitarului trăda, acum, o iritare pronunțată.

— Nu vă contest acest drept; dimpotrivă, dar... acordați-mi cinci minute, nu mai mult, pentru a vă înfățișa una din acțiunile concrete, foarte concrete și absolut benefice - după cum singur veți putea aprecia - la care mă puteți folosi.

Știu că Televiziunea ridică mari și dificile probleme; nu dumneavoastră - ca persoană, ci țării. De ce? În Occident, nu există stat fără 15-20 canale recepționate pe întregul teritoriu. În SUA, până și cea mai micuță localitate are minimum 25 de programe, iar marile orașe - circa 100, emițând 24 de ore din 24. Până și vecinii noștri foști socialiști au 3 și 4 canale. Ce

oferă Televiziunea română publicului său? Un singur program, în care se îndeasă cu disperare, doar-doar vor încăpea! - tot felul de emisiuni, pentru că alternativă, de fapt, nu există. Programul II este bucureștean: ceva în jurul Capitalei și câteva localități mai depărtate, dar nu mai mult de 70-80 km. Ce rezultă? Un adevărat scandal național. Cei care vor - absolut firesc -film, teatru și muzică, se pomenesc la orele de maximă audiență cu înregistrări sau transmisii directe din Parlament. Cei care ar dori politică mai multă, strigă de mama focului: scutiți-ne cu sportul! Iar amatorii de sport sunt tratați cu... limbi străine, desene animate sau mai știu eu ce?! Opoziția protestează: dați prea mult guvernul. Guvernul reproșează: nu acordați suficientă importanță deciziilor, hotărârilor și măsurilor care, spre binele țării, trebuie să ajungă la fiecare cetățean.

Dar totul se complică și mai tare când ajungem la chestiuni de gust și apreciere. Unii vor filme de pe vremuri, cu vedetele tinereții lor; alții - pelicule de ultimă oră. Unii - filme tandre și caste; alții - violente, sexi și porno. Unii cer comedie, alții vor să-și moaie batista în lacrimi. Tinerii cer muzică rock și pop, maturii... Al-Bano și Romina Power, alții, „Zi-le d'alea d'ale noastre”. Fiecare persoană și categorie socio-profesională, de vârstă, de cultură, de gust sau de etnie, cere ceva și nici unul din aceste „ceva”-uri nu se potrivește cu al celorlalți; în plus, toți le doresc la orele cele mai convenabile. Solicitând privilegiul, nimeni nu se gândește că într-o zonă de maximum 3-4 ore nu încap toate preferințele.

S-ar putea împăca, totuși, atâtea gusturi diametral opuse? Desigur. Cu două condiții. Prima: România să dispună de cel puțin 5-6 canale, dacă nu mai multe. A doua; instituția înjurată cu atâta sânge din toate părțile pentru faptul că nu satisface concomitent 23 de milioane de opțiuni diferite, să aibă suficienți bani spre a achiziționa și produce emisiuni și opere artistice pentru toate gusturile. Circa 120 de ore de emisie zilnic și fonduri pentru umplerea lor cu tot ce doresc telespectatorii - iată soluția!

Dar... știm bine, e o utopie: nu sunt fonduri nici pentru mai multe canale, nici pentru mai multe, mai bune și mai diverse emisiuni. Atunci? Atunci vin eu, omul care vă vorbește, și spun: rezolv totul, fără niciun leu, fără niciun dolar.

Dintr-o atenție încordată, înaltul demnitar reveni, rapid, la o reticență iritată; în ciuda efortului de a se stăpâni, un început de propozițiune scăpă, totuși:

— Domnule, vă rog să...

— Vorbesc absolut serios, vă asigur! - încercă hipnotizatorul să-l liniștească. Cum voi proceda? Foarte simplu. Nu cer altceva decât un mic studio în care să încapă o măsuță de crainic și o cameră de luat vederi cu transfocator permanent, din unghi frontal, asupra mea. Știu că la televiziune există câteva asemenea minuscule studiouri; problema este deci, rezolvată.

Curiozitatea birui; înfrângându-și contrarietatea, înaltul demnitar se pomeni întrebând:

— Cum veți face?

— V-am spus: sunt hipnotizator. Privind fix în ochi o persoană, pot obține de la ea absolut ce doresc. În cazul de față, ce-ar trebui să-mi propun? Nimic altceva, decât să fac omul să creadă că vede ceea ce dorește el să vadă. Ecranul nu va cuprinde, în realitate, decât figura mea, cu ochii ațintiți în ochii telespectatorului, dar el va urmări (sugestionat, desigur!) un film cu Erol Flynn, un meci de box al lui Casius Clay, un concert al lui Iglesias, o transmisie directă de la Parlament, un reportaj din Deltă, o emisiune de romane, absolut tot ce vrea el...

— Ce vrea el, sau ce vreți dumneavoastră ? - întrebă demnitarul.

— Ce vrea el, dar sugestionat de mine, răspunse deslușit solicitantul, pricepând importanța întrebării. N-aș fi la prima performanță de acest gen; noutatea ar consta, acum, în scara la care aș opera. Voi realiza, de fapt, o operă continuă de hipnoză în masă, cu 23 de milioane de subiecți. M-ați înțeles?

Uluit, gazda se ridică de pe scaun - gest reflex care trăda, acum învățasem, o stare de agitație deosebită, -măsurând cu pași grăbiți spațiul din spatele biroului. Brusc, se opri și întrebă:

— Vreți să spuneți că vă stă în putere să faceți 20 de milioane de oameni, simultan, să creadă că văd 20 de milioane de programe diferite, pe ecran nefiind altceva decât chipul unui om?

Hipnotizatorul încuviință, fără niciun cuvânt.

— Și ce condiție trebuie îndeplinită?

— Una singură: să privească ecranul. Să le „prind” privirea. Atât.

În fața monitorului de unde urmăream scena, începu să-mi fie frică. Parcă vedeam pe vrăjitorul din poveste care, după ce scăpase un burg medieval de invazia șobolanilor și nu fusese plătit conform înțelegerii, adunase cu sunetele

fluierului său fermecat toți copiii orașului și-i ducea la înec, exact așa cum procedase cu scârboasele rozătoare...

Imaginația începu să-mi lucreze febril: deci, un om are în deplina sa putere întreaga populație a țării, din zori și până-n noapte! Azi, acum, își exercită puterea, făcând-o să creadă că vede un spectacol sau ascultă un concert; dar dacă mâine vrea altceva? Dacă fantastica forță va fi pusă în slujba altui scop? Dacă...

Discuția reluată în cabinet îmi tăie gândul.

— Văd că vă îndoiiți de adevărul spuselor mele, mărturisi, zâmbind, hipnotizatorul. Nu mă laud; e simplu de dovedit.

— Ne-ar trebui un monitor, o cameră de luat vederi, o...

— Nici măcar, replică magicianul. E suficient să vă opriți din preumblare și să mă priviți în ochi.

Din întâmplare, demnitarul îi împlini dorința exact în acel punct în care camera video ascunsă în cabinetul prezidențial făcea unghi drept cu fața hipnotizatorului, astfel încât, fixându-și interlocutorul, fixă totodată obiectivul camerei. Și atunci se petrecu miracolul.

Ochii, cu nimic deosebiți până în acea clipă de cei ai muritorului de rând, căpătară o strălucire ciudată. O forță mai puternică decât propria-mi voință mă împiedică să-mi deslipesc privirile din ecran, invadat, acum, de pupilele dilatate ale magicianul. Pentru ca în clipa următoare, chipul lui să dispară și să facă loc... genericului unuia din acele filme vechi și minunate, despre care înaltul demnitar îmi vorbise, cândva, plasându-l pe primul loc în ierarhia preferințelor personale.

Cu o ultimă sclipire de luciditate, am înțeles că proiecția asta nu poate fi altceva decât o himeră; instalația nu era conectată la nici o altă sursă de imagine decât camera video din cabinet; așadar

Proiecția „curgea” împotriva efortului de a mă desprinde din fața ecranului sau de a vedea numai ceea ce rațiunea îmi spunea - îmi mai spunea încă, așa, ca prin vis, - că imaginea reprezintă în realitate fața hipnotizatorului. După alte câteva clipe, n-am mai știut nimic altceva decât faptul că ... privesc un film, filmul acela. Până când... un pocnet ușor, o flamă și un miros pătrunzător de plastic ars mă treziră; pentru prima dată în existența mea de telespectator, un accident tehnic (întotdeauna nedorit; acum, providențial), un banal scurt-circuit sau ce-o fi fost, se dovedea salvator!

Nici nu se împrăștiase fumul degajat de monitor, că -încălcând consemnul - deschisei ușa cabinetului, unde

„proiecția” continua, iluzia ținându-l încă pe omul hipnotizat în fața unui inexistent mic ecran, oferindu-i un film-fantomă.

— Un apel urgent; scuzați-mi, vă rog, intrarea intempestivă. Magicianul întoarse privirile și... filmul dispăru. Victima sa avu o clipă de ezitare, apoi se scutură, ca după un vis.

...Târziu, singuri în cabinet, reconstituind întâmplarea punct cu punct, demnitarul conchise, oftând:

— Vezi? Asta e drama oricărui om din vârful unei ierarhii ... Îți deschide cineva ușa, îți dezvăluie o minune, pur și simplu o minune, iar tu nu știi dacă să-i dai cale liberă ori să te ferești de el ca de foc... Dumneata ce-ai fi făcut, în locul meu?

Îndrăznii să-i aduc aminte:

— Eu am deschis ușa și am rupt vraja.

— Nu știu dacă trebuie să-ți mulțumesc. Filmul era grozav!

19. UN EXTRATERESTRU

De abia așezat în scaunul de audiențe, insul rosti o propozițiune senzațională:

— Sunt robot extraterestru.

Reacția involuntară a demnitarului îl făcu să precizeze grăbit:

— Nu prezint niciun pericol. Aduc mesajul de prietenie al unei civilizații care vrea să vă cunoască.

Revenindu-și din șocul lesne de înțeles, gazda începu unul din cele mai uimitoare dialoguri din câte fuseseră hărăzite vreunei ființe umane.

— Nu mi-am imaginat că un robot poate imita într-atât chipul, comportamentul, până și vocea omenească...

— Eu sunt om; fabricat, nu născut, dar om.

— Imposibil! exclamă demnitarul.

— Imposibil pentru dumneavoastră, pământeni. Sunt copia perfectă a unui om luat de pe Terra. În mine s-au încorporat toate datele obținute prin analiza complexă și exhaustivă la care modelul s-a supus de bună voie. Sunt, dacă vreți, o sondă; verific informațiile obținute de la el, culeg altele, dar mai ales trebuie să lămuresc situațiile de neînțeles, ilogice conform chiar logicii pământene, pe care constructorii mei n-au putut să și le explice.

— Ce nu înțelegeți la noi, oamenii? întrebă, plin de curiozitate, demnitarul.

— O mulțime de lucruri. Vă declarați ființe raționale. Aparent așa este; logica dumneavoastră reprezintă un sistem coerent de norme și principii, dar faptele, faptele... Să începem cu moartea. Dacă un om ia viața altui om, e declarat criminal, închis și condamnat.

— Absolut firesc, replică demnitarul. Altfel....

— Corect, admise vizitatorul, dar pentru aceeași culpă, un conducător militar este lăudat până și de societatea civilă. Unde e logica?

— Crima nu e totuna cu războiul. Omuciderea, act fără nici o justificare, reprezintă un pericol social, pe când acțiunea militară cunoaște determinări complexe. Există războaie de apărare, apoi armatele respectă reguli internaționale bine stabilite...

— Dar în bombardamente mor copii, bătrâni și femei. Tot ei suferă frigul, foamea, molimele, distrugerile, refugiul. Asta cum se mai explică? Folosiți o expresie: „victime colaterale”. Ce înseamnă asta, mai concret?

— E greu de dat o definiție valabilă în toate situațiile, trebuie judecat de la caz la caz...

— Și sunt multe cazuri, multe situații?

— Destule, din păcate.

— V-ați gândit la o soluție, la o reglementare care să le facă imposibile?

— Căutăm, ne străduim, dar ...

— ... N-ați găsit, înțeleg. Bine; să admitem că războiul e altceva decât crima. Istoria modernă a omenirii consemnează, însă, cazul unui conducător de țară care a ars în cuptoare zeci de mii de ființe...

— Un dement!

— Asta s-a spus după; înainte, un întreg popor l-a aclamat și l-a urmat orbește, iar celelalte popoare de pe glob l-au oprit pe dement numai când acesta le-a atacat direct, la ele acasă, prin invazie și ocupare militară. Dincolo, rivalul său întru mărire s-a luptat „pașnic” cu poporul său, făcând 20 de milioane de victime. Explicați-mi: de ce?

— Cultul personalității, cu consecințele lui monstruoase, reprezintă un fenomen complex, care...

— Ce înseamnă pe planeta dumneavoastră „fenomen complex”? Câte vieți costă complexitatea unui fenomen

social? Și cât timp îi trebuie omenirii pentru a depista un criminal și a se apăra de el?

— Din fericire, cazurile acestea sunt istorie. Omenirea a depășit...

— Oare? Chiar acum, într-o țară din apropierea României, oamenii se omoară fără milă, după ce aproape un secol și-au spus „compatrioți”. Ce s-a petrecut pentru ca, dintr-o dată, concetățenii să se urască și să se ucidă?

— Probleme naționale, religioase, politice, sociale, vechi și complexe...

— Complexitatea vă chinuie pe dumneavoastră, pământenii! Mă rog... Orice problemă are o soluție optimă; gloanțele și bombele au fost, vreodată, o soluție?

— Evident, nu.

— Evident - pentru cine? Cei care trag, judecă altfel. Vecinii lor, îngrijorați, vin la beligeranți să-i așeze la masa tratativelor, dar tocmai cei interesați, cei care mor, nu vor să se așeze, să rezolve. Asta, pe seama cărei logici o puneți?

— Balcanii au fost întotdeauna butoiul cu pulbere al Europei. Iar dacă mi-ați citat cazul statului vecin cu noi, am să vă răspund că sechelele totalitarismului comunist și ale unei politici nenorocite își arată acum roadele.

— Dar Marea Britanie? Este, pare-se, țara cu cea mai veche democrație de pe continent; cu toate astea, poporul britanic, cel mai tolerant din lume, duce un război civil cu mii de victime. Bombele puse de irlandezi explodează în magazine, în cafenele, pe stradă. De ce?

— Probleme religioase...

— Imposibil! Religia îndeamnă și cheamă la toleranță; în numele lui Dumnezeu nu se poate ucide. Aa, ba da! Uitasem de cruciade și de Inchiziție. Interesante episoade... Dar... să trecem și peste asta. Cum explicați flagelul terorismului? Există persoane, organizații, popoare și state specializate în terorism. Un fanatic recrutat și instruit de către o forță ocultă piere de bunăvoie într-un accident de avion sau de tren, odată cu alte sute de oameni nevinovați, nimeriți din întâmplare în aceeași cursă! De ce?

Pe scurt, domnule, am înțeles că, pe Terra, viața unui om nu valorează nimic.

— Exagerați!

— Deloc. Am studiat cum mor oamenii. Războiul din Golf a costat SUA nici șase sute de vieți; în primele trei luni după victorie, 2000 de americani au căzut victimă, la ei acasă,

crimelor ce aveau ca mobil jaful. Și asta... unde? În cea mai bogată țară a lumii! Americanii au jertfit de 45 de ori mai multe vieți omenești pe frontul criminalității interne decât în toate războaiele purtate de ei de-a lungul istoriei. Știți care sunt principalele surse de moarte pe Pământ? Prima: bolile mizeriei și bolile cu leacuri de mult descoperite, dar imposibil de aplicat din cauza sărăciei. A doua: cancerul, la care un sfert din cazuri sunt declanșate de fumat (noxă plătită cu bani grei chiar de către victime!) și de substanțele cancerigene cu care oamenii au poluat mediul. A treia: accidentele de circulație. Alcoolul provoacă un veritabil carnagiu pe șosele, iar drogurile seceră zeci de mii de vieți în marile orașe. Dar omul a făcut din alcool și drog o imensă afacere, pe cât de bănoasă, pe atât de ucigătoare. Unde e logica?

Am studiat statisticile; industriile vieții n-au fonduri, sănătatea, instrucția și educația agonizează de sărăcie în timp ce milioane de oameni muncesc în industriile prospere ale morții. Pe Pământ se cheltuiește de cinci ori mai mult pentru moarte decât pentru viață. Echilibrul dintre puterile atomice s-a stabilizat la nivelul distrugerii de 200-300 de ori a vieții pe Pământ, de către fiecare parte. Nu era suficient o singură dată? Violența ucigașă vă scapă de sub control. Sărăcia ucigătoare vă depășește. Ecologizarea industriilor, mediului și vieții vi se pare prea scumpă. Sinuciderea în masă, pe autostrăzi sau cu seringă de morfină, a devenit o fatalitate. Apropos de sinucideri: procentul record de sinucigași se înregistrează în Japonia, țara cu cea mai rapidă și spectaculoasă creștere economică! Cum explicați faptul că nici bunăstarea nu vă satisface? Unde este rațiunea ființei umane?

— Fenomenele sunt, fără îndoială, reale, dar proporțiile mi se par exagerate, iar concluzia... cel puțin discutabilă, răspunse demnitarul, întrerupând rechizitoriul robotului extraterestru.

— Nu cred, m-am pregătit bine pentru această discuție, am cifre furnizate de instituțiile umanității.

Dar să lăsăm moartea pentru că aici, pe pământ, se trăiește mai ciudat decât se moare.

V-ați ales un mod de organizare a vieții sociale, la nivel macro și la nivel micro, pe care l-ați considerat, cândva, cel mai bun. De ce vă cramponați de el, atunci când structurile - de voi stabilite - devin imposibil de suportat? De ce acceptați ca forma instituționalizată să mutileze viața oamenilor, în loc să o ușureze?

— Asta chiar nu înțeleg!

— E simplu: familia, de pildă. Statistica arată că numărul divorțurilor crește mereu...

— Deci oamenii nu sunt robii structurilor, așa cum afirmați! Realitatea este exact pe dos.

— De loc. La voi, divorțurile provoacă drame și tragedii. Oamenii se luptă din răsuputeri, cheltuiesc nervi, timp și bani să scape dintr-o celulă în care s-au închis singuri.

— Lucrurile sunt mai complexe...

— Să admitem, deși invocați din nou complexitatea drept scuză pentru lipsa unei soluții. Cum explicați însă faptul că, în sute de ani de viață modernă, omenirea n-a rezolvat problema existenței bătrânilor, a handicapaților, a ființelor ce nu se pot îngriji singure?

— Asta ține de stadiul dezvoltării economice. Societatea nu e suficient de bogată pentru a-și permite...

— Dar ce faceți pentru îmbogățirea societății? atacă din nou robotul cu o tenacitate de mașină programată anume să speculeze orice fisură din logica celuiilalt. Refuzați cu încăpățănare posibilitățile oferite de ingineria genetică. Ați refuzat dirijarea eredității pentru a avea genii tehnice, științifice, manageriale, artistice; treaba voastră. De ce vă este însă indiferentă evoluția acelor ființe dotate și superdotate care se nasc astfel din pură întâmplare? Ce faceți pentru copiii super-dotați? Cum asigurați realizarea deplină a talentelor de excepție în toate domeniile? Dacă se realizează sau se pierd, asta e problema societății, nu a celor dăruiți cu har! Ei accelerează progresul, ei sporesc zestrea materială a omenirii. Vă plângeți de sărăcie, în timp ce soarta celor ce aduc bogăție vă e indiferentă! Invocați lipsa resurselor materiale, dar felul în care le irosiți este revoltător.

— Dacă vă referiți la problemele inegalității sociale...

— Nu, întrerupse robotul; am înțeles că „fenomenele complexe” depășesc puterea oamenilor de a le aborda și rezolva. Mă refer la ceva mult mai simplu. Un fleac: moda. Ce este bun și frumos azi, mâine trebuie schimbat, pentru că... nu mai e la modă. Adevărat?

— Și aici lucrurile sunt mai complicate. Fenomenul înnoirii e un factor de progres. Dacă automobilul ar fi rămas la modelul „Ford” 1920 sau televizorul la alb-negru...

— Dar nu e vorba de perfecționarea tehnică! Mă uimește faptul că o creatoare de modă, cu o simplă trăsătură de condei, aruncă la gunoi milioane de costume și zeci de milioane de rochii în perfectă stare. E suficient ca moda să

lanseze haina mai lungă, mai scurtă, mai strâmtă sau mai largă, să decreteze că se poartă alb sau negru, culori aprinse sau pale, uni sau pestriț, pentru ca imense rezerve de material, muncă omenească și fonduri să se irosească pentru schimbarea garderobelor! Am calculat: numai sumele aruncate spre satisfacerea acestui capriciu, ar rezolva 60% din asigurarea vârstei a III-a și a handicapaților.

Alte calcule relevă fenomene și mai ciudate. În cele mai bogate 20 de țări ale lumii, cheltuiala pentru un câine de casă este mult mai mare decât consumă cele mai sărace 20 de țări pentru creșterea unui copil. Ce sens mai are expresia „viață de câine”? Sau: o țară imensă, incapabilă să-și urnească economia și să-și sature poporul, sperie lumea cu industria ei militară și aero-spațială (care presupune un nivel tehnic sufocant). De ce într-un domeniu se poate cu brio, iar în alt domeniu - esențial pentru traiul oamenilor - nu se poate deloc? Vorbeam de sărăcie... Cele mai multe țări sărace alocă înarmării o parte mai mare din bugetul național decât țările bogate. Conform cărei logici trebuie arme, nu pâine, acolo unde oamenii mor de foame? Altă nedumerire: în lumea statelor sărace, natalitatea este de 5-6 ori mai mare decât la „bogați”. De ce? Îmi veți răspunde: libertatea de opțiune a individului, „drepturile omului” etc... Libertate -dar până unde? Chiar nu-și dă nimeni seama că sporul disproporționat al populației sărace construiește încet, dar sigur, bomba care va exploda inevitabil și distrugător în câteva decenii? Cine are interes să pregătească un război al „sudului sărac” împotriva „nordului bogat”?

Am studiat geografia planetei dv. Teritorii imense, practic - nu au populație, deși pământurile acelea pot rodi, în timp ce popoare cu milioane de oameni luptă pentru un teritoriu. De ce mențineți focare de tensiune, când soluția vă stă la îndemână? Știu... „problema e complexă”; frontiere, tradiții istorice, interese naționale etc, etc. Dar dacă în chestiunile vitale pentru liniștea planetei nu puteți interveni, atunci... ce pot rezolva oamenii? Mă tem că, de fapt, nu știți ce vreți. Absența soluțiilor nu ține de complexitatea problemei, ci de funciara lipsă de logică a comportamentului uman. Nu sexul, rasa ori profesia explică inexplicabilul de pe Pământ, ci natura umană, mai exact, toleranța individuală și colectivă pentru cele mai flagrante abateri de la logica elementară.

Am citit ziare. Am constatat că afirmații categorice, apărute sub o semnătură, a doua sau a treia zi se dovedesc a fi neadevăruri flagrante. Am așteptat consecințele; sancțiunile n-au venit. Persoane incorecte, dovedite ca atare, și nu o dată,

au continuat să se numească „profesioniști ai informării în masă” și să scrie în gazete, treabă pentru care opinia publică îi și plătește, cumpărându-le ziarul. Să dai bani pentru a fi mințit?!?... Am mai aflat că oamenii aleg pe cei presupuși a fi cei mai buni și-i trimit în parlament, în foruri decizionale înalte. Dar dacă unul dintre aleși - departe de a fi printre cei mai buni - comite ceva grav, chiar de natură penală, pentru care un muritor de rând ar fi arestat imediat, alesul nu poate fi nici măcar anchetat; el are imunitate. Explică-mi, te rog: imunitate - de ce? După cum nu pricep de ce, pentru a conduce o mașină, înveți, dai un examen și obții o dovadă de competență, dar pentru a conduce o țară sau un sector important din viața socială, e suficient să te aleagă majoritatea! Oamenii proclamă primatul valorii, dar sistemul politic, inventat tot de ei, aplică - recunoscut - promovarea pe criteriul fidelității politice. Cel mai înălțător sentiment uman este dragostea, spuneți voi, dar iată, apare crima pasională; se ucide din dragoste! Cum e posibil?

Copleșit de întrebări, demnitarul își privi musafirul, deconcertat. După o pauză, grăi:

— Nu știu la ce să răspund mai întâi. În câteva fraze ai adunat mai toate dilemele civilizației umane și, sincer să fiu, nu prea mă încumet să vorbesc în numele umanității...

— De acord. Să restrângem aria. Uite, aici, în țara dumitale, se pare că pregătiți privatizări masive: combinate, uzine, fabrici... Adevărat?

— Adevărat.

— De fapt, ce se înțelege prin „privatizare”?

— Simplu: din proprietatea statului, bunurile respective devin proprietate privată, bun al cuiva; persoană sau firmă.

— Din România sau din afară?

— Cele mai multe și mai mari - din afară. Românii n-au cu ce să le cumpere.

— Intră aici și petrolul, și marmura, și calcarul munților - pentru ciment sau construcții?

— Și.

— Și servicii publice - distribuția gazelor, a apei, salubritatea?

— Și.

— În cazul capacităților de producție, încasați pe ele cât ați cheltuit voi, ca să le construiți?

— Nu prea ...

— Cei care le cumpără, ce aduc în plus? Ce au ei și nu are statul?

— Ceva capital, dar mai ales tehnologie și management. Eficiență.

— Firmele care acaparează salubritatea orașelor au nevoie doar de camioane, pentru adunarea și transportul gunoiului. Voi fabricați camioane; de ce nu le faceți tot voi și pentru salubritate?

— Da, s-ar putea ... Dar rămâne managementul.

— Statul nu poate asigura management?

— Statul s-a dovedit un foarte prost administrator, și nu numai la noi...

— Adică? Mai concret, vreau să înțeleg.

— Printre altele, a permis risipa, corupția, furtul...

— Pentru corupție și furt nu există remedii? Parcă aveți poliție, procuratură, justiție ...

— Avem, desigur ...

— Cei din poliție, procuratură, gardă financiară, justiție primesc bani pentru munca lor?

— Cum să nu? Au salarii chiar mai mari decât media restului salariaților...

— Și dacă nu-și fac treaba, de ce-i mai plătiți? La ce sunt buni?

Tăcerea prelungită a demnitarului fu curmată de un nou tir al întrebărilor.

— Cei ce cumpără o fabrică, o uzină, un combinat, aduc tehnologie - înțeleg. Dar cine preia distribuția apei, salubritatea, lucrează - practic - cu oamenii voștri și cu materia primă a țării voastre; ei oferă doar managementul. Corect?

— În linii mari, da.

— O fac gratis?

— Ooo, nici vorbă! Cine ar veni să muncească gratis? Ei au experiență, sunt școliți!

— Dacă-i așa, ați făcut o socoteală să vedeți cât v-ar costa să școliți voi niște oameni care să lucreze ca ei, cu același randament?

— Am ieși mai ieftin, ne-am gândit și noi dar... e o problemă: intrăm în Europa, unde funcționează acest sistem agreat și instaurat în toată Uniunea. N-am putea fi noi singurii care...

— Vi s-a spus clar „nu se poate”?

— Partenerii noștri europeni n-ar fi dispuși să...

— Parteneri? Cu partenerii se discută, nu se execută. Ați discutat? Din nou - tăcere.

— Înțeleg; și treaba asta e „complexă”! Tare mult aș vrea, totuși, să plec de pe Terra cu niște răspunsuri, să-mi îndeplinesc misiunea. De fapt, am fost trimis în trei țări: Germania - tipică pentru dezvoltare, Albania - tipică pentru subdezvoltare și România - atipică din toate punctele de vedere.

În Germania am fost; acolo nu prea mi s-a răspuns la întrebări; nimeni n-avea timp de mine, toți aveau treabă, și de-acolo am plecat cu o nedumerire. La un târg de job-uri, un afiș spunea: „Vindem/ închiriem nemți pentru est”. N-am înțeles. În Albania urmează să mă duc. Aici, la voi, mă simt bine, mărturisesc așa, ca de la om la robot, dar totul e șocant.

Sper să mă ajute răspunsurile dumneavoastră. Dacă aveți nevoie de un răgaz, putem relua discuția mâine; eu am timp. Am și scris întrebările. Sunt vreo 500, spuse robotul, înmânând demnitarului un text de câteva zeci de pagini. Poate aveți nevoie să vă consultați cu consilierii. Apropo, o ultimă întrebare - pentru azi: ce este de fapt un consilier?

— Un om care cunoaște foarte bine un anumit domeniu, un fel de autoritate în materie, care mă sfătuiește...

— Dacă știe atât de bine ce și cum pentru acel domeniu, de ce nu hotărăște el? De ce specialistul în problemă este subordonat deciziei unei persoane mai puțin sau deloc competente?

Prima întrevvedere între cei doi s-a încheiat printr-o tăcere prelungită; a doua, nu știu să mai fi avut loc.

CUVÂNT... ÎNAPOI

Povestea noastră se oprește aici. „Atât? Numai atât?” - poate veți întreba, dă Doamne să întrebați!

Da, deocamdată numai atât. V-aș putea oferi, precum Șeherezada, 1001 de povești pentru tot atâtea nopți, că tolba este plină, dar punem punct, până când... Chiar; până când? Simplu: până când întâmplările trăite acum, în 2012-13, mă vor trimite din nou la masa de lucru, cu pixul în mână. Pentru că la noi, în România, ciudățeniile vor continua să existe, sunt sigur, dacă nu cumva chiar se vor înmulți...

Așadar, pe curând! Poate.

AUTORUL

ION BUCHERU

născut în 1934

la Tâncăbești-Ilfov

A absolvit liceul „Mihai Viteazul” și apoi Facultatea de
Filosofie

și Ziaristică a Universității din București.

Ziarist, om de televiziune (realizator de emisiuni și
conducător de posturi și redacții TV), producător de film (46
de lung-metraje artistice, ca director al Casei de Filme Unu),
romancier, dramaturg și scenarist, a condus publicații
centrale, a predat cursuri de televiziune în învățământul
superior, a publicat 15 volume de teatru, proză și eseu, i-
au fost puse în scenă piese în teatre, la teatrul TV și teatrul
radiofonic.

S-au făcut filme (ficțiune și documentare) după scenariile
sale.

Este membru al Uniunii Cineaștilor din România.

”Ion Bucheru are replică și stil, fraza lui bate sprinten din aripi și prinde ideea, dialogurile se lansează în comentarii de vădit interes civic, cu ecouri filozofice, estetice, morale. E un polemist și un moralist, experiența l-a înzeștră cu numeroase teme de meditație asupra cărora are ceva de spus, un punct de vedere de afirmat”.

C. PARASCHIVESCU, Teatrul, nr. 2 din 1985

Narațiunea este rând pe rând ironică („Toate sistemele politice bazate pe principiul *jumătate plus unu* pornesc de la intuiția Lăpușeanului, care i-a și oferit majorității revoltate capul sus-numitului Moțoc, în schimbul liniștii personale”), pasională („unele dintre ciudățeniile smolite carpato-danubiano-pontice au luat avânt periculos odată cu câștigarea mult doritei și atât de necesarei libere circulații a oamenilor, a ideilor, serviciilor și capitalurilor”), concludivă („Când a apus comunismul, Răsăritul s-a mutat la Apus, dar iată că, după un sfert de secol, constatăm cu surprindere cum dinspre Apusul devenit Răsărit ne vin și pete de întuneric”).

ION MARIN - ultima-ora.ro

Am așternut pe hârtie primul cuvânt al primei piese după trei decenii de gazetărie, pentru ca - după nici un an și jumătate - să o termin pe-a doua, dintr-o suflare. Plămada lor de gânduri, sentimente, întrebări și răspunsuri mi se pare, acum, la fel de veche și de familiară ca amintirile despre pașii dintâi în viața de redacție. Dar dacă așa stau lucrurile, de ce de-abia acum și de ce tocmai acum?

Poate pentru că ziaristica a însemnat, în ceea ce mă privește, întâlnirea (fericită) a mandatului cu vocația de a căuta și promova valoarea și valorile. Valoarea altora.

AUTORUL

(din prefața primei ediții a pieselor, apărută în colecția „Rampa”

De același autor:

Colocviu cu studenția

eseuri, în colaborare cu Igor Șerbu
(Editura Politică, 1963)

Fața nevăzută a lum(n)ii

teatru (Editura „Eminescu”, colecția „Rampa”, 1983)

Revanșă târzie

roman (Editura „Sport-turism”, colecția „Cartea de vacanță”, 1984)

Frumosul cotidian

teatru (Editura „Cartea românească”, 1984)

Cartea cu audiențe

proză scurtă (editată în regie proprie, 1992)

Afacerea Beautiful College

roman, în colaborare cu Ștefan Iureș
(Editura „Cartea românească”, 1993)

Pe asta o știți?

culegere de glume și anecdote din „epoca de aur”
(Editura „Coresi”, 1995)

Veninul victoriei

roman (Editura „Odeon”, 1995)

Fenomenul Televiziune

tratat de specialitate
(Editura „România de mâine”, 1997)

Imperiul

roman, în colaborare cu Ștefan Iureș
(Editura „General partner”, 1999)

O piesă: Circul

și un scenariu: **Balada lui Alimoș**
(Editura „Sempre”, 2003)

Tatăl băiatului altuia

roman (Editura „SemnE”, 2006)

Spinii trandafirului

scriși de Ion Bucheru, desenați de Albert Poch

Limbaajul imaginii filmate

scenariu și comentariu pentru un
film serial științifico-didactic, în colaborare cu Marina Roman
(Editura „Norma”, 2010)

Limbaajul imaginii filmate

scenariul și comentariul filmului serial
științifico-didactic, în colaborare cu Marina Roman
regia: Dumitru Cucu
(Editura „România de mâine”, 2013)
Videobook distins cu Mențiune specială în cadrul Galei UCIN 2013

Audiențe cu cetățeni

roman (Editura „SemnE”, 2013)

Muzeul Cetățenilor Carpato-Danubiano-Pontice

roman de semificțiune (Editura „SemnE”, 2015)

A meritat?

roman (Editura „SemnE”, 2015)

Un oaspete la cină

scenariul filmului de ficțiune cu același titlu, realizat
la Casa de Filme Unu, în regia lui Mihai Constantinescu, 1986

În curând:

romanul **Gorunii**

Table of Contents

[AUDIENTE CU CIUDATI](#)

Table of Contents

[AUDIENTE CU CIUDATI](#)

Table of Contents

AUDIENTE CU CIUDATI	1
---------------------	---